DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

SİYER-İ NEBÎ

İslâm Tasvir Sanatında Hz. Muhammed'in Hayatı

ZEREN TANINDI

HÜRRİYET VAKFI YAYINLARI

573646
TLX.00.011

Siyer-i Nebî

Siyer-i Nebî, Darîr tarafından 14.yüzyıl sonunda Mısır'da Memluk sultanı Berkuk için, onun isteği üzerine Türkçe yazılmış bir eserdir. Yazılışından yaklaşık 200 yıl sonra Osmanlı Sultanı III. Murad bu eserin resimli nüshasının hazırlanmasını istemiş ve Saray nakkaşhanesinde 1595 yılında altınca cilt olarak hazırlanmıştır. Günümüze beş cildi gelen bu eser Hz. Muhammed'in hayatını ayrıntılarıyla anlatır ve içinde 700'e yakın tasvir vardır. İslâm sanatında tek örnek olan Siyer-i Nebî, yerli ve yabancı araştırmacıların son derece ilgisini çekmiş, ancak üzerinde ayrıntılı ve toplu bir çalışma ilk kez Dr. Zeren Tanındı tarafından yapılmıştır.

Yazar

Zeren Tanındı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi bölümünü bitirdi. Aynı fakültede Türk ve İslâm Sanatı Kürsüsü'nde hazırladığı tezle doktor ünvanını aldı. 1966 yılından beri İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde çalışan yazar, yurt içinde ve dışında Türk ve İslâm sanatıyla ilgili olarak düzenlenen uluslararası toplantılara katıldı. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlıkları tarafından araştırma yapmak üzere İngiltere'ye ve Norveç'e gönderildi. Zeren Tanındı'nın İslâm cilt ve tasvir sanatıyla ilgili Türkçe'de ve yabancı dillerde yayınlanmış kitapları ve makaleleri vardır.

SİYER-İ NEBÎ

Toplumların tarihi yarattıkları büyük eserlerle aydınlanır.

Yüzyılların bile eskitemediği ve nesilden nesile aktarılan bilgi, sanat ve kültür hazineleri bir toplum için vazgeçilmez bir öğrenme, gelişme ve yeni eserler yaratma kaynağıdır.

Bu nedenle kültür, sanat edebiyat tarihinin temel taşlarından mahrum bir toplum, çağdaşlık düzeyine ulaşmak gücünden de mahrumdur.

Ülkemiz topraklarına yüzyıllardır ekilen kültür tohumları, bir yandan Türk-İslam sentezinin en olgun örneklerini verirken, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar süren dönemde Batıya açılan kapılar, kültürümüze değişik boyutlar getirmiştir. Cumhuriyet döneminin gelişmeleri ise, kuşaklar arasında daha öncelerden süregelmiş kültür kopukluklarının giderilmesi gayretini yoğunlaştırmamızı kaçınılmaz bir gerek olarak ortaya çıkarmıştır.

Bütün bunların yanında, dünü bugüne getirir ve geçmiş yüzyılların kültür birikimini bugünkü nesle tanıtırken çağımızın bilim, sanat ve kültür verilerinin de ihmal edilemeyeceği kesindir.

Haberleşmenin böylesine geliştiği günümüz dünyasında, toplumların kendi kültür ve sanatını bilmeleri kadar başka ülkelerin kültür ve sanatını da bilmesi ve hangi ülkede yaşarsa yaşasın insanoğlunun değer taşıyan ürünlerinden haberdar olmaları kaçınılmazdır.

İşte bu nedenle "Hürriyet Vakfı Yayınları" arasında, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin önemli eserlerinin yanı sıra ülkemizden ve Batıdan çağdaş eserler de yer alacaktır. Bu arada sanat ve kültür tarihimizde önemli yeri olan, sanat değeri ve tarihi öneminin ötesinde bir yaşam şeklini belirleyen minyatürlü eserlere, müzelerimizin tarih ve sanat zenginliklerini sergileyen kataloglara da bu yayınlar arasında yer verilecektir.

Böylece hem gelecek kuşaklara bırakılan kıymetli belgeler, hem de Batı dünyasına ulusal kültürümüzün tarihsel gelişimini tanıtacak birçok eser yayımlanmış olacaktır.

Bu tür yayınların seçilmesinde taşınması beklenecek sorumluluğu, alanlarının en güvenilir ve seçkin uzmanlarından oluşan bir kurulla paylaşmış bulunuyoruz. Yayımlanacak eserlerin seçilmesinde tarafsızlığın ancak bu yolla gerçekleştirilebileceği inancımızdandır bu tercihimiz.

Yıllarca değil yüzyıllarca devamını hedeflediğimiz bu yayınların meydana getireceği kitaplığın, gelecek kuşaklar için bugünkünden de büyük bir değer ve önem taşıyacağına inanıyoruz.

"Hürriyet Vakfı Yayınları", bu tür yayınların, kazanma amacının ötesinde bir anlayışla gerçekleştirilmesi gereğinin inanç ve bilinci ile kararlaştırılmıştır. Temennim, Vakfımızın bu bilinç altında paha biçilmez yüzlerce eser yayınlayabilmesi ve Türk okurunu her geçen yıl daha zengin bir kitaplığa kavuşturmasıdır.

Erol SİMAVİ

YAYIN KURULU:

Doç.Dr. Ayda AREL
Orhan BİRGİT
Ferit EDGÜ
Arslan KAYNARDAĞ
Prof.Dr. Şerif MARDİN
Prof.Dr. Tahsin YÜCEL
Doğan HIZLAN *(Sekreterya)*

Editör:
Ferit EDGÜ

Sayfa Düzeni:
Aydın ERKMEN

Fotoğraflar *(TSM ve TİEM yazmaları):*
Sayıl ERMAN

Dizgi, Renk Ayrımı ve Baskı:
AKSOY MATBAACILIK A.Ş.

© Hürriyet Vakfı Yayınları

1. Baskı: Eylül 1984
5.000 Adet

ZEREN TANINDI

SİYER-İ NEBÎ

İslâm Tasvir Sanatında Hz. Muhammed'in Hayatı

HÜRRİYET VAKFI YAYINLARI

14. yüzyıl sonlarında Darîr tarafından Arap kaynaklarından derlenerek Türkçe yazılan ***Siyer-i Nebî****, Hz. Muhammed'in soyunu, doğumundan ölümüne kadar hayatını ayrıntılarıyla anlatır. Darîr'in kendinden kattığı bölümlerle de zenginleşen eser, Osmanlı Türkleri arasında benimsenmiş, bir çok nüshası yazılmıştır. Nüshalar arasında en önemlisi Sultan III. Murad'ın isteği üzerine hazırlanmağa başlanan ve oğlu Sultan III. Mehmed zamanında tamamlanan tasvirli altı ciltlik eserdir. Araştırmamıza konu olan* ***Siyer-i Nebî****'nin bu ciltleridir. Ciltlerden birinci, ikinci ve altıncısı* ***İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi****'nde, üçüncüsü* ***New York Spencer Koleksiyonu****'nda, dördüncüsü* ***Dublin Chester Beatty Kütüphanesi****'nde bulunmaktadır. Beşinci cilt ise bugüne kadar bulunamamıştır.*

Daha önceki yayınlarda sözü edilen daha çok üçüncü ve dördüncü ciltler olmuştur. Diğer ciltlerle, ***İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi****'nde bulunan dördüncü cildin kopyası olan eser, Türk tasvir sanatıyla ilgili yayınlarda sözü edilmiş ancak üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Ayrıca bu ciltlerden çıkarılmış, çeşitli koleksiyonlara dağılmış tasvirli sayfalar üzerinde de fazla durulmamıştır.*

Araştırmamızda İslam kitap resminde dinî konulu eserler hakkında genel bilgi verildikten sonra, ***Siyer-i Nebî****'nin yazarı, edebî özelliği, eserle ilgili arşiv kayıtları,* ***Siyer-i Nebî*** *ciltlerinin bugünkü durumu, üslûp özelliği, eseri hazırlayan sanatçılar üzerinde durularak* ***Siyer-i Nebî****'nin hazırlandığı dönemde Türk tasvir sanatına da değinilmiş ve kitabın sonunda* ***Siyer-i Nebî*** *ciltlerindeki tasvirlerin konuları liste halinde verilmiştir.*

Bu konuyu araştırmamı öneren ve araştırmamı teşvik eden Prof.Dr. Mazhar Şevket İpşiroğlu oldu. Kendisine minnetlerimi sunarım.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki çalışmalarım sırasında gerekli kolaylığı ve yayınlanması için gereken ilgiyi gösterdiği için Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü Sabahattin Türkoğlu'na teşekkürlerim sonsuzdur.

Çalışmalarımda ve fotoğraf çekimlerinde yardımcı olan İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi ve Dublin Chester Beatty Kütüphanesi müdürlüklerine New York Spencer Koleksiyonu'ndan Jonathan Seliger ve araştırmacı Dr. Barbara Schmitz'e, Berlin Museum für Islamische Kunst'un müdürü Prof.Dr. Klaus Brisch'e, Londra Keir Koleksiyonu sahibi Edmund de Unger'e, koleksiyoncu John I. Slocum'a teşekkür ederim.

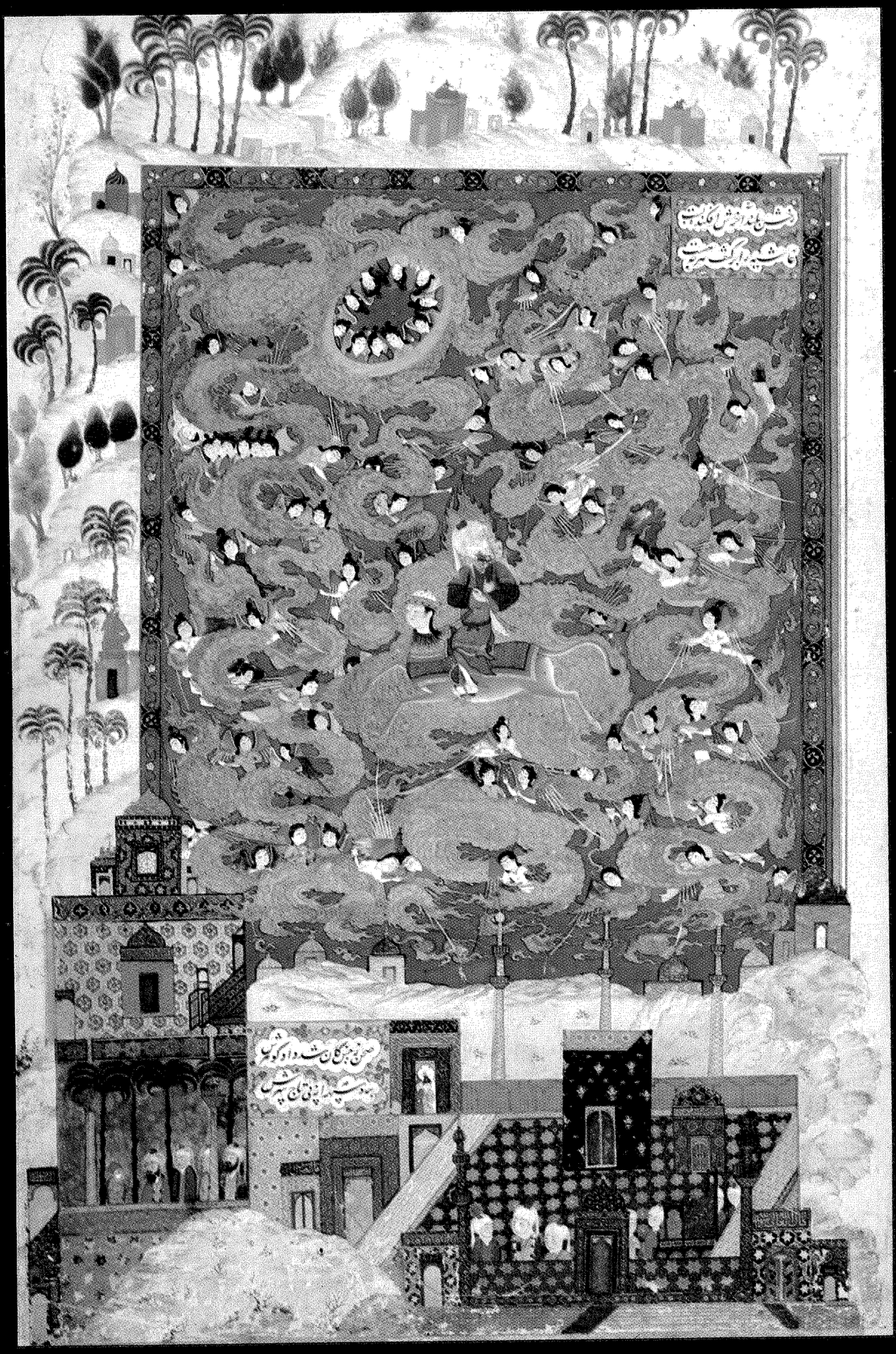
Metni büyük bir dikkatle okuyarak gerekli düzeltmeleri yapan ve beni candan destekleyen Orhan Şaik Gökyay ve Dr. Filiz Çağman'a teşekkürü borç bilirim.

Araştırmamın basılmasını üzerine alan Hürriyet Vakfı'na, baskı işini titizlikle yürüten Ferit Edgü ve Aydın Erkmen'e teşekkürlerimi sunarım.

Zeren TANINDI

İÇİNDEKİLER

İslâm Kitap Resminde Dinî Tasvirler ____ 9
Siyer-i Nebî'nin Yazarı ____ 26
Siyer-i Nebî'nin Edebî Özelliği ____ 28
Siyer-i Nebî'nin Tasvirlenmesi ____ 31
Arşiv Belgelerinde Siyer-i Nebî İle İlgili Kayıtlar
Siyer-i Nebî'nin Bugünkü Durumu
Siyer-i Nebî Minyatürlerinin Üslûp Özelliği ____ 38
Siyer-i Nebî'yi Hazırlayan Sanatçılar ____ 41
Siyer-i Nebî'nin Resimlendiği Dönemde Türk Minyatürü ____ 44
Başvurulan Yayınlar ve Kısaltmaları ____ 49
Siyer-i Nebî Yazmalarından Seçme Minyatürler ____ 52
Siyer-i Nebî Minyatürlerinin Konu Listesi ____ 142

Min.III. Hz.Muhammed Mirâç yolculuğuna başlamak üzere Mescidü'l-Aksa'ya gidiyor. **Hamse-i Nizâmi.** *1505 tarihli, Tebriz. Londra Keir koleksiyonu.*

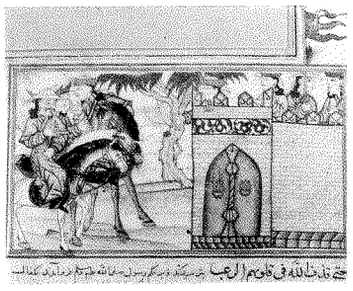
İslâm Kitap Resminde Dinî Tasvirler

Halk arasında İslâm dininin resim yapmayı yasakladığı inancı çok yaygındır. Ancak, İslâmlığın yasakladığı resim puttu. Bununla ilgili olarak kaynaklarda önemle sözü edilen bir olay da vardır; Hz. Peygamber Mekke'yi, fethettikten hemen sonra doğru Kâ'be'ye gitmiş, Ali, Hz.Peygamber'in omuzlarına çıkarak, onun emriyle Kâ'be'nin içinde yüksek yerlere konmuş putları yere atarak kırmış, duvarlardaki resimleri silmiştir. Diğer taraftan İslâmlıkta ilk tasvirler, İslâmlığın yayılmasından kısa bir süre sonra Emevi halifelerinin yaptırdığı sivil ve dini yapılarda görülüyor[1]. Tasvirin kitap sayfaları arasına girmesi ise daha sonradır. Yazma kitaplara karşı 9. yüzyıla doğru geniş bir ilgi uyanır. Erken İslâm imparatorluğunun iki büyük devleti olan Emeviler (661-750) ve Abbasiler (750-1258) zamanında halifeler, içinde değerli kitapların bulunduğu kütüphaneler kurduruyorlar, Yunanca'dan pek çok eserin çeviri ve adaptasyonlarının yapılmasına öncülük ediyorlardı. Bu dönemde Yunanca'dan felsefe, tıp, botanik, astronomi ve astroloji ile ilgili yazmalar çeviri yoluyla Arap diline kazandırılmıştı. Bu yazmalarda ele alınan konuları açıklayan geniş ölçüde tasvirler bulunuyordu. Yazmaların çevirileri yapılırken bunlar da birlikte kopya ediliyordu[2]. Geç Abbasiler döneminde toplum yapısında zengin tüccarlardan oluşan yeni bir sınıfın ortaya çıkmasıyla çeviri edebiyatı daha da genişledi ve İslâmda kitap ressamlığının doğmasına yol açan bir ortam hazırlandı.

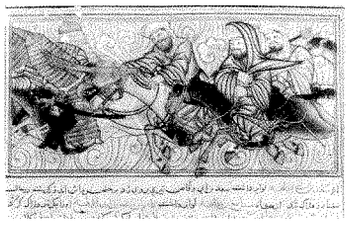
Min. I, II İslâm kitap ressamlığında İslâm diniyle ilgili ilk tasvirlere 13. yüzyılın ilk yarısında rastlanıyor. Bu tasvirler, Varka ve Gülşâh isimli iki sevgilinin aşklarını anlatan eserde yer alır (Topkapı Sarayı Müzesi, H.841)[3]. Abdü'l-Mü'min b. Muhammedü'l-Hôyî tarafından Anadolu'da ihtimal Konya'da resimlenmiştir. Yazmanın 71 minyatürü metinde anlatılan olayları eksiksiz olarak resimlendirir. Bir tür sembol diliyle tasvir edilen olaylar bir bir, sanki sinema şeridi gibi gözler önüne serilir. Son iki minyatürden birisi (69b) Hz. Peygamber'i halifeler, Ebûbekr, Ömer, Osman ve Ali ile birlikte Şam şahını dinlerken; ikincisi O'nu, Varka ve Gülşâh'ı öldükten sonra diriltirken tasvir ediyor (70a). Peygamber figürü diğerlerinden farklı bir şekilde tasvir edilmemiştir. Figürün üzerindeki yazıdan, o figürün Hz.Muhammed olduğu öğreniliyor. Ancak, bu tasvirler Hz.Peygamber'in doğrudan biyografisiyle ilgili değildir, öyküde geçen bir olayın tasviridir.

Hz. Peygamber'in doğrudan biyografisini ilgilendiren ilk tasvirlere Moğollar döneminde resimlenen tarih kitaplarında rastlanır. Moğollar dini resme yabancı değillerdi. Bunlarla, daha önce yaşadıkları bölgelerde Türkistan'da Maniheist ve Budist manastır duvarlarındaki fresklerde, minyatürlerde karşılaşmışlardı[4]. Tahminen 8. yüzyılda Uygurlar döneminde yapılmış bu Maniheist minyatürlerde Mani dininin kurucusu Mani ve bu dinin rahipleri ve törenler tasvir ediliyordu. 7-9. yüzyıllara ait olan Budist manastırlardaki fresklerde ise, geç Helenistik, Greko-Budist üslûpta yapılmış Buda'nın hayatından av, taht ve mucize sahneleri tasvir edilmişti. Doğu'nun bu dinî resim geleneği Moğollarla İslâm dünyasına giriyor. İslâm Peygamberi'nin hayatıyla ilgili ilk tasvirler, işte bu dönemde resimlenmiş tarih kitaplarında yer alıyor. Bunlardan bilinen en erkeni 1307 tarihlidir (Edinburgh University Library Arab 161)[5]. Eserin Hz.Muhammed ile ilgili tasvirlerinde, O'nun kutsallığını belirleyecek hiç bir işaret yoktur, zaman zaman diğer figürlerden daha büyük olarak resmedilmiştir. 1306-7 ve 1314 yıllarında hazırlanan üç genel dünya tarihinde; **Câmîü't-Tevârîh**'de de Hz.Peygamber ile ilgili tasvirlere yer verilmiştir[6] (Edinburgh University

Metin-içi minyatürler, romen rakamıyla (Min. I-XVII) gösterilmiştir. S.N. 1-S.N. 88 arası rakamlar, **Siyer-i Nebî** planşlarına gönderide bulunmaktadır.

Kaynuka kalesinin fethi. **Câmiü't-Tevârîh.** *1314 tarihli, Tebriz. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1653, s.167a.*

Uhud savaşı. **Câmiü't-Tevârîh.** *1314 tarihli, Tebriz. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1653, s.169a.*

Library, Arab 20; London, Royal Asiatic Society Morley 1. Bu eser bugün bu kitaplıkta değil; İstanbul, Topkapı Sarayı Müzesi, H.1653). **Câmîü't-Tevârîh** yazmalarında Hz.Peygamberle ilgili tasvirlerde göze çarpan önemli unsur, O'nun doğumu (Edinburgh, 42a) ve Cebrâil'den ilk vahyi alışı(Edinburgh 45b) sahnelerinde olduğu gibi, Hıristiyan ikonografyasına olan sıkı bağlılığıdır. Bu tasvirlerde de Hz.Peygamber'in kutsallığını belirtecek hiç bir görünüme yer verilmemiştir. Aynı özellikler Washington Freer Gallery of Art'da bulunan (57.16, 47.19) Taberi tarihinin Hz.Peygamberle ilgili minyatürlerinde de görülüyor. Eserin resimleri Moğol egemenliğinin zayıflamasıyla güç kazanan İncu sülâlesi döneminde Şiraz'da yapılmış olmalıdır.

İslâm kitap ressamlığının erken dönemlerinde İslâm dini ve Hz.Muhammed'in biyografisiyle ilgili en önemli tasvirler Moğollar döneminde resimlenen **Mirâçnâme** de yer alır. Mirâç olayının Hz.Muhammed'in peygamberliğinin onüçüncü yılında meydana geldiği söylenir. Mirâç olayı için söylenen öyküler hadislere ve mistik edebiyatta anlatılanlara dayanmaktadır[7]. Kur'an'da Mirâç olayına geniş yer verilmez, sadece bazı ayetler bu olaya işaret eder (XVII/1; XV/14-15). Geniş bir hayal gücüne dayanan masalımsı söylentilere göre Hz.Muhammed, Mirâç yolculuğuna Mekke'de Kâ'be'de başlar. Baş melek Cebrâil'in getirdiği Burak isimli bir hayvanın sırtında Kudüs'e Mescidü'l-Aksâ'ya gelir, burada kendinden önceki peygamberlerle buluşur ve sonra gökyüzüne yükselir. Cebrâil'in önderliğinde yedi kat gökyüzünü dolaşır. Tanrı ile buluşur, cennet ve cehennemi de gezdikten sonra Mescidü'l-Aksâ'ya, sonra Burak'a binerek Mekke'ye döner. Bilinen en eski Mirâç tasviri **Câmiü't-Tevârîh**'in resimleri arasında yer alıyor (Edinburgh 55a). Yalnız, bu Mirâç resminde, Mirâç olayının tüm safhaları tasvir edilmemiştir. Minyatürde Hz.Muhammed Burak üzerinde ve meleklerin eşliğinde gök yolculuğu sırasında gösterilmek suretiyle Mirâç olayı sanki simgeleştirilmiştir. Mirâç olayını bu şekilde simgeleme bundan böyle İslâm kitap ressamlığında bir gelenek haline gelecektir. Resimlerin özü Edinburgh yazmasındaki Mirâç tasviri gibi olacaktır ama, geleneksel şema, yaratıcı yönü güçlü ressamların elinde muhteşem kompozisyonlara dönüşecektir. Bazen kompozisyonda, Burak, Hz.Peygamber ve melek figürlerine Hz.Muhammed'in Mirâç yolculuğuna başladığı yer; Mekke şehri ve Kâ'be, bazen burçların işaretleri, sabit yıldızlar ve yedi kat gökyüzü, bazen belki Ali'yi simgeleyen bir arslan, bazen de ihtimal Tanrı'yı simgeleyen bir el eklenecektir. Simgeleşmiş Mirâç tasvirleri İslâm kitap ressamlığında daha çok edebiyatla ilgili eserlerde görülüyor. Bunların başında Nizâmî'nin Hamse'si gelmektedir. Nizâmî Hamse'nin ilk bölümü olan **Mahzenü'l-Esrâr**'a başlarken Hz.Peygamber'den ve Mirâç olayından söz eder. Bundan dolayı resimli Nizâmî Hamselerinin hemen hemen hepsinde ilk minyatür, simgeleşmiş Mirâç tasviridir. Nizâmî'den sonra gelen şairlerden özellikle Câmî'nin eserlerinde de simgeleşmiş Mirâç tasvirlerine yer veriliyor.

Min. III

Min.IV, VI

Mîrâç olayının öyküsü, bütünüyle ilk kez Moğollar döneminde resimlenen **Mirâçnâme** isimli eserde görülüyor[8]. Ancak, bu resimli **Mirâçnâme**'nin metni günümüze kadar gelmemiştir. Metinsiz ayrı ayrı yapraklar halinde, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bir albümde (H.2154) bulunan bu minyatürlerde tasvir edilen konular şöyle:

Min. V

1. Hz.Muhammed kendinden önceki peygamberlerle Mescidü'l-Aksâ'da (62a).

2. Cebrâil'in omuzlarında taşıdığı Hz. Muhammed gökyüzünde (42a).

3. Cebrâil'in, omuzlarında taşıdığı Hz.Muhammed, dağlar ve alevler arasında ilerliyor (42b).

4. Cebrail'in omuzlarında taşıdığı Hz.Muhammed denizi geçiyor (121a).

5. Cebrail'in, omuzlarında taşıdığı Hz.Muhammed cennetin kapısı önünde, cennetin bekçisi Rıdvan onları karşılıyor (61a).

6. Hz.Peygamber ve Cebrâil yedinci kat gökte "**Beytü'l-Ma'mûr**" isimli evi ziyaret ederek "**Sıdretü'l-Müntehâ**" ağacını ve Kevser ırmağını görüyorlar (61a alt ve 121a alt).

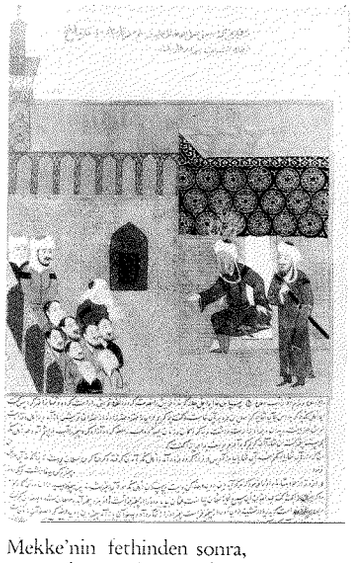
7. Cebrâil Hz.Peygamber'i horoz şeklindeki melekle tanıştırıyor (61b).

8. Cebrâil Hz.Peygamber'i büyük bir melekle tanıştırıyor (31b).

9. Hz.Peygamber Mirâç yolculuğundan sonra Mekke'ye dönüşünde Mirâç yolculuğuna inanmayanlara Kudüs'e ait özellikleri anlatır. O sırada sadece Hz.Peygamber'e görünen Cebrâil elinde Kudüs şehrinin maketini tutarak şehrin özelliklerinin anlatılmasında O'na yardımcı olur (107a)[9].

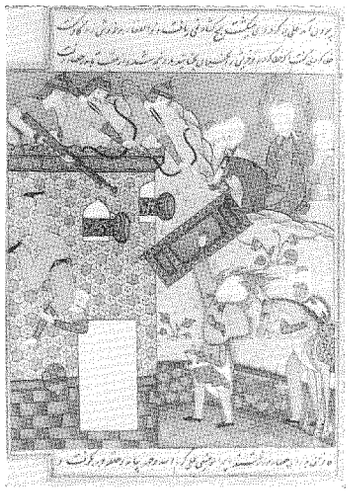
14. yüzyılda ihtimal Tebriz'de yapılan resimler, ressam (musavvir) **Ahmed Mûsâ**'ya atfedilmektedir. Bu kutsal öyküyü vakar ve ciddiyetle tasvir eden musavvir, olayın dinî bir konu etrafında döndüğünü seyirciye hissettiriyor. Kendisi tam anlamıyla bir figür ressamıdır. Figürlerin gruplandırılmalarında, figür ve mekân ilişkilerinde erken Rönesans sanatına özgü bir tabiat gözlemciliği göze çarpar.

Metniyle birlikte günümüze gelebilen **Mirâçnâme**, Paris, Bibliothèque Nationale'de bulunmaktadır. (Turc.190)[10]. Timurlu sultanlardan Baysungur'un hâmiliğini yaptığı Herat nakkaşhanesinde 1436 yılında hazırlanmıştır. Eserin metni Uygur Türkçesidir. Hepsi aynı nakkaş (musavvir) elinden çıkmış 57 minyatür Hz.Peygamber'in gök seyahatini (Mirâç) tüm evreleriyle tasvir eder. Yazma, Cebrâil'in Hz.Peygamber'in evine gelerek O'nu Mirâç yolculuğuna davetini gösteren minyatürle resimlenmeğe başlıyor. Hz.Peygamber'in Burak'a binerek Cebrâil ve diğer meleklerin eşliğinde **Mescidü'l-Aksâ**'ya gidişi, orada kendinden önceki peygamberlerle karşılaşıp hep birlikte dua etmeleri, Cebrâil'in önderliğinde ve Burak üzerinde yedi kat gökyüzünü dolaşması ve her katın sakinleriyle tanışması ve Tanrı ile buluşmasıyla devam eden eser, O'nun Cebrâil'in eşliğinde cennet ve cehennemi dolaşmasını gösteren minyatürle sona erer. Bol altın yaldız, göz alıcı renkler, renk renk giysili ve renk renk kanatlı melekler her şeyden önce resimde göz kamaştıran bir izlenim uyandırırlar. Renk zenginliği ve bol altın yaldız içinde asıl konu önemini yitirmiş görünür. Zaman zaman **Ahmed Mûsâ**'nın meleklerini andıracak şekilde meleklerin anıt görünümüne büründükleri, bir kütle izlenimi uyandırdıkları görülürse de tasvirler, resmin soyut bir nakşa dönüşmeğe başladığı bir dönemin ürünü olarak karşımıza çıkar. Timurlu **Mirâçnâme**'si ikonografya bakımından **Ahmed Mûsâ**'nın resimlediği **Mirâçnâme**'ye bağlanabilir. Büyük bir ihtimalle her iki eserin kaynaklandığı metin aynıdır. Bu kaynak eser, Darîr'in **Siyer-i Nebî** isimli eserinde anlatılan Mirâç öyküsünden anlaşıldığı gibi, Darîr'in kaynaklandığı eser olabilir[11].

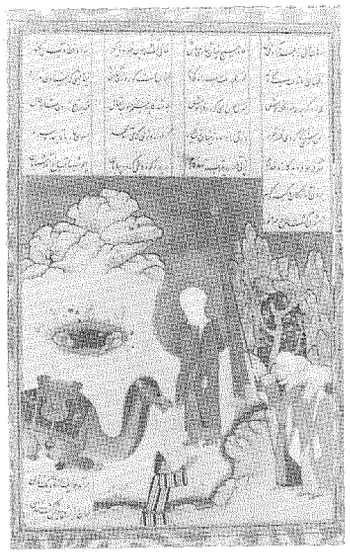

Mekke'nin fethinden sonra, Hz.Muhammed ve taraftarları Kâ'be'de. **Külliyât-ı Hâfız Ebrû.** *15. yüzyıl ilk yarısı, Herat. Topkapı Sarayı Müzesi, B.282, s.171a.*

15. yüzyılda, Hz.Peygamber'in biyografisiyle ilgili tasvirlere yine bir tarih kitabında rastlanıyor. Bu eser tahminen 1417 yılında Timurlu Sultanı Şâhruh adına Herat'da hazırlanmıştır (Topkapı Sarayı Müzesi, B.282)[12]. İslâm dini ve Hz.Peygamber ile ilgili tasvirlerin yer aldığı genel tarihlere ve **Mirâçnâme**'lere 15. yüzyılın sonlarına doğru o güne kadar alışılmamış bir

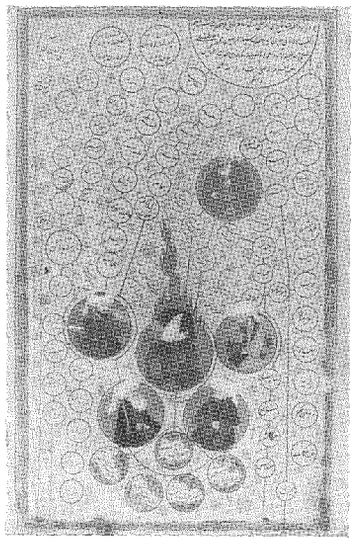
Hayber kalesinin fethi. **Kısas-ı Enbiyâ.** *16. yüzyıl ikinci yarısı, Kazvin olabilir. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1226, s.227a.*

Hz.Muhammed, Mekke'den Medine'ye hicret ediyor. **Âsâr-ı Muzaffer.** *1568 tarihli, Horasan. Topkapı Sarayı Müzesi. H. 1233, s.71a.*

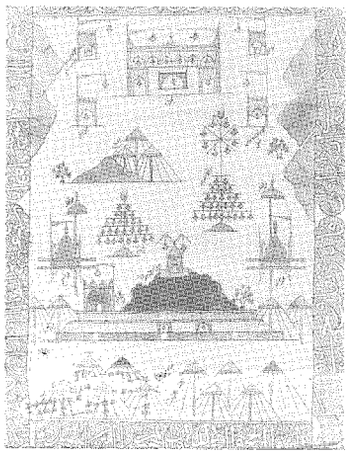
eser katılıyor. Bu İbn Hüsâm tarafından yazılmış **Havernâme**'dir[13]. Kitap, manzum olarak Hz.Peygamber'in yeğeni ve damadı Ali'nin kahramanlıklarını anlatan, dinî yönü ağır basan bir tür destandır. 1476 tarihini ve ressam Ferhad imzasını taşıyan minyatürler Akkoyunlular döneminde Şiraz'da yapılmış olmalıdır. Eserin bir Mevlevî dergâhı için hazırlandığı söylenir[14]. Doğu İslâm dünyasında, İran'da İslâm dini ve Hz.Peygamber'in biyografisini ilgilendiren tasvirlerin bulunduğu eserler 16. yüzyıldan itibaren çeşitlilik gösterir. Başlangıçtan, yazar Mirhond'un yaşadığı döneme (öl.1497-98) kadar genel tarih kitabı **Ravzatü's-Safâ** bu dönemde çokca resimlenir ve İslâm dini ile ilgili tasvirlere yer verilir[15]. Ayrıca **Nîşâbûrî** tarafından yazılan ve peygamberler tarihi olan **Kısas-ı Enbiyâ**[16] ve **Fâl-ı Kur'an**[17] İslâm dinî tasvirlerini içeren değişik eserlerdir. 16. yüzyılın dinî konuda ilgi çekici tasvirleri Hüseyn el-Alevî el-Verâmî'nin **Ahsenü'l-Kibâr** isimli eserinde görülüyor (Leningrad Public Library, Dorn 312)[18]. Biyografi karakterindeki eserde, Hz.Peygamber ve 12 imamdan söz edilmektedir. Minyatürler 1526 yılında Safeviler'in sanat hâmisi Şah Tahmasp adına hazırlanmıştır. Bu nüsha bilinen minyatürlü tek örnektir. İran minyatürünün muhteşem örneklerinin üretildiği Tahmasp döneminin dinî konudaki bir başka yapıtı da manzum bir **Siyer-i Nebî**'dir. **Âsâr-ı Muzaffer** adı ile tanınan bu eser 1568 yılında hazırlanmıştır[19] (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H.1233). 16. yüzyılda resimlenen bir başka dini biyografi Timurlu Sultan Hüseyn Baykara'nın yazdığı sanılan **Mecâlisü'l-Uşşâk** tır. Eserin resimli nüshalarının çok azında Hz.Peygamber'in tasvirine rastlanıyor. Daha Doğu da Hindistan'da da, İslâm dinî tasvirleri Ali'nin hayatını konu alan eserlerde yoğunlaşıyor. Bunlar arasında 1686 tarihli **Havernâme** (London, British Library Add.1976)[20], 1756 tarihli **Hamle-i Haydarî** (Paris, Bibliothèque Nationale, Pers.1923)[21] sayılabilir. Hz.Peygamberin Uhud savaşında şehit olan amcası Hamza'nın kahramanlıkları efsaneleştirilerek Müslüman Hint ressamlarınca tasvir ediliyor. **Hamzanâme** adı ile bilinen eserin resimleri Hint İmparatoru, sanat hâmisi Ekber döneminde (1556-1605) kumaş üzerine büyük boyda yapılmış binin üzerinde tasvirlerdir. Sayfalarının çoğu bugün Batılı ülkelerin koleksiyonlarında bulunmaktadır[22].

Batı'da Osmanlı Türklerinde dinî konuları tasvir eden eserler, Türk kitap ressamlığının klâsik üslûbuna ulaşmağa başladığı ilk yıllarda hazırlanıyor. Bu alanda bilinen ilk eser **Enbiyânâme** dir[23]. İtalya'da özel bir koleksiyonda olan eser, Sultan I.Süleyman döneminin (1520-1566) **Şahnâme** yazarı **Arifî** tarafından 1558 yılında yazılmış ve o yıl resimlenmiştir. Bunda Hz.Peygamber'in ve önceki peygamberlerin tarihi anlatılır. Tasvirlerden ikisi Hz.Muhammed ile ilgilidir. Minyatürlerden biri Hz.Peygamber'in Mirâç'ını simgeler,diğeri O'nu kendinden önceki peygamberlerle **Mescidü'l-Aksâ**'da gösterir (bu tasvir bugün Los Angeles Country Museum'da bulunmaktadır). Bu türde bir eserin resimlenmesi daha sonraki yıllarda da sürer. Dinî tasvirler bu sefer Sultan III. Murad dönemi (1574-1595) **Şahnâme** yazarı **Seyyid Lokmân**'ın yazdığı ve bir İslâm Tarihi olan **Zübdetü't-Tevârîh**'de yer alır. Eserin III. Murad döneminde, 1583-1586 yıllarında hazırlanmış üç kopyası vardır (Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, T.1973; Topkapı Sarayı Müzesi H.1321; Dublin, Chester Beatty Library, T.414)[24]. Her üç eserde, simgeleşmiş Mirâç tasviri ve Mirâç yolculuğuna başlamadan önce Hz.Peygamber'i **Mescidü'l-Aksâ**'da gösteren tasvirler vardır. **Sübhatü'l-Ebrâr** veya **Silsilenâme** adını taşıyan, 16. yüzyıl sonu, 17. yüzyıl başlarında

Hz.Muhammed, Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali. **Silsilenâme.** 16. yüzyıl sonu, Bağdad. Topkapı Sarayı Müzesi, A.3110, s.8b.

Min.IX

Arafat dağı ve ovası. Hac **Vekâletnâmesi.** *1544-45 tarihli. Mekke ve İstanbul. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1812.*

resimlenmiş bir çok kopyası olan bu İslâm tarihinde de dinî tasvirlere yer veriliyor. Tasvirler İslâmlıktan önceki peygamberlerin, Hz.Muhammed'in, Ali'nin, 12 imamın ve Osmanlı padişahlarının madalyonlar içinde portreleridir[25]. 16. yüzyıl sonlarında resimlenmiş ve metinden ayrılarak tek yapraklar halinde günümüze gelen 13 minyatür Türk dinî resminin ilgi çeken eserlerindendir (London, Keir Koleksiyonu)[26]. Hz.Muhammed'in Mirâç yolculuğunu, İsrâfil, Cebrâil, Ye'cuc ve Me'cuc, Azrâil, ve Hz.Peygamber'in yakın arkadaşları ile O'nun bazı savaşlarının tasvir edildiği resimlerin nasıl bir metne ait olduğu bilinmemektedir. Araştırmacılar minyatürlerin Darîr'in **Siyer-i Nebî** isimli eserine ait olduğunu söylerlerse de bunlar, Darîr'in eserinden değil, kıyâmet günüyle ilgili bir yazmanın metnine ait olmalıdır. Kıyâmet günüyle ilgili bir başka resimli yazma **Ahvâl-i Kıyâmet**'dir[27]. 17.yüzyıl başlarına ait olan bu eserde kıyâmetin nasıl kopacağı, bütün evreni dolduran meleklerle öteki varlıkların nasıl öleceği, Hz.Muhammed'in ve halifelerinin halka nasıl yardımcı olacağı anlatılmakta ve tasvirlenmektedir. 16. yüzyıl sonu 17. yüzyıl başlarında, belki de Sultan I.Ahmed'in(1603-1617) fanatik kişiliğinin etkisiyle, halk inançlarıyla ilgili eserlerin resimlenmesine karşı geniş ilgi duyuldu. İşte **Ahvâl-i Kıyâmet** ve Topkapı Sarayı Müzesi'nde büyük boyda bir **Fâlnâme** (H.1703)[28], böyle bir düşünce ortamının ürünleri arasında yer alır.

Doğrudan Hz.Peygamber'in biyografisini ilgilendirmemekle beraber kutsal kent ve yörelerin figürsüz, plân veya harita gibi çizilmiş tasvirlerini veren tomar biçiminde hazırlanmış **Hac Vekâletnâmesi** ve hac töre ve yöntemleriyle ilgili kitaplar İslâm dini tasvirciliğinin önemli yapıtlarıdır. Başka birisi adına hac görevini yerine getiren kişi tarafından, bu görevi yerine getirdiğini belgeleyen ve çoğu kez Mekke ve Medine yöresinin tasvirlerini de içeren bu belgelerin, yani **Hac Vekâletnâmesi**'nin eski bir geleneği vardır. 11. yüzyıldan beri örnekleri bilinen **Hac Vekâletnâmesi**'nin daha geç tarihli resimli bir örneği, Kanunî Sultan Süleyman'ın genç yaşta ölen oğlu Mehmed adına hacca giden kişi tarafından 1544-45 yılında düzenlenmiştir (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1812)[29]. Beş metreyi aşan uzunluktaki tomarda Mekke'de **Mescid-i Haram** ve Mekke civarındaki ziyaret yerleri, Medine'de **Mescid-i Nebî**, Medine yöresindeki ziyaret yerleri, Kudüs'de **Mescidü'l-Aksâ** ve **Kubbetü's-Sahra** tasvirlenmiş ve her tasvirin üzerine nereyi ve neyi gösterdiği yazılmıştır. Hac töre ve yöntemlerini konu alan eserlerin tasvirlerinde ise hac töresi gereğince ziyaret edilecek yerler çizilmiş, üzerlerine isimleri yazılmış, hangi tarihte ve kim tarafından onarıldığı, bazen nerelerde hangi duaların okunacağı bile kaydedilmiştir (bu türdeki eserlerin kaliteli örnekleri için bkz: Topkapı Sarayı Müzesi, R.916, R.917, A.3547, E.H.1424, H.116). Bugün bile geçerli olabilecek birer hac rehberi niteliğindeki bu eserlerde Mekke ve Medine şehirleri ve yöresi topografyasıyla, plan, maket görünümünde çizilmiş mimarisiyle belgelenmektedir[30].

Sultan III. Murad'ın koruyuculuğunda başlayan ve Sultan III.Mehmed devrinde bol örneklerin görüldüğü bir grup dinî resimler de Osmanlı sarayı dışında bir eyalette hazırlanmıştır. Çoğunluğu İslâm dini ile ilgili bu tasvirler **Fuzûlî**, **Lâmiî Çelebi**, **Sühreverdî** gibi Türk mutasavvıflarının **Hadikatü's-Sü'adâ**, **Maktel-i Âl-i Resûl**, **Câmiü's Siyer**; **Câmî** ve **Kâşifî** gibi Timurlu devri mutasavvıflarının **Nefahâtü'l-Üns**, **Ravzatü's-Sü'adâ** gibi eserlerinde yer alıyor. Hz.Muhammed, Ali, Ali'nin oğlu Hasan ile, Kerbelâ'da şehit olan oğlu Hüseyn'i veya genel tarih içinde İslâm

Hz.Muhammed Mirâç yolculuğunda. **Kur'an** (XVII). *1816 tarihli. Özel koleksiyon (USA).*

peygamberini ve halifelerini konu alan bu eserler 1595-1603 yılları arasında resimlenmiştir. Hepsi aynı üslûpta olan bu eserlerin bazılarında Bağdad'da kopya edildiği kaydının bulunması ve minyatür üslûbunun 16.yüzyıl ikinci yarısı Şiraz nakkaşhanesinin etkisini taşıması, bilim ve kültür yönünden köklü bir geleneği olan, ünlü mutasavvıfların yetiştiği bu eyalette veya çevresinde yapılmış olduğunu düşündürüyor. Şairlerin dini duygularıyla yoğrulmuş bu eserlerle, Osmanlı Saray atölyesinden uzakta Türk eğemenliği altında, sûfi akımların çevresinde gelişen, belki de koruyuculuğunu Mevlevi dergâhlarının yaptığı çevrede, İslâm dinî resmine katkısı büyük olan zengin malzemeyle karşılaşılıyor[31].

İslâm dünyasında kutsal kitap Kur'an'ın resimlenmesine karşı bir tutum göze çarpıyor. Ancak, geç tarihli de olsa resimli iki Kur'an örneğinin bulunması Kur'an resimleme geleneğinin varlığını göstermesi bakımından önemlidir. Bunlardan biri 1816 tarihinde hattat **Hâfız İbrâhîm el-Fehmî b. Sâlih** (Hafız Osman talebesi Damat Osman Afifzâde) tarafından yazılmıştır.[32] 1931 yılında ABD'nde özel bir koleksiyonda olduğu bilinen Kur'an'daki resimlerin konuları:

1. Musa Peygamber'in asâsı yılana dönüşüyor (XXVII/10; XXVIII/31; XXVI/32).

2. Yusuf Peygamber'in, kardeşleri tarafından kuyuya atılması (XII/10, 15; XVII/1).

3. Hz.Muhammed Burak üzerinde Mirâç yolculuğunda (XVII/1. Ancak minyatür daha sonraki sayfada sure XX de yer alıyor).

4. İbrâhîm Peygamber, oğlu İsmâil'i kurban ediyor (XXXVII/102, 103. Minyatür sure XL de yer alıyor).

5. Hz.Muhammed mucizesiyle Ay'ı ikiye bölüyor (LIV/1). Ustaca olmayan, nahif üslûptaki resimler ihtimal eserin yazıldığı yıllarda Hıristiyan çevrede yapılmış olmalıdır. İkinci resimli Kur'an'da Meryem sûresi resimlenmiştir (XIX). 1752 yılında yine bir Türk hattat tarafından yazılan sure'nin 14 minyatürü altın yaldız bezemeli (halkâr) sayfa kenarında bulunmaktadır[33]. Batılı resim üslûbunda olan minyatürler Hıristiyan sanatkârlar tarafından yapılmış olmalıdır.

İslâm dünyasında Hz.Muhammed ile ilgili en dikkat çekici yazma eser, kuşkusuz Osmanlı Saray nakkaşhanesinde resimlenen **Siyer-i Nebî** dir. Bu araştırmanın konusu olan **Siyer-i Nebî** (Hz.Muhammed'in Hayatı) doğrudan Hz.Peygamber'in biyografisini konu edinmekle birlikte, Câhiliyye devri siyasî, kültür ve ekonomi tarihi, aynı zamanda dönemin edebiyat tarihi hakkında da bilgi veren geniş kapsamlı bir eserdir ve İslâm dünyasında bu konudaki resimli tek örnektir.

NOTLAR:

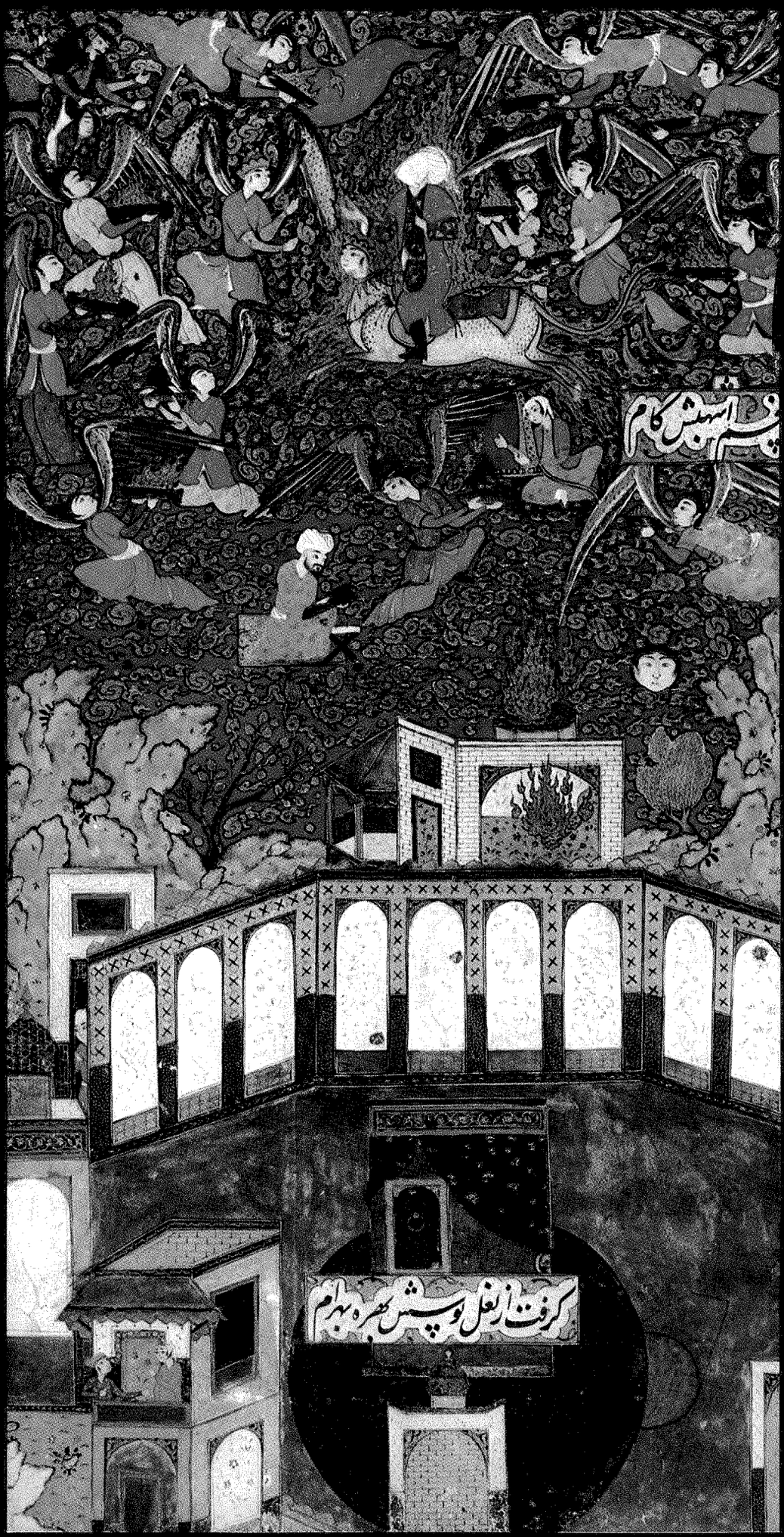
1. Ettinghausen 1962, s.19-50.
2. Ettinghausen 1962, s.50-102.
3. Eserle ilgili kaynaklar için bkz. Çağman ve Tanındı 1979, no.6.
4. İpşiroğlu 1973, s.49.
5. Soucek 1975, s.103-168.
6. İnal 1965; T.Rice 1976; Gray 1978.
7. Sena 1975. s.64.
8. Ettinghausen 1957, s.377.
9. Soucek 1973, s.99-111, res.33.
10. Séguy 1977.
11. Mustafa Darir, c.2, s.168-226.
12. Grube 1978, no.72-73.
13. Eserin tasvirlerinden çoğu Tahran Güzel Sanatlar Müzesi'nde, bir kısmı ise Avrupa ve Amerika'da özel koleksiyonlardadır. bkz. Gray 1961, s.105-108.
14. Welch 1972, s.44.
15. Arnold 1965, s.96, pl.XXI a, b.
16. Topkapı Sarayı'ndaki tasvirli nüshaları için bkz. Karatay 1961, no.119-126, 127.
17. Bu eserin tasvirli nüshası için bkz. Karatay 1961, no.283.
18. Stchoukine 1973, s.45-54, pl.I-VIII.
19. Karatay 1961, no.756. Eserden çıkarılmış bir yaprak Cenevre de Pozzi koleksiyonundadır. Bkz. Robinson 1973, no.60.
20. Titley 1977, no.193.
21. Blochet 1928, no.1923-1924.
22. Hamza-nâma.
23. Christie's, 1976; Çağman ve Tanındı 1979, no.143.
24. Renda 1969.
25. Bayram 1981, s.253-338.
26. Meredith-Owens, s.227-228.
27. Stchoukine ve Flemming v.d., no.85.
28. Çağman ve Tanındı 1979, no.174.
29. Tanındı 1983, s.2-5.
30. Tanındı 1984
31. Çağman 1979, s.627-677.
32. Gottheil 1931, s.21-24.
33. Sotheby's 1978, Lot. 131.

Min.I. Hz.Muhammed, Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali ile birlikte Şam şahını dinliyor. **Varka ve Gülşah.** *13. yüzyıl ilk yarısı, Konya. Topkapı Sarayı Müzesi, H.841, s.69b.*

Min.II. Hz.Muhammed, mucize göstererek Varka ve Gülşah'ı öldükten sonra diriltir. **Varka ve Gülşah.** *13. yüzyıl ilk yarısı, Konya. Topkapı Sarayı Müzesi, H.841, s.70a.*

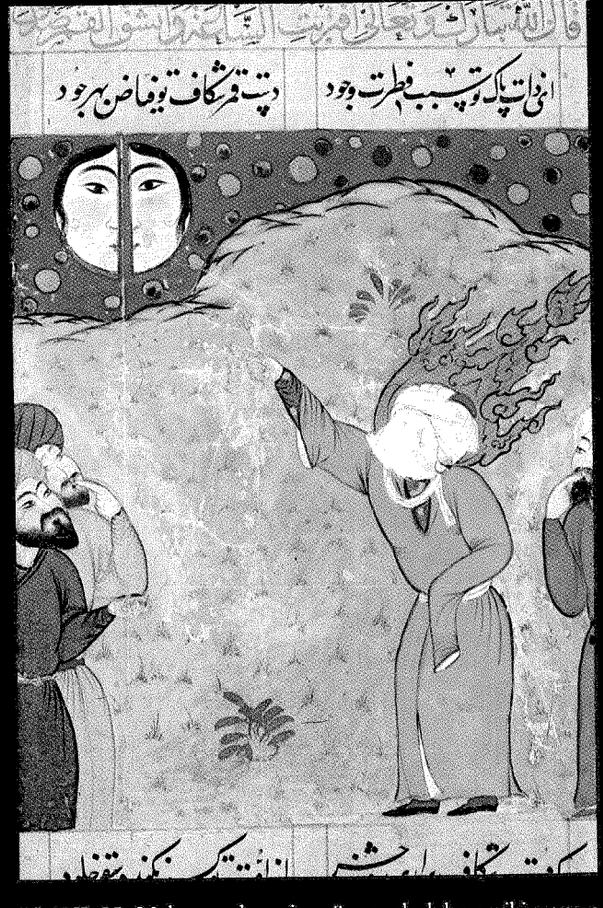
Min.IV. Hz.Muhammed Mirâç yolculuğuna başlamak üzere Mescidü'l-Aksa'ya gidiyor. **Yusuf ve Zelîhâ.**
16. yüzyıl ikinci yarısı, Şiraz. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1084, s.11a.

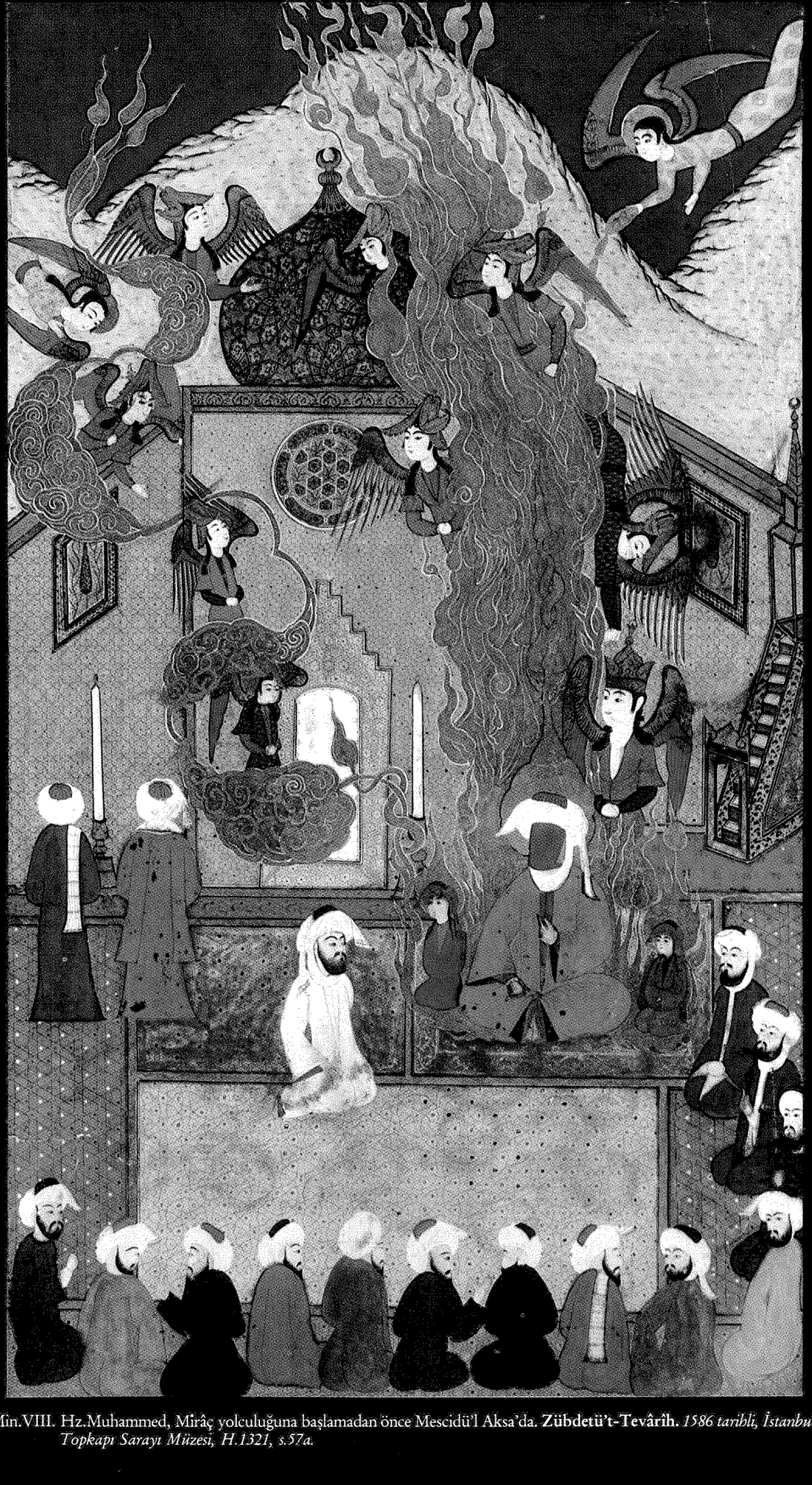
Min.V. Hz.Muhammed Mirâç yolculuğu sırasında Cebrâil'in omuzlarında denizi geçiyor. **Mirâçnâme,** *14. yüzyıl ortası, Tebriz. Topkapı Sarayı Müzesi, H.2154, s.121a.*

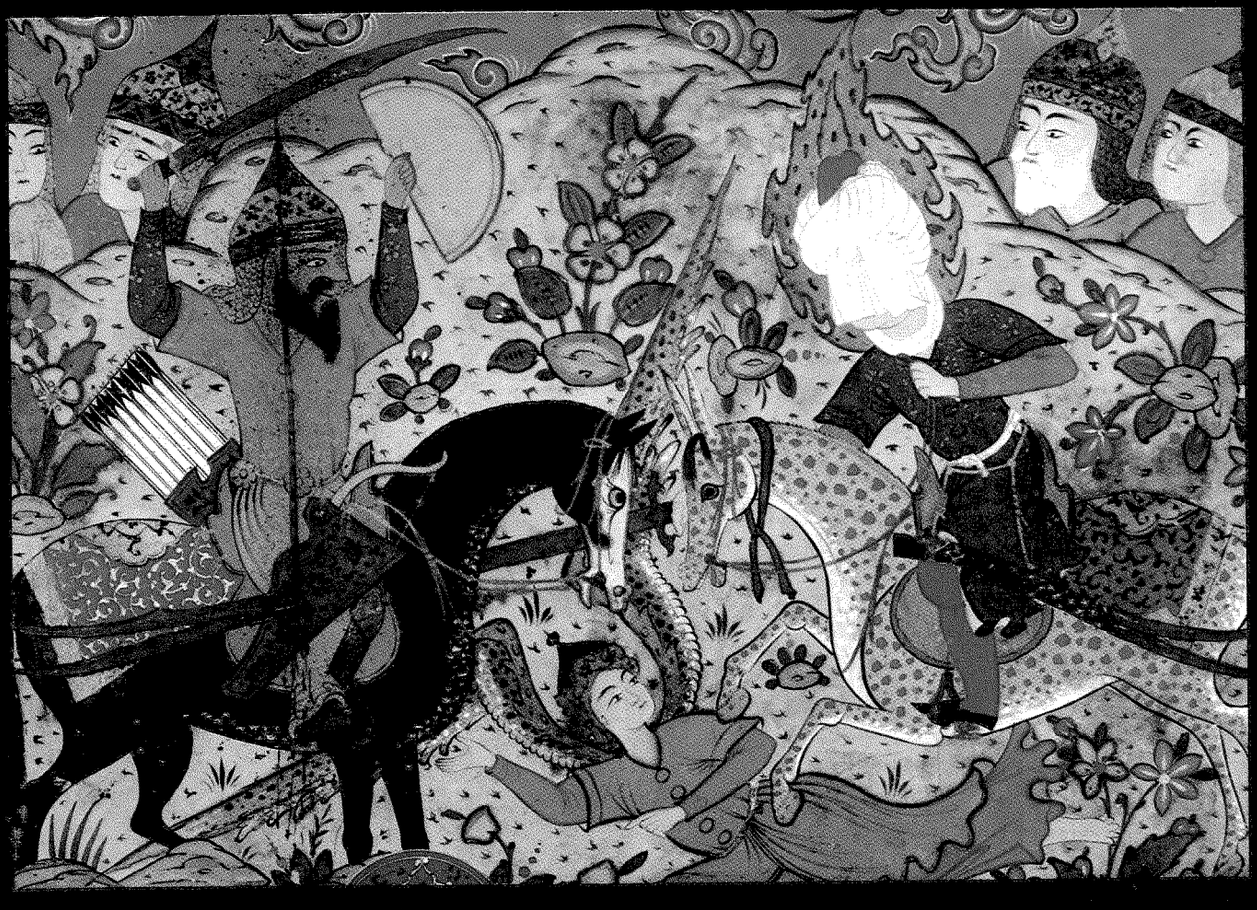
Min.VI. Hz.Muhammed Mirâç yolculuğu sırasında Tanrı ile konuşuyor. **Hamse-i Câmî,** *1570-71 tarihli, Kazvin. Topkapı Sarayı Müzesi H.1483, 42a.*

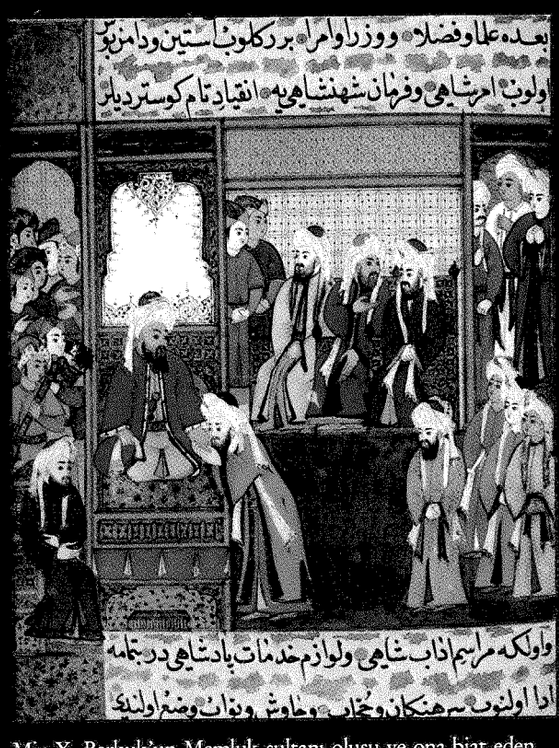
Min.VII. Hz.Muhammed mucize göstererek dolunayı iki parçaya ayırıyor. **Fâl-ı Kur'an.** *16. yüzyıl ikinci yarısı, Kazvin olabilir. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1702, s.22b.*

Min.VIII. Hz.Muhammed, Mirâç yolculuğuna başlamadan önce Mescidü'l Aksa'da. **Zübdetü't-Tevârih.** *1586 tarihli, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, H.1321, s.57a.*

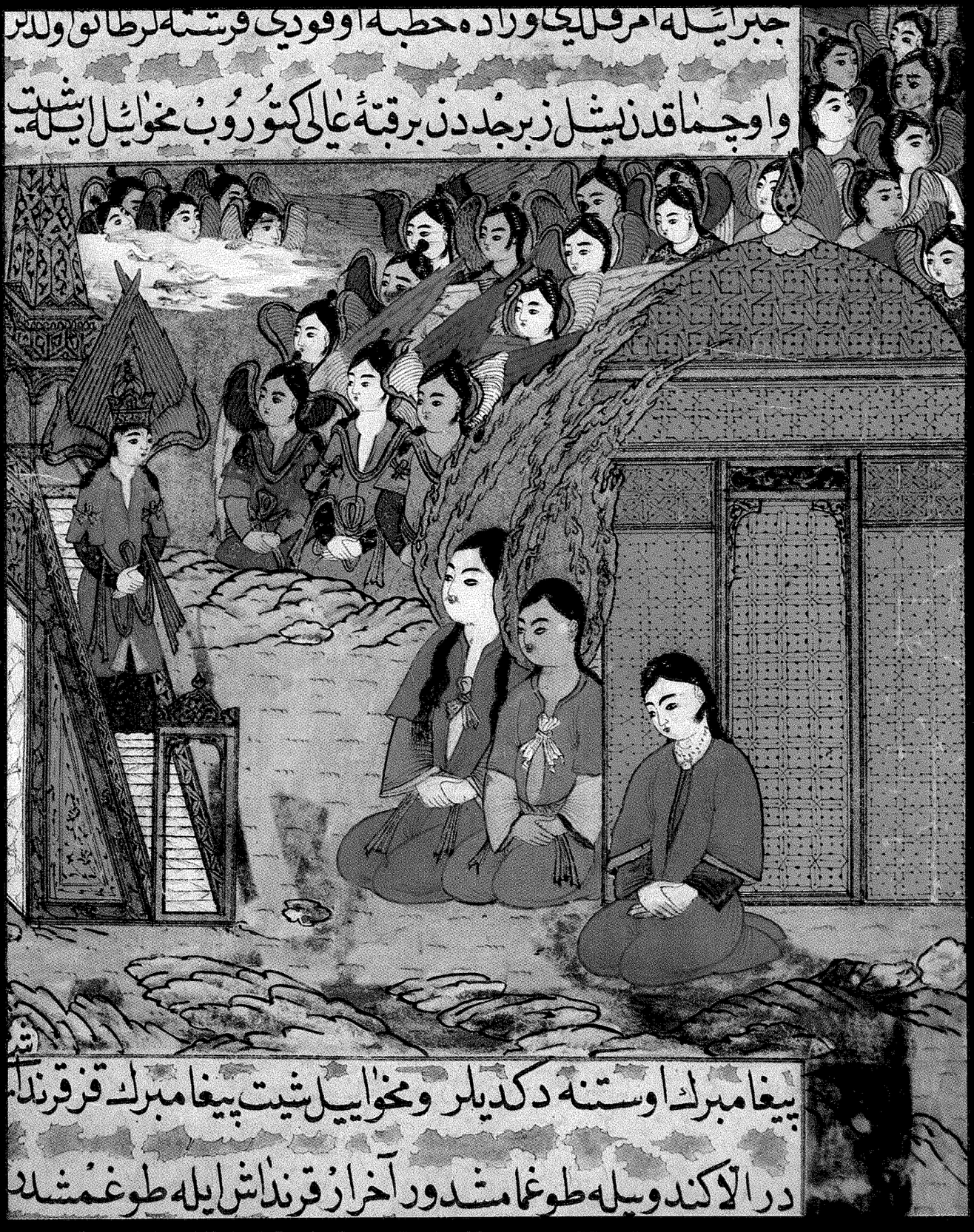
Min.IX. Hz.Muhammed'in damadı halife Ali'nin düşmanla savaşı. **Falnâme.** *17. yüzyıl başı. İstanbul. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1703, s.26b.*

Min.X. Berkuk'un Memluk sultanı oluşu ve ona biat eden devlet ileri gelenleri. **Siyer-i Nebî.** *C.I. 1595 tarihli. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1221, s.12a.*

Min.XI. Yaşlı iki Müslüman asker Huseyn b. Cabir ve Basit b. Vakş Uhud savaşına gidiyor. **Siyer-i Nebî.** *C.IV. 1595 tarihli. Topkapı Sarayı Müzesi, Y.1050, s.1b.*

Min.XII. Şît ve Mehvâil meleklerin şahitliğinde evleniyor. **Siyer-i Nebî.** *C.I. 1595 tarihli. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1221, s.27b.*

Min.XIII. Nakkaş Hasan Paşa (sağ başta, Kaydar'ın avlanmasını çiziyor), eserin hattatı ve yazarı çalışıyorlar.
Şahnâme-i Sultan Mehmed III. *17. yüzyıl başı. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1609, s.74a.*

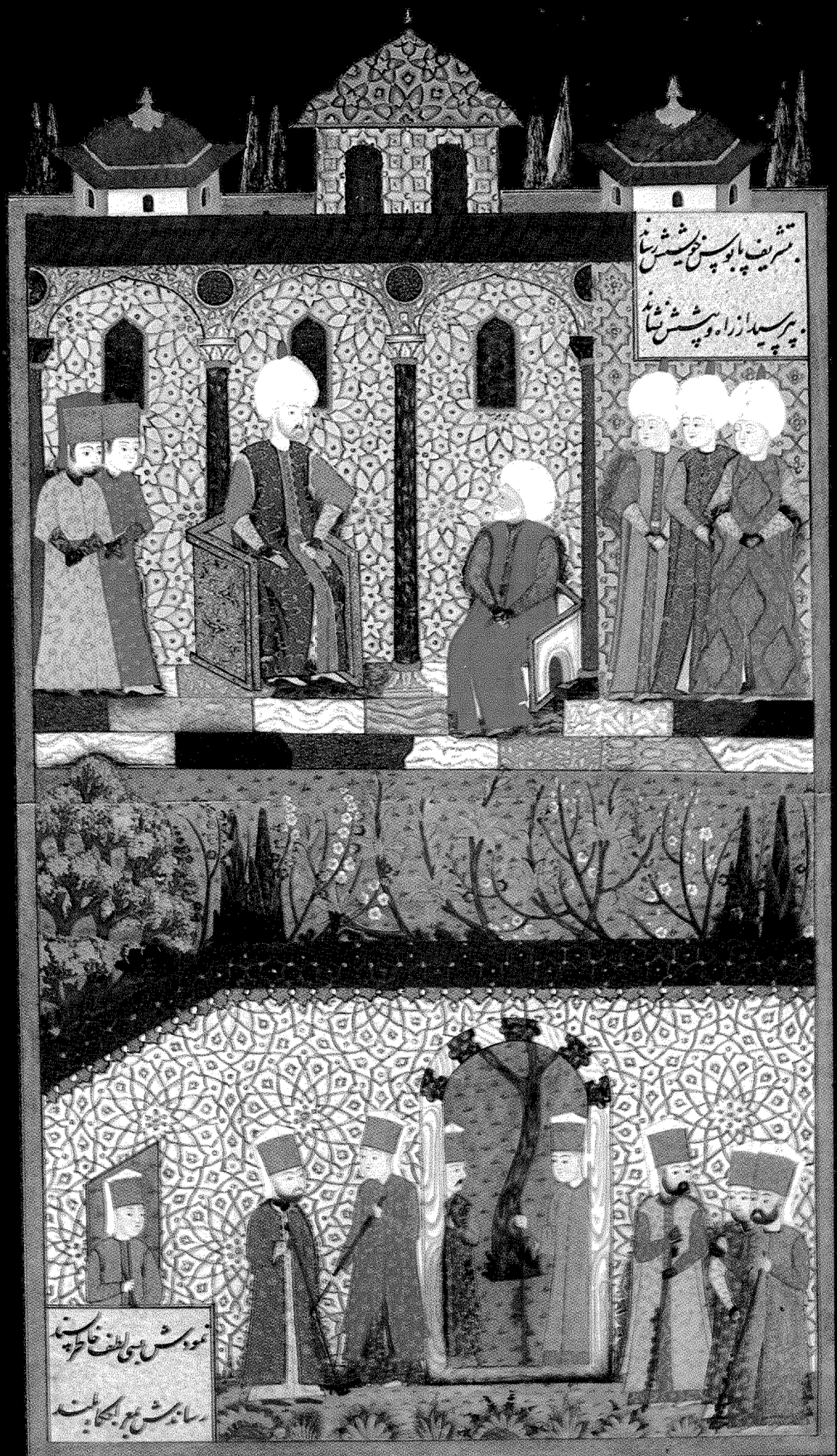
Min.XIV. **Şahnâme-i Selim Han'ın** hazırlanmasında emeği geçenler ve nakkaş Osman (sağdan ikinci). *1581 tarihli.*
Topkapı Sarayı Müzesi, A.3595, s.9a.

Min.XV. İsmail peygamber'in oğlu Kaydar'ın avlanması. **Siyer-i Nebî**, *C.I, 1595 tarihli, H.1221, s.36b.*

Min.XVI. Hz.Muhammed'in dedesi Hâşim, evleneceği kızı görmek için yakınlarıyla birlikte Medine'ye gidiyor.
Siyer-i Nebî, *C.I. 1595 tarihli, Topkapı Sarayı Müzesi, H.1221, s.50a.*

Min.XVII. Sultan I.Süleyman ve Barbaros Hayrettin Paşa. **Süleymannâme.** *1558 tarihli.*
Topkapı Sarayı Müzesi, H.1517, s.360a.

Siyer-i Nebî'nin Yazarı

Darîr (doğuştan kör olanlara denirdi) takma adıyla yazan Mustafa b. Yûsuf b. Ömer ed'Darîr el-Erzenürrûmi'nin ilk yılları hakkında herhangi bir bilgi edinilemiyor. Ancak onun 1368 yılına kadar Doğu Anadolu kentlerinden Erzurum'da yaşadığı bilinmektedir. Darîr'in Erzurum'da yaşadığı dönemlerde 13. yüzyıldan bu yana gelişmeğe başlayan Anadolu edebiyatı yeni yeni zenginleşiyordu. Lirik edebiyat örneklerinin yanı sıra, destanlar, romantik hikâyeler, tasavvufî ve dinî eserler yazılıyor veya Arapça ve Farsça'dan bu türdeki eserlerin çeviri ve uygulamaları yapılıyordu. Bu tür eserlerin yaygınlaşmasında toplumca benimsenmiş halk hikâyelerine yabancı olmayan, onları seve seve dinleyen devlet adamlarının payı büyüktü. Böyle bir edebiyat ortamında yetişen Darîr'in yıllar boyunca Anadolu'da geniş halk yığınları arasında kulakdan kulağa söylenen hikâyeleri çok iyi bildiğine şüphe yoktur. Görmez olması dolayısıyla da belleği son derece kuvvetliydi. Özellikle Kur'an'daki kıssaları, evliya ve enbiya menkabelerini, din ulularının efsaneleştirilmiş kişilikleri çevresinde beliren söylentileri çok iyi biliyor olmalıydı. Darîr'in 1366 yılında yazdığını söylediği[1], ihtimal ilk eseri **Yûsuf ve Züleyhâ** kıssası ve **Yüz Hadis Tercümesi** onun edebi kişiliğinin ne yönde olduğunu gösteriyor.

Darîr 1368 yılında Erzurum'dan ayrılarak Orta Anadolu kentlerinden Karaman'a, 1377 yılında Memlûk sultanına hizmet etmek için Mısır'a gider[2]. O dönemlerde Mısır'a gitmek, özellikle Mısırlı bilginlerden ders almak oldukça yaygındı. Mısır, o sıralarda Memlûk sultanlarının en güçlülerinden Kalavûn'un soyundan gelen sultanlarca yönetiliyordu. Ayrıca Memlûklar Anadolu'da kurulmuş küçük devletlerle (beylikler) çok yakın ilişkiler içindeydiler. Öyle ki, Darîr'in Mısır'a gelmek için terk ettiği Karaman 14. yüzyılda, zaman zaman Memlûklara bağlı olmuştu. Darîr'in Mısır'a geldiği yılda Memlûk sultanı Mansur b.Ali idi. Mansur b.Ali henüz çocuk denecek yaştaydı. Devletin yönetimi askerlerin atabeyi olan Berkuk'un elindeydi. Darîr genç sultanın dikkatini çekmeği başarır, beş yıl onun yanında kalarak sultanların tarihini, ashâbın gazâlarını, Şam, Irak ve Mısır'ın fethini ona anlatır. Bir gün Sultan'ın askerlerinin atabeyi olan Berkuk, Darîr'e bir peygamber hikâyesi yazmasını söyler. Ancak, bu hikâyede bilgi ve adalet olacak, içi anlam dolu olacak, söylenecek her sözde yepyeni mucizeler ve hikmetler bulunacak, dinleyenlere bu peygamber hikâyesi, zevk olduğu gibi, yüreklere de kuvvet verecek, eserde Kur'an'dan ayetler, evliyanın ve kahramanların sözleri bulunacak, hikâye, dinleyenlere şükür ve sabretmeği öğrettiği gibi, bir ibadet yerine de geçecekti. Berkuk'un bu sözü üzerine Darîr, ne tür bir eser yazması gerektiği konusunda, görüşünü almak için, devrin ünlü bilgini olan ve Ahmedî, Hacı Paşa, Molla Fenârî gibi Anadolulu bilginlere hocalık da yapan **Şeyh Ecmelüddîn**'e başvurur. O da, Darîr'e yazacağı hikâyenin Hz.Muhammed'in hayatını anlatan bir eser olabileceğini söyler. Darîr, Hz.Muhammed'in hayat hikâyesini yazmak için, Arapça **Sire** (haltercümesi) yazarlarından **Abdülmelik b. Hişâm** (ölm.834) ve **Ebu'l Hasan b. Ahmed b. Abdullah b. Ahmed el-Bekrî** (13.yüzyıl)'nin eserlerinden yararlanmak ister. Ancak bu iki yazardan hangisinin eserini üstün tutacağını bilemez. Bu konuda da yine **Şeyh Ecmelüddin**'e başvurur. Şeyh'e göre Hişâm'ın eserinin dilini, halkın anlaması çok güçtür. Diğer taraftan Bekrî'nin eserini halkın anlaması daha kolaydır. Darîr, Bekrî'nin eserini esas olarak alır ama, zaman zaman Hişâm'ın eserinden de yararlanır

ve hikâyelerin bir kaçını, mucizelerin ve manzum kısımların bir bölüğünü de kendi ekleyerek, eseri Türkçe yazmağa başlar.

Min. X

Bu sırada Memlûk sultanı Mansur b. Ali ölür. Atabey Berkuk 1382 yılında Memlûk sultanı olarak tahta geçer ve bir süre sonra Türkçeyi resmî dil olarak kabul eder. Darîr, **Tercüme-i Darîrî** veya **Takdimetü'z-Zahîrî** adını verdiği eserini yani **Siyer-i Nebî**'yi 1388 yılında tamamlar. Bir süre sonra ailesiyle birlikte İskenderiye'ye, oradan da deniz yoluyla Anadolu'ya geçer ve Karaman'a gider. Karaman'da dört yıl kalan yazar, 1392-93 yılında Şam'a, oradan Halep'e varır. Halep meliki Çolpan ile dost olur. Halep'de bulunduğu yıllarda **Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâhidî el-Medenî**'nin (ölm.822) Şam ve dolaylarının halife Ebûbekr ve Ömer dönemlerindeki fetihlerini anlatan Arapça tarihi **Fütûhü'ş-Şâm**'ı Türkçeye çevirir. Çeviriyi 1395 yılında tamamlayan Darîr, eseri Halep Meliki Çolpan'a ithaf eder.

Darîr, 1395 yılına kadar olan hayat hikâyesini eserlerinin önsözünde anlatır[3]. Ancak bu tarihten sonraki hayat hikâyesi, **Siyer-i Nebî**'nin ilk nüshası ve bunun Osmanlı Sarayı ve saray çevresinde ne denli beğeni kazanmış olduğu konusunda henüz bir bilgi yoktur. Ancak **Siyer-i Nebî**'nin ilk nüshasının sanata ve edebiyata ilgi duyan Osmanlı yöneticilerin dikkatini çekiş şekli ve ilk kopyasını ne yolla elde ettikleri hakkında bazı tahminler yapılabilir.

Çelebi Sultan Mehmed ve II.Murad döneminde başarılı bir kumandan olduğu kadar dönemin bilginlerini de koruyan Umur Bey'in 1453 tarihli vakfiyesinde (Bursa, İnebey Kütüphanesi, Ulu Cami, 436)[4], vakfettiği kitapların listesi verilmektedir. Listedeki eserlerin çoğu, dönemin şairlerinin eserleri, din ve peygamberler tarihi ve edebiyat konularında Arapça ve Farsça'dan çevrilmiş olanlardır. Bu eserler arasında altı cilt Türkçe **Siyer-i Nebî** ve bir cilt Türkçe **Fütûhü'ş-Şam** da bulunuyor. Bunlar Darîr'in eserlerinin ilk kopyaları veya orijinalleri olabilir. Bu vakfiyede sözü edilen eserlerin bir kısmının bugün Bursa ve İstanbul kütüphanelerinde olmasına rağmen, **Siyer-i Nebî**'nin ve **Fütûhü'ş-Şam**'ın nerede olduğu bilinmiyor. Eğer bu eserler Darîr'in ise, Umur Bey'in kütüphanesine ne yolla gelmişti. Umur Bey'in babası Kara Timurtaş Paşa (ölm.1403), I.Murad ve Yıldırım Bayezid döneminde beylerbeyliği yapmıştır. Darîr'in Mısır'dan Karaman'a geldiği yıllarda da Kara Timurtaş Paşa Kütahya'da Anadolu beylerbeyi olarak bulunuyordu[5]. Zengin bir hazineye sahip olduğu bilinen Timurtaş Paşa ve oğlu Umur Bey Karaman yöresiyle politik yönden ilgilidirler. Zengin ve sanat koruyucusu baba ve oğul Darîr'in eserlerinin ününü duymuş ve onları bedelini ödeyerek almış olabilecekleri gibi, Darîr bu yöneticilere eserini hediye de etmiş olabilir. Başka değerlerle birlikte **Siyer-i Nebî** ve **Fütûhü'ş-Şam**, Bursa'ya, Bursa'da bir çok hayır eserleri yaptıran ve orada ölen Timurtaş Paşa ve Umur Bey tarafından getirilmiş olmalıdır. **Mevlid** yazarı olarak tanınan Süleyman Çelebi'nin Bursa'da 1409 yılında yazdığı **Mevlid**'inin bölümlerinin yer yer Darîr'in **Siyer-i Nebî**'sinde Hz.Peygamber'in doğumunda söylediği şiirle aynı olmasından, Süleyman Çelebi'nin Bursa Ulu Camii'nde görevli olduğu sırada bu camiye vakfedilen **Siyer-i Nebî**'yi görmüş olduğu anlaşılıyor.

NOTLAR: 1. İz 1965, s.159. 2. Siyer-i Nebî, Cilt I, Topkapı Sarayı Müzesi, H.1221, y.6b. Yazma nüsha. 3. Bkz. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1221; London British Museum Library, Or.3214. 4. N.Karatay 1941, s.15-20. 5. Hammer, cilt 2, s.79; Ertaylan 1952, s.21.

Edebî Özelliği

iyer-i Nebî, dili bakımından 14. yüzyıl Anadolu Türkçesi için önemli bir kaynaktır. Metin kısmı sade bir Türkçeyle nesir ve nazımla karışık yazılmıştır. Sadece ayetler Arapçadır. Manzum kısımların pek çoğu, Darîr tarafından ilave edilmiştir. Bir çok dizenin sonunda Darîr kendi adını da söyler. Manzum kısımlar bazen hikâyenin devamı, bazen de kahramanlar için veya onların ağzından söylenen sözler, bazen de devrin şairlerinin Hz.Peygamber'e yazdıkları övgülerdir. Eseri bir destan şekline sokan manzum kısımlar içinde en ilgi çekeni Hz.Peygamber'in doğumunu anlatan dizelerdir. Bu dizeler daha sonraları Hz.Peygamber'in doğumunu kutlamak için Türkler arasında düzenlenen anma törenlerinde (mevlid) okunacaktır. Darîr için, Türkçe mevlid yazarlarının ilki olduğu söylenebilir.

Mensur kısımlarda doğrudan Hz.Peygamber'in hayatı anlatılmaz. Konu, erken İslâm edebiyatının kahramanlık ve romantik hikâyeleriyle zenginleştirilir. Bu hikâyelerin bir kısmı İran edebiyatından veya Anadolu halkı arasında ağızdan ağıza dolaşan kıssalardan esinlenerek Darîr tarafından yazılmıştır ki bunlar erken Türk edebiyatı için değerli malzemelerdir.

Eserin Hz.Muhammed'den sonra ikinci kahramanı Hz.Peygamber'in yeğeni ve damadı Ali dir. Metinde Ali'nin doğumu, doğumdan önce annesinin olağanüstü şeyler duyması, Hz.Peygamber'in onun vâsiliğini üzerine alması, Hz.Peygamber'in kızıyla evlenmesi, mucizeyi andıran kahramanlıkları ayrıntılarıyla anlatılır. Metinde Ali'yi öven bir çok manzum bölümler vardır. Metnin bir çok yerinde Allah'ın ve insanların arslanı olarak tanımlanan Ali'nin Hz.Peygamber'in yardımcısı, kumandanı, bilgisinin vârisi, Hz.Peygamber'den sonra genel vekili olacağı da belirtilir. Ali için kullanılan bu sözler daha çok Şiî çevrelerde yaygındı. Bu tür sözlerle dolu bir eserin Sünnî Osmanlı sarayında sevilmesi ve resimlenmesi için büyük harcamalar yapılması din ve mezhep konusunda Saray çevresinin geniş hoşgörüsüne işaret ediyordu.

Siyer-i Nebî metninin ilginç bir diğer yanı, Hz.Peygamber'e atfedilen mucizelerdir. Hz.Peygamber'in mucize göstermesi alışılmış bir olay değildi. Kur'an'da hemen bütün peygamberlerin yeni bir dini kabul ettirmek için gösterdikleri mucizeler, türlü yollardan ibret dersi verecek şekilde anlatıldığı halde, Hz.Muhammed'in mucize göstermesine hiç bir ihtiyaç olmadığı ve olamıyacağı bildirilir. Hz.Muhammed, iman etmeğe niyetli olmayanlar için mucizelerin gerekmediğine inanılmasını söyler. Buna karşılık halk arasında mucizesi olmayan bir kimsenin de peygamber olamıyacağı fikri yaygındır. Bundan ötürü Hz.Peygamber'in de bu konuda aciz bir kişiliği olmadığını kanıtlamak gayretine düşenler, Kur'an'da verilen emirler ve tavsiyelerle çelişik pek çok mucizeyi, öteki peygamberlerden geri kalmamacasına O'na maletmişlerdir[1].

Siyer-i Nebî'de Hz.Muhammed'e maledilen mucizeler de, Darîr'in kaynaklandığı yazarların çevresinde halk arasında yaygın söylentiler olmalıydı. Bir kısmı belki de Darîr tarafından, Anadolu halkı arasında yaygın söylentilerden derlenmişti. Bu mucizelerin çoğu, Tevrat ve İncil de, Hz.Muhammed'den önceki peygamberler için söylenen mucizelere çok benzemektedir. Bu da Darîr'in kaynaklandığı yazarların, çoğu zaman iç içe yaşadıkları Hıristiyan ve Musevî topluluklarıyla yakın ilişkileri olduğunu gösteriyor. İlk Müslüman düşünürler, Hıristiyan ve Musevî dinleri ve eski peygamberler için söylenenleri kuşkusuz çok yakından biliyorlardı.

Hıristiyanlıkta İsa'nın hayatı, özellikle çocukluğuyla ilgili olaylar kuşaktan kuşağa iletiliyor ve yazıdan çok söze dayanıyordu. Halk arasında yaygın bu tür söylentiler İslâmi çevrelere de sızmıştı. Söylentiler İslâmi çevrede şekil değiştirmiş ve Hz.Muhammed'in hayatına uygulanmış olmalıydı. Bundan dolayı **Siyer-i Nebî**'de de İncil ve Tevrat'da anlatılan mucizelere benzer olayların olması doğaldı.

Siyer-i Nebî de, Hz.Muhammed'in çocukluğunda mucizeler göstermeğe başladığından söz edilir. Şöyle ki: Hz.Muhammed bir yaşındadır ve sütanne Halime tarafından büyütülmektedir. Halime'nin kabilesinden kim hasta olsa, Hz.Muhammed onu eliyle okşar ve hastalar iyi olur. Eğer kabilenin inekleri süt vermiyorsa, Hz.Muhammed'in bir el sürüşü onların sütünü bollaştırır. Hz.Peygamber çocukluğunda bir gün, kuru bir hurma ağacı altında arkadaşlarıyla oturmuş konuşuyordu. Arkadaşları taze hurma yemek istediklerini söylediler. Hz.Peygamber ayağa kalkar yüzünü gök yüzüne çevirir, birşeyler söyler, altında oturdukları kuru hurma ağacı yeşerir, meyva vermeğe başlar. Bu olayın tasviri **Siyer-i Nebî**'nin birinci
S.N. 7 cildindedir (283b). Konu İsa Peygamber'in meyvasız bir incir ağacına beddua ederek, onun kurumasına sebep olması mucizesinin bir başka şeklidir (Matta İncili, 21). Hz.Peygamber yedi yaşındadır ve okula gönderilir. Hz.Muhammed okula başladığı ilk gün öğretmenin okumasını istediği bir cümleyi anlamını bilmediği için okuyamıyacağını söyler ve öğretmenden o cümlenin anlamının açıklanmasını ister. Fakat, öğretmen de O'nun sorduğu cümlenin anlamını açıklayamaz. Ancak, Hz.Peygamber cümleyi bilgece açıklayarak öğretmenini şaşırtır. Bu olayın tasviri **Siyer-i**
S.N. 8 **Nebî**'nin birinci cildindedir (290a). Buna benzer bir olay İsrailli filozof Thomas'ın, İsa Peygamber'in çocukluğuyla ilgili notlarında vardır[2]. Burada anlatılanlara göre, İsa Peygamber'in eğitimini bir öğretmen üzerine almıştır. İlk derste öğretmen bir harfi ona öğretmek ister. İsa Peygamber anlamını-karakterini bilemediği için onu öğrenemiyeceğini söyler. Fakat, öğretmen de harfin karakterinin ne anlama geldiğini bilmiyordur. Aralarında tartışma çıkar. Sonunda İsa Peygamber harfin karakterini bilgece açıklar, öğretmeni ve bu olayı duyan halk çok şaşırır.

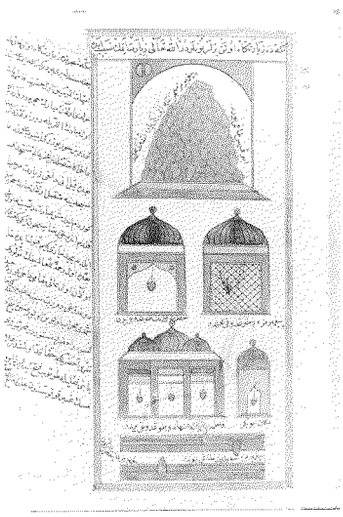
Hz.Muhammed ve arkadaşları sel sularıyla coşmuş bir nehirden geçmek zorunda kalır. Hz.Peygamber devesinden iner ve yularından tutarak nehire
S.N. 15 girer, ansızın su ikiye ayrılır. Sığ yoldan sağlıkla karşı kıyıya geçerler. Olay, **Siyer-i Nebî**'nin birinci cildinde tasvirlenmiştir (398a). Bu mucize, Musa Peygamber'in Kızıldenizi yararak geçişi ve İsa Peygamber'in su üzerinde yürümesi mucizesini hatırlatır. (Matta İncili 14). Hz.Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicret ettiği sırada, Mekke Medine yolu üzerindeki bir evde konaklar. Ev sahibinin elleri ve ayakları tutmayan, kör, sağır, dilsiz bir çocuğu vardır. Hz.Peygamber onu mucizesiyle sağlığına kavuşturur.
S.N. 44 Mucize'nin tasviri **Siyer-i Nebî**'nin üçüncü cildinde vardır (320b). Bu mucize de, İsa Peygamber'in yatalak bir hastayı iyileştirmesi mucizesinin başka şeklidir (Matta İncili, 9). Hz.Muhammed'in konuk olduğu eve komşulardan biri bal ve yağ gönderir. Bal ve yağ kapları sahibine geri geldiğinde boş değildi, aksine bal ve yağ ile dopdoluydu. Bu mucizenin tasviri **Siyer-i Nebî**'nin üçüncü cildindedir (324b). Hz.Muhammed'in damadı ve amcasının oğlu Ali'nin düğün günü bir tepsi dolusu hurma getirilir. Hz.Peygamber ve diğer davetliler tepsinin etrafına oturup yemeğe başlarlar. Bütün çağrılanların yemesine rağmen, hurmalar bitmez, tepsi hep dopdoludur. Bu mucizenin tasviri ise **Siyer-i Nebî**'nin dördüncü cildinde

S.N. 51

vardır (kopya nüsha, 21b). Mucizeler İsa Peygamber'in iki balık ve beş ekmeği çoğaltarak halkın doyacağı hale getirmesi mucizesiyle yaklaşır (Matta İncili, 14).

S.N. 5,14,18,53,79

Hz.Muhammed'in azgın bir deveyi, ejderi, arslanı ehlileştirmesi, geceyi aydınlatması, kuraklığa karşı yağmur yağdırması, deve ve geyik ile konuşması, ağacın yürüyerek onun önünde secde etmesi gibi pek çok mucizesi **Siyer-i Nebî**'de anlatılmış ve resimlendirilmiştir. Hz.Peygamber'in mucizeleri arasında üzerinde en çok durulanı Ay'ı ikiye bölmesiyle ilgilidir. **Siyer-i Nebî**'nin ikinci cildinde uzun uzun anlatılan ve tasviri de yapılan (466b) bu mucizeye Kur'an'da "Saat yaklaştı; Ay yarıldı" ayeti de işaret eder (LIV/1). Bu mucizenin bilinen erken bir tasviri 15. yüzyılın ilk yarısında ihtimal Timurlular döneminde yapıldığı sanılan bir albüm resminde görülüyor (Topkapı Sarayı Müzesi, H.2153, 72a). Kutsal yerlerle ilgili tasvirli yazmalarda da bu mucizenin meydana geldiği Ebukubeys dağı gösterilirken, dağın üzerinde gök yüzünde, iki parça olmuş dolunay tasvir edilerek bu mucize simgeleştirilmiştir (Topkapı Sarayı Müzesi, A.3547, 54a).

Mekke'de ziyaret yerleri ve Ebûkubeys dağı. Hz.Muhammed'in dolunayı iki parçaya ayırması mucizesinin bu dağda gerçekleştiği sanılır. *Hac töresi ve yöntemleriyle ilgili eserden. 16. yüzyıl ortası, İstanbul. Topkapı Sarayı Müzesi, A.3547, s.54a.*

Hz.Muhammed'in mucizelerinin tasvirlerine Mirâç olayı dışında İslâm kitap resminde çok az rastlanır. Mucizelerin tasvirlerinin en çok bulunduğu eser ise **Siyer-i Nebî**'dir.

NOTLAR:

1. Sena 1975, s.213-234.
2. Hennecke ve Schneemelcher 1959, s.295.

Siyer-i Nebî'nin Tasvirlenmesi

Arşiv Belgelerinde Siyer-i Nebî ile İlgili Kayıtlar

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinde bulunan bir belgede (D.12292) Siyer-i Nebî ile ilgili bilgiler şöyledir[1]:

Hüve-l-Feyyâz
Merhûm Padişâh
zamânında nice
verildiyse ol
üslûp üzre
tevzi oluna (Sultan III. Mehmet'in hattıdır)
Merhûm Sultân Murâd Hân-ı Firdevs-âşiyân nevver-Allah-ü merkadehû ilâ-âhıri-z-zamân Hazretleri hâl-i hayâtında iken yeniden yazılmağa ve tasvir olunmağa fermân-ı şerîfleri olan Siyer-i Nebî kitâbının masrafıdır ki zikr olunur

Cilt kıt'a altı
Fiât
İki bin sekiz yüz akçe
Cem'an meclis-i tasvîr 'aded sekiz yüz on dört Beher meclis üçer yüz akçeden cümle

Kıymet
İki yüz kırk dört bin iki yüz akçe
mecmû'-ı eczâ üç yüz kırk dokuz Beher cüz yüzer akçeden cümle

Kıymet
Otuz dört bin dokuz yüz akçe
Cem'an
'aded
İki yüz seksen dört bin dokuz yüz otuz akçe

Mezkûr kitâbın üzerinde hizmet eyleyüb emek sarf eyleyen kullarıdır. Her vech ile mahall-i 'inâyât-ı Pâdişâhîye sezâvâr oldukları ecilden hasbihalleri Rikâb-ı Hümâyûna 'arz olundu Bâkı fermân Pâdişâh-ı 'azîmü-şân Hazretlerinin ihsân-ı Şerîflerince mufavvazdır.

Hazînedârbaşıya
Hasene
2000

Hazîne Kethudâsına
Hasene
100

Hazîne kâtibi
Kulları
Hasene
30

Nakkaşbaşı
Kulları
Hasene
40

Diğer nakkaşlar
Kethudâsı kulları
Hasene
30

Beş nefer nakkaş
şâgirdleri
'âded
3000

Mücellid Kara Mehmed
Kulları
Nakd
1500

Diğer Mücellid Abdi kulları
İhsân-ı Pâdişâhîye ziyâde
Sezâvâr olub hizmet etmeğin
'âdet
2000

Kağıdın arka yüzünde:
"Siyer-i Nebî kitâbı yeniden yazılub tasvîr
olundukda hizmeti sebkat eyleyenlerün
in'âm sûretidir"

ibaresi yazılıdır

Bu belgeye göre, **Siyer-i Nebî**'nin resimli bir kopyasının hazırlanmasını Sultan III.Murad emretmiş ve onun döneminde (1574-1595) eserin yazılması tamamlanarak resimlendirilmesine başlanmıştır. Sultan Murad, 1595 yılı Ocak ayında ölünce eser yarım kalmış, yerine Sultan olan oğlu III.Mehmed(1595-1603) eserin tamamlanmasını emretmiştir. **Siyer-i Nebî**, içinde 814 tasvir bulunan altı cilt halinde 1595 yılı Ağustos ayında bitirilmiş ve yeni Sultan III.Mehmed'e sunulmuştur. Ayrıca eserin hazırlanmasında emeği geçen: hazinedarbaşı, hazine kethüdâsı, hazine kâtibi, nakkaşbaşı, nakkaşlar kethüdâsı, beş nakkaş çırağı ve **Kara Mehmed, Abdi** isimli ciltçilere emeklerinin karşılığı ödenmiştir.

Siyer-i Nebî'nin Bugünkü Durumu

Belgede belirtildiği gibi, **musavver** (minyatürlü) **Siyer-i Nebî** altı cilttir. Günümüzde, birinci, ikinci ve altıncı ciltler İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'ndedir. Üçüncü cilt New York Public Library Spencer koleksiyonunda, dördüncü cilt, Dublin Chester Beatty Library'dedir. Beşinci cildin nerede olduğu bilinmiyor. Uzun süre bu cildin Dresden'de (Doğu Almanya) olduğu sanılmıştı[2]. Ancak, bugüne kadar yapılan araştırmalarda, böyle bir eserin orada bulunmadığı öğrenilmiştir.

New York ve Dublin de bulunan ciltlerin ülke dışına ne yolla gittiği bilinmemektedir. Bunlar, 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarında İslâm sanatına ilgi duyan Batılı araştırmacılar tarafından satın alınarak götürülmüş olabilir.

Birinci Cilt: ***(S.N. 1-15)***

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H.1221[3]. 35X24 cm. 416 yaprak. Nesih hatla yazılan metin kısmı altın yaldız cetvelli, 27X17,5 cm. Her sayfada 13 satır. Duraklar bazen altın yaldız. 139 minyatür. Orijinal olmayan yeşil renk deri cildi 19. yüzyıldandır. Miklebi yoktur. Cildin ön ve arka dış yüzü altın yaldız zencirek bordürlü, orta kısmı altın yaldızla kafes biçiminde süslüdür. Cildin içi kağıt kaplıdır. Sayfa 1a da eserin 1766 yılındaki sahibini belirten (isim yeri silinmiş) bir kayıt vardır. 1b başlangıç sayfası başlık biçiminde klasik üslûpta tezhiplidir. 1b-2a sayfalarında satır araları yaldızlanmış ve sayfa kenarına birer hizip gülü yapılmıştır. Bu cildin son yaprağında, metnin kenarı halkârla bezenmiştir.

Birinci cilt Darîr'in bir önsözüyle başlar. Burada yazar hayat hikâyesini, bu eseri nasıl hazırladığını etraflıca anlatır. Daha sonra asıl metne geçer. Hz.Muhammed'in soyundan, atalarının çevre kabilelerle olan çatışmasından söz edilerek,O'nun doğumu,sütanneye verilişi, çocukluk mucizeleri,

okula gidişi, çocuk yaşta amcalarının ticaret kervanına katılması, önde gelen düşmanlarından Ebûcehl ile çatışması, dedesi Abdülmuttalib'in ölümü, gösterdiği mucizelerle doğa üstü yetenekleri olduğunun halk arasında yaygınlaşması anlatılır.

İkinci Cilt: *(S.N. 16-37)*

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H.1222[4]. 38,5X27 cm. 499 yaprak. Nesih hatla yazılan metin kısmı altın yaldız cetvelli, 28,3X17 cm. Her sayfada 13 satır. Kırmızı renk miklepsiz deri cildi orijinal değildir. Cildin üzerinde Sultan II.Abdülhamid'in (1876-1909) tuğrası ve onun Yıldız Sarayı'ndaki kütüphanesinin adı yazılıdır. Bundan, Sultan II.Abdülhamid'in, **Siyer-i Nebî**'nin ikinci cildini Topkapı Sarayı Müzesinden Yıldız Sarayı'na getirttiği ve orijinal cildinin çıkarılarak Yıldız Sarayı Kütüphanesinin özel cildiyle ciltlendiği ve Padişahın ölümünden sonra tekrar Topkapı Sarayı'na getirildiği anlaşılıyor. Bu gidip gelmeler ve yeniden ciltlenme sırasında kitabın bazı yaprakları kaybolmuş, bazılarının da yerleri değişmiştir. İçinde 85 minyatür vardır. 1a, 58a, 182a, 499b sayfalarında **Nezir** ismini taşıyan mühür görülür. Bu mühür 1693 yılında sağ olduğu bilinen Darüssaade ağası Nezir Ağa'ya ait olmalıdır. 1b başlık şeklinde, klâsik üslûpta tezhiplidir.

İkinci cilt ilk dört halifeye övgü ve Hz.Muhammed'in karısı Hatice ile tanışmasının anlatılmasıyla başlar. Hatice'nin Hz.Muhammed'e olan hayranlığı, ticaretle uğraşan ve zengin bir hanım olan Hatice'nin Hz.Peygamber'i kendi ticaret kervanında çalışmak üzere işe alması, Hatice'nin Hz.Peygamber'e evlenme teklifi, düğün hazırlıkları, ve evlenmeleri, oğulları Kasım'ın doğumu, Hz.Peygamberin, amcasının oğlu Ali'nin yetiştirilmesini üzerine alması, peygamberlik belirtileri, ilk vahyin verilmesi, Cebrâil ile ilk konuşma, Cebrâil'in Hz.Peygamber'e abdest almayı ve namaz kılmayı öğretmesi, sonra bunları Hatice ve Ali'nin öğrenmesi, Hz.Muhammed'in peygamberliğine inanmayanların O'na eziyetleri, ilk Müslümanlar, Hz.Muhammed'in peygamberliğine inanmayanları mucize göstererek inandırması konu ediliyor.

Miraç yolculuğu sırasında, dördüncü kat gökyüzünde, Cebrâil Hz. Muhammed'i Musa Peygamber ile tanıştırıyor. C.III, Berlin Museum für Islamische Kunst.Inv. Nr.I.26/76

Üçüncü Cilt: *(S.N. 38-49)*

New York Public Library, Spencer Koleksiyonu[5]. 37,5X26,5 cm. 465 yaprak. Nesih hatla yazılan metin kısmı altın yaldız cetvelli, 29X17 cm. Her sayfada 13 satır. 128 miyatür. İçleri klasik üslûpta bezemeli, altın yaldız gömme şemse ve köşebentli kahve rengi deri miklepli cildi orijinaldir. Eserin 1a sayfasında esere sahip olanların kayıtları vardır. Bunlardan biri Sultan III.Ahmed'in (1703-1730), diğeri kitabı kızı Saliha Sultan'a miras bırakan Sultan Abdülaziz'in (1861-1876) dir. Ayrıca 243a yaprağında Sultan I.Abdülhamid'in (1774-1789) hanımı Baş-Ruhşah'ın 1783 tarihli mührü vardır. 1b eserin başlangıç sayfası klâsik üslûpta başlık şeklinde tezhiplidir. İlk sayfaların satır araları altın yaldızdır. Bu cildin son yaprağı ve aralardan bazı yapraklar eksiktir. 16-17. yapraklar arasından çıkarılmış minyatürlü bir yaprak Batı Berlin İslâm Sanatları müzesindedir (1.26/6)[6]. Bu minyatürde, Cebrâil'in, Mirâç yolculuğu sırasında Hz.Muhammed'i Musa Peygamberle tanıştırması tasvirlenmiştir.

Üçüncü cilt Hz.Peygamber'in Mirâç yolculuğunun anlatılmasıyla başlar. Daha sonra, Hz.Muhammed'in karısı Hatice'nin ve amcası Ebûtalib'in ölümü, akrabalarının Hz.Peygamber'i yeniden evlendirmek istemeleri, Ebûbekr'in dokuz yaşındaki kızı Ayşe ile nişanlanması, Müslümanlığın yayılmağa başlaması, Mekke'den Medine'ye hicret, Selmân-ı Fârisî'nin

başından geçen olaylar, oruç tutma ve zekât verme ile ilgili konuşmalar, Cebrâil'in namaz vaktinin halka nasıl bildirileceğini söylemesi, Hıristiyanların Hz.Peygamberle Müslümanlık konusunda tartışmaları anlatılır.

Dördüncü Cilt: ***(S.N. 50-67)***

Dublin Chester Beatty Library, T.419[7]. 37X27 cm. 490 yaprak. Nesih hatla yazılan metin kısmı altın yaldız cetvelli, 29X17 cm. Her sayfada 13 satır. Klâsik üslûpta bezemeli altın yaldız gömme şemse ve köşebentli siyah deri cildin sadece ön yüzü ve miklebi orijinaldir. 137 minyatür. Eserin başlangıç sayfası (1b) klâsik üslûpta başlık biçiminde tezhiplidir. Satır araları yer yer yaldızlanmıştır. Yaprak 2a daki bir kayıtta Sultan I.Abdülhamid'in hanımı Baş-Ruhşah'ın bu kitabın sahibi olduğu belirtilmiştir. Eserin son yaprağında (490a) asıl metinden farklı bir nesih hatla, **Siyer-i Nebî**'nin bu cildinin 1003 (1594-95) yılında Cuma günü öğle saatinde hattat Mustafa b. Veli tarafından temize çekildiği ve kitabın her türlü sorumluluğunun Sultan III.Murad tarafından silahtar Hasan Ağa'ya verildiği yazılmıştır.

Bu cilt Hz.Peygamber'in kızı Fatma'nın doğumunun anlatılmasıyla başlar. Daha sonra, Hz.Peygamber'in yeğeni Ali'nin, kızı Fatma ile evlenmesi, mucizeleri, Talha ile Gamze'nin aşkları, kahraman kadınların öyküleri, Bedr savaşına hazırlık, savaşın safhaları, savaşta Ebûcehl'in ölümü, Uhud savaşına hazırlık, savaş, Uhud savaşı sırasında Hz.Peygamber'in yaralanması, Hz.Peygamber'in amcası Hamza'nın bu savaşta ölümü, savaş ganimetlerinin paylaşılması, Kâ'b ve kızının öyküsü, ve Müslümanların düşmanı Süfyan b. Halid'in öldürülmesi anlatılır. Bu ciltte Hz.Peygamber'in biyografisiyle doğrudan ilgisi olmayan bazı konulara ve kahramanların kişiliklerinin anlatılmasına geniş yer verilmiş, öykülerinin her safhası resimlenmiştir.

S.N. 50,51,54,56,58,61,63,64

Dördüncü Cildin Kopyası

İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi (İbrahim Paşa Sarayı), T.1974[8] 38X26 cm. 545 yaprak. Nesih hatla yazılan metin kısmı altın yaldız cetvelli, 28,5X17 ve 19 cm. Her sayfada 13 satır. 193 minyatür. Koyu vişne çürüğü renk deri cildi, içi altın yaldızla bezemeli şemse ve köşebentlerle süslüdür. Kenarlar altın yaldız zencirek bordürlüdür. Kabın iç yüzü ebru kaplıdır. Sultan II.Mahmud'un (1808-1839) karısı Pertevniyâl Vâlide Sultan'ın türbesinden müzeye getirilen kitabın 1a ve 545a sayfalarında Vâlide Sultan'ın 1862-63 tarihli vakıf mührü vardır. Eserin başlangıç sayfasında (1b) başlık şeklindeki tezhip Dublin nüshasının kopyasıdır. Satır araları altın yaldızla süslenmiştir. Tarihsizdir. Eserin son sayfasında (595a), kopya edenin notunun bulunması gereken kısımlar silinmiştir. Sadece altta "müzehhib Seyyid Süleyman Kasım Paşa" yazısı altın yaldızla yazılmıştır. Eserin tezhiplerini ve resimlerini yapanın bu kişi olduğu sanılmaktadır. Bu kopya 17. yüzyılda veya erken 18. yüzyılda hazırlanmış olmalıdır.

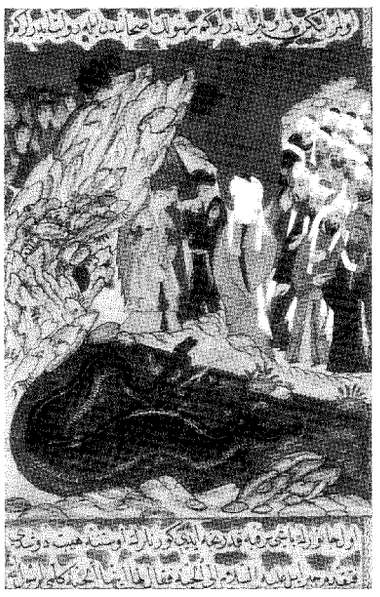

Bedr de Ali ve Hamza düşmanla savaşır. Siyer-i Nebî, *C.IV. 1595 tarihli. Özel Koleksiyon (USA).*

Bir eserin, resimleri tamamen aynı, ikinci bir kopyasının yapılması, Osmanlı kitap resminde ilk kez görülüyor. Nasıl bir maksatla ve neden sadece bu cildin kopyasının yapıldığı bilgilerimizin şimdiki durumuna göre anlaşılamamaktadır.

Orijinal Dublin yazmasıyla bu kopya nüsha karşılaştırıldığında orijinal yazmadan 56 minyatürün eksik olduğu anlaşılıyor. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ndeki yazma, orijinal nüshanın eksiklerinin tamamlanması yönünden çok önemlidir. Orijinal yazmanın kayıp minyatürlerinden yedisi John I. Slocum koleksiyonunda (Newport, Rhode Islands, ABD) bulunmaktadır. Bu koleksiyonda bulunan tasvirlerin konuları: 1. Ebûcehl

ile Câbir'in konuşması (TİEM, 134a); 2. Mikdâd b. Ömer ve Ukbe b. Gazvan Müslümanlara sığınıyor, (TİEM, 175a); 3. Ali ve Ammâr'ın, Müddelec kabilesinin bina yapımını ve bu bina içine hurma ağacı dikmelerini seyretmeleri (TİEM, 182b); 4. Ebûsüfyan kervan halkıyla konuşuyor (TİEM, 220a); 5. Bedr savaşı sırasında Ali ve Hamza'nın düşmanla savaşı (TİEM, 253b); 6. Ali, Hz.Muhammed ve ashabının önünde Nasr b. Hâris'in başını kılıçla koparıyor (TİEM, 296b); 7. Uhud savaşında ölen Kureyşliler (TİEM, 477b).

Çoban Amr b. Zeyd'in isteği üzerine ejderha ile konuşan Hz. Muhammed. *Eski Major Gayer - Anderson koll. Kahire, 1939*

Dublin nüshasının tasvirli eksik yapraklarının bazıları da 1939 yılında Kahire'de özel bir koleksiyonda bulunuyordu[9]. Bu resimlerden üçü Dublin nüshasından çıkarılmış olmasına rağmen, dördüncü Dublin nüshasında (61b) ve Dublin nüshasının kopyası olan Türk ve İslâm Eserleri Müzesi nüshasında bugün vardır (65b). Bu tasvir çoban Amr b. Zeyd'in isteği üzerine bir ejderle konuşan Hz.Muhammed'i göstermektedir, ve orijinal tasvirlidir. Osmanlı Saray nakkaşhanesinde tasvirli yazmaların hazırlanmasına başlamadan önce, bu işle görevlendirilen ekipten (hattat, nakkaş gibi), o eser için örnek hazırlanması isteniyordu. Eğer bu "örnekler" padişahın olurunu alırsa, asıl nüshanın hazırlanmasına geçiliyordu. İşte satışa sunulan ve ejderle konuşan Hz.Muhammed'i gösteren tasvir, nakkaşın padişaha sunulmak için hazırladığı "örnek" resimlerden biri olmalıdır. Satışa sunulan diğer resimlerin konuları: 1. Hz.Muhammed üçüncü gazası sırasında bir konak yerinde ashabıyla yemek yiyor (TİEM, 181a, Dublin, 151-161 arasından çıkarılmış), 2. Hz.Muhammed ve askerleri Bedr savaşına giderken susuz kalır. Hz.Muhammed dua eder, yağmur yağar (TİEM, 239a, Dublin, 212a-214b arasından çıkarılmış), 3. Bedr savaşında elde edilen ganimetlerin paylaşılmasıyla ilgili olarak Cebrâil Hz.Muhammed'e ayet getiriyor (VIII/1, TİEM, 283a, Dublin, 242a-253a yaprakları arasından çıkarılmış).

Altıncı Cilt: ***(S.N. 68-88)***

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H.1223[10]. 36,5X27 cm. 420 yaprak. Nesih hatla yazılan metin kısmı altın yaldız cetvelli, 29X17 cm. Her sayfada 13 satır. 125 minyatür. Orijinal olmayan yeşil renk miklepli deri cildi, **Siyer-i Nebî**'nin birinci cildiyle aynı bezemeye sahiptir. Sultan III.Murad döneminde hattat Ahmedü'l-Nuri b. Mustafa tarafından 1003 (1594-95) yılı Cuma günü öğle vaktinde temize çekilmesi tamamlanmıştır. Eserin bazı yaprakları eksik ve karışık ciltlenmiştir.

Bu ciltte, Ali'nin serüvenlerine, serüvenlerle ilgili tasvirlere geniş yer verilmiştir. Hz.Peygamber ve ordusunun çeşitli kabilelerle savaşı, mucizeleri, Naima ve Tavk'ın öyküsü, Hudeybiye barışı, Hayber kalesinin fethi (bu olayın anlatıldığı sayfalar kayıptır). Mekke'nin fethi, Kâ'be duvarlarındaki tasvirlerin silinip, putların kırılması, Huneyn savaşı, Hz.Muhammed'in hastalanması, Azrâil ve Cebrâil ile konuşması, yakınlarıyla vedalaşması, ölümü anlatılmakta ve eser ilk halife olarak Ebûbekr'in görevlendirilmesi ve Müslümanların ona bîatıyla sona ermektedir.

Kayıp Beşinci cilt ve
Siyer-i Nebî'ye ait bir grup tasvir üzerine düşünceler:

Siyer-i Nebî'nin minyatürsüz kopyaları üzerinde yapılan araştırmaya göre kayıp olduğu bilinen beşinci ciltte; Huzeyl, Kurayza, Lihyân kabileleriyle savaşlar, Hâlid b. Velîd ve Amr b.el-As'ın Müslüman olmaları anlatılmış

olmalı. Arşiv belgesindeki en önemli notlardan birisi ciltlerdeki toplam minyatür adedinin verilmesidir. Bugün tüm ciltlerdeki toplam minyatür 670 dir. Belgedeki kayıtta ise 814 dür. Bu durumda eksik 144 minyatür vardır. Bu eksikler, kayıp beşinci cilde ve minyatürleri eksik diğer ciltlere aittir.

Min. XI Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde **Siyer-i Nebî**'ye ait altı minyatür daha vardır. Bunların hepsi, vişne çürüğü renk deri cilt içine (24,5 X 23,5 cm) alınmıştır (Y.1050). Cildin üzerinde **Siyer-i Nebî**'nin birinci ve altıncı ciltlerinin yüzünde görülen üslûpta bezemeler vardır. 20X17 cm. ölçüsündeki minyatürlerin bir kısmı kesilmiş ve bir kartona yapıştırılmış, resimlerin konusu iki yaprak arasına konan kağıda ve minyatürün üzerine yazılmıştır. Minyatürler: 1b. Resmin, Hz.Muhammed ve ashabının Bedr savaşına gidişini tasvir ettiği ara kağıdına ve resmin üzerine yazılmıştır. Ancak, bu minyatürün **Siyer-i Nebî**'nin dördüncü cildinin kopya nüshasında olması (432a), bu resmin Dublin nüshasına ait olduğunu gösteriyor. Bu resim aslında, Uhud savaşına yaşlılıklarından dolayı alınmayan Huseyn b. Câbir (Yemânî) ve Sâbit b. Vakş'ın sonradan Hz.Muhammed'in ordusuna katılmalarını tasvir etmektedir; 2a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr'in Mekke'den Medine'ye hicretleri sırasında Medineliler tarafından karşılanışı. Bu resim **Siyer-i Nebî**'nin üçüncü cildinin y.309-343 arasından çıkarılmıştır; 3b. Hz.Muhammed, amcası Ebûtalib'den Müslümanlığı kabul etmesini istiyor. Üçüncü cilt 58-64 arasından çıkmıştır; 4a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr Mekke'den Medine'ye giderken korunmak için saklandıkları mağradan çıkarlar, Cebrâil onlara yol gösterir, develere binmelerine yardımcı olur. Bu tasvir de üçüncü cilt 298-309. yapraklar arasından çıkarılmış olmalıdır; 5b. Hâlid b. Velîd'in Bedr savaşından dönüşte Medineliler tarafından karşılanışı. Bu konunun **Siyer-i Nebî**'nin dördüncü cildinde anlatılması gerekir. Ancak, dördüncü cildin kopya nüshasının metin ve minyatürleri üzerinde yapılan çalışmada böyle bir konuya rastlanmamıştır. Ara kağıdında ve minyatürün üzerinde verilen bilgiler 1b de olduğu gibi yanlış olmalıdır. Bu tasvir de üçüncü cilde ait olabilir; 6a. Hz.Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında Cebrâil'in yol göstermesi. Resim üçüncü cildin 300-310. yaprakları arasından çıkarılmış olabilir. Ancak, hicret sırasında Hz.Peygamber'e sadece Ebûbekr arkadaşlık eder. Resimde ise dört halife, Hamza ve başkaları da vardır. Bu durumda resmin üzerinde verilen bilgiler yanlış olabilir. Bu sahnenin musavviri **Siyer-i Nebî**'nin iki, üç ve dördüncü ciltlerinde çalışmıştır. Bu konuya dördüncü cildin eksiksiz kopyasında rastlanmadığına göre, resim ikinci, daha çok üçüncü cilde ait olmalıdır.

Siyer-i Nebî'ye ait olduğu sanılan bir başka minyatür de E.Binney koleksiyonundadır[11]. Orijinal **Siyer-i Nebî** minyatürleriyle yaklaşık ölçüdeki bu tasvirde metin kısmı yoktur. Resimde Hz.Muhammed, torunları Hasan ve Hüseyn ile birlikte oturmuş, bir grup insan önünde duran melekle konuşuyor. Hz.Muhammed'in torunlarıyla ilgili olaylar **Siyer-i Nebî**'nin sadece altıncı cildinde vardır. Eğer bu tasvir **Siyer-i Nebî**'den çıkarılmış ise, bunun dört, beş ve altıncı ciltlere ait olması gerekir. Çünkü Hz.Muhammed'in kızı Fatma'nın evliliği dördüncü ciltte anlatılır. Dördüncü cildin tam bir kopyası bilindiği için, böyle bir tasvir dördüncü ciltte yoktur. Altıncı cildin metninde de tasvirdeki bir olaya rastlanmadığı gibi bu tasviri yapan nakkaş da altıncı ciltte hiç çalışmamıştır. Resimsiz **Siyer-i Nebî** nüshalarına göre beşinci cilde ait olması gereken metinde de

tasvirde görülen bir olaya rastlanmamıştır. Fakat bu tasviri yapan nakkaş, **Siyer-i Nebî**'nin resimlenmesinde çalışmıştır. Resim az bir ihtimalle kayıp beşinci cilde ait olabileceği gibi, musavvirin metin dışı herhangi bir çalışması da olabilir.

NOTLAR:

1. Meriç 1953, s.70-71, 58.
2. Grube 1965, dipnot 18.
3. Karatay 1961a, no.483.
4. Karatay 1961a, no.484.
5. Grube 1965, s.149-176, pl.LXXVI-LXXXIII.
6. bm 8.1976, s.10-11; Grube 1982, no.209.
7. Minorsky 1958, s.30-40.
8. Çığ 1959, s.61.
9. Bu sayfalar 23 Mart 1984 de Paris'de satışa çıkarılmıştır. Bkz. Quatre Pages du Siyar-e Nabî, vie du Prophete, Paris-Nouveau Drouot- 23 Mars 1984.
10. Karatay 1961a, no.485.
11. Binney 1979, s.46.

Siyer-i Nebî Minyatürlerinin Üslûp Özelliği

Kompozisyon

S.N. 16-17

ompozisyonlarda açıkça gözlenebilen ortak yan, tasvirle iri nesih hattın ahenkli uyumudur. Böyle bir uyumun oluşu nakkaş ve hattatın sayfa düzenlemesinde sıkı işbirliğiyle çalıştıklarını gösteriyor. Düzenli işbirliğiyle hazırlanmış eserin tasviri, genellikle 20x17 cm, bazen 29x19; 28x22; 24x19; 11x17; 16x17 cm ölçüsünde bir çerçeve içinde sunuluyor. Ne hat, ne de tasvir bu çerçeveyi aşamıyor. Ancak, bu çerçeve sınırını zaman zaman aşan ya Hz.Peygamber'in hâlesi veya peygamberlik simgesi olan bir bulut kümesidir.

Tasvirler, çerçevenin ortasında, ikişer satırlık metin, bu tasvirin alt ve üstünde yer alır. Bazı sahnelerde iki satırlık hat üst ve altta daralır, resmin
S.N. 1 yüzeyi yukarı ve aşağı doğru genişler. Bazen de resim için ayrılan yüzey daralmış, hat için ayrılan yüzey genişlemiştir. Böyle durumda nakkaş dar yüzeyde, üstelik iri figürlerle de çalışmışsa başarılı kompozisyonlar sunamaz. Kuşkusuz en başarılı kompozisyonlardan biri geniş yüzeyde tasvirlenen kalabalık sahnelerde gözlenebilir. Savaş ve toplantıları tasvir eden sahneler bunlardandır. Burada tasvire bakar bakmaz göze ilk çarpan diyagonal ve daire biçiminde sıralanmış figürlerdir. Figürlerin sıralanmaları konunun asıl kahramanının ön plana çıkmasını engellemez. Gruplar arasında bırakılan açıklık, dikkatin asıl kahramana çekilmesini sağlar. Eğer olayın kahramanı daha etkileyici biçimde vurgulanmak isteniyorsa, o diğer
S.N. 70,74 gruplardan sıyrılır, iyice ön plana yaklaşır, mücadelesini burada sürdürür.

Ordu yürüyüşünü ve savaşları tasvir eden sahneler yazmanın en hareketli kompozisyonlarını oluşturur. Resmin tüm yüzeyini dolduran kalabalık, bazen tepelerle bölünmeğe uğrar. Savaşan, ilerleyen küçüklü
S.N. 60,61 büyüklü gruplar tepeler arasında yer alır. İç mekân tasvirleri dışa oranla nakışlıdır. Tasvirin arka fonundaki süslemeler, zemindeki halı, sahnenin tümünü etkilemekten uzak olmasına rağmen bir nakış izlenimi
S.N. 16,19 uyandırabiliyor. Hareket motiflerinden yoksun, kalıp gibi duran figürler, tasvirlerde resmî ve tören ortamının yaratılmasında çok etkili olur.

Dinî kişiliği, başının çevresindeki hâlesi ve yüz örtüsüyle belirlenen Hz.Peygamber'in başkanlık ettiği savaş, ordu yürüyüşü, toplantı sahnelerinin Osmanlı tarihiyle ilgili tasvirleri andırdığı gözlenebiliyor. Bu sahnelerde Hz.Peygamber tasvirinde sanki bir Osmanlı sultanı tavrı vardır. Hz.Peygamber, Osmanlı sultanı gibi tasvirlerde savaşlara şahsen katılmaz,
S.N. 55-58 bir kenarda ağırbaşlı bir tavırla olayı seyreder. Kalabalık askerler arasında Hz.Peygamber, hâlesi ve yüz örtüsüyle, Osmanlı sultanı da gösterişli giyimiyle ayırtedilir. Toplantı sahnelerinde Hz.Peygamber de, Osmanlı sultanı da sahnenin en gözalıcı yerine yerleştirilir ve onları daha da
S.N. 20 belirtmek için arkalarına ya bir mihrap veya bir köşk tasvir edilir. **Siyer-i Nebî**'deki böyle sahnelerin Osmanlı tarihiyle ilgili yazma eserleri hatırlatması, nakkaşın (musavvir) özde tarihi konuları çizmeğe alışkın olmasına bağlanabileceği gibi, eserin tümünün Hz.Peygamber ve döneminin tarihi olarak düşünülmüş olmasına da bağlanabilir.

Siyer-i Nebî'de az figürlü, özellikle tek figürlü kompozisyonlar
S.N. 10,24,25,26 gerçekten derin bir etki uyandırıyor. Yücelik, kutsallık ve doğaüstü bir ortam seyirciye duyuruluyor. Bu tür sahnelerde yazarın yazıyla söyleyemediklerini ressam çizgiyle anlatmayı ustalıkla başarmıştır.

Ender olmakla beraber resimlerin arasında günlük hayattan motiflerin
S.N. 59,73 de katıldığı görülüyor. Bir kamp yeri, çadırlar, çadırlarından dışarı fırlayan insanlar, develerini güden çobanlar, yavrusunu emziren develer, koyun sürüsünü otlatan çobanlar, bir pazar yeri, burada dilenen bir kişi, dükkânlar,

satıcılar içtenlikle tasvir edilmiştir. Bu tasvirlerde donmuş gibi duran figür tiplerinin yerini farklı duruş ve hareket motifleri içinde olan figür tipleri almıştır.

Kuşkusuz melek figürleri konunun etkileyici biçimde aktarılmasında ve başarılı kompozisyonlar sunulmasında önemli rol oynar. Bu melekler vücutlarına oranla iri ve renk renk kanatları, kordele kemerlerle süslü giysileri, başlarında taçlarıyla dikkati çekerler. Baş melek muhteşem görüntüsüyle diğerlerinden ayrılır. İlgi çeken sahnelerden biri Hz.Peygamber'i Mirâç yolculuğunda gösterir. Hz.Peygamber'in çevresinde sanki, bir çember içine alan melekler coşkuyla ve heyecanla onu Mirâç yolculuğuna başlayacağı yere doğru götürüyorlar. Hz.Peygamber'in, onlara uyduğu, onların koruyuculuğuna sığındığı sezilebiliyor. Böylece melekler dikkati olanca yoğunluğuyla kendi üzerlerine çekmeği başarıyorlar. Başarılı kompozisyonlar Hz.Peygamber'i ansızın gelecek tehlikelerden korumak, ona moral vermek veya Tanrı'nın emrini iletmek için bir veya bir grup meleğin uçarak gökyüzünden onun çevresine doğru inmelerini gösteren sahnelerde de görülebilir. Bu sahnelerde ilk bakışta yine melekler göze çarpıyor. Fakat sahnelerin en önemli yanı olayın apansızlığının inandırıcı bir canlılık ve doğallıkta verilmesidir. Hareket motiflerinin iyice azaldığı sahnelerde melekler ciddi ve ağır başlı tavırları, anıt gibi görünüşleriyle ilgi çekiyorlar. Ayrıca düzenli şekilde istiflenerek resim yüzeyinin geniş bir kısmını kaplayan meleklerle kompozisyon zenginleştiriliyor, olayın dinî bir konu etrafında döndüğü bütünüyle seyredene hissettiriliyor (H.1221, 27b).

S.N. 38

S.N. 77, 78

S.N. 2

S.N. 69

Min. XII

Doğa

Siyer-i Nebî minyatürlerine yalın bir doğa anlayışı hâkimdir. Tepe ve dağ tasvirleri en çok dikkati çeken doğa elemanlarıdır. Bitki örtüsünden arınmış tepeler ve dağların sunuluş biçimleri konunun etkili olmasında önemli rol oynar. Bunlar bazen sivrilir, uzar, sarplık izlenimi uyandırır, bazen geri planda öndeki olayı sınırlayan yarım yuvarlak bir biçim alır. Bazen de kesit şeklinde verilir ve kuşbakışı seyredilir. Üçgen biçimli yanyana, ardarda tasvirlenen tepeler **Siyer-i Nebî** minyatürleri için çok karakteristiktir. Bu tepelerin yüksekliğince eğilmeden, bir düzeyde dimdik duran ağaçlar (özellikle hurma) Hz.Peygamber'in sivrilerek uzayan hâlesiyle birleşince gerçekten derin bir etki hissedilir, başarılı bir uyumluluk gözlenir. Ayrıca bazı sahnelerde yeşile boyanarak çimen görünümü verilen yüzeyler, gümüş yaldızla boyanmış dereler, bunların kenarında, çevresinde çiçekler, renk renk taşlar ve kent tasvirleriyle bir ölçüde doğa görünümlerinin zenginleştirilmeğe çalışıldığı izlenir. (H.1223, 21a, 34b).

S.N. 68,76

Renk

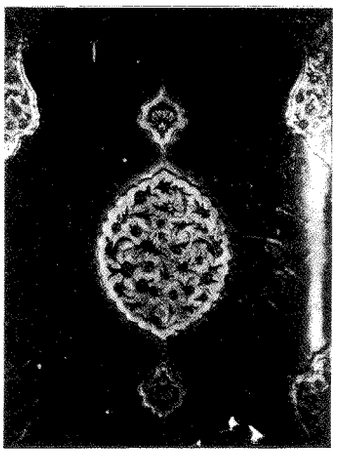
İslâm minyatüründe ve tezhibinde boya maddesinin kalitesi, hazırlanması, boyama tekniğindeki ustalık, renk uyumu eserin değerinin artmasında önemli rol oynar. **Siyer-i Nebî** minyatürlerinde de tasvir edilen konuya dikkati çevirmeden önce kişiyi renkler etkiler. Turuncunun üstünlüğü hemen gözlenebilir. Gerçi boyama tekniği ustaca ve renkler zengin değildir ama, hünerli nakkaşların elinde boya, sahneye aydınlık, açıklık ve duruluk verecek biçimde sürülmüştür. Özellikle iç mekân

S.N. 77

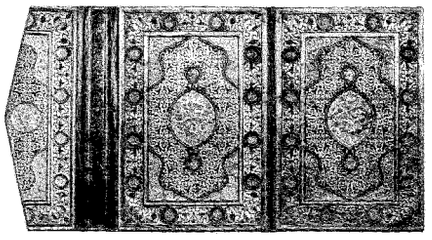
S.N. 74 zeminine sürülen kızıl kahverengi Osmanlı tasvirinde ilk kez bu kadar yaygın kullanılmıştır. Kırmızı, yeşil, sarı, eflatun ve daha önce söylenen renkler yüzeye gölgeleme yapılmadan düz sürülüyor. Yalnız tepe konturları, yüzeyin koyu tonunda sert çizgilerle gölgelendiriliyor. Hz.Peygamber'in hâlesi, gök yüzü ve iç mekânlarda bazı küçük yüzeyler altın yaldıza boyanıyor. Olayın kutsallığını etkili bir biçimde vurgulamak
S.N. 25,26 için zaman zaman sahnenin tümü altın yaldıza da boyanabiliyor. Bu çok renkliliğin arasında, erkek figürlerinin sarıkları, kadın figürlerinin baş örtüsü, bazen bir bulut kümesi beyaza boyanarak renk etkisi daha da kuvvetlendirilir. **Siyer-i Nebî**'nin bir grup minyatürlerinde yumuşak ve
S.N. 22,23,24,71 pastel renklerin önde olduğu gözlenir. Bu minyatürlerde olaylar sanki bir sis perdesi ardından izlenir. Gerçi yeşilin ve kahve renginin koyu tonları da kullanılmıştır, fakat bunlar pembe ve eflatunun pastelliği, beyazın bolca kullanılışı karşısında pek etkili olamıyor. Renklerin bu şekilde kullanılışı tasviri katı ve törene özgü ağırlığın etkisinden kurtarıyor sanki. Tasvirler samimi, içten bir karaktere bürünüyor. Seyirci bu tür resimlere daha duyarlı bir tavırla yaklaşabiliyor.

Siyer-i Nebî'yi Hazırlayan Sanatçılar

İslâmi yazmaları hazırlayanlardan genellikle yalnız hattat ismini eserin sonuna yazar. Eserin hazırlanmasında emeği geçen diğer sanatçılar, ciltçi (mücellid), tezhipçi (müzehhib) ve tasvir yapanın (musavvir veya nakkaş) çoğu esere ismini yazmaz. Fakat, bazen müzehhib, ender olarak musavvir hattatla birlikte eserin sonuna, özellikle 13-14. yüzyılda mücellid de yaptığı cildin üzerine kalıpla basarak isim yazmıştır. Musavvirlerin çok azı ismini yazmadaki tasvir üzerine yazmıştır. Ancak, 16.yüzyıl sonunda ve 17.yüzyılda, özellikle Safeviler döneminde, İran'da, yazma için değil, tek başına, daha çok bir albüm için yapılmış desen şeklindeki tasvirlerde musavvirin orijinal imzasına veya ünlü musavvir ve ressamlara atıf yapılan imzalara sık sık rastlanır.

Cilt kapağı. **Siyer-i Nebi**, *C.III. Mücellit Abdi ve Kara Mehmet'in eseri. 1595 tarihli. New York Spencer koleksiyonu.*

Cilt kapağı. **Hünernâme**, *C.II. Mücellit Abdi Şaban, Kara Mehmed Mehmed Haydar, Mehmed Ankara ve Recep Abdullah'ın eseri. 1588 tarihli. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1524. Cilt kapağı. Lizbon Gulbenkian koleksiyonu.*

Osmanlı sarayı nakkaşhanesinde hazırlanmış sanat değeri yüksek tasvirli yazmaları hazırlayanlarla ilgili bilgiler İslâm dünyasının diğer çevrelerinden farklı şekilde günümüze gelir. Bir yazma eseri hazırlayan sanatçıları bildiren en güvenilir kaynak arşiv belgeleridir. Ne yazık ki bunlarla ilgili çalışmalar henüz yeterli değildir. Böyle bilinen belgelerde, yazmanın ismi, tarihi, yazarı, musavvir veya nakkaşı, mücellidi, müzehhibi, cetvelkeşi ve onların yardımcılarının isimleri, onlara ödenen ücret, bazen nakkaşların yaptıkları tasvir adedi yazılıdır. Bu şekilde hazırlanmış belgelerle ilgili çalışmalarda Osmanlı kitap sanatının en gözde eserleri olan **Şahnâme-i Selim Han** (Topkapı Sarayı Müzesi, A.3595)[1], **Hünernâme I** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1523)[2], **Hünernâme II** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1524)[3], ve **Zübdetü't- Tevarih** (Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, T.1973)[4]i hazırlayanların isimleri bilinmektedir.

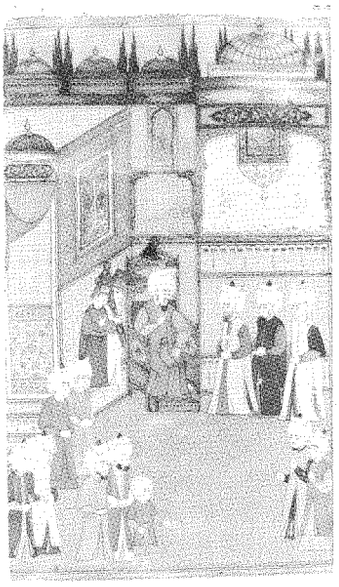
Siyer-i Nebî'nin hazırlanmasıyla ilgili belgede musavvir-nakkaş isimlerinden söz edilmemesine rağmen, mücellidlerin isimleri Abdi ve Kara Mehmed olarak verilmektedir. Abdi, 1583 tarihli **Zübdetü't-Tevarih**'in (orijinal cildi bugün yoktur) ve 1584 tarihli **Hünername** I. cildin kapaklarının (cilt) yapılmasında çalışmıştır. Kara Mehmed ise Abdi Şaban ile birlikte 1588 tarihli **Hünernâme** II. cildin kabını hazırlamıştır[5]. Abdi, Abdi Şaban ve Kara Mehmed içleri "saz" üslûbunda bezemeli, gömme altın yaldız şemse ve köşebent düzenini Osmanlı cilt sanatının simgesi haline getiren ustalardır. Abdi ve Kara Mehmed'in **Siyer-i Nebî**'nin kapaklarındaki çalışmaları ne yazık ki ustalık döneminin ürünü değildir. Onların asıl muhteşem eserleri **Hünernâme** ciltlerinin kapaklarıdır.

Siyer-i Nebî'nin tasvirleri üzerinde yapılan üslûp araştırmasında, eserde altı nakkaş ile yardımcılarının çalışmış olduğu anlaşılıyor[6]. Nakkaşlardan biri, belgede ve **Siyer-i Nebî** metninde ismi verilmemesine rağmen tanınmaktadır. Bu Nakkaş Hasan'dır. **Siyer-i Nebî**'nin birinci cildinin bütün tasvirleri, altıncı cildin 111 tasviri Nakkaş Hasan'ın ve çıraklarının eseridir. Bu kesin yargıya varılmasının nedeni şöyledir: Nakkaş Hasan'ın ismine 16. yüzyıl sonlarında, **Siyer-i Nebî**'nin yukarıda sözü edilen tasvirleriyle aynı üslûpta yapılmış minyatürlere sahip **Şahnâme-i Sultan Mehmed III** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1609)[7] isimli yazmanın son satırlarında rastlanır. Burada yazar Nakkaş Hasan'ı "..... özellikle üstad Bihzad'ın da Hasan isimli usta bir benzeri vardır. Hasan isimli usta (nakkaş) benim bu şîrîn sözlerime daha da bir tat verip, nazımımı şekillerle süsler. Herhangi bir meclisi çizip şekillendirdiği zaman âşıklar keyiflerinden canlarını verirler. Eğer heybetli bir pehlivan çizse görenler gücünü kaybedip, korkudan sırt üstü düşer. Güneş resmi çizse görenler sıcaklık hisseder. Çimen çizse tazelik verir. Eğer

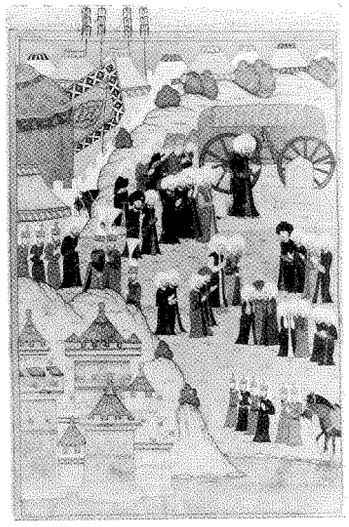
S.N. 1-15,68,69,72,81,83-88

Min.XII, XV, XVI

Min.XIII

Sultan III. Murat ve maiyeti. **Surnâme.** *1582 civarı. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1344, s.429a.*

Sultan II. Selim babasının cenazesini Belgrad yakınlarında karşılıyor. Nakkaş Osman'ın eseri. **Hünernâme,** *C.II. 1588 tarihli. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1524.*

Min.XIV

bir kağıda gülistan çizse, onu gören bülbül feryat etmeğe başlar. Eğer Leylâ'nın mevzûn boyunu çizse, ağlayan bir çok aşıkları Mecnun eder. Bu ne güzel manâ, bu ne gönül açıcı resimlerdir ki, padişahın kabulüne şâyân olur..." şeklinde anlatmaktadır. Bu övgü dolu sözlerin altında nakkaş kendini, yazarı ve hattatı tasvir etmiştir[8].

Osmanlı nakkaşlarının biyografisiyle ilgili bilgilerin olmamasına rağmen, Hasan Nakkaş'ın biyografisi arşiv kayıtlarından öğrenilmektedir. Bu kayıtlara göre Nakkaş Hasan 1581 yılında Saray'da, Enderûn'da bulunuyordu, görevi de kapıcılıktı. Aynı yılda Sultan III.Murad döneminin ünlü nakkaşı Osman'a hizmet edenler arasındaydı ve bölükbaşılığa getirilmişti. 1595 yılında anahtar oğlanı, 1597 de dülbend gulâmı, 1603 de kapıcıbaşı ve yeniçeriağası, 1604-05 de Rumeli Beylerbeyi, 1605-06 da vezir, 1606-07 de sedaret kaymakamı, 1607-08 de tekrar vezir olmuştur. 1605 yılında Bursa muhafızlığı sırasında, Sultan I.Ahmed Bursa'yı ziyaret etmiş, onun ziyaretinden önce Bursa Sarayı'nın hazırlanmasıyla Nakkaş Hasan görevlendirilmiştir[9]. Bursa Sarayı için bir fener de hazırlayan Nakkaş Hasan, Sultan I.Ahmed'in tezhipli tuğrasını da yapmıştır (Topkapı Sarayı Müzesi G.Y.1394). 1623 yılında öldüğü sanılan Nakkaş Hasan, Eyüp'te klâsik üslûpta yapılmış "Nakkaş Hasan Paşa" adını taşıyan türbede yatmaktadır. Nakkaş Hasan'ın bugünkü Beylerbeyi sahilinde bir yalısının bulunduğunu ve bu sahildeki burunlardan birine nakkaş-burnu dendiğini kaynaklar bildirmektedir[10]. Bugün Beylerbeyi sırtlarındaki tepelerden biri de Nakkaştepe adıyla anılır.

Nakkaş Hasan'ın bilinen ilk çalışmaları **Surnâme**'de yer alır. (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1344). Nakkaş Hasan'ın 1590 yılından bu yana Saray nakkaşhanesinde yavaş yavaş Nakkaş Osman'ın yerini almağa başladığını görüyoruz. **Siyer-i Nebî** minyatürlerinden anlaşılacağı gibi, 1595 yılında Nakkaş Hasan'ın üslûbu Saray nakkaşhanesinde resimlenen eserlerin tümüne hâkimdi. Sultan III.Murad'ın yerine oğlu III. Mehmed tahta geçtiğinde nakkaşhanede özellikle tarihi yazmaları resimleyen ekip de değişmişti. Bir önceki dönemde Nakkaş Osman ve Şahnameci Seyyid Lokman ekibinin yerini, şimdi Nakkaş Hasan ve Şahnameci Talikizâde almıştır. Nakkaş Hasan'ın Osmanlı kitap tasvirciliğine yeniden bir tazelik ve güçlülük kazandıran tasvirleri, konuları tarih ve edebiyat olan 20 kadar eserde yer alır. Turuncu, şarap kırmızısı, sarı, firûze, yeşil renklerle, özellikle iç mekân zemininde kullanılan kızıl kahve rengi, toplu, kalın ve kısa boyunlu, tombul yanaklı, siyah kalın kaşlı ve sakallı figürler, basit doğa çizimleri Nakkaş Hasan'ın tasvirlerinin özelliğidir.

Siyer-i Nebî'yi tasvirleyenler arasında, Osmanlı tasvir sanatının karakterini belirleyen, onu diğer İslâm minyatürlerinden ayırt edici özellikler kazandırmayı büyük ustalıkla başaran Nakkaş Osman'da vardır. 16.yüzyıl ikinci yarısından, 16. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı Saray nakkaşhanesinde resimlenen ve çoğunun konusu tarih olan yazmalar onun ve çıraklarının çizgisini taşır. Arşiv belgelerinde ve tasvirli yazmalarda adı kayıtlıdır. Nakkaş Osman'ın adı en erken 1579 tarihli **Şemailnâme** de geçer (İstanbul, Üniversite Kütüphanesi, T.6087, s.2b)[11]. 1581 tarihli bir arşiv belgesi ise, onun Ali nakkaş ile birlikte **Şahnâme-i Selim Han**'ın (Topkapı Sarayı Müzesi, A.3595) tasvirlenmesinde çalıştıklarını gösterir[12]. Kollektif bir çalışmanın ürünleri olan **Surnâme** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1344, s.432b) ve 1588 tarihli **Hünernâme II** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1524, 302b) de, her iki eserin eksik olan son sayfasında diğer nakkaşlardan söz

edilmemesine rağmen sadece Osman'dan övgüyle söz edilir. 1583 tarihli **Zübdetü't-tevarih** (Türk ve İslam Eserleri Müzesi, T.1973), 1584 tarihli **Hünernâme I** ve 1588 tarihli **Hünername II** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1523, H.1524) ile ilgili arşiv belgelerinde, bu eserleri resimleyen nakkaşlar arasında Osman'ın da adı geçer. Fakat, bütün bu eserler kollektif bir çalışmanın ürünü olmasına rağmen, Nakkaş Osman'ın üslûbu, **Şemailnâme** ve **Şahnâme-i Selim Han**'ın resimleriyle yapılan karşılaştırmayla tanınabilir.

1568-1597 yılları arasında çalışmalarını sürdüren Nakkaş Osman 20 kadar eseri tek başına veya başka nakkaşlarla birlikte tasvirlemiştir[13].

S.N. 22-24,48,55-57,70,71,82

Nakkaş Osman'ın **Siyer-i Nebî**'yi tasvirlediğini gösteren herhangi bir kayıda rastlanmamıştır. Ancak, Nakkaş Hasan gibi onun da resimlediği kesin bilinen eserlerle olan üslûp beraberliğine dayanarak, **Siyer-i Nebî** ikinci cildin yedi, üçüncü cildin sekiz, dördüncü cildin onyedi ve altıncı cildin altı tasvirinin Nakkaş Osman'ın elinden çıktığı söylenebilir. Osman nakkaşın **Siyer-i Nebî** deki tasvirleri onun ustalık döneminin son örnekleridir. Konusu tarih olan olayları titiz bir gözlemcilikle tasvirlemede usta olan Nakkaş Osman'ın tasvir özelliği, pembe, eflatun ve sarının soluk tonları, süslemesiz yüzeyler, yüzünde uykulu bir anlam taşıyan sevimli figür tipleriyle tanınabilir. **Siyer-i Nebî**'nin iki, üç ve altıncı ciltlerindeki bazı tasvirlerden Osman'a bir çırağının da yardımcı olduğu anlaşılıyor.

Siyer-i Nebî'yi resimleyen diğer nakkaşların isimleri şimdilik bilinemiyor. Bunlar arasında, özellikle ikinci cildin bir çok tasvirinde başarılı kompozisyonlar sunan nakkaşın, eserin tasvirlenmesinde önemli

S.N. 20,21,25-31,39.

katkısı olmuştur. Bir başka nakkaşın ise Sultan III.Murad döneminde tasvirlenen **Şecaatnâme** (İstanbul, Üniversitesi Kütüphanesi T.6043), **Kitab-ı Gencine-i Feth-i Gence** (Topkapı Sarayı Müzesi, R.1296) ve **Hünernâme II** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1524) de de çalışmış olması onun

S.N. 33,42,43

Osmanlı nakkaşları arasında önemli yeri olduğunu gösteriyor. **Siyer-i Nebî** tasvirleri arasında, dördüncü cildin son tasvirlerinde olduğu gibi, gelişi

S.N. 34,35

güzel çalışılmış, son derece kalitesiz resimler de vardır.

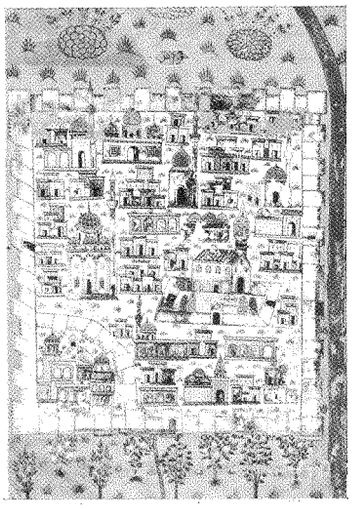
NOTLAR:

1. Çağman 1973, s.411-443.
2. Anafarta 1969.
3. İstanbul, Başbakanlık Arşivi, Ruus 250, s.37.
4. Renda 1977, s.58-67.
5. Hünernâme'nin bugünkü cildi orijinal değildir. Orijinal cildi Lizbon'da bulunmaktadır. Bkz. Gülbenkian 1963, s.154.
6. **Siyer-i Nebî**'nin minyatürleriyle ilgili araştırma yapanlar, tasvirlerin ustaca olanlarını Lütfü Abdullah isimli bir nakkaşa atfederler. Bu atıf Lütfü Abdullah'ın 1595 yılındaki bazı arşiv belgelerinde nakkaş başı olarak geçmesinden dolayıdır. Bkz. Yetkin 1978, s.17-21. Ancak, bugüne kadar Lütfü Abdullah'ın **Siyer-i Nebî**'yi resimlemiş olduğunu gösteren hiç bir kayda rastlanmamıştır.
7. Eserle ilgili yayınlar için bkz. Çağman ve Tanındı 1979, no. 164; Çağman 1983, no.E.188.
8. Akalay 1972, s.311-315; Tanındı 1977, s.114-125; Akalay 1979, s.607-626.
9. Abdülkadir 1327, s.266.
10. İnciciyan 1976, s.132.
11. Atasoy 1972, s.2.
12. Çağman 1973, s.411-443.
13. Atasoy 1962; Akalay 1972, s.302-308.

Siyer-i Nebî'nin Tasvirlendiği Dönemde Türk Minyatürü

Sanat değeri taşıyan yazma eserler İslâm dünyasında sanata ilgi duyan, sanatçıları koruyan ve bu sanata cömertçe para harcayanların koruyuculuğunda yaratılmıştır. Bu kişiler padişah veya ailesinden biri veya vezir gibi, eyalet valisi gibi yüksek rütbeli bir devlet adamıydı. Meydana getirilen eserlerin kalitesi bu kişilerin kitap sanatına olan ilgileri, zenginlikleri ve sanatçıların yetenekleriyle orantılıdır.

Anadolu Türklerinde kitaba ve kitap sanatına olan ilginin başlamasında Anadolu'da kurulan Türk beyliklerinin hükümdar ve vezirlerinin önemli rolü vardır. Osmanlı beyliğinde Timurlu yenilgisini izleyen politik kargaşalığın durulmasından sonra,başta Emir Süleyman ve Çelebi Mehmed, mensur ve manzum edebiyatı ve şairleri korurken, devletin başkenti Bursa'ya gelen Tebrizli nakış ustaları da aynı ölçüde ilgi ve destek gördüler. Osmanlı sultanlarının koruyuculuğunda ilk nakış çalışmalarının işte böyle bir ortamda başladığı söylenebilir. Türk dili ve edebiyatının gelişmesi için çalışan, müziği koruyan, edebiyatçılara yıllık ödenek veren Sultan II.Murad (1421-1444, 1446-1451) da kitap sanatının ilk koruyucusu olmuştur[1]. Oğlu Fatih Sultan Mehmed (1444-1446, 1451-1481)ve veziri Mahmud Paşa kitap sanatının bir saray sanatı haline dönüşmesinde önemli rol oynamışlardır.

Diyarbakır (Amid). **Menâzilnâme.** *1537 civarı. İstanbul Üniversite Kütüphanesi, T.5964, s.102a.*

Fatih ve sonraki padişahlar Osmanlı topraklarına katılan ülkelerin zenginliklerinin, meydana getirilen sanat eserlerinin ve sanatçılarının değerini kuşkusuz çok iyi biliyorlardı. Sultan I.Selim (1512-1520) ve Kanuni Süleyman döneminde (1520-1566) olduğu gibi o ülkelerin taşınabilen değerleri ve sanatçılarının bir kısmı Osmanlı Sarayı'na getirildi[2]. Bu sanatçıların, Saray'da yetiştirilmiş olanların ve İstanbul esnafı arasından seçilen sanatçıların katkılarıyla, 16.yüzyıl ortalarında Saray nakkaşhanesinde, nakışçılığı az, natüralist yönü ağır basan bezeme üslûbuyla ve gerçeklere dayanan, belgesel yönü ağır basan bir tasvir türüyle Osmanlıya özgü üslûbun ortaya çıktığı görülüyor. Böyle bir sanat ortamında hazırlanan resimli yazmaların başında tarihî konuda olanlar gelir. Sultan Süleyman ile ve ondan önceki padişahlarla ilgili ve onların etrafında meydana gelen olaylar bir bir saptanmağa başlıyor. Buna en iyi örneği Matrakçı Nasuh'un **Menazilnâme**'si verir (İstanbul Üniversite Kütüphanesi T.5964)[3]. Nasuh Kanuni'nin 1534-35 yıllarındaki İran ve Irak'a yaptığı sefere katılmış ve ordunun yolunu, konak yerlerini yazı ve resimlerle saptamıştı. Nasuh'un bu eserde topografik bir yaklaşımla çizdiği resimler İslâm kitap ressamlığında bir çığır açar ve salt manzara ressamlığında "kent tasviri" denebilecek yeni bir türün başlamasına yol gösterir.

Bu sıralarda Saray'da görevli İranlı bir şair Arifî, Kanuni için Osmanlı padişahlarının soyunu ele alan geniş kapsamlı bir tarih yazmıştır. Fars dilinde ve manzum yazılan bu eserin ilk ciltleri peygamberler tarihine (Gonova, A.Bruschetti koleksiyonu)[4] ve Kanuni'den önceki padişahların biyografisine (New York, Hans P.Kraus koleksiyonu)[5], son cilt ise sadece Kanuni'nin biyografisine ayrılmıştır. 1558 tarihinde hazırlanan ve 69 minyatürle süslenen bu cilt **Süleymannâme** adını taşır (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1517)[6]. Eserin tasvirlerine bir çok el karışmıştır ama, aralarında bir grup vardır ki, bunlarda, Nasuh'un tasvirlerinde olduğu gibi, Osmanlı minyatür sanatına özgü olan gerçekçi gözlemcilik ve ayrıntılara gösterilen özen ilk bakışta göze çarpar. **Süleymannâme**'nin bu minyatürlerini kimin yaptığı henüz bilinmiyor. Fakat bu ustanın Nasuh gibi, klâsik Türk kitap ressamlığının bir öncüsü olduğu söylenebilir. Nasıl Nasuh manzara

Min.XVII

Sultan III. Murad. Nakkaş Osman'ın eseri. **Şemailnâme,** *1579 tarihli. İstanbul Üniversite Kütüphanesi, T.6087, s.58a.*

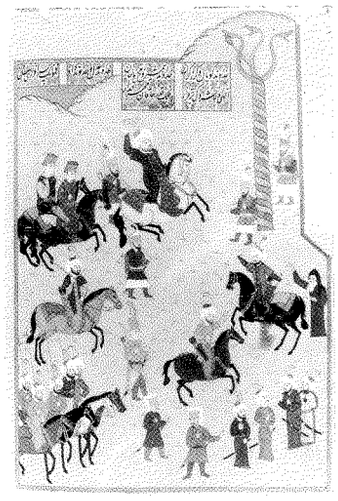
ressamlığında bir çığır açtıysa, adı bilinmeyen bu sanatçı da figür ressamlığında çığır açmıştır.

Osmanlı kitap ressamlığının verimli ve muhteşem bir diğer dönemi Sultan III.Murad'ın saltanat yıllarına rastlar(1574-1595). Kitap ressamlığının bu yönde gelişmesinde bu sultanın kişiliği kuşkusuz çok önemli rol oynamıştır.Sultan Murad'ın sanatçı bir kişiliği vardı. Muradî mahlâsıyla dinî ve tasavvufî şiirler, nesih ve tâlik türünde güzel yazılar (hat) yazmıştır. Gösterişli elbiseler giyer, mücevheri çok sever, kavuğu üzerinde değerli taşlar bulundururdu. Müziğe ve raksa düşkündü. Çevresinde müzisyenleri, rakkaseleri, mukallitleri ve komikleri toplardı. Kan dökmekten çekinen, kolayca etki altında kalan yumuşak bir insandı[7]. Değil yeni seferlere katılmak, hükümdarlığı süresinde İstanbul'dan, hem de son yıllarında Saray'ından dışarıya çıkamamıştı. Osmanlı İmparatorluğu duraklama dönemine bu yıllarda girer. Sultan Murad İmparatorluğun saygınlığını koruyabilmek için dış ülkelerle dostluk ilişkilerine çok önem veriyordu. İngiltere ile politik ilişkiler ilk kez bu dönemde kurulmuştu. Dostluk ilişkilerini pekiştirmek ve imparatorluğun gücünü göstermek için Şehzade Mehmed'in sünneti dolayısıyla büyük bir şenlik düzenlenmişti. Bu şenliğe Doğulu ve Batılı yabancı ülkelerin temsilcileri, Sultan'ın davetlisi olarak katılmışlardı. Ziyafetler, eğlenceler ve gösterilerle 52 gün ve gece süren bu şenlik, özellikle Batılıları çok etkilemişti ve daha sonra anılarında bu masal şenliğini bütün ayrıntılarıyla yazacaklardı.

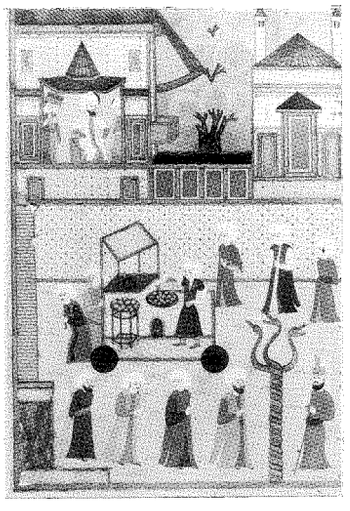
Bu dönemde Saray nakkaşhanesinde o güne değin görülmedik bir etkinlik sürdürülüyordu. Sultan ve veziri, özellikle resimli yazmaları hazırlayan nakkaş ve yazarlarla yakından ilgileniyor ve bu eserlerin yapılabilmesi için hiç bir masraftan kaçınmıyorlardı. Nakkaşhanede üretilen eserlerden gözlendiği gibi, onlar gerek konu, gerek üslûp bakımından, İslâm minyatür okullarından tamamen ayrılıyordu. Doğa tasvirleri İran minyatürlerinde olduğu gibi, dekoratif öğelerle verilmiyordu. Doğunun masal dünyası, aşırı özenle çizilmiş çiçekli bahçeler, kat kat ve duvarları süslemeli köşkler, ince, uzun zarif güzeller Osmanlıların tasvirlerine girmiyordu. Osmanlı nakkaşları doğaya gerçekçi bir anlayışla yaklaşıyorlardı. Özellikle şehir tasvirleri o yerin topografyasını verircesine çiziliyordu. Gölgeleme yapmadan kullanılan salt renkler resme bir açıklık ve berraklık getiriyor, kompozisyonun ilk bakışta kavranılmasına yardımcı oluyordu. Bu gerçekçi yaklaşım, Osmanlı minyatürüne bir belge niteliği kazandırır. Bunlar, kültür, ekonomi, mimarlık ve kurumlar tarihiyle uğraşanlara o dönemin ekonomi ve kültür hayatı, loncaları, yapıları, giysileri hakkında ayrıntılı bilgi sunmaktadır.

Osmanlılar, İslâm kitap ressamlığına konu açısından da yenilikler getirmişlerdi. Padişahların seferleri, savaşları, elçi kabulleri, av, cirit, ok atma gibi hünerleri, çeşitli sosyal faaliyetleri, düğünler, savaş kronikleri, padişah portreleri resimlenmek için seçilen konuların başında geliyordu.

Önceleri Farsça ve manzum, sonraları Türkçe ve manzum-mensur yazılan Osmanlı padişahlarının tarihine İranlı şair Firdevsî'nin eserine nazire yaparcasına **Şahnâme** adı verilmişti[8]. **Şahnâme** yazarlığına da Seyyid Lokman isimli şair-tarihçi getirilmişti. Minyatürlerinin yanı sıra cilt, tezhip, hat, halkârî süslemeleriyle de dikkati çeken bu kitaplar **Süleymannâme** veya **Tarih-i Sultan Süleyman** (Dublin Chester Beatty Library, T.413)[9], **Şahnâme-i Selim Han** (Topkapı Sarayı Müzesi, A.3595)[10], gibi hayatları konu edilen sultanın adını veya doğrudan **Şehenşahnâme** (İstanbul Üniversite Kütüp-

Sultan II. Mehmed yılanlı sütüna gürz atıyor. **Hünernâme,** *C.I. 1584 tarihli. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1523, s.162b.*

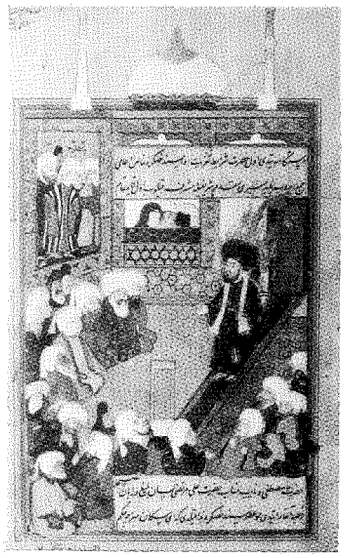
İrmik helvacıları. **Surnâme.** *1582 civarı. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1344, s.311a.*

hanesi, F.1404, Topkapı Sarayı Müzesi, B.200)[11] adını taşıyordu. İki cilt olarak hazırlanan Sultan III.Murad'a kadar Osmanlı sultanlarının tarihine de **Hünernâme** adı verilmiştir (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1523, H.1524)[12]. Eserde ilk resim padişahın tahta çıkış törenini gösterir. Daha sonra savaşa giden Osmanlı ordusu, elçi kabul törenleri, ve başka olaylar gözler önüne serilir. Bu eserler içinde konu gereği tasvirlenen saray, cami, su bentleri, köprüler plan-maket gibi çizilerek belgelenir. Ayrıca dönemin padişahı yerine savaşa katılan kumandanların başarılarını anlatan resimli **Vakayinâme** de hazırlanıyordu. Bu eserler, **Nusretnâme** (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1365)[13] veya **Kitab-ı Gencine-i Feth-i Gence** (Topkapı Sarayı Müzesi, R.1296)[14], **Tarih-i Feth-i Yemen** (İstanbul Üniversite Kütüphanesi T.6045)[15] gibi fethedilen yerlerin adını alıyordu. Osmanlı padişahlarının portrelerini sanki bir albüm gibi, kitapta toplamak geleneği bu dönemde kuruluyor. Bu kitabı yerli ve Batılı kaynaklardan faydalanarak nakkaş Osman hazırlamıştır (Topkapı Sarayı Müzesi H.1563, İstanbul Üniversite Kütüphanesi, T.6087)[16]. Gerçi Osmanlılarda portre yapma geleneği daha II.Mehmed döneminde kurulmuştu, ancak geçmişdeki Osmanlı sultanlarının portrelerini içeren bir kitap ilk kez hazırlanıyordu ki bu gelenek 19.yüzyıla, gelenekçi kitap ressamlığının sona ermesine kadar da sürecektir. Peygamberler tarihini de içine alan bir İslâm tarihinin resimli üç kopyası bu dönemde hazırlandı. Bir anıt ölçüsündeki bu üç kitapta İslâm öncesi peygamberlere ait kıssalar, Hz.Muhammed, halifeler ve Osmanlı sultanları konu ediliyor, kıssalar, halife ve Osmanlı sultanlarının portreleri tasvir ediliyor (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H.1321; İstanbul Türk İslâm Eserleri Müzesi, T.1973; Dublin Chester Beatty Library, T.414)[17]. 14. yüzyılda resimlenmiş astrolojiyle ilgili bir risalenin (Oxford, Bodleian Library, Or.133)[18] bu dönemde yeniden kopya edildiği görülüyor (Paris, Bibliotheque Nationale, turc. 242)[19]. Eser nakkaşhanenin en yetenekli nakkaşı tarafından Osmanlı üslûbunda, özenle, Sultan III.Murad'ın kızı Fatma Sultan için hazırlanmıştır. Sultan Murad'ın oğlu Mehmed'in 1582 yılında yapılan sünnet düğünü şenlikleri bütün safhalarıyla sünnetin yapıldığı yılda tasvirlendi, ve bu esere **Sûrnâme** adı verildi (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1344)[20]. Düğün şenliği Atmeydanı denen yerde yapıldı. Sultan ve oğlu şenlikleri bu meydana bakan İbrahim Paşa Sarayı'ndan, düğüne çağrılan yabancılar ve devlet ileri gelenleri, tören için özel bina olunan bir kaç katlı seyirlik yerlerinden izlemişti. Şenlik sırasında tüm esnaf loncaları, hokkabazlar, akrobatlar meslekleriyle ilgili gösterileri yaparak Sultan'ın ve diğer seyircilerin önünden geçerler. İşte **Sûrnâme** isimli yazma eserde düğünün başlaması ve gösteriler, ayrıntılarıyla 200 den fazla minyatürle tasvir edilir. Osmanlı toplumunun sosyal yapısını, günlük hayatını **Sûrnâme** minyatürleri bir bir gözler önüne serer.

Sultan Murad'ın tasavvufa olan eğilimi, ayrıca onun tasavvuf konusunda yazılmış eserlere olan ilgisini arttırıyordu. Konya'daki mevlevi dergâhında yaşayan Mahmud Dede isimli bir mesnevihan, Sultan'ın tasavvufi eserlere ve mutasavvıflara olan ilgisini duymuştu. O sırada Mevlânâ'nın kerametlerini konu alan **Menâkıb-ı Sevâkıb**'ı Türkçeye çeviriyordu. Yaptığı çevirilerden bir kısmını alarak İstanbul'a geldi. III.Murad'a bu çalışmasını gösterdi. Sultan bundan memnun kalarak bu çeviriyi tamamlamasını istedi. Tasavvuf konusunda resimlendirilen eserlerin başında Fuzûlî'nin **Hadikatü's-Sü'adâ** isimli eseri gelir. Bağdadlı bu Türk şairi eserini Türkçe ve yer yer manzum olarak yazmış ve eser tarikat mensupları, özellikle Bektaşiler

Su canavarı ve Mevlâna. **Tercüme-i Sevâkıb.** *1599 tarihli. Bağdad. Topkapı Sarayı Müzesi, H.1479, s.115a.*

Halife Ali mescitte. **Hadikâtü's-Sü'edâ.** *17. yüzyıl başı, Bağdad. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, 1967, s.123a.*

arasında sanki mukaddes bir kitap gibi okunmuştur. Bu eserin resimli erken örneği 1594 tarihlidir (İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 4321)[21]. Ancak, tasvirlenen eserlerin hemen hemen hepsi şiî çevrelerde sevilen konuları içeriyordu ve Sultan Murad bunu hoşgörüyle karşılıyordu. "Tasavvufî resim akımı" olarak adlandırılabilen bu tasvir türü Saray'dan uzakta, Bağdad'da yoğunlaşmıştı.

Sultan III.Murad döneminde tasvirlenen eserlere bakılacak olursa nakkaşhanenin son derece yoğun bir çalışma ortamında olduğu anlaşılıyor. Nakkaşhanenin bu şekilde çalışmasında Sultan'ın ve vezirinin hâmiliği yanı sıra, o dönemin nakkaşhanesinin en yetenekli nakkaşı olduğuna şüphe olmayan Nakkaş Osman'ın ve tarihçi, daha çok **Şahnâme** yazarı Seyyid Lokman'ın rolü çoktu. Üslûbu 1569 yılından başlayarak Saray nakkaşhanesine hâkim olan Nakkaş Osman, klasik Osmanlı tasvir (minyatür) sanatının kurucusudur. Böylece, Nakkaş Osman ve şahnâmeci Seyyid Lokman ve yardımcılarının uyumlu işbirliği ve olağanüstü gayretli çalışmaları sonucu Osmanlı kitap sanatı en üst düzeye ulaştı. İşte sanat hâmisi Sultan Murad'ın nakkaşhanesi böylesine yoğun çalışma ortamını sürdürürken, Sultan, İslâmın ilk dönemlerinin tarihinin, Hz.Muhammed'in biyografisinin resimlendirilmesini istiyordu. Bunun için en uygun eser, Darîr tarafından derlenerek Türkçe yazılan **Siyer-i Nebî** idi. III.Murad döneminin sonlarına doğru tasvirli yazmaların, özellikle tarihi metinlerin dilinin Türkçe olmasına gösterilen özen, Darîr'in eserinin seçilmesinde önemli unsur olmuştu. Kalabalık bir sanatçı ekibi bu eseri hazırlamakla görevlendirildi. Böyle bir eserin tasvirlenmesi dinî düşünceden doğmamıştı. Hz.Muhammed, peygamberliğinin yanısıra, bir devlet adamı ve kahraman bir askerdi. Sultan, olayı, bir vakayinâme, İslâm Peygamberi'nin bir **Şehenşahnâme**'si gibi düşünüyor olmalıydı. Ne yazıkki Sultan Murad ömrünün son yıllarındaydı. 1595 yılı Ocak ayında öldüğünde tasvirli **Siyer-i Nebî** henüz tamamlanamamıştı. Osmanlı kitap sanatının en üst düzeye ulaştığı bir dönemin son yapıtlarından olan **Siyer-i Nebî**'yi III.Murad'ın oğlu Mehmed tamamlatacaktır.

III.Murad'ı izleyen sultanlar da kitap sanatının baş koruyucusu oldular. Ancak, bu yeni hâmiler ülke ekonomisinin ve politik gücünün son derece zayıflaması yüzünden öncekiler kadar, özellikle Sultan III.Murad kadar cömertçe davranamadılar. Saray atölyesinin ürettiği resimli eserler gözalıcı olmaktan uzaktı artık. 18. yüzyıl başlarından bu yana, Batı tarzında resim anlayışının da Saray çevrelerine girmesi, gelenekçi kitap sanatının önemini daha da yitirmesine yol açtı.

NOTLAR:

1. Uzunçarşılı 1947, s.273-274.
2. Çağman 1978, s.242.
3. Yurdaydın 1976. Nasuh'un bu eseri ve başka eserleri için bkz.Yurdaydın 1964; Çağman ve Tanındı 1979, no.142.
4. Christie's 1976.
5. Grube 1972. s.216-239, pl.XLII-XLV.
6. Eserle ilgili yayınlar için bkz.Çağman ve Tanındı 1979, no.143; Çağman 1980, s.225.
7. Kütükoğlu, 1960 s.624.
8. Firdevsî (ölm. 11.yüzyıl ilk yarısı), manzum bir dille yazdığı Şahnâme adlı eserinde eski İran padişahlarının hayat hikâyelerini anlatır. Bu eser, sanata ve edebiyata ilgi duyan tüm İslâm yöneticilerin hayranlığını çekmiş, dönemlerinin ünlü manzum tarih yazarlarına aynı adı taşıyan, benzer vezinde hayat hikâyelerini yazdırmaktan çekinmemişlerdir. Ayrıca bu yöneticilerin koruyuculuğundaki nakkaşhanede Firdevsî'nin Şahnâme'sinin resimli yüzlerce kopyası hazırlanmıştır. Firdevsî'nin bu destanı, Osmanlı Sarayı'nda manzum yazılan Osmanlı padişahlarının tarihine de örnek olmuş, Fatih Sultan Mehmed döneminden başlayarak "Şahnâmecilik" kurumu meydana getirilmiştir. Gerek Kanuni dönemi Şahnâme yazarı Arifî, gerek III.Murad dönemi Şahnâmecisi Seyyid Lokman Farsça yazdıkları Osmanlı padişahlarının Şahnâmelerinin önsözünde Firdevsî'nin eserine olan hayranlıklarını ve onun eserini nasıl örnek aldıklarını anlatırlar. Her dönemin ünlü nakkaşının bir Firdevsî Şahnâmesi resimlemiş olması ona verilen önemi göstermektedir. (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1520, H.1522; British Museum Library Or.7204; Uppsala University Library, no.148). İhtimal, Osmanlı padişahı için yazılmış Şahnâme'yi tasvirleyecek baş musavvirden bu görevi alabilmesi için, hüner gösterme olarak, öncelikle bir Firdevsî Şahnâmesi resimlemesi şartı aranıyor olmalıydı (Osmanlı Şahnâmecileri ile ilgili bilgiler için bkz. Akalay (Tanındı) 1972, s.26-38.).
9. Minorsky 1958, no. 413, pl.5-12.
10. Çağman 1973, s.411-443.
11. Her iki eserle ilgili yayınlar için bkz.Çağman 1983, no.E.173, 187.
12. Çağman ve Tanındı 1979, no.152, 153.
13. Çağman ve Tanındı 1979, no. 154.
14. Çağman ve Tanındı 1979, no.160.
15. Stchoukine 1966, s.83, 129.
16. Atasoy 1972, s.2-14.
17. Renda 1969.
18. Robinson ve Gray 1972, s.9.
19. Stchoukine 1966, s.70-71, pl.XLII-XLVI; Bear 1968, s.526-533.
20. Çağman ve Tanındı 1979, no. 155.
21. Çağman 1979, s.652.

BAŞVURULAN YAYINLAR VE KISALTMALAR

Abdülkâdir 1327 — Abdülkadir. **Bursa Tarihi Kılavuzu,** Bursa, 1327.

Akalay 1972 — Akalay (Tanındı), Zeren. Osmanlı Tarihiyle İlgili Minyatürlü Yazmalar: Şahnameler ve Gazanameler, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (basılmamış doktora tezi), 1972.

Akalay 1979 — Akalay (Tanındı), Zeren. XVI. yüzyıl Nakkaşlarından Hasan Paşa ve Eserleri. **I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi (İstanbul, 15-20. X. 1973), tebliğler, 3. Türk Sanatı Tarihi,** s.607-626, İstanbul, 1979.

Anafarta 1969 — Anafarta, Nigar. **Hünername Minyatürleri ve Sanatçıları.** İstanbul, 1969.

Arnold 1965 — Arnold, T.W. **Painting in Islam.** New York, 1965.

Atasoy 1962 — Atasoy, Nurhan. Nakkaş Osman'ın Eserleri ve Osmanlı Minyatür Sanatına Getirdiği Yenilikler, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi (basılmamış doktora tezi), 1962.

Atasoy 1972 — Atasoy, Nurhan. Nakkaş Osman'ın Padişah Portreleri Albümü. **Türkiyemiz,** sayı: 6 (Şubat 1972), s.2-14.

Atasoy ve Çağman 1974 — Atasoy, Nurhan ve Çağman, Filiz. **Turkish Miniature Painting.** Publication of the R.C.D. Cultural Institute, no.44, İstanbul, 1974.

Atıl 1980 — Atıl, Esin. The Arts of the Book. **Turkish Art,** edited by Esin Atıl, s.137-238, Washington, D.C., Smithsonian Institution Press and New York, Harry and Abrams, Inc., 1980.

Bayram 1981 — Bayram, Sadi. Musavvir Hüseyin tarafından Minyatürleri yapılan ve Halen Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde Muhafaza Edilen Silsile-nâme. **Vakıflar Dergisi** XIII (1981), s.253-338.

Bear 1968 — Bear, Eva. Representations of "planet-children" in Turkish Manuscript. **Bulletin of the School of Oriental and African Studies,** vol. XXXI (1968), s.526-533.

bm 8.1976 — **Berliner Museen, 8.1976. Berichte aus den Staatlichen Museen Preussischer Kulturbesitz.**

Binney 1979 — Binney, Edwin 3rd. **Turkish Treasures from the Collection of Edwin Binney, 3rd. Text and Catalogue by Edwin Binney, 3rd. With Sections on Ceramics and Textile by Walter B.Denny. An Exhibition at the Portland Art Museum. January 16 - February 18, 1979,** Portland, Oregon, 1979.

Çağman 1973 — Çağman, Filiz, Şahname-i Selim Han ve Minyatürleri. **Sanat Tarihi Yıllığı** V, 1972-1973 (İstanbul 1973); s.411-443.

Çağman 1978 — Çağman, Filiz. The Miniatures of the Divan-ı Hüseyni and the Influence of Their Style. **Fifth International Congress of Turkish Art,** s.231-259, Budapest, 1978.

Çağman 1979 — Çağman, Filiz. XVI. Yüzyıl Sonlarında Mevlevi Dergâhlarında Gelişen Bir Minyatür Okulu. **I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi. (İstanbul, 15-20 X. 1973),** tebliğler, 3. Türk Sanatı Tarihi, s.651-677, İstanbul 1979.

Çağman ve Tanındı 1979 — Çağman, Filiz ve Tanındı Zeren. **Topkapı Sarayı Müzesi. İslam Minyatürleri,** İstanbul, 1979.

Çağman ve Tanındı 1980 — Çağman, Filiz ve Tanındı Zeren. **Topkapı Sarayı Müzesi: Minyatür,** Tokyo, 1980 (Japonca).

Çağman 1980 — Çağman, Filiz. Turkish Miniature Painting. **Art and Architecture of Turkey,** s.222-247, edited by Ekrem Akurgal, Fribourg, 1980.

Çağman 1983 — Çağman, Filiz. Osmanlı Sanatı. **Anadolu Medeniyetleri III. Selçuklu/Osmanlı. Topkapı Sarayı Müzesi, Istanbul, 22 Mayıs - 30 Ekim 1983,** s.97-323, İstanbul 1983.

Çığ 1959 — Çığ, Kemal. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ndeki Minyatürlü Kitapların Kataloğu. **Şarkiyat Mecmuası** III (1959), s.50-90.

Ertaylan 1952 — Ertaylan, İ.H. **Ahmed-i Dâî, Hayatı ve Eserleri,** İstanbul, 1952.

Esin 1963 — Esin, Emel. **Mecca the Blessed Medinah the Radiant,** London, 1963.

Esin 1965 — Esin, Emel. **Turkish Miniature Painting,** Tokyo, 1965 (Second edition).

Ettinghausen 1957 — Ettinghausen, Richard. Persian Ascension Miniatures of the Fourteenth Century. **Accedemia Nazionale de Lincei, Atti del XII Convegno "Volta" promosso dalla Classe di Scienze Morali, Storiche e Filologiche.** Tema: Oriente e Occidente nel Medioevo, Roma, 1957, s.360-383.

Ettinghausen 1962 — Ettinghausen, Richard. **Arab Painting,** Geneve, 1962.

Fisher 1981 — Fisher, Carol Garret. **The Pictorial Cycle of the "Siyer-i Nebî": A Late Sixteenth Century Manuscript of the Life of Muhammed,** Michigan State University, Ph.D. 1981.

Gottheil 1931 — Gottheil, Richard. An Illustrated Copy of the Kor'an. **Revue des Etudes Islamiques,** tome V (1931), s.21-24.

Gray 1961 — Gray, Basil. **La Peinture Persane,** Geneve, 1961.

Gray 1978 — Gray, Basil. **The World History of Rashid al-Din: a Study of the Royal Asiatic Society Manuscript,** London, 1978.

Grube 1962 — Grube, Ernst. **Miniature islamiche dal XIII al XIX secolo da collezioni americane. Catalogo della Mostra.** Venezia, 1962.

Grube 1965 — Grube, Ernst. The Siyar-ı Nabî of the Spencer Collection in The New York Public Library. **Atti del Secondo Congresso Internazionale di arte Turca, Venezia 26-29 Settembre,** s.149-176, Napoli, 1965.

Grube 1972 — Grube, Ernst J. **Islamic Paintings from the 11th to the 18th Centuries in the Collection of Hans P. Kraus,** New York, 1972.

Grube; Çağman ve Akalay 1978 — Grube, Ernst J.; Çağman, Filiz ve Akalay, Zeren. **Topkapı Sarayı Collection. Islamic Painting,** Tokyo, 1978.

Grube 1982 — Grube, Ernst J. Painting. **Tulips, Arabesques, and Turbans. Decorative Arts from the Ottoman Empire,** edited by Yanni Petsopoulos, s.193-216, London, 1982.

Gulbenkian 1963 — **L'Art de L'Orient Islamique.Collection de la Fondation Calouste Gulbenkian,** Lisbon, 1963.

Hamidullah 1980 — Hamidullah, Muhammed. **İslâm Peygamberi (Hayatı ve Faaliyeti)** I, İstanbul, 1980.

Hammer 1334 — Hammer, J. **Devlet-i Osmaniye Tarihi,** çeviren: Mehmed Tahir, Cilt II, İstanbul, 1334.

Hamza-nâmâ — **Hamza-nâmâ,** Graz, 1974 (tıpkı basım).

Hennecke ve Schneemelcher 1959 — Hennecke, Edgar ve Schneemelcher, Wilhelm, **Neutestamentliche Apokryphen in deutscher Übersetzung.** I. Band. Evangelien, Tübingen, 1959.

İnal 1965 — İnal, Güner. **The Fourteenth Century Miniatures of the Jami'al-Tavarikh in the Topkapı Museum in Istanbul, Hazine Library no. 1653.** The University of Michigan, Ph.D. 1965.

İnciciyan 1976 — İnciciyan, P.G. **XVIII. Asırda İstanbul,** tercüme ve notlar: Hrand D. Andreasyan, İstanbul, 1976.

İpşiroğlu ve Eyüboğlu 1955 — İpşiroğlu, Mazhar Ş. ve Eyüboğlu, Sabahattin. **Fatih Albümüne Bir Bakış. Sur l'album du Conquérant,** Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1955.

İpşiroğlu 1973 — İpşiroğlu, M.Ş. **İslâmda Resim Yasağı ve Sonuçları,** İstanbul, 1973.

İpşiroğlu 1980 — İpşiroğlu, M.Ş. **Master Pieces from the Topkapı Museum. Paintings and Miniatures,** London, 1980.

İbn-i Hişam — İbn-i Hişam. **Hz.Muhammed'in Hayatı** (es-Siret'ün-Nebeviyye) I, çeviren: Prof.Dr. İzzet Hasan ve Prof.Dr. Neşet Çağatay, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Yayınları: XCVI, Ankara, 1971.

İz 1965 — İz, Fahir. Darîr, Mustafa. The Encyclopaedia of Islam, vol: II s.159. (Leiden 1965).

N.Karatay 1941 — Karatay, Namdar. Bursa'da Omurbey Vakfiyesi ve Yeni Bulunan Mühim Bir Vesika. **Uludağ,** sayı: 35 (Mayıs 1941), s.15-20.

Karatay 1961 — Karatay, Fehmi E. **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğu,** İstanbul, 1961.

Karatay 1961a — Karatay, Fehmi E. **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu,** İstanbul, 1961.

Kütükoğlu 1960 — Kütükoğlu, Bekir. Murad III. **İslâm Ansiklopedisi,** cilt 8, s.615-625 (İstanbul 1960).

Meredith-Owens 1976 — Meredith-Owens, G.M. Ottoman Turkish Painting. **Islamic Painting and the Arts of the Book,** s.223-230, London, 1976.

Meriç 1953 — Meriç, Rıfkı M. **Türk Nakış San'atı Tarihi Araştırmaları** I. Vesikalar, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk ve İslâm San'atları Tarihi Enstitüsü Yayınları, sayı: 1, Ankara, 1953.

Minorsky 1958 — Minorsky, V. **The Chester Beatty Library. A Catalogue of the Turkish Manuscripts and Miniatures,** with an introduction by J.V.S. Wilkinson, Dublin, 1958.

Mustafa Darir — Mustafa Darir. **Siyer-i Nebî: Peygamber Efendimizin Hayatı,** bugünkü dilimize uygulayan: M.F. Gürtunca, 3 cilt, İstanbul, 1977.

Pekolcay 1980 — Pekolcay, Necla. **Süleyman Çelebi. Mevlid.** İstanbul 1980.

Renda 1969 — Renda, Günsel. Üç Zübdet-üt Tevarih Yazmasının İncelenmesi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi (basılmamış doktora tezi), 1969.

Renda 1977 — Renda, Günsel. İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ndeki Zübdet-üt Tevarih'in Minyatürleri. **Sanat,** sayı: 6 (Haziran 1977), s.58-67.

Resimlerle — **Resimlerle Hazreti Muhammed'in Hayatı,** Hayat Yayınları, İstanbul, 1966.

T.Rice 1976 — Rice, Talbot. **The Illustrations to the "World History" of Rashid al-Din,** Edinburgh, 1976.

Robinson ve Gray 1972 — Robinson, Basil W. ve Gray Basil. **The Persian Art of the Book,** Oxford, 1972.

Robinson 1973 — Robinson, Basil W.Catalogue des peintures et des calligraphies islamiques leguées par Jean Pozzi au Musée d'art et d'histoire de Geneve. **Genève. Musée d' art et d'histoire.** Genève, tome XXI (1973), s.109-164.

Séguy 1977 — Séguy, Marie-Rose. **The Miraculous Journey of Mahomet: Mirâj Nâmeh,** London, 1977.

Sena 1975 — Sena, Cemil. **Hz.Muhammed'in Felsefesi,** İstanbul, 1975.

Sotheby's 1978 — **Catalogue of Fine Oriental Miniatures, Manuscripts and Qajar Painting.** Sale Catalogue, 4th April 1978, London, 1978.

Soucek 1973 — Soucek, Priscilla. The Temple of Solomon in Islamic Legend and Art. **The Temple of Solomon: Archaeological Fact and Medieval Tradition in Christian, Islamic and Jewish Art.** s.73-123, edited by Joseph Gutmann, Missoula, Montana, 1973.

Soucek 1975 — Soucek, Priscilla. An Illustrated Manuscript of al-Biruni's Chronology of Ancient Nations. **The Scholar and the Saint, s.103-168, edited by P.J. Chelkowshi,** New York, **1975.**

Stchoukine 1966 — Stchoukine, Ivan **La Peinture turque d'après les manuscripts Illustrés. Ier partie: de Suleyman I er à Osman II (1520-1622), Paris, 1966.**

Stchoukine ve Flemming v.d. 1971 — Stchoukine Ivan, Flemming, Barbara Luft, Paul; Sohrweide, Hanna. **Illuminierte Islamische Handschriften,** Wiesbaden 1971.

Stchoukine 1973 — Stchoukine, Ivan. Qâsım ibn 'Alî et ses peintures dans les Ahsan al-Kıbâr. **Arts Asiatiques,** tome XXVIII (1973), s.45-54, p1.I-VIII.

Tanındı 1977 — Tanındı Zeren. Nakkaş Hasan Paşa. **Sanat,** sayı: 6 (Haziran 1977), s.114-125.

Tanındı 1983 — Tanındı, Zeren. Resimli Bir Hac Vekaletnamesi. **Sanat Dünyamız,** sayı: 28 (1983), s.2-5.

Tanındı 1984 — Tanındı, Zeren. İslâm Resminde Kutsal Kent ve Yöre Tasvirleri. **Journal of Turkish Studies** (baskıda)

Tekindağ 1961 — Tekindağ, Şehabettin. **Berkuk Devrinde Memlûk Sultanlığı,** İstanbul, 1961.

Uzunçarşılı 1947 — Uzunçarşılı, İsmail H. **Osmanlı Tarihi,** cilt I, Ankara, 1947.

Welch 1972 — Welch, Carry S. **A King's Book of Kings,** London, 1972.

Yetkin 1970 — Yetkin, Suut K. **L'ancienne peinture turque,** Paris, 1970.

Yetkin 1978 — Yetkin, Suut K. Bir Buluşun Öyküsü: Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebî. **Sanat Dünyamız,** sayı: 12 (Ocak 1978), s.17-21.

Yurdaydın 1964 — Yurdaydın, Hüseyin. Matrakçı Nasuh'un Minyatürlü İki Yeni Eseri. **Belleten,** XXVIII (1964), s.229-233.

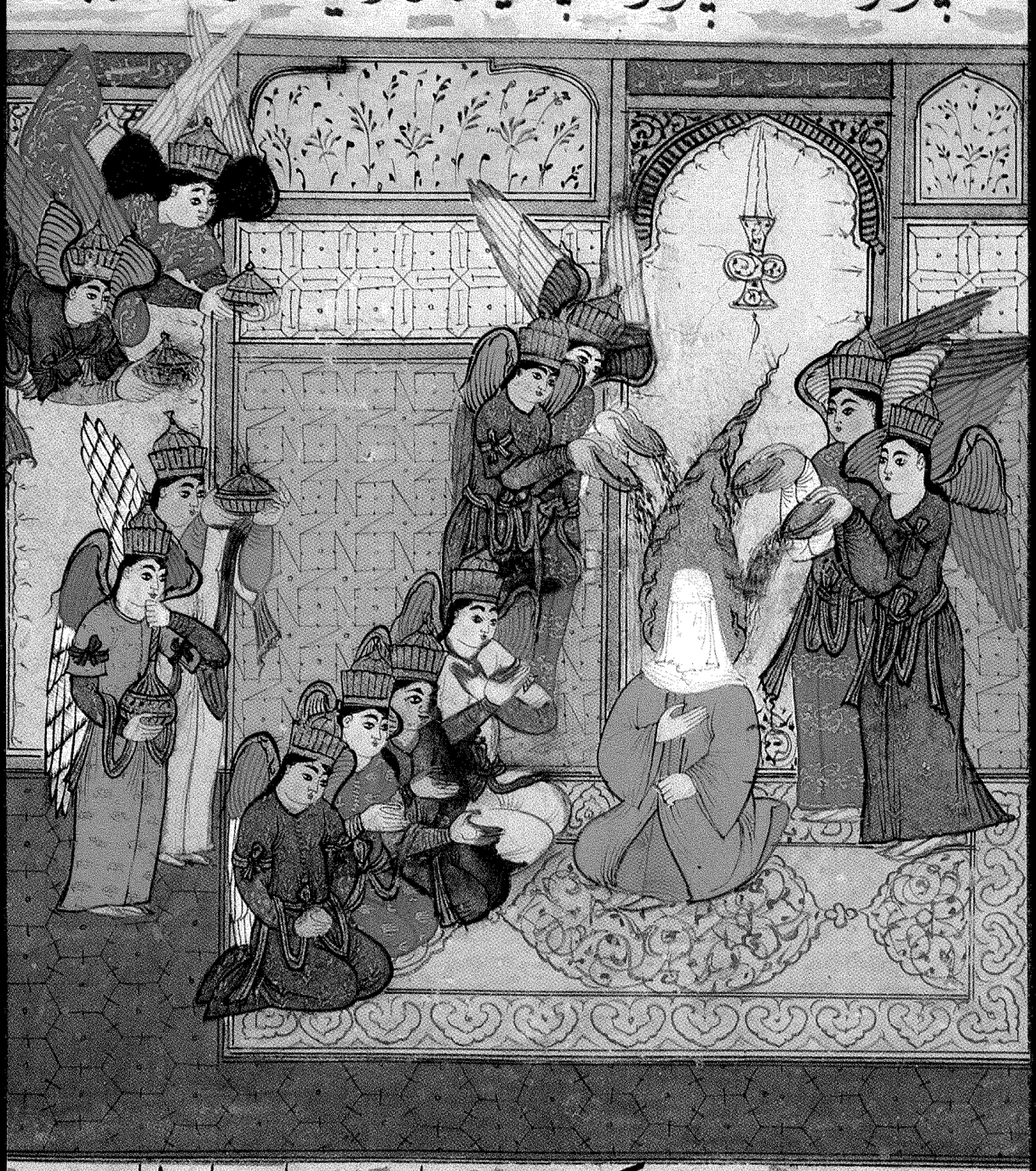
Yurdaydın 1976 — Yurdaydın, Hüseyin. **Nasühü's-Silâhi (Matrakçı) Beyân-ı Menâzil-i Sefer-î Irakeyn-i Sultân Süleyman Han,** Ankara, 1976 (tıpkı basım).

Siyer-i Nebî Yazmalarından Seçme Minyatürler

زینتلرایله مزیّن ولوب کلوب مینه خاتونك وزرنه جنت

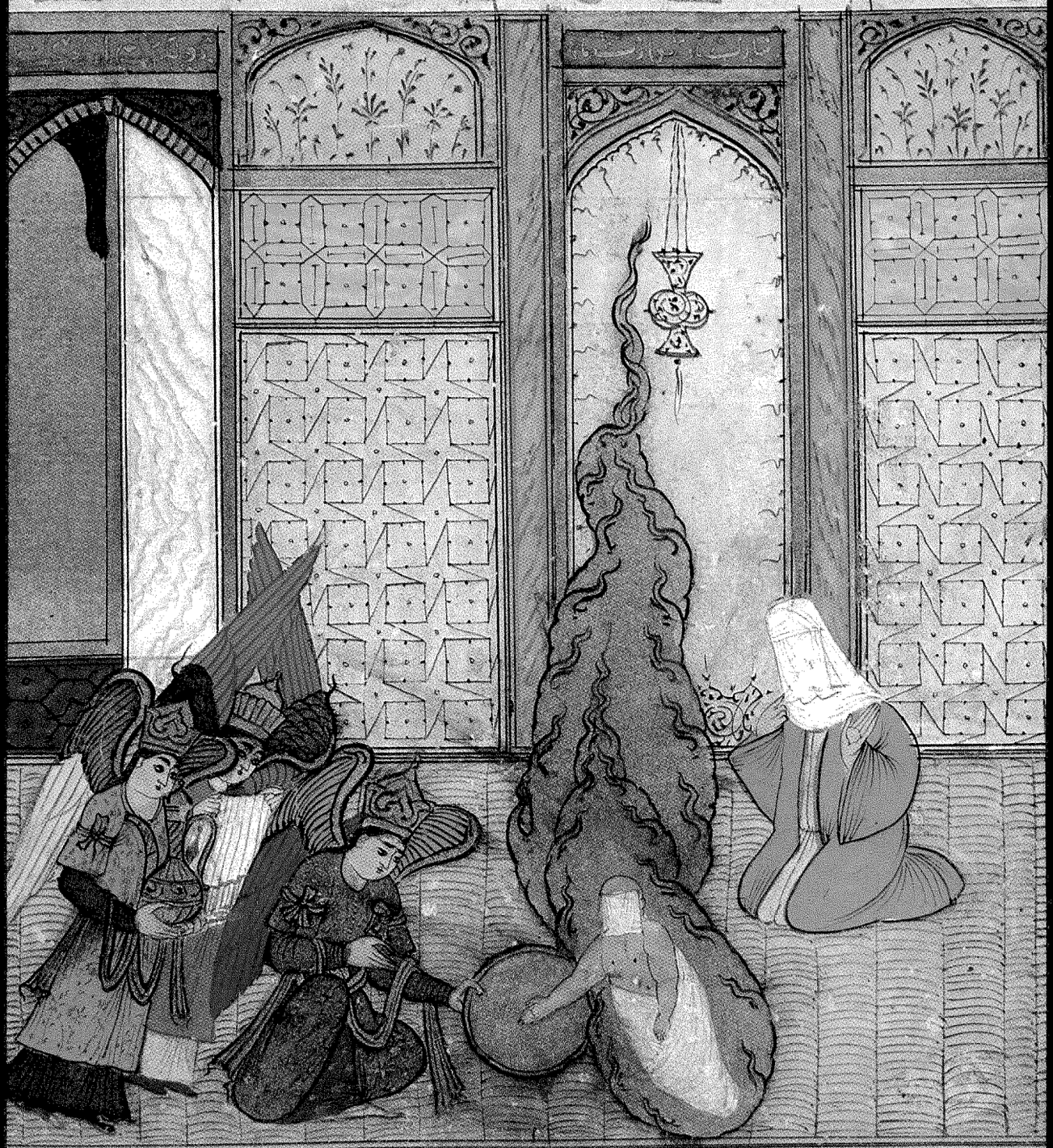
صاچولرندن صاچولرصاچدیلر ونوریله قراکولق کیجه یی

منوّر قلدیلر اندن صکره کلوب مینه خاتونك یانده جمع

اولدیلر واول اویح اول کلن حوریلر اول صکره کلن حوریلردن

دیم اول الصوندوغك یرمشرفیدر مغرمیدر تامیدر روم
قینغی اقلیم درآنی سکا بلدورم دیدی مینه خاتون یدراوغلی

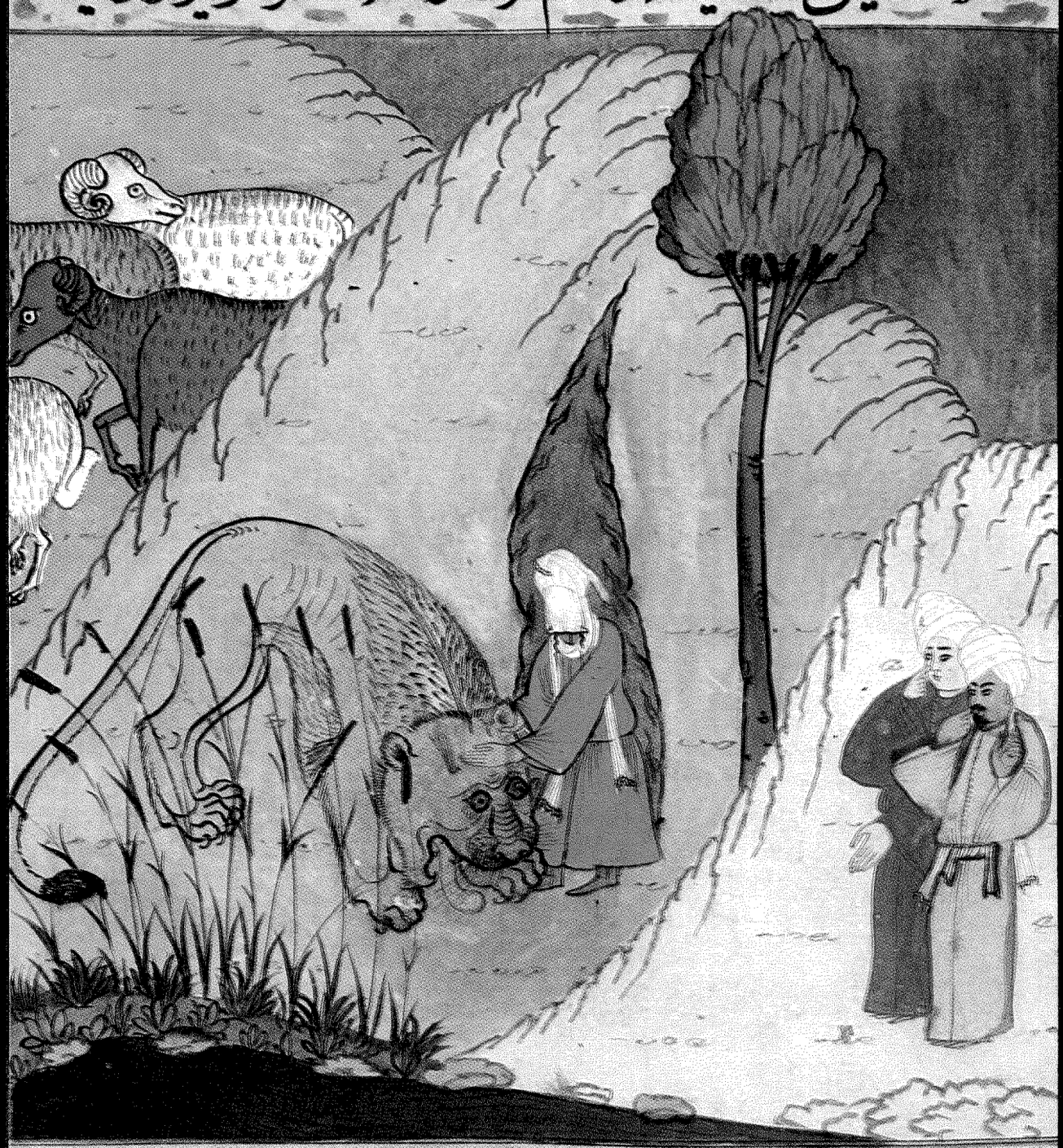
کوردم کیم اول لکنك ورتاسنه الصوندیی برحیران قلدوم
که بوشیمدی طوغان اوغلان سوزنجه فهم ایلدی اولوکیشی

قوم وقبیله جمع اولوب امینه خاتونك قاتنه کلوب وتورر
وایتدیلر ایشتدوك محمّده دایه طوتمش سین امینه خاتون

ایتدی نعم ایتدیلر هیچ کمسه نك بوانه دکین سودنا ممّدی
بونك نجب اَمُدی ددیلر رسُول الله حلیمه نك صاغ امجکز

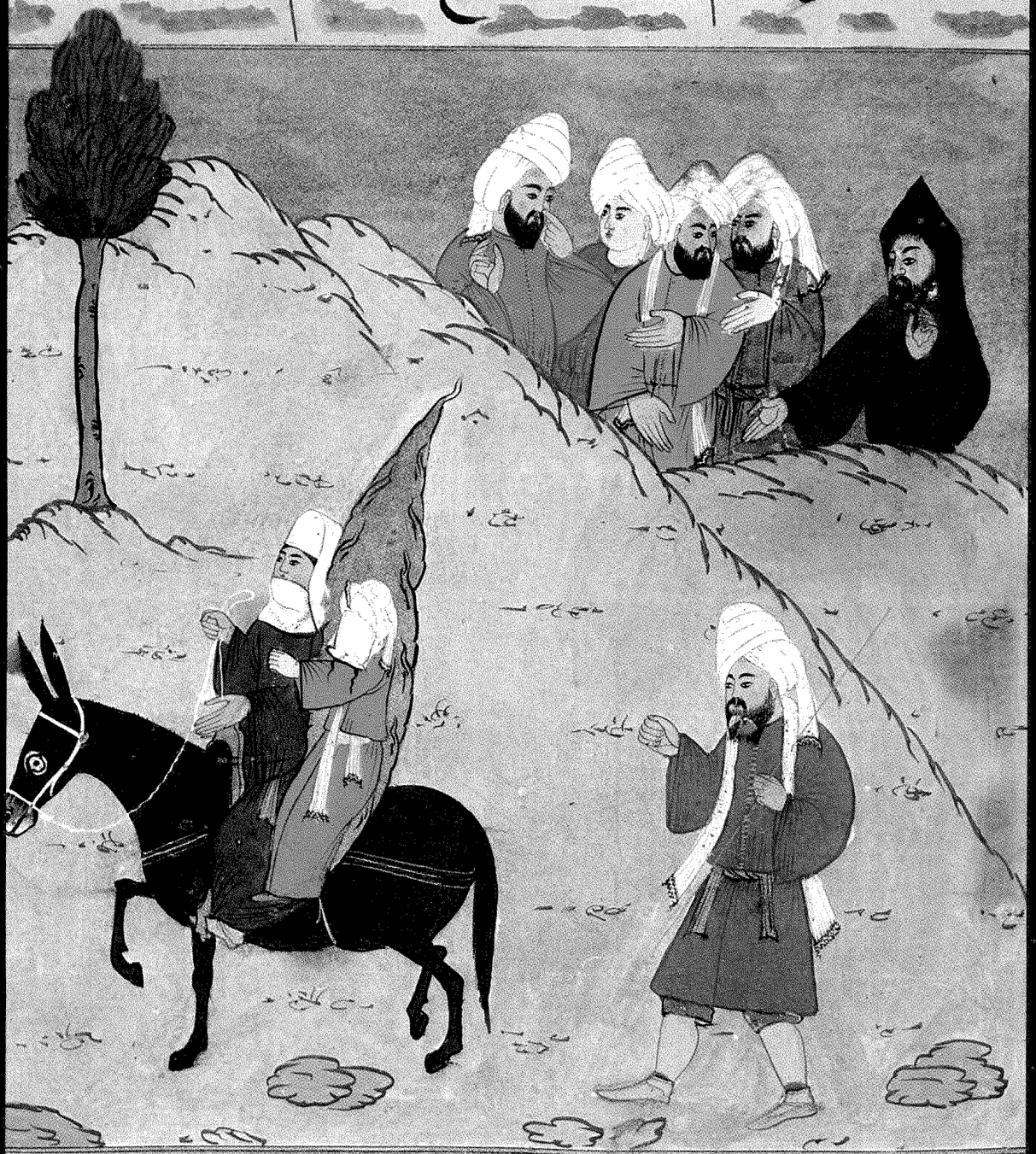
کوریجك قورقدق دیلمز بغلندی قیونلر مرطاغلدی اوید
محمد صلی الله علیه وسلم اول ارسلانه قرشو یورودی

اول ارسلان دیلن چقردی مسکنت برله رسوله قرشو
یالاندی پس رسول ایلروواردی ارسلانك قولاغندوتدی

بزوم قانومزي دوكيسر در ديلر اول كاهن ايتدي اول

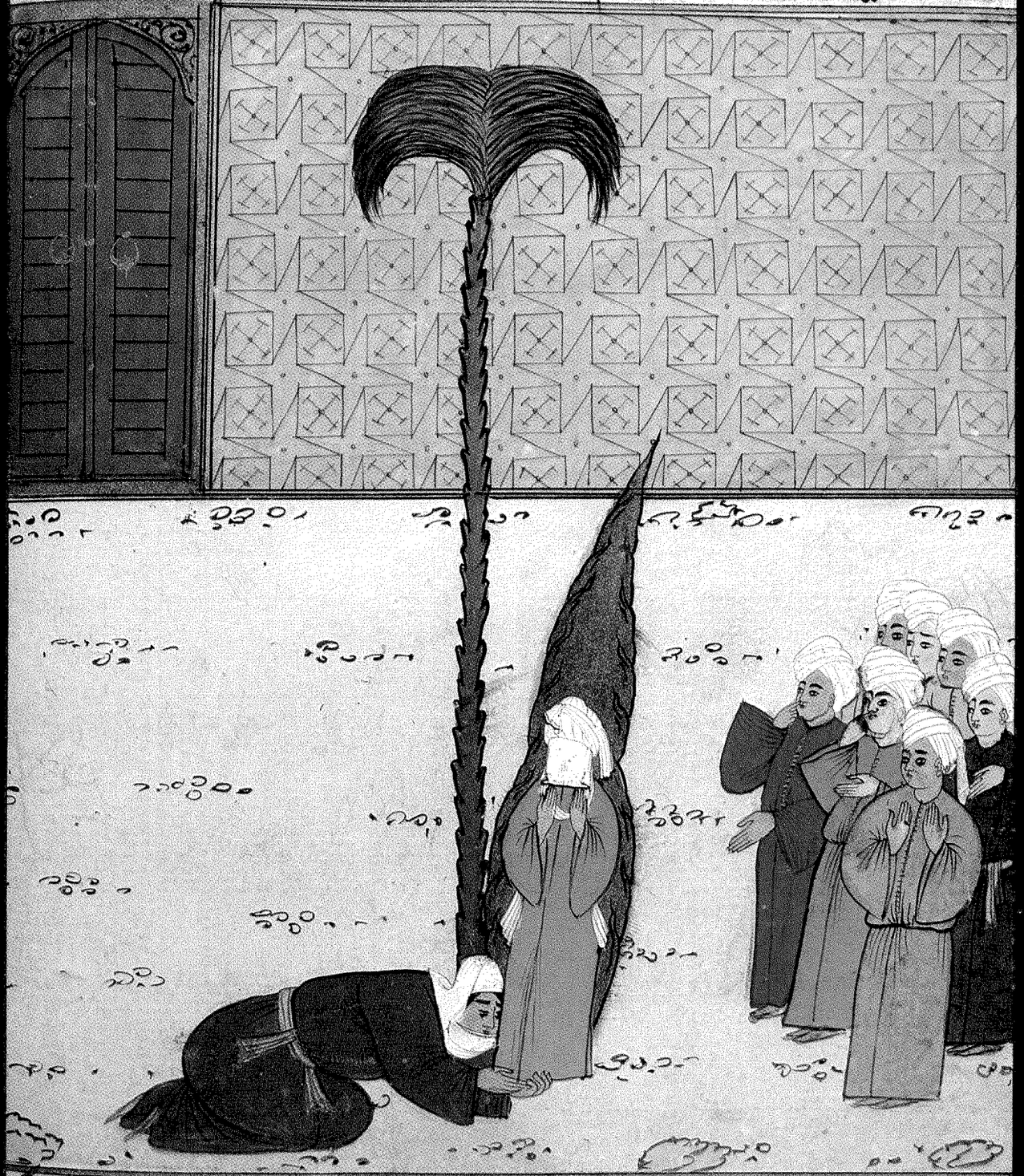
وصفن سويلدوكم وصفاتن شرح ايلدوكم اوغلان بودر

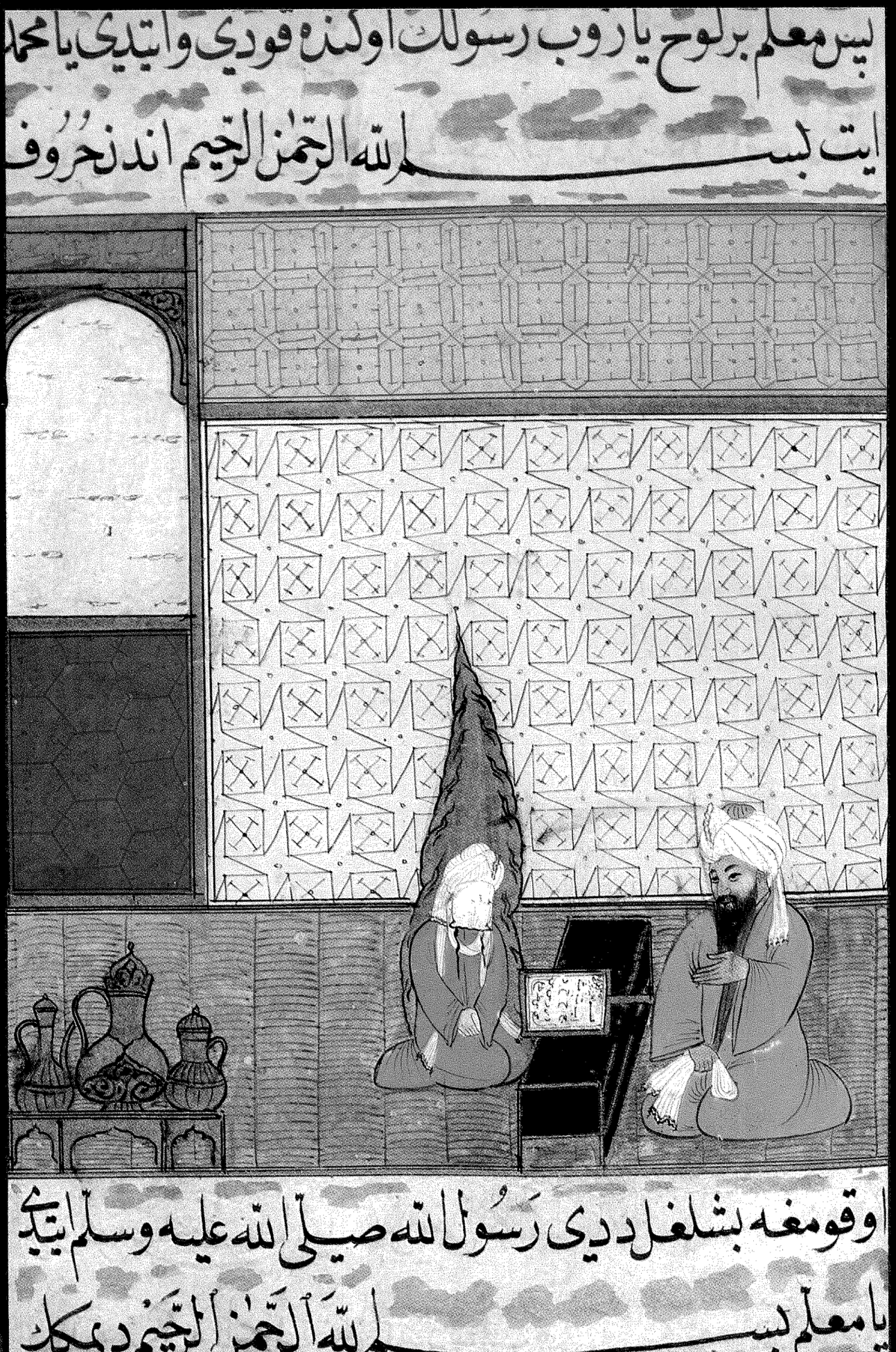
كه مالموزه مالك اوليسر دراولولر ومزي وسيدلر مزي

هلاك قيلسر در بودراول سفاك وهتاك وفتان يغامبر

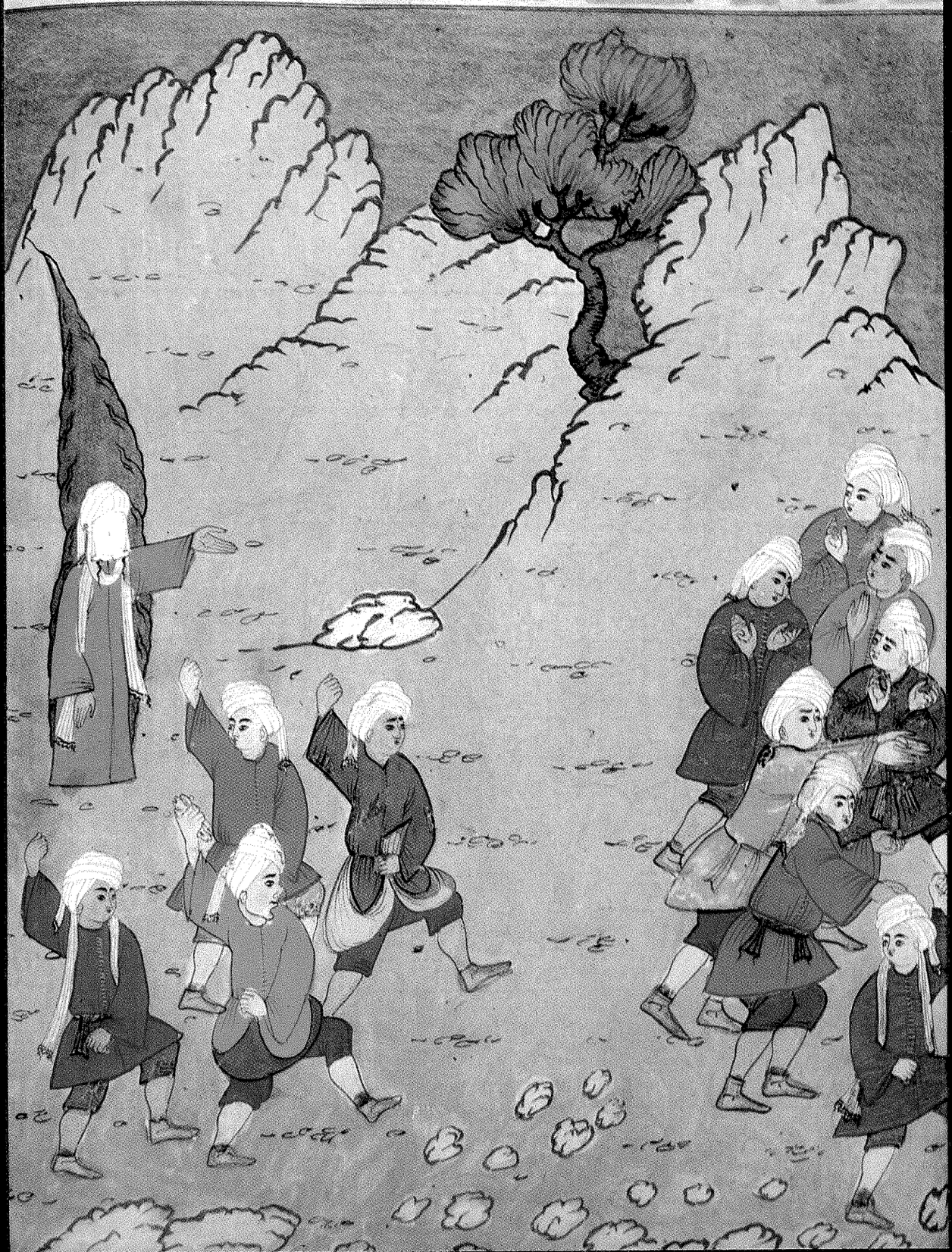
اندن رطب ولدی دیمی رسول الله او رربه دوملدی
خاتون ایدر بونی کوردم همان رسولك مبارك ایاغنه دوشه

وایاغین اوپدوم واتیدم یا حبیبی محمد بونه اولو معجزه در
کوسترلدی دیدم رسول الله ایتدی نا عمه الله تعالی

بیس معلم برلوح یا روب رسولك اوكنده قودی وایتدی یا محمد
ایت بسم الله الرحمن الرحیم اندن حروف
اوقومغه بشلغلدی رسول الله صلی الله علیه وسلم ایتدی
یا معلم بسم الله الرحمن الرحیم دیمك

برله قوالدیلر شهر خلقی ایکی اوروب کلشدیلر قغرشدیلر
حایقرشدیلر ال اوروب هی هی ددیلر یوف سکا کلسون

قورتاردی کافرلرشتندن خلاص قلدی فادردریم بی دی

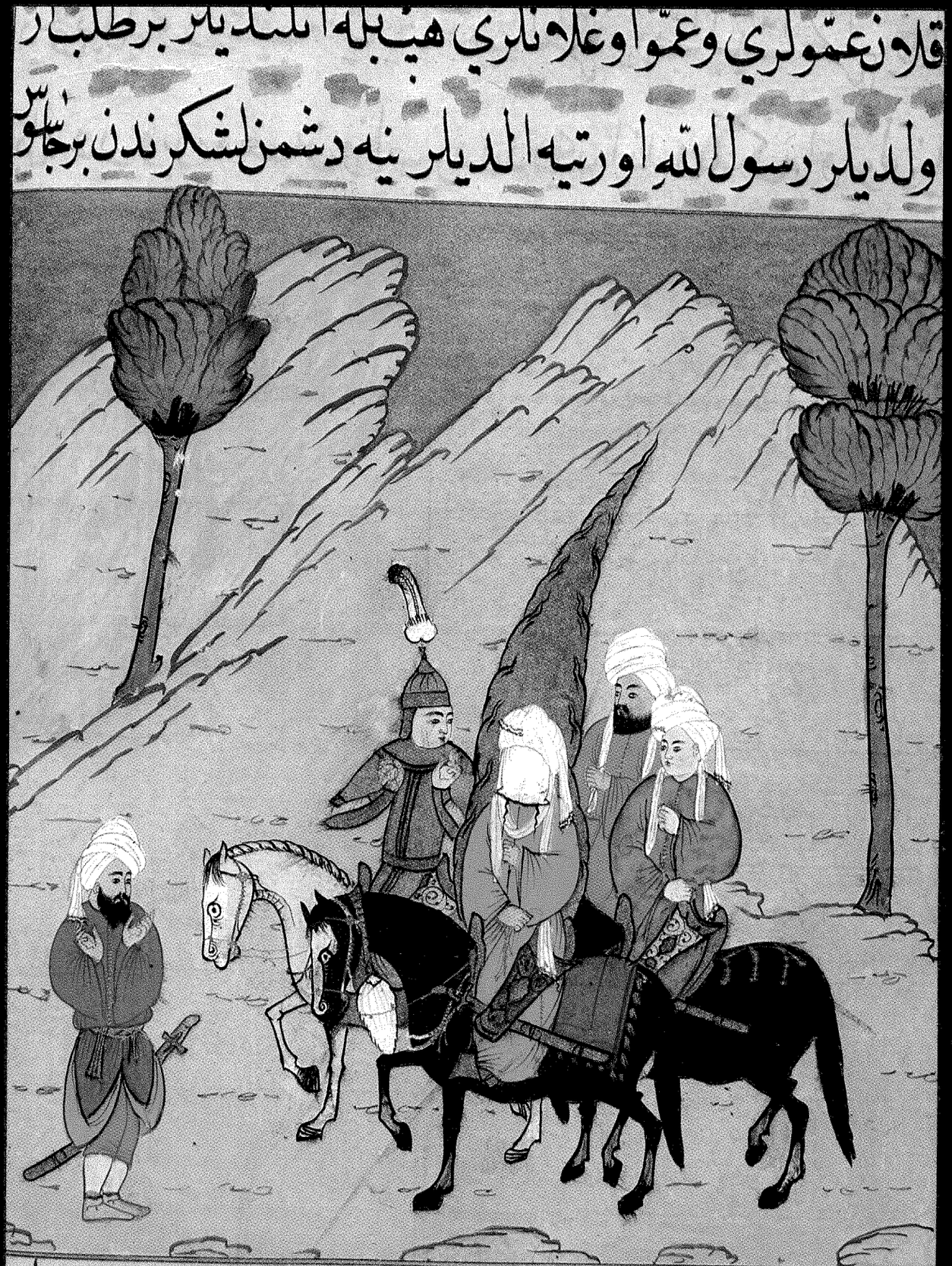
یوکافرلرك النلدن قورتره ددی چخان شیبته الحمدبوبلیغ الف

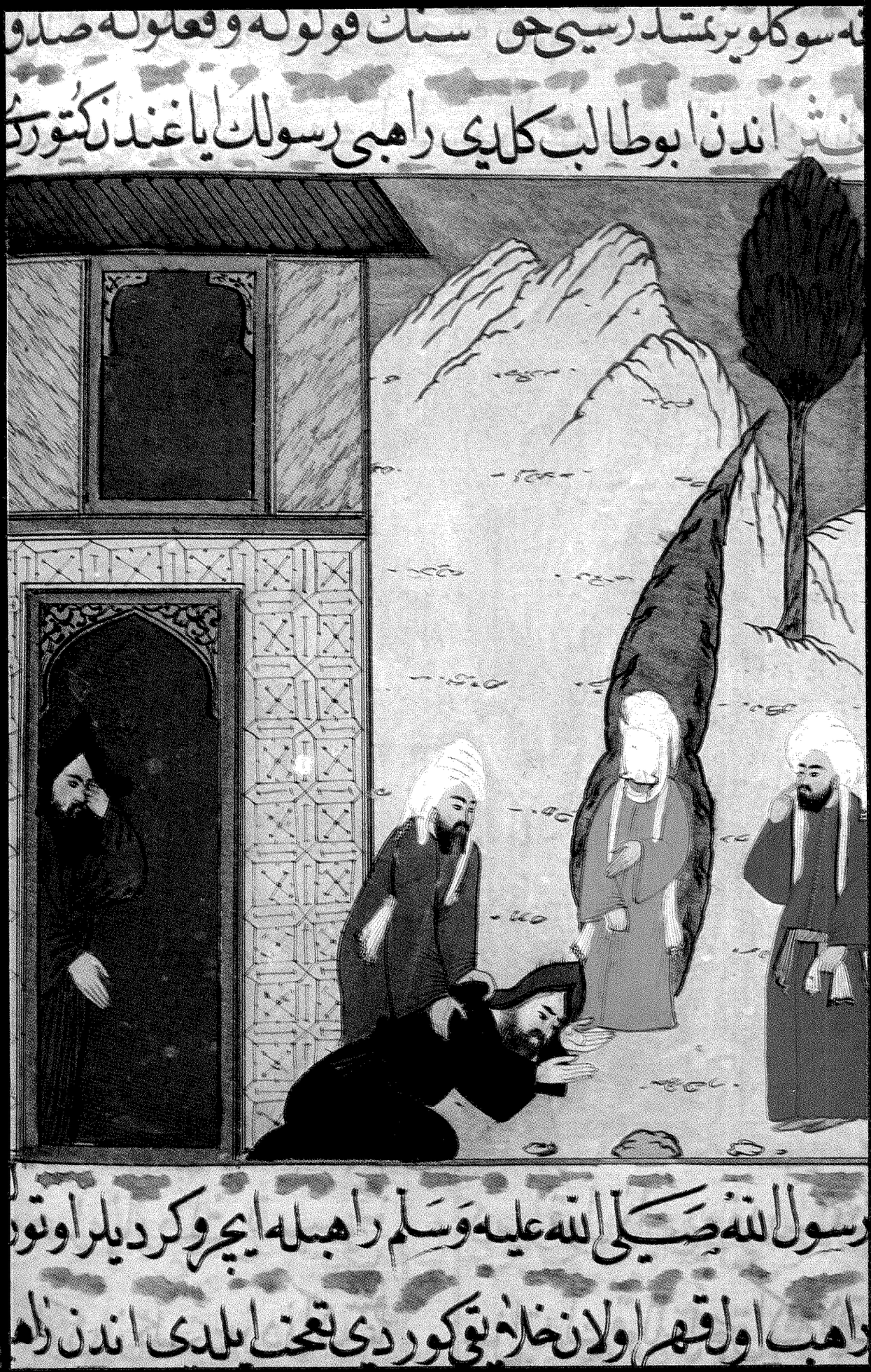
یشتدی صبروقراری قالمیوب رسولك یاغنه دوشدی

وآق یاقصقالنی رسولك یاغی توزنه سورردی وایتدی

ولدی یاقرة عینی سینی کروسن بیلورسین دیخی سینی یرادن بل

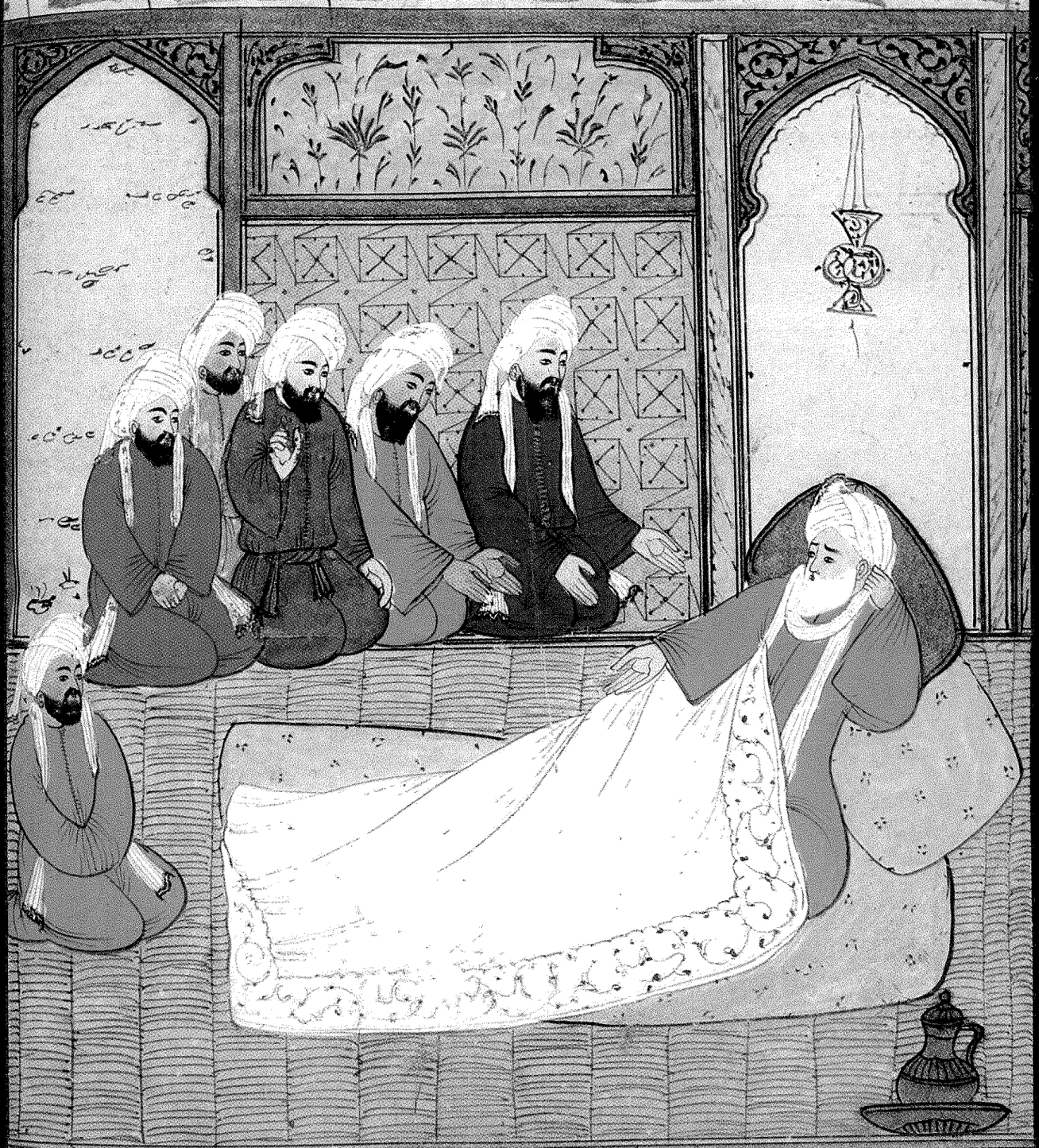

12

يصدوعه سويلندي ونوردي ايدي يايي ترسين

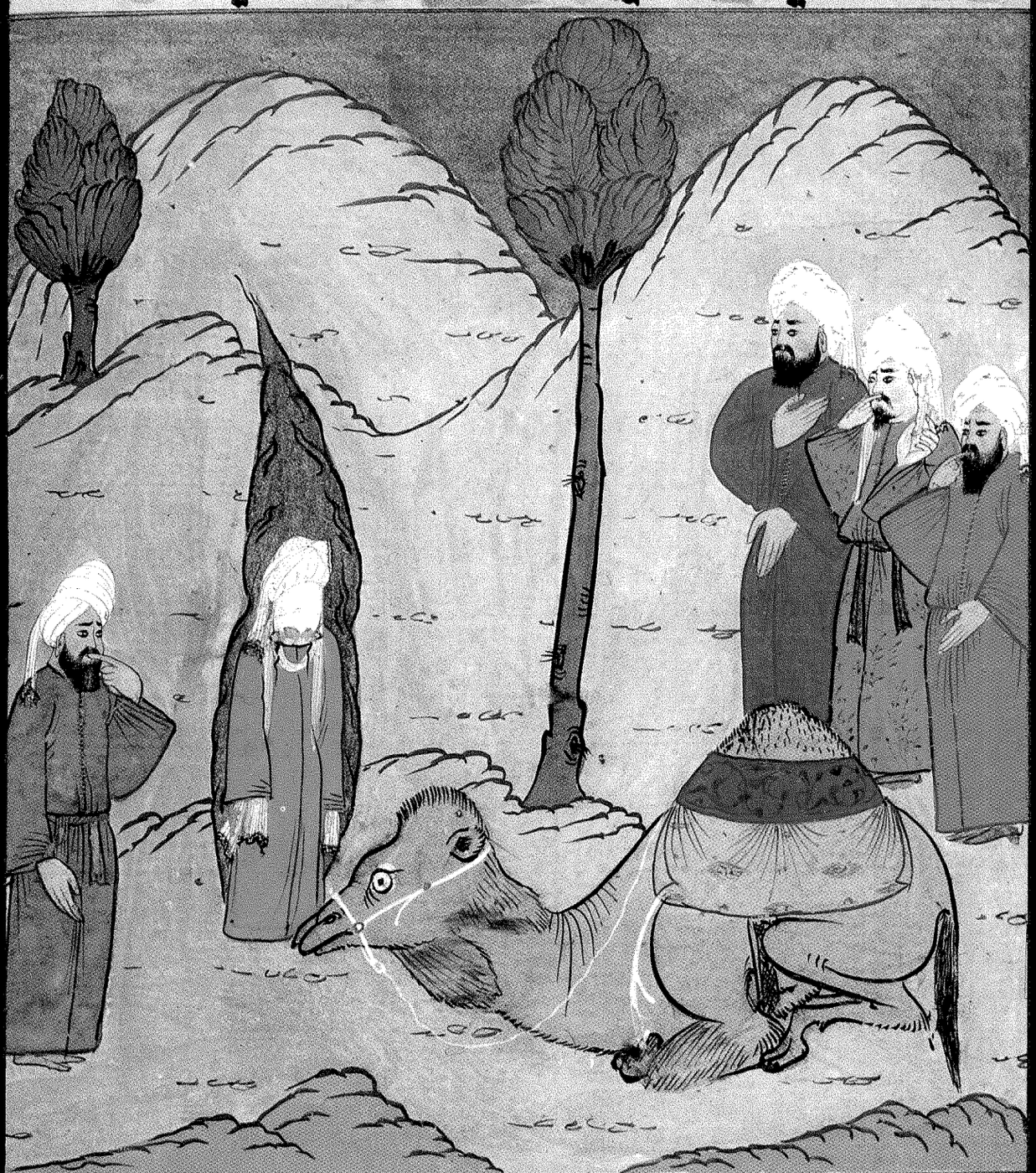
يا بني قصي يا بني عبد مناف يا بني هاشم بلك كم بنم وقتم

يتشدي اوش دنيادن كيدرم بنم سزه وصيتم وارد ربلمزم

كه كيمه وصيت قلم دري ايتدلر نه وصيتك وارد ر

ولا دیدی وکلدی رسول الله صلی الله علیه وسلم مبا
قدمنه یوزنی سوردی اول دوران خلایق آنی کوردیلر کلدی

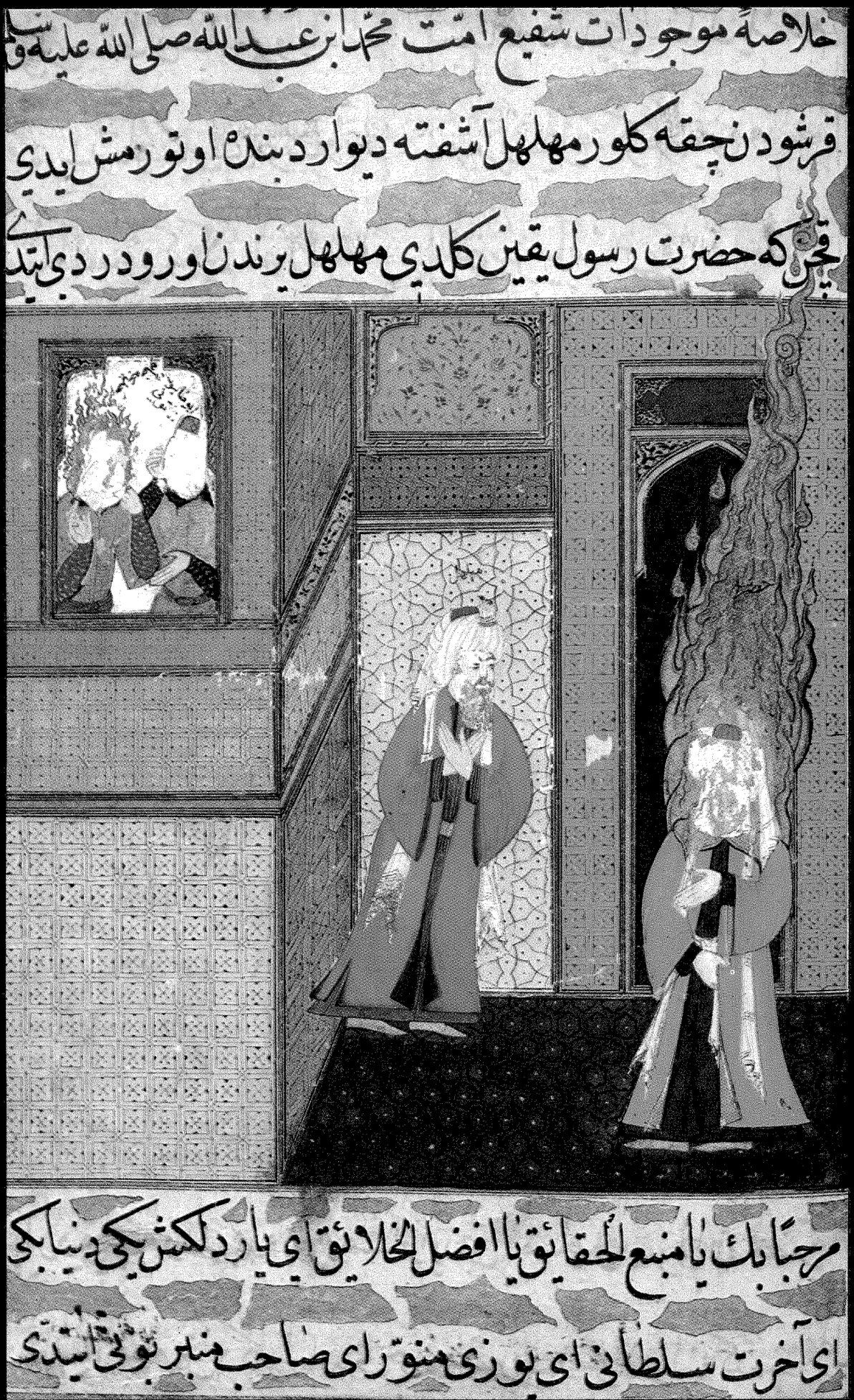

رسولك ایاغنه دوکلدیلر رسول الله آنلری عفو ایلدی پس
ول کاربان ینه کوچ اتدیلر کتدیلر رسول الله دخی اول زبو

اول دکیز کبی اقان صویه کردی وچاغرديکه بنم ردومجه
صویه کیروك پس زبیر وکاربان قومیاق ولوب صویه

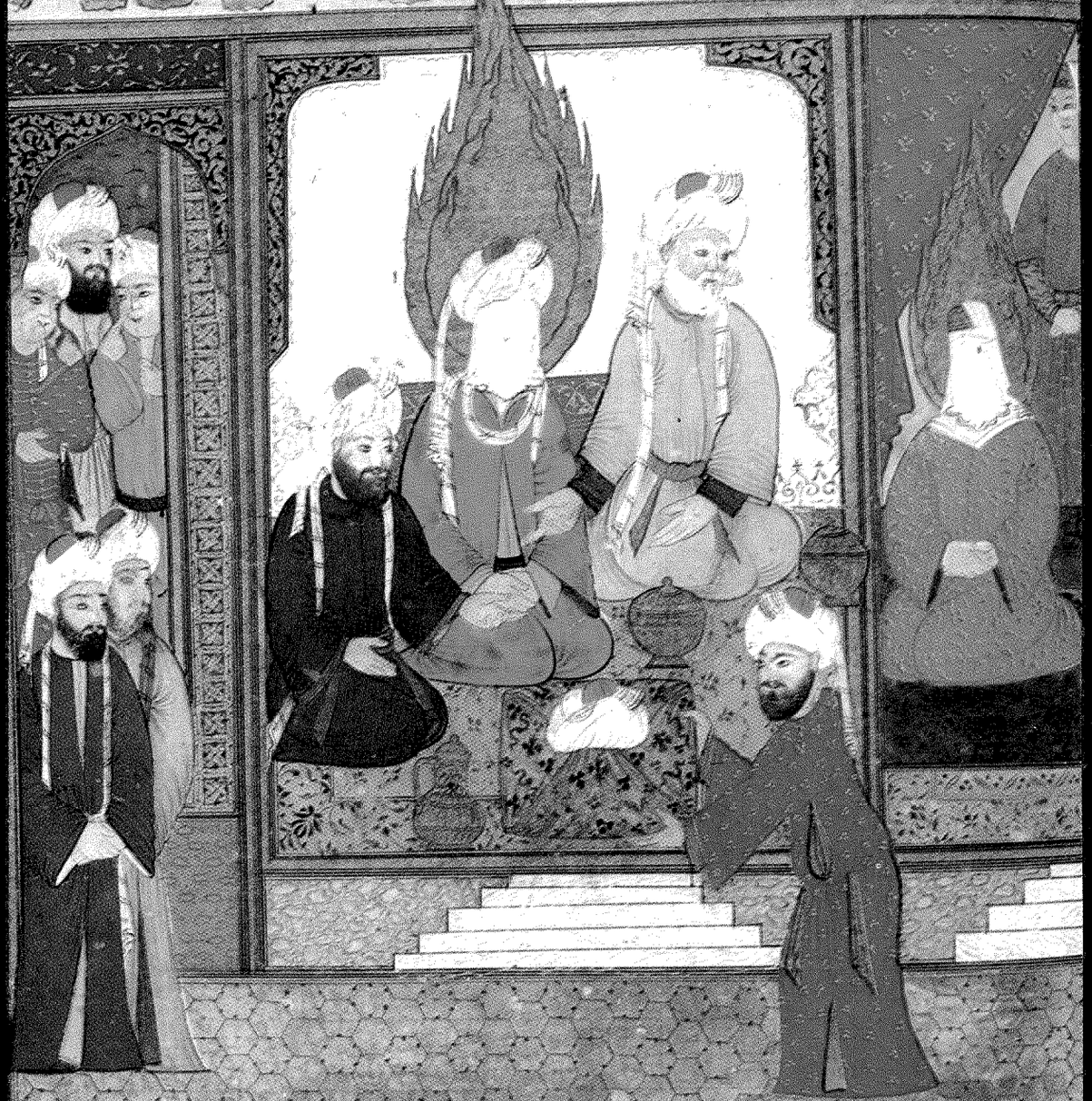
کردیلر رسول الله صلی الله علیه وسلم آردنجه بله کیدیلر
رسولك معجزاتی برکاتنده اول صو دیزلرنه کلدی صاغ وسالم

خلاصهٔ موجودات شفیع امت محمد ابن عبدالله صلی الله علیه وسلم
قرشودن چقه کلور مهلهل آشفته دیوار دبندۀ اوتورمش ایدی
قچن که حضرت رسول یقین کلدی مهلهل یرندن اورودردی ایتدی
مرحبا بك یا منبع الحقایق یا افضل الخلایق ای یار دلکش یکی دنیا کی
ای آخرت سلطانی ای یوزی منوّر ای صاحب منبر نوبتی ایتدی

شربت ویردیلر اجدلرا ندن حضرت رسول ایچون طونلر بحدر مشدی

دکدرمش ایدی بوقچه بزله میسره الروکتوردی حضرت

رسوله کیوردی کورکلو عمامه باشنه صردی اندن برمنتها

ناقه رسول حضرتنه بنمکچون مزین مرتب حاضیر ایلدی اندن

خدیجه خاتون میسریه بیوردی عبید لره بیوردیکم یوکلری

يردن دورمش يلان جنيدن مسين كم كلدوك يلان

صورتنده كوركدوك ديله كلك يكاسويله كل ديدي اندن

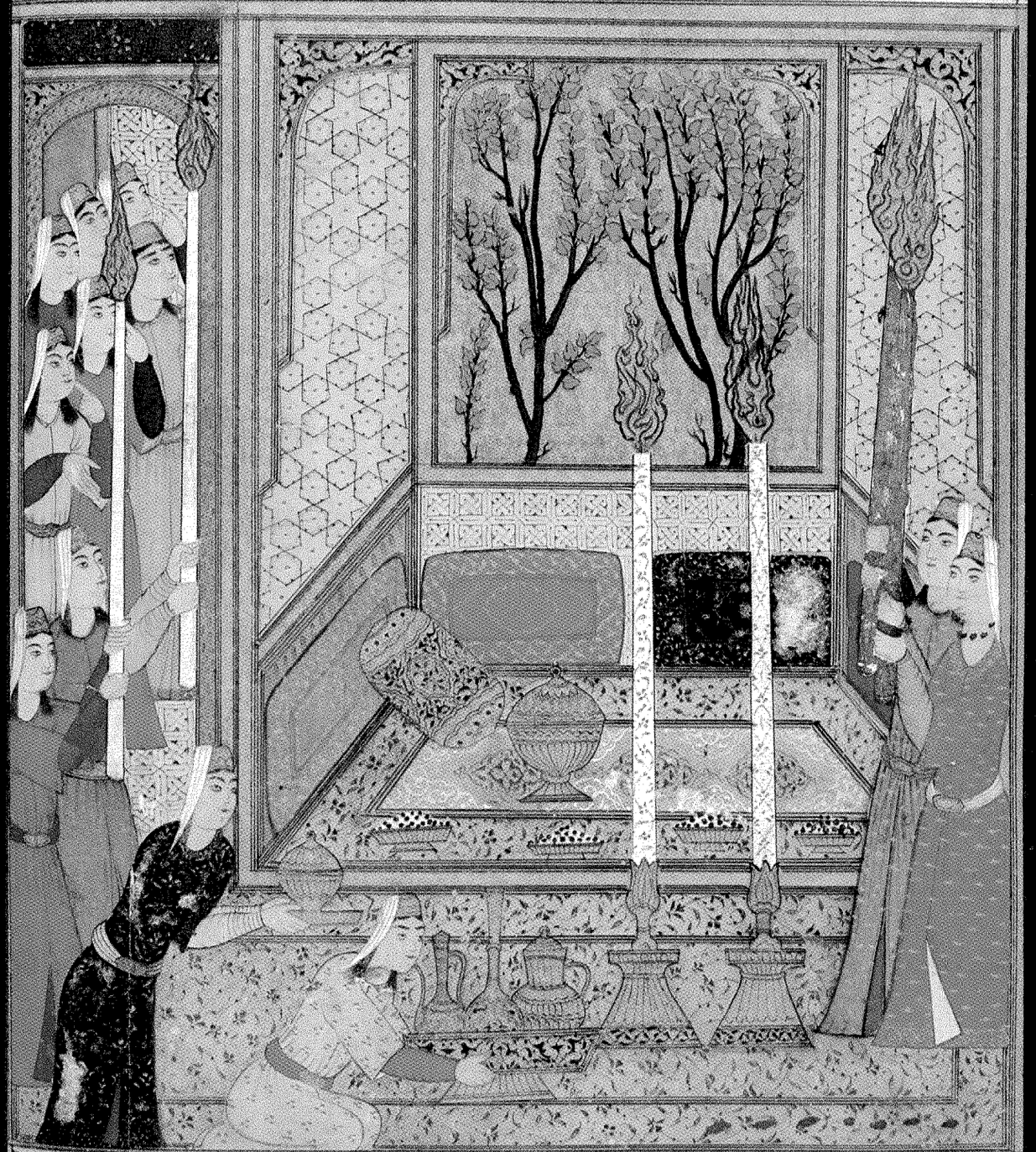
اژدرها الله ايرمله ديله كلدي عرب ديلي برله فصيح

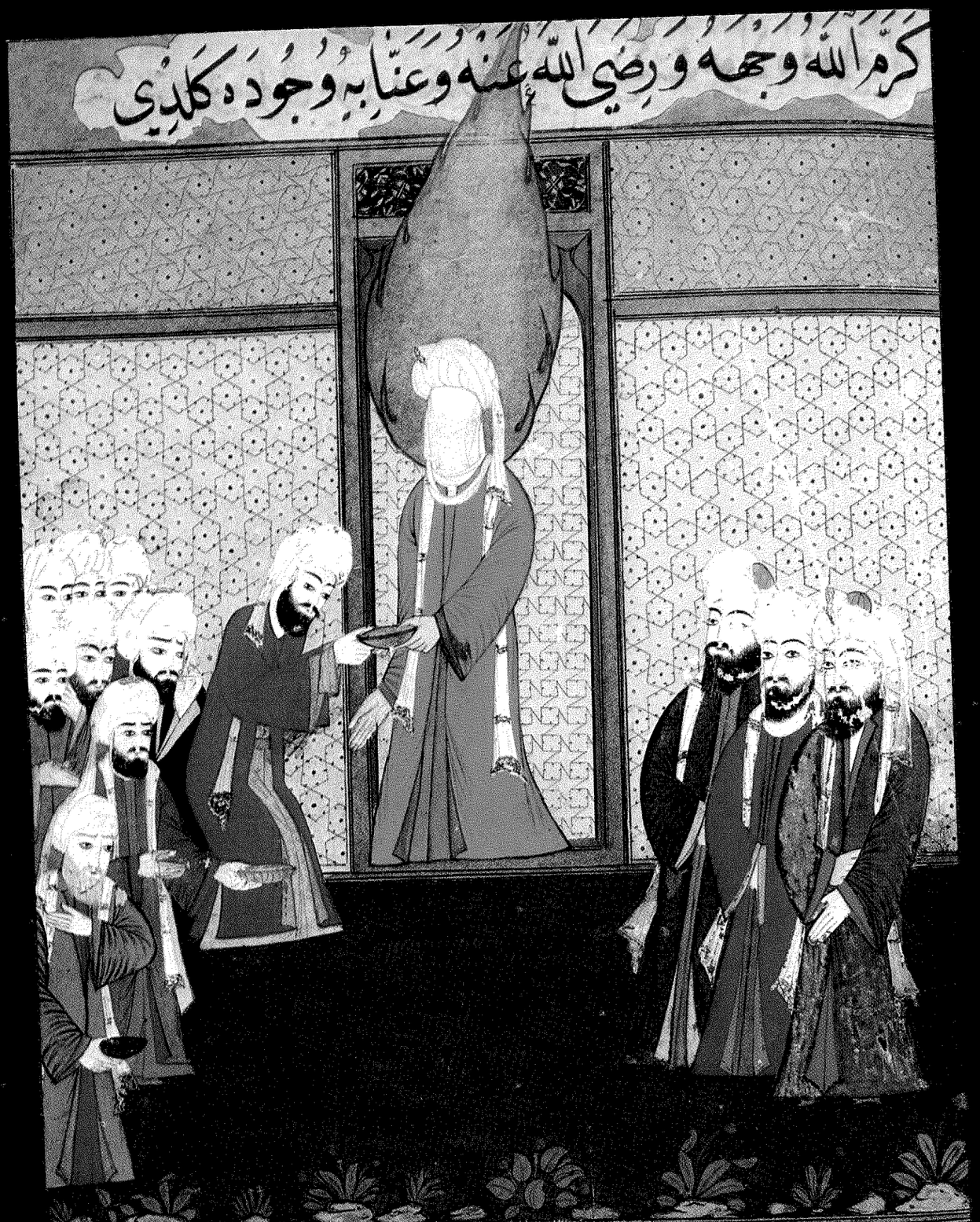
سويلدي حضرت رسوله سلام ويردي ايتدي ياسيندي

الاولين والاخرين غفرتم من عفاريت الجن نبم آدم هام

بیوردیکیم اَوِنِی بَزَه دیلر حریردن اطلسدن فاقومدن سنجاردلر.
مقعدلرد شدیلر طعاملر بیشروب حاضرقلدیلر اندن یولدر

کوزه دجیلرقودیلر چون کوردیلرکیم ابوطالب بنی هاشم
برله دیرلمشلر کلورلر حضرت رسوله یغامبرطونلرن کیورمشلر

روایت اولندیی وستاد برله بویله حکایت قلندیکم امام
المؤمنین علی ابن ابی طالب سومك ایمان اهلنه واجبدور دخی
انك محتشم کبکلر ایچنده سقلمه سعادت دوحه‌سنی دور

د دیی ان
أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حَضْرَتِ عَلِي رَسُولُكْ مُبَارَكْ يُوزِنَهْ قَرْ
كوزِنِي آجْدِي وَلَكِي دُنْيَا يَه نَظَرْ قلدِي حَضْرَتِ
رَسُولُكْ مُبَارَكْ يُوزِنَهْ يَاقْدِي حَضْرَتِ رَسُولُكْ

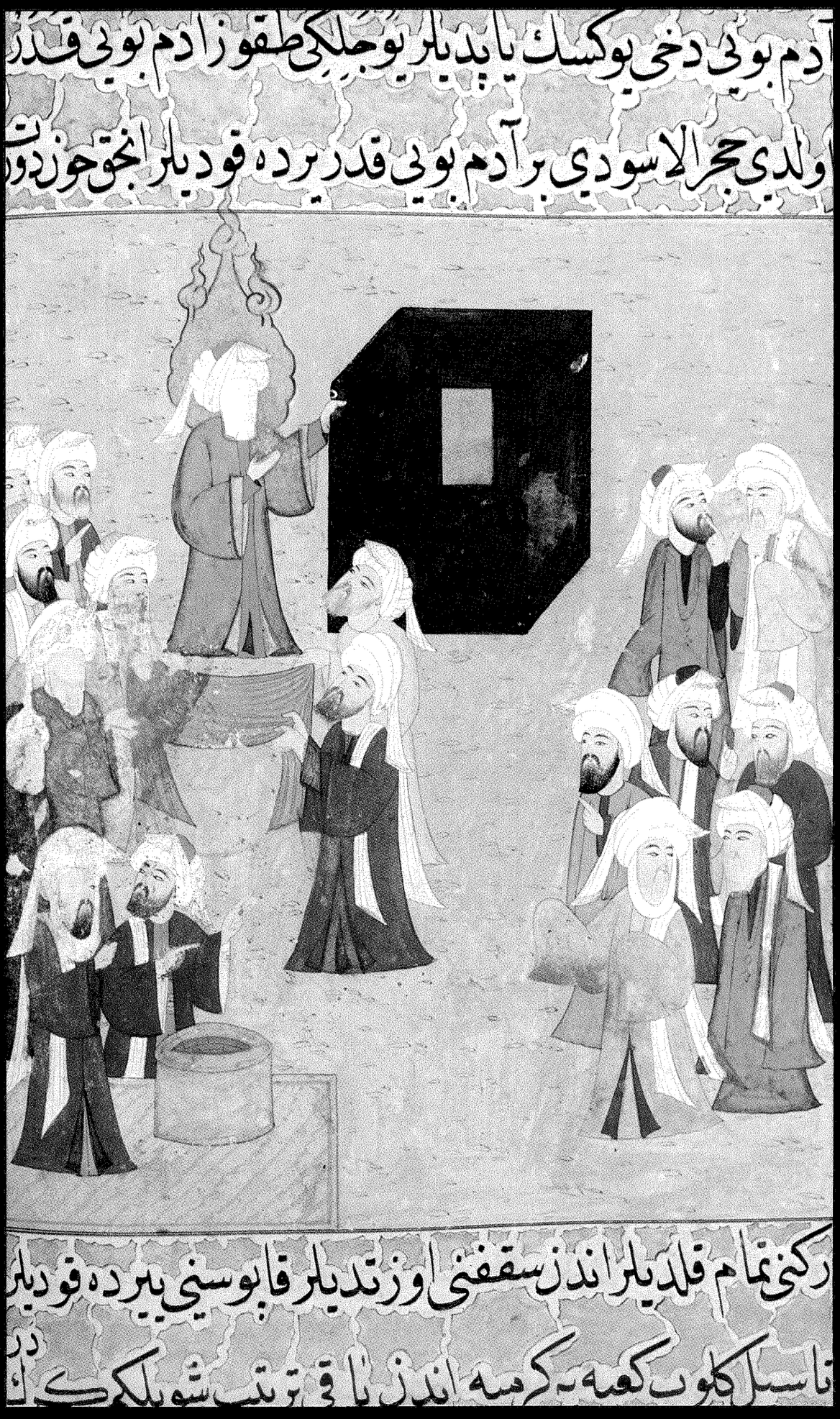
شویله انی لوب هوایه چقیچق ایکسی دخی بلور سوزاولدیکندی

ودخی برسوزده کیروایدورلرکیم اول ازدرهانك وزرنه اولافرشته

موکّل اولپدوراول ازدرهای سقلر کوزه دوراولکیم ایدورلر

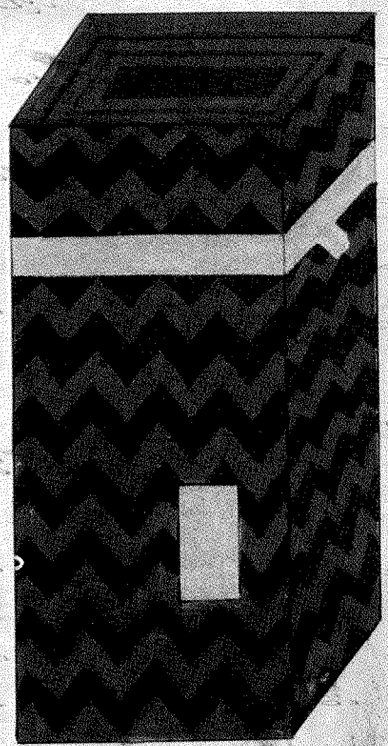
آخروقتنده دابّة الارض قوسردورمکّه ایله طایف اراسنده

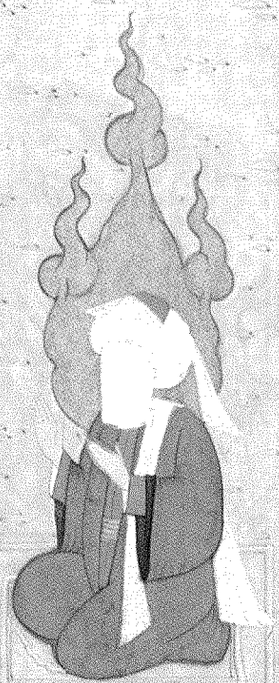

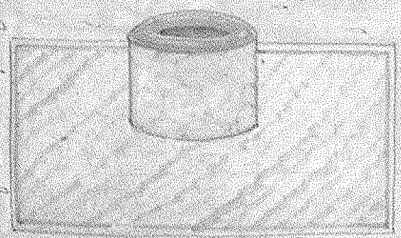
23

مغاریه کِردی اول کون کم جماتوك غلغلی ایکن قاتی ولدی

رسول حضرتنك یورکی قتلانمدی ینه دونُدی کعبه طواف

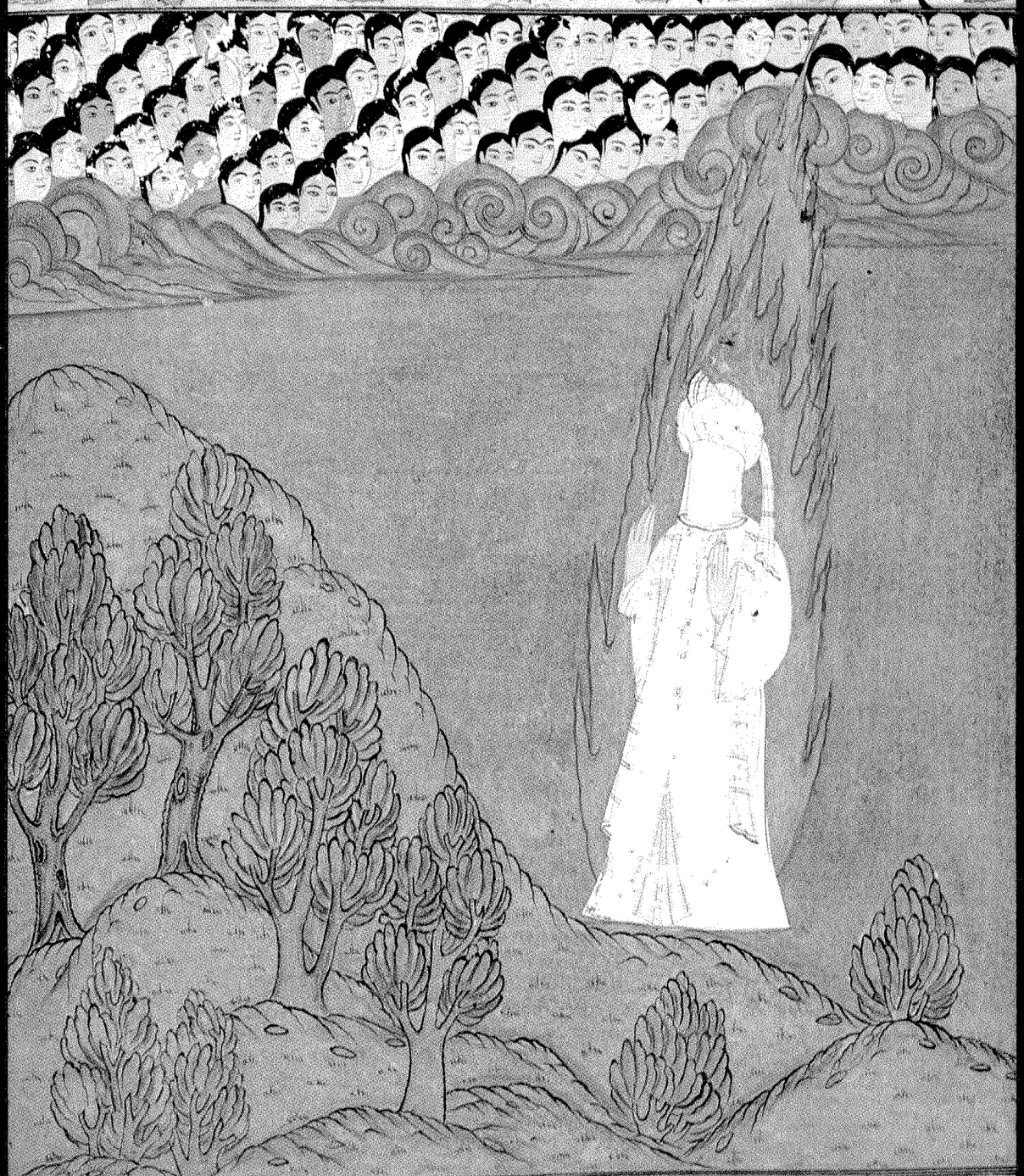

واردی یدی کز کعبهٔ طواف قلدی دخی خدیجه خاتونك

منزلنه واردی هر نکه اشته ای کیشی آن خدیجه خاتون

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حرى طاغنه چقمغا عزم ايلدى چون

طاغ اوستونه چقدى كيرو رسول حضرتنه كوكدن آشغه

براون كلديكم يا خيرة الله من خلقه ديو رسول عليه السلام بوا وا

استدبحك يونوت نوركنى بركتدى كندوزنى جمع ايلدى ابتدى

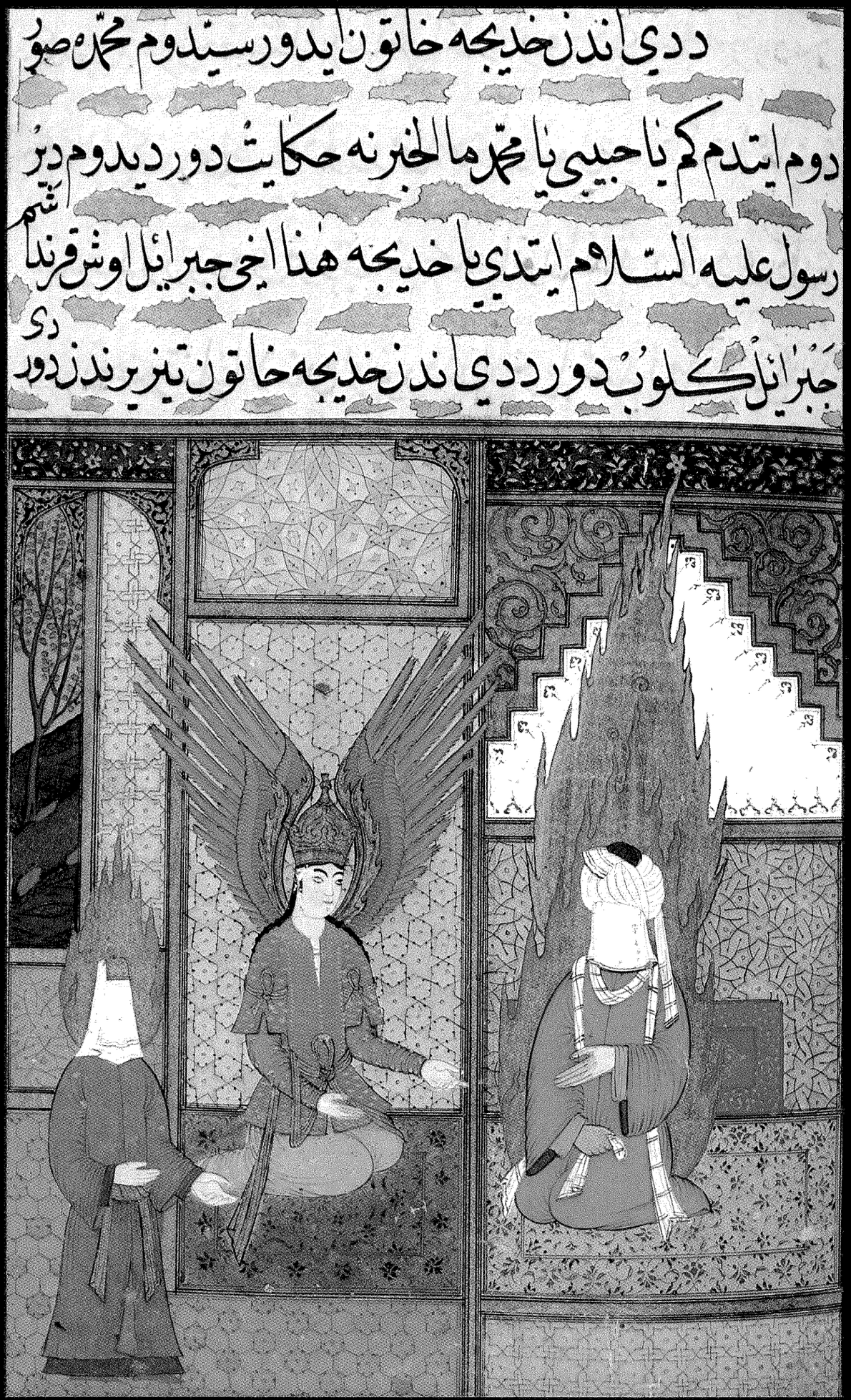
طاغنه چقدی طاغك یا روسنه ایرتیجك ینه رسول حضرت

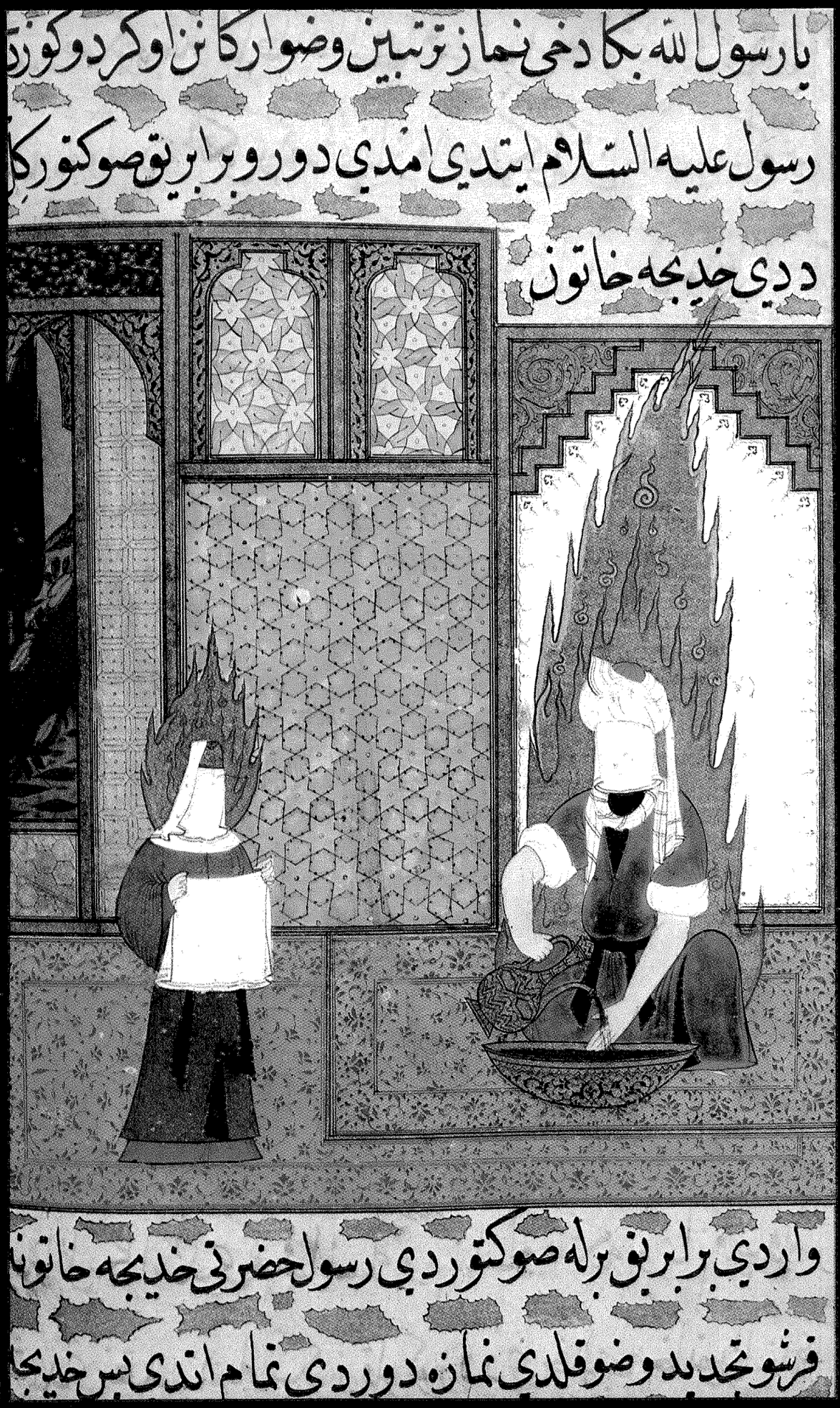
قولاغنه اوّلکدن فاتی برهیبتلو آواز کلدی الی این تریدُ یا مُحَمَّدُ

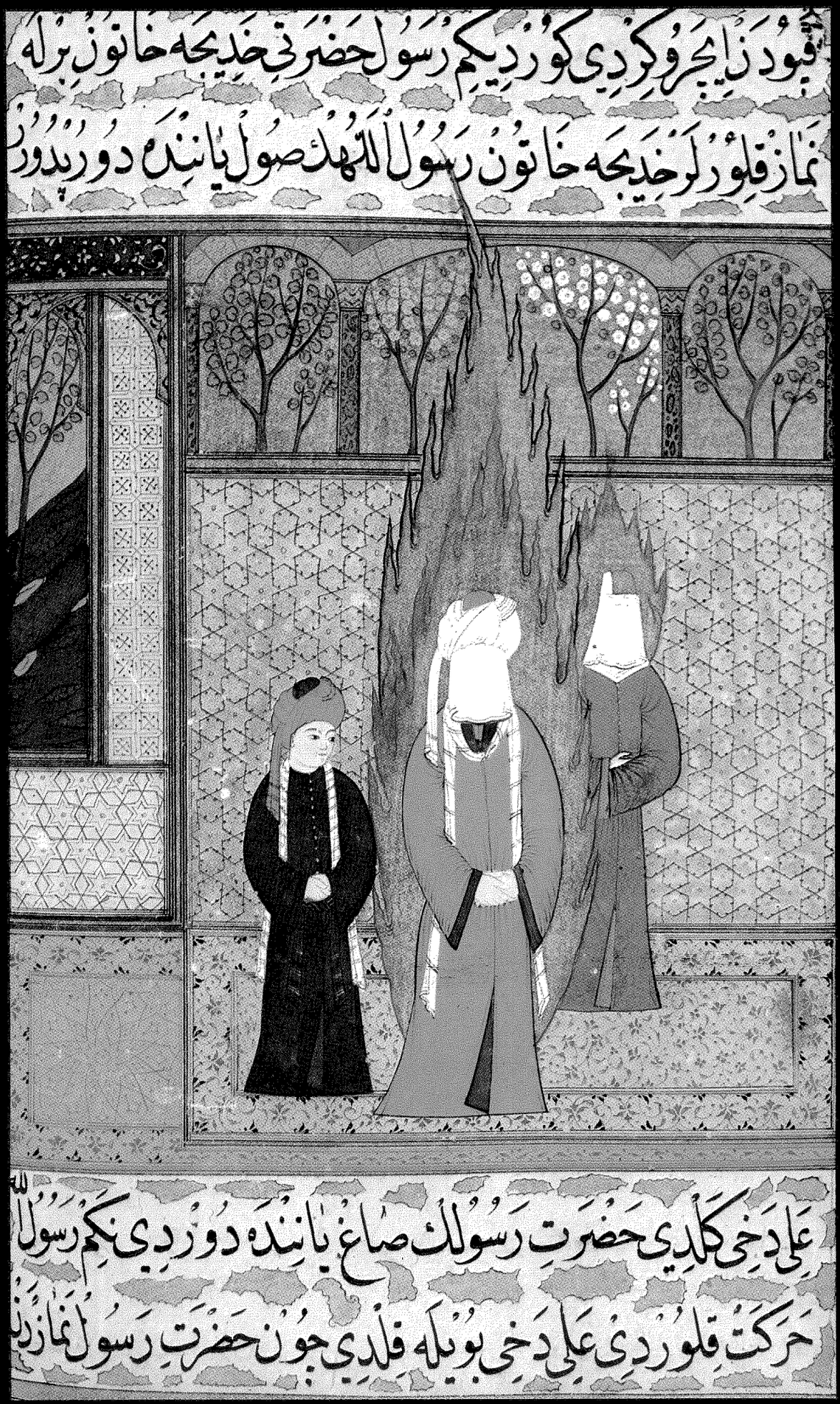

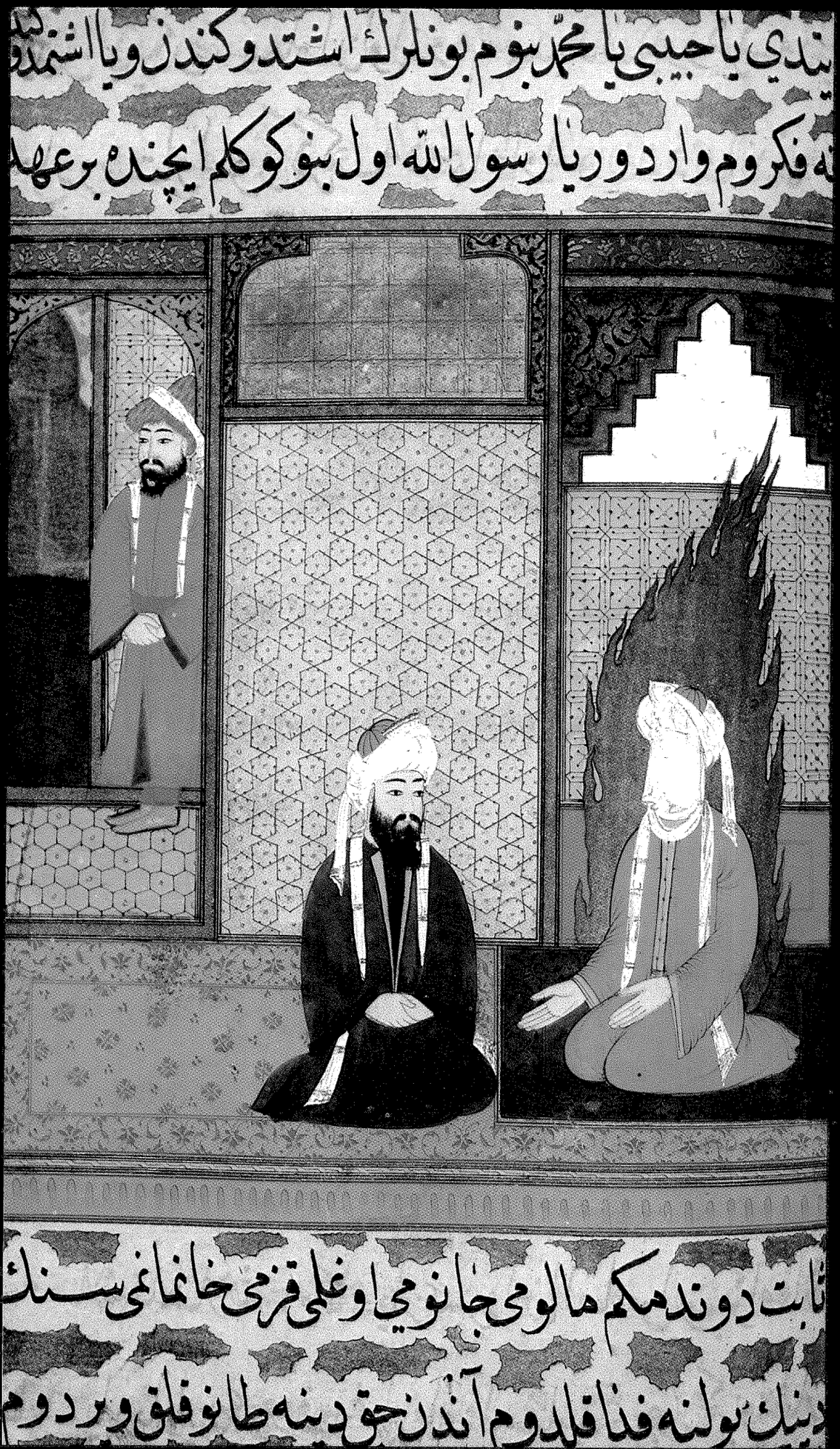
الا این تریدُ یا خیرة الله من خلقه دیدی ینه رسول الله حضرت

دورت یانه باقدی کمسنه کورمدی ولکن بر کوزل آرا

ددي اندن خديجه خاتون ايدورسيدوم محمد صور
دوم ايتدم كم يا حبيبي يا محمد ما الخبر نه حكايت دوردي دوم دير
رسول عليه السلام ايتدي يا خديجه هذا اخي جبرائيل اوش قرندا
جبرائيل كلوب دوردي اندن خديجه خاتون تيز يرندن دور

یا رسول الله بکا دخی نماز ترتیبین وضو ارکانن اوکرد وکوزد
رسول علیه السلام ایتدی امدی دور وبر ابریق صوکتور کل
ددی خدیجه خاتون
واردی ابریق برله صوکتوردی رسول حضرتی خدیجه خاتون
فرشو تجدید وضو قلدی نماز ه دوردی تمام اندی بس خدیجه

قپودن ایچرو کردی کوردیکم رسول حضرتی خدیجه خاتون برله
نماز قلور لر خدیجه خاتون رسول الله هد صول یانده دوردیلر
علی دخی کلدی حضرت رسولك صاغ یانده دوردی نکم رسول الله
حرکت قلوردی علی دخی بویله قلدی چون حضرت رسول نماز زن

يندي يا حبيبي يا محمد بونلرك اشتد وكندن ويا اشنمدن
نه فكروم وارد وريا رسول الله اول بنو كوكلم ايچنده برعهد
ثابت دوندمكم مالومي جانومي او علمي قرمي خانمنمي سنك
دينك بولنه فدا قلدوم آندن حق دينه طانوفلق ويردوم

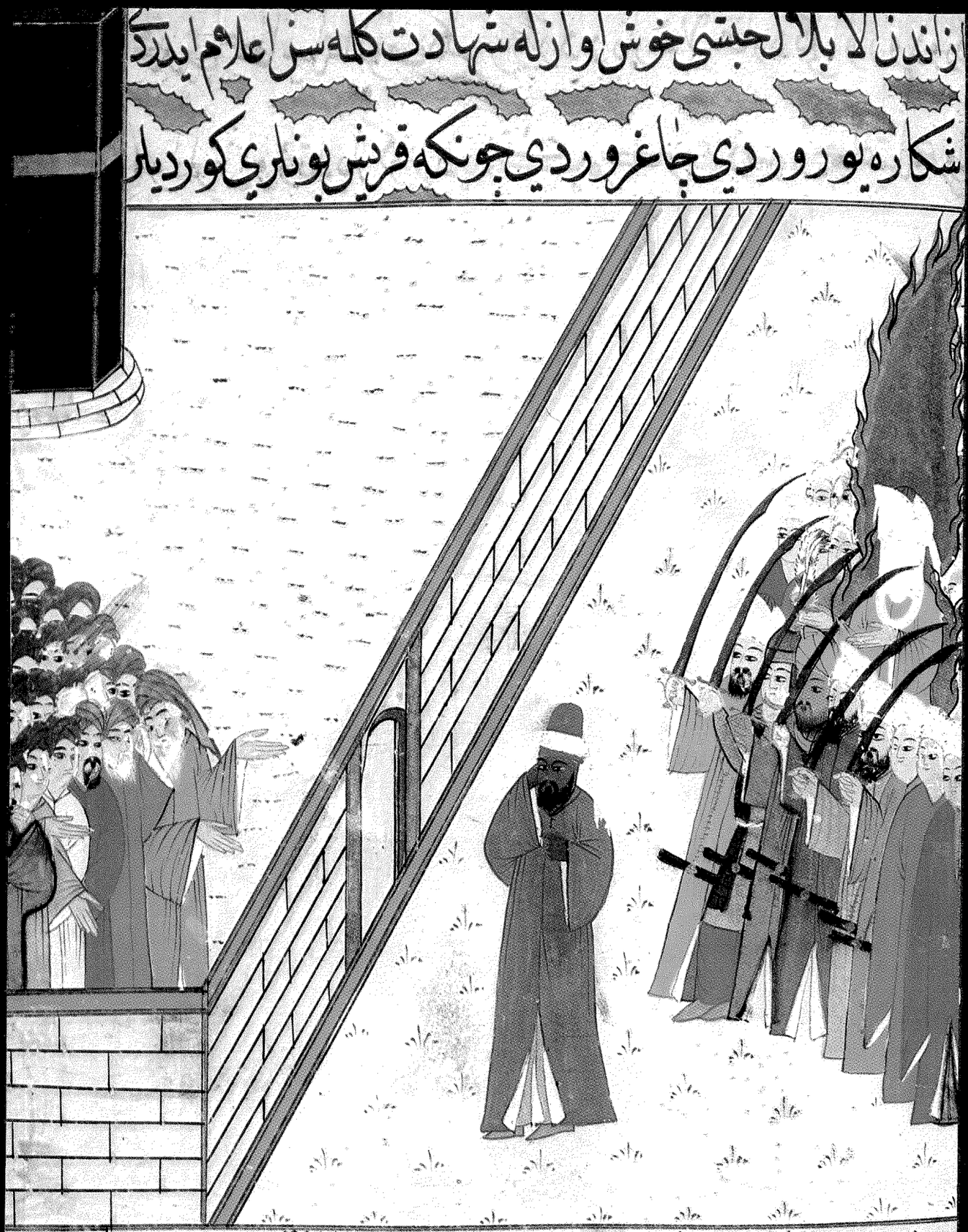
عاد قومن هلاك قلدومسنك دوشمنلرو كي داخي شويله هلاك

قلايم ددي اندن رسول عليه السّلام اول برسني دخي ايلرو

اوقدي ايتدي سن نيه موكّل سن ددي اول فرشته دخي ايتدي

بن دكر لوصولو اوستنه موكّلم حق تعالى بلوتدن انن يغمورلر

زاندن لا بلا لحبسی خوش و ازله شهادت کلمه سن اعلام ایدرک
شکاره یورودی چاغرودی چونکه قریش بونلری کوردیلر
بیره یوملوب طانشق تدیلر کیم دورالروالردارلحزاندهحضرت
سولك اوستنه یوریالرقریشه مشتولدیلر کیم اوشعمارن خطاب

قریش قاتنه کلدی قریش زمزم قیوسنك چوره سنده ابراهیم
علیه السلام مقامی قاتندہ اوتورمشلردی کلبجی ایدرلردی

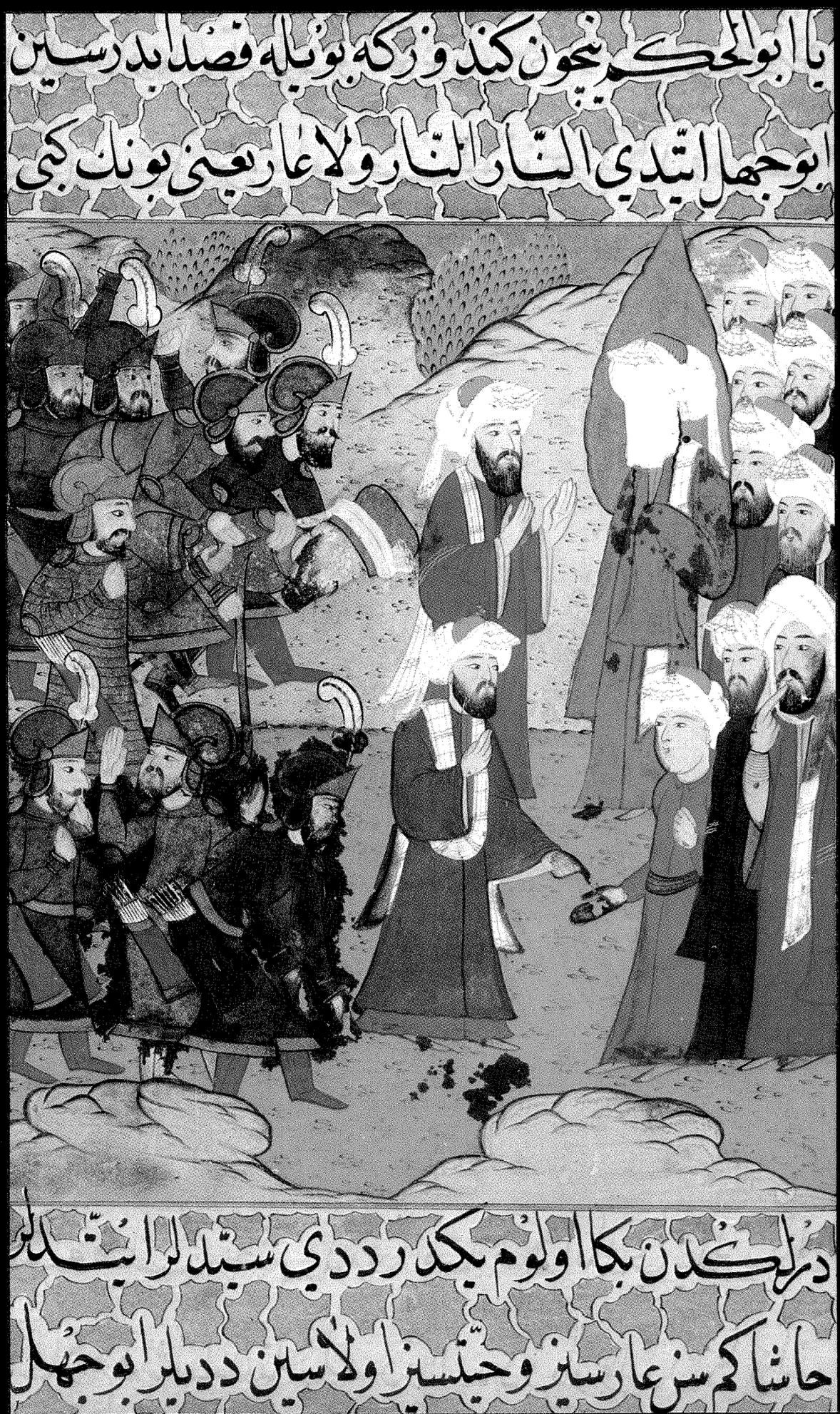

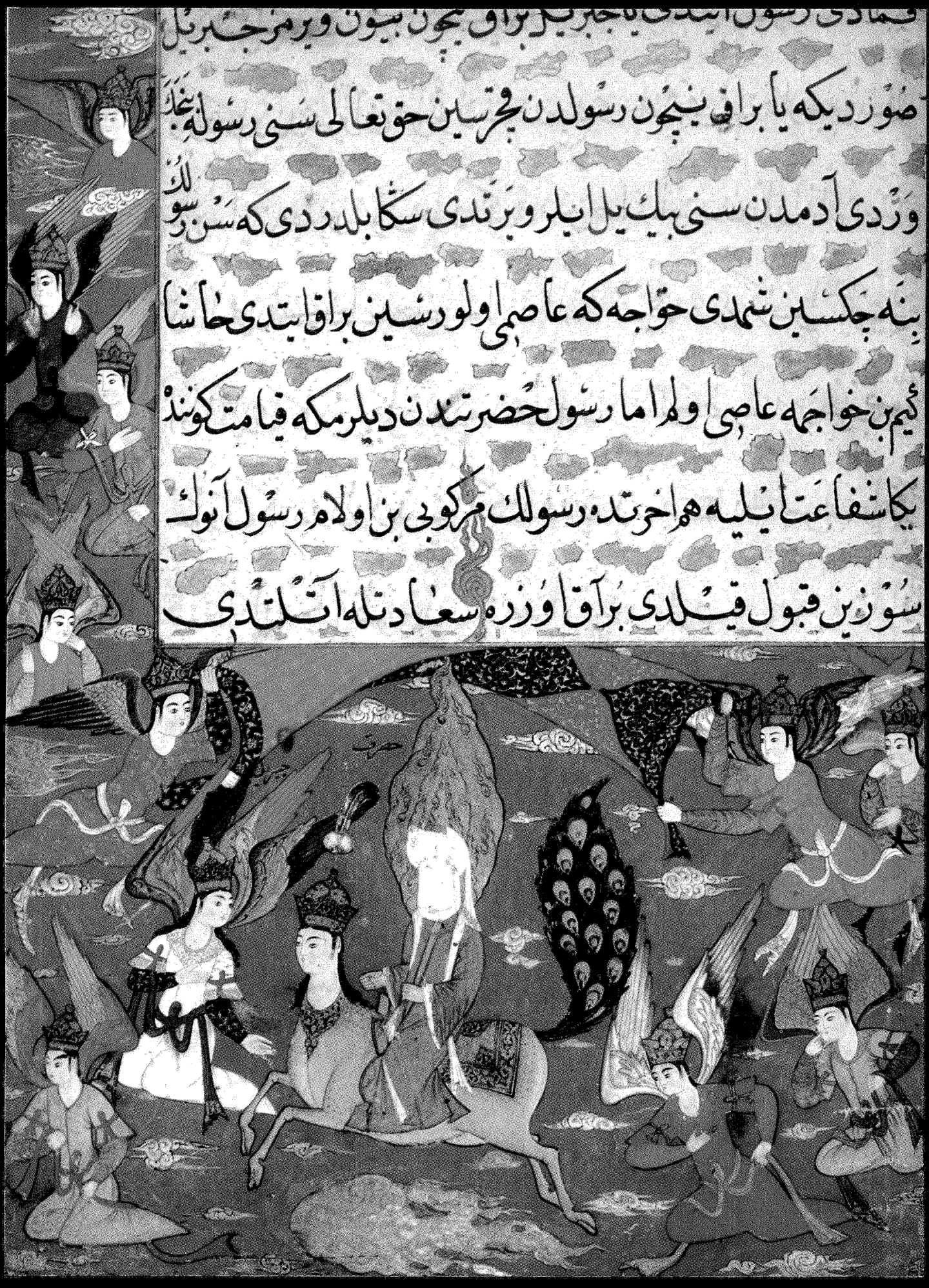
عبدالله ابراهیم مقامی برله کعبنك رکنی اراسنده آیاغ اوسته
دوردی دخی خوب آواز له باشلدی بسم الله الرحمن الرحیم

ايلدوك ددي مالك تتدي ياجيث يا ايليد الله تعالى نك
رسولين غيبت ايلدوك امابن اشيد ويدو رودم كم الله تع

حق پيغامبري سكا ابوجهل ديو اذاورپدو ردير لردي
بزنده دبوندو رسين اكز حاهاكشاي شن ٢ نسنه بلمز

یا ابوالحکم نیچون کندوزکه بویله قصد ایدرسین
ابوجهل ایتدی النار النار ولا عار یعنی بونک کبی
درلکدن بکا اولوم یکدردی سیدلر ایتدیلر
حاشاکم سن عار سین وحیتسز اولاسین ددیلر ابوجهل

فرمادی رسول ایندی یا جبرئیل براق بچون بیسون ویرمز جبرئیل

صورد یکه یا براق بیچون رسولدن قرسین حق تعالی سنی رسوله یخشی

وردی آدمدن سنی بیک یل ایلر و برتدی سکا بلدردی که سن رسول

بنه چکسین شمدی حواجه که عاصی اولورسین براق ایتدی حاشا

کیم بن خواجمه عاصی اولم اما رسول حضرتندن دیلرمکه قیامت کونده

یکا شفاعت ایلیه هم اخرتده رسولك مرکوبی بن اولام رسول آنوك

سوزین قبول قیلدی براق اوزره سعادتله اتلندی

استقبالہ کلدیلر دخی جمیع انبیانوک روحی مصوّر اولوب رسو

قارشوطورُردیلر دخی مرسل پیغمبر لرکلدیلر رسولیلہ کورُشدیلر

معراجین قوتلولدیلر جبرئیل ندا قلدی ایتدی یا معاشر الانبیاء

والمرسلین انبیانوک ختمنہ اقتدا ایدوکوزایکی رکعت نوکلہ بیلہ نماز

قیلوکرنبس رسولیلر ویورُیدی اقصی مسجدندہ جمیع انبیایہ وقتیلہ

لرہ امام اولدی ونماز قلدی فرآنی جہرلہ اوقودی اولوالعزم پیغمبرلر

ارواحی کلدیلر رسولیلہ کورُشدیلر هر پیغمبرک روحین رسولہ

کندی مالی نعمتی اولدی دیر
غرّه اولمشدی بو دنیا مالنه
عزتندن بریوب قلدی ذلیل
غرّه اولانوک بقوک احوالنه
هرکه بو عاریتی دولتله
تیز نقیلور دولته بنا دیتر
سویرسه بو فانا حالتله
طاغیلور خلق اوی اولادیتر

که رسولك دی فاضله یا زیلمشدی قیب قیزل ایتدیلر ای
ملت معتبری بو آدینچون قیزلدورکوزوموزه قان کبی

کوزوکوردیدیلر نفیل ایتدی انوکیچون که بو محمد قلیچ
یغمبریدورنیجه قانلردوکیسردورانوك امتی نجه

مکه دن مدینیه هجره ایده سین رسول حضرتلرینک

ایتدی نه وقتین کیده ین جبرائل ایتدی بو کیجه سفر

قیله سین دی ینه جبرائل عروج اتدی قال ابن

اسحاق وحدثنی من لا اتهمه عن عروة عن الزبیر

صدیق اول افعی نول حکایتی

دیلدوم برایلان دفع قلم

سویلدی کرچه اولمشدنزار

که اولمسون یاره زخم اوزره اغیار

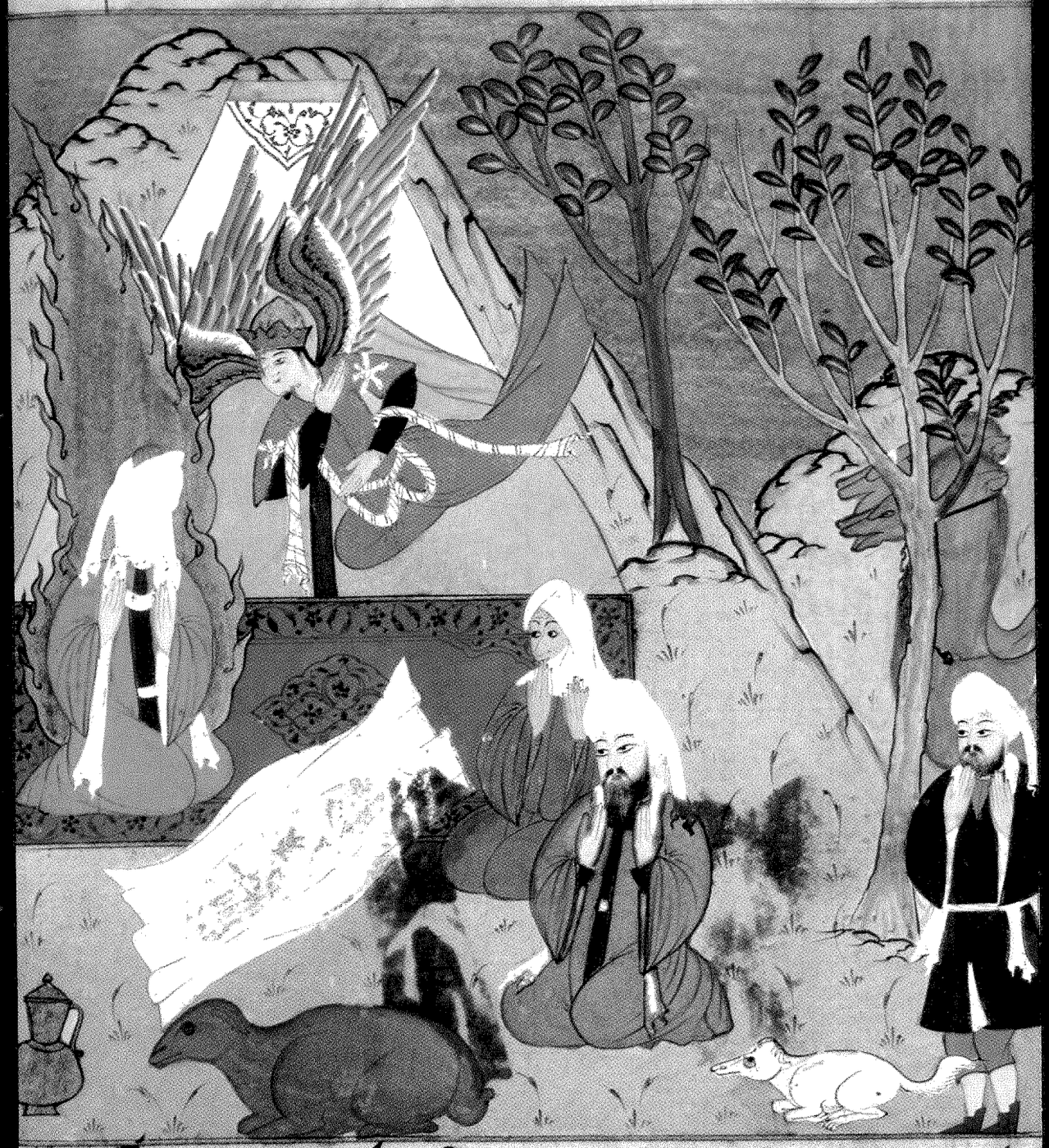
عاقبت یاغومه زخم وردی

سیّد اول افعیه نظر اتدی

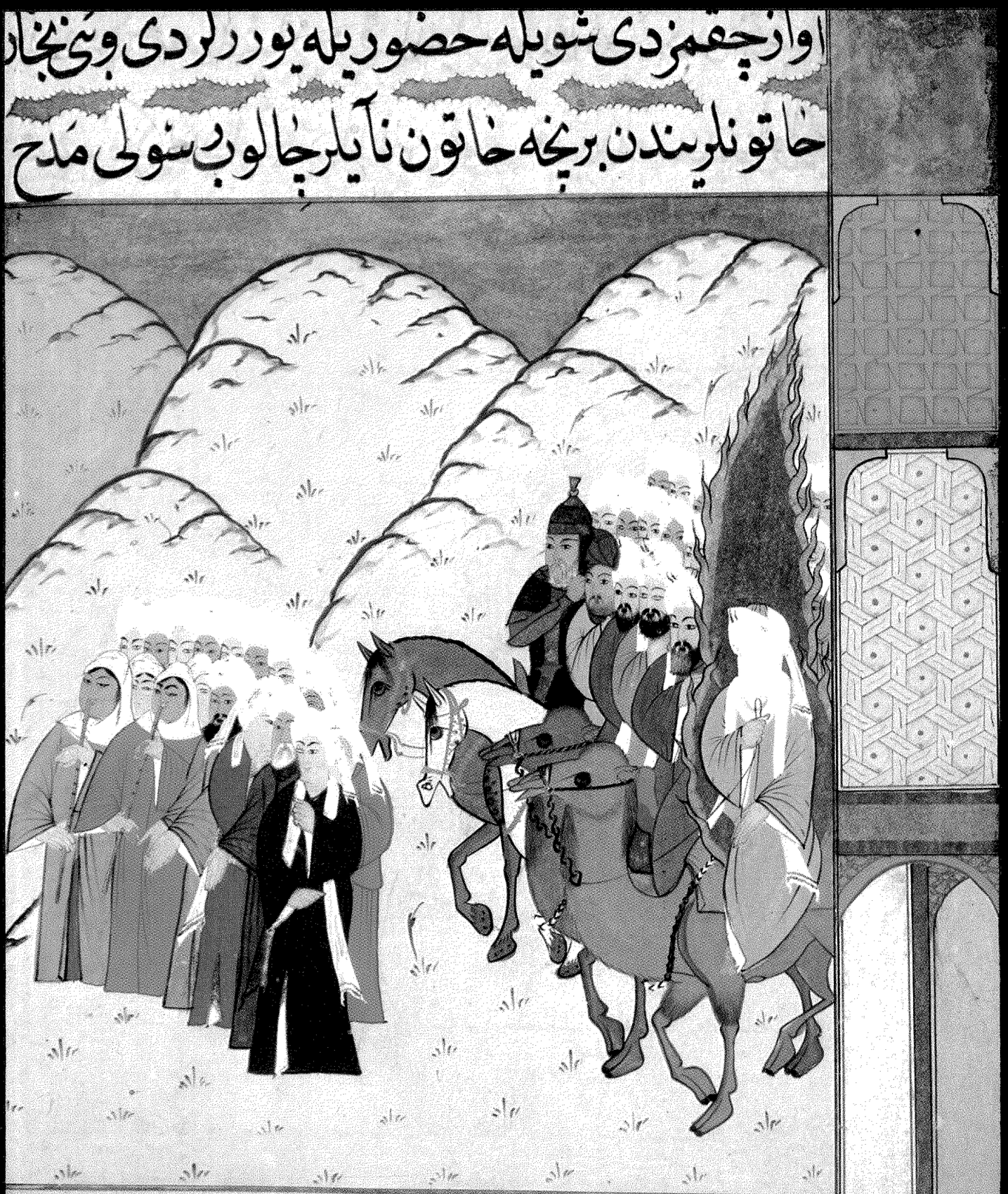
اغوسی یقدینی همچو شرار

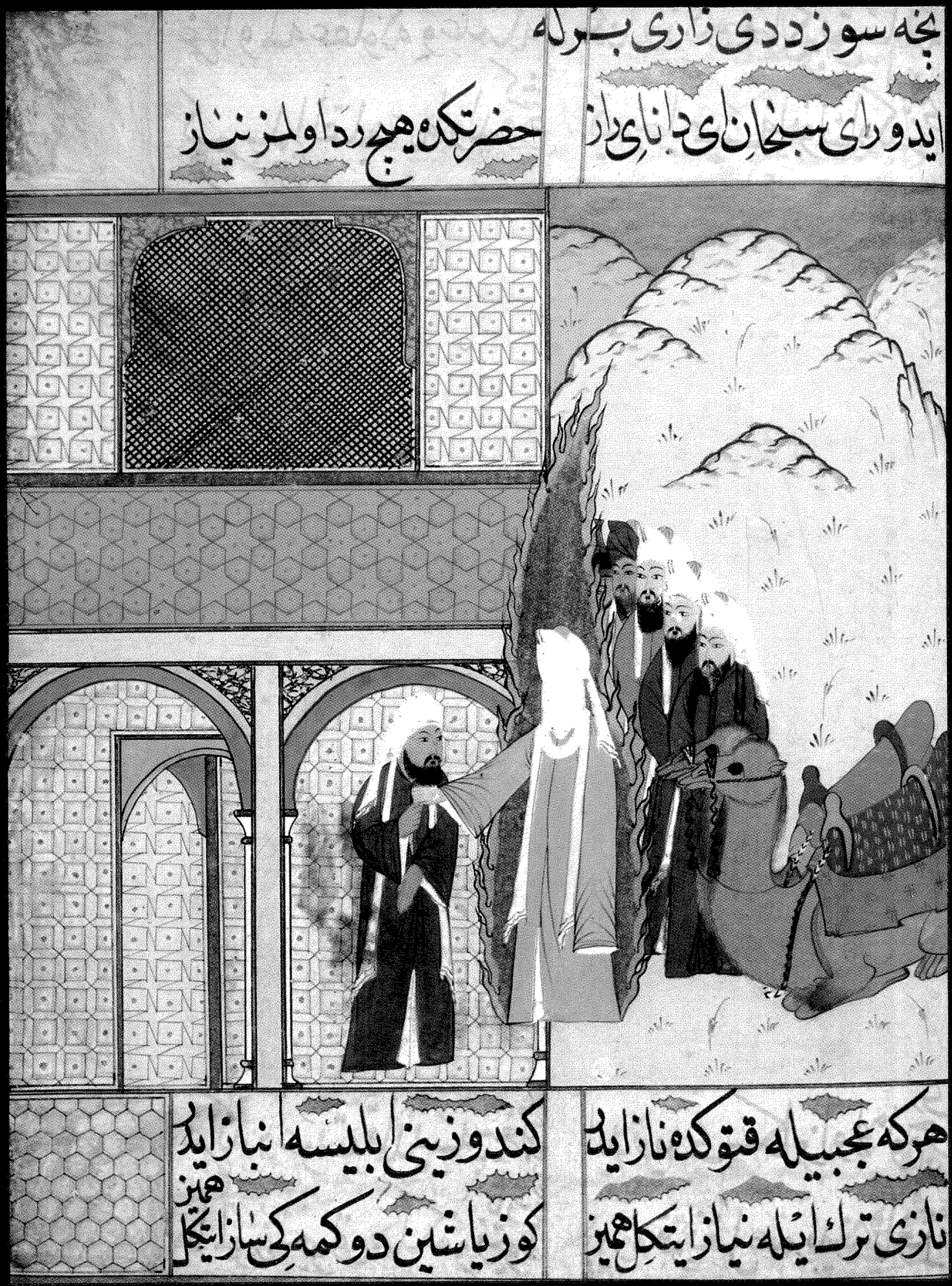
ایتدی حیّتی الّی بالانک

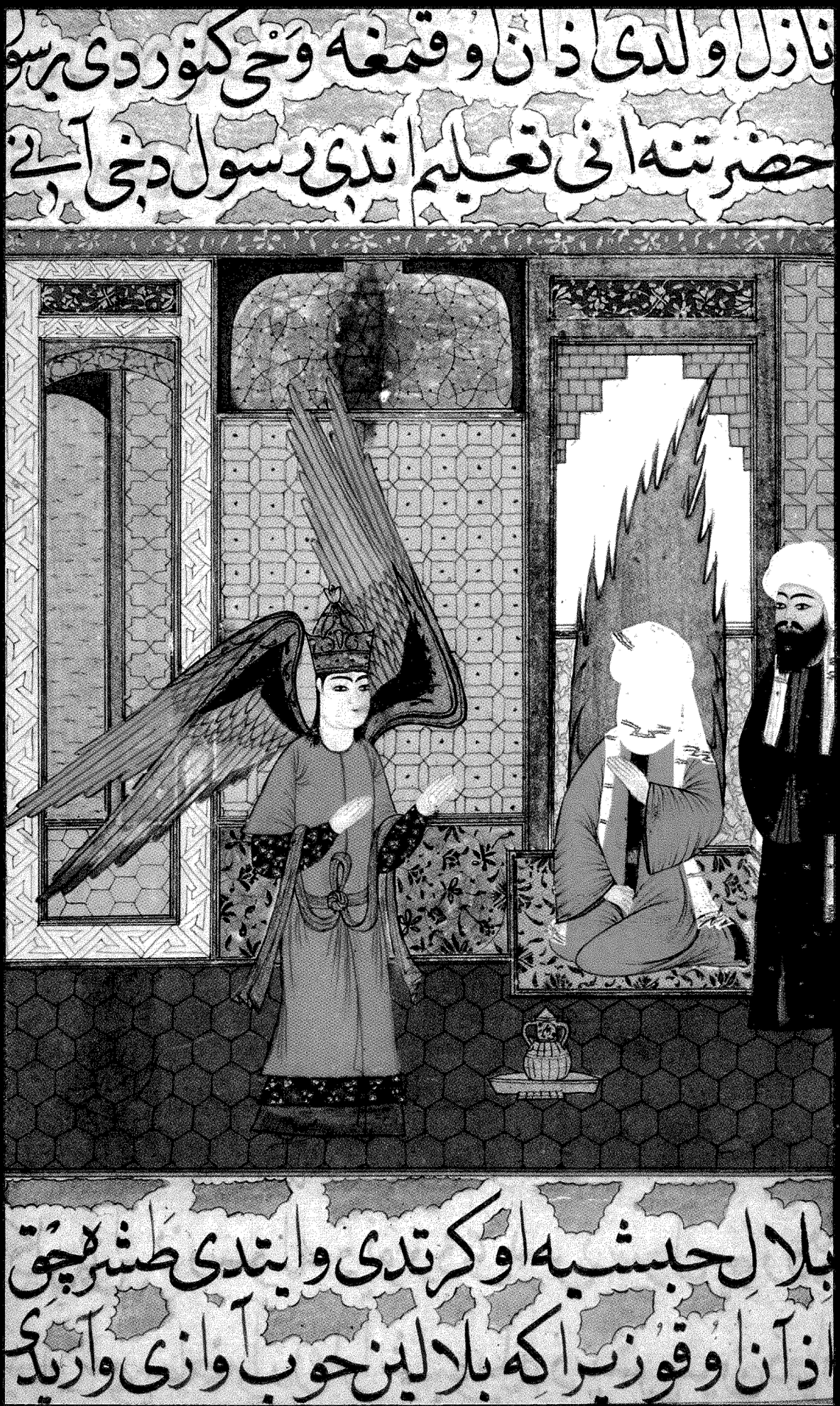
حتى هبط جبرائل وهو ينادي السلام عليك يا رسول
الله يا حبيب الله يا محمد ربك يقرئك السلام ويقول

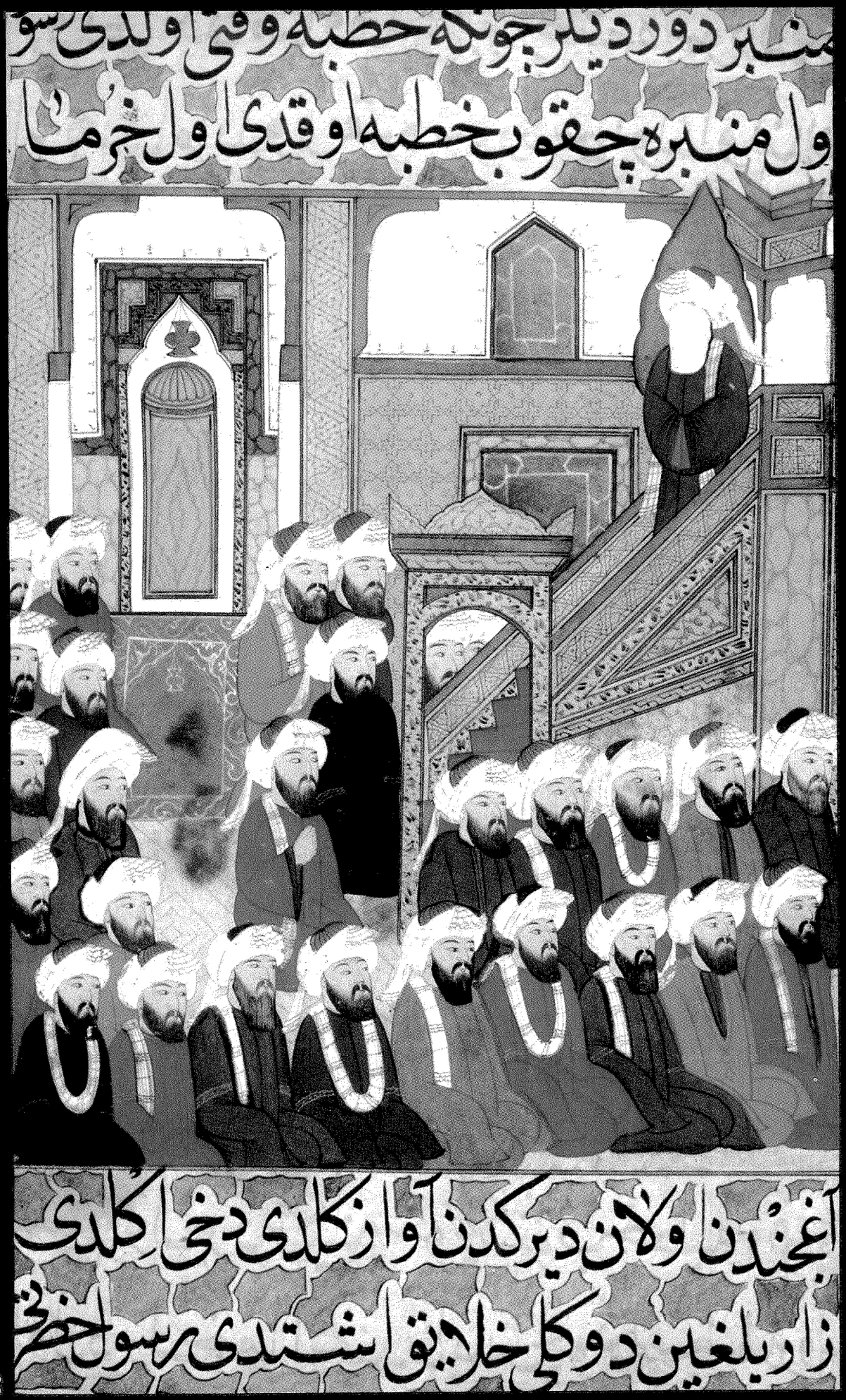

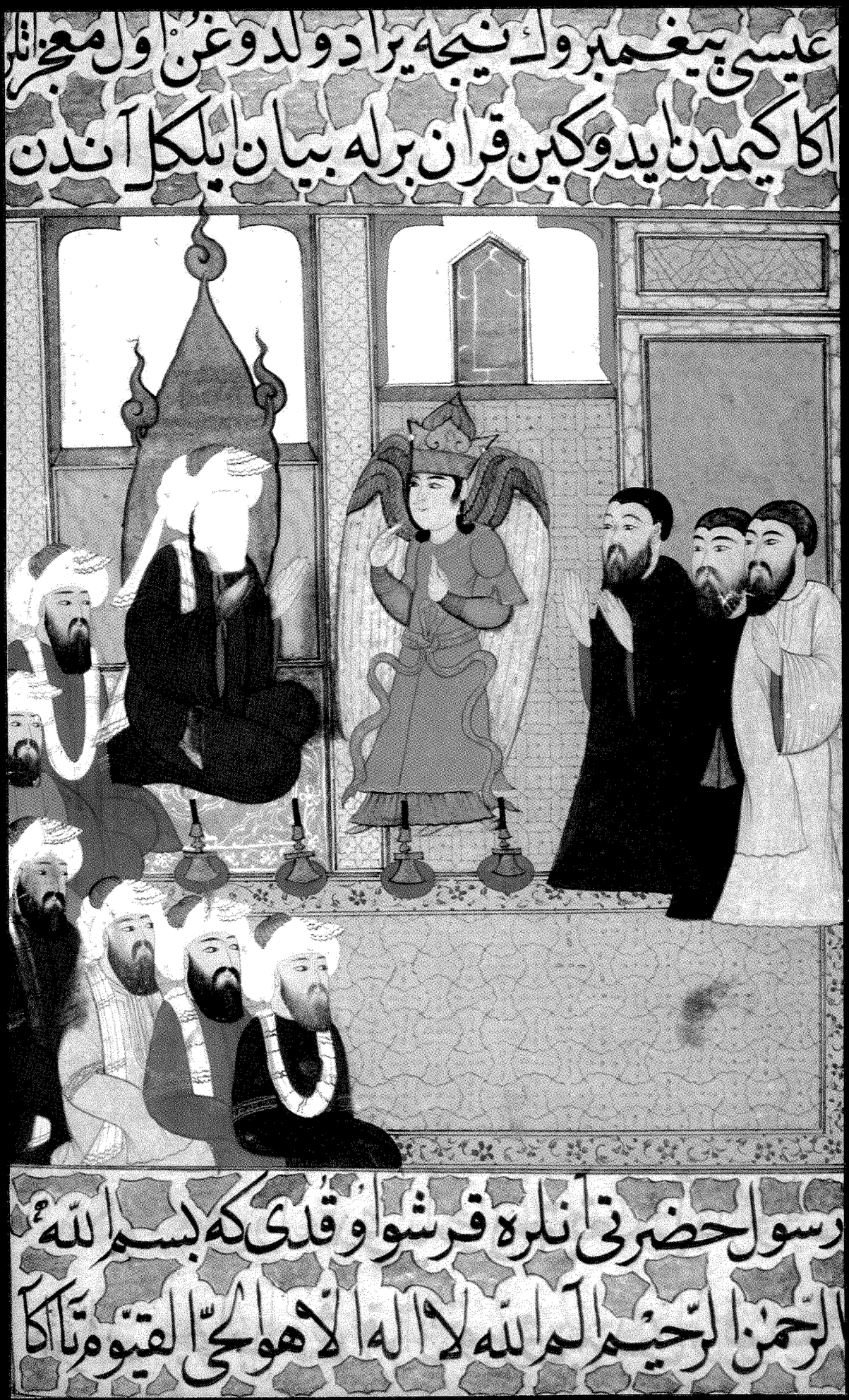
لك فبعزتي وجلالي لو سألت أن أحيي لك آدم
وانبياء كلهم لاحييتهم اكراما لك يا محمد

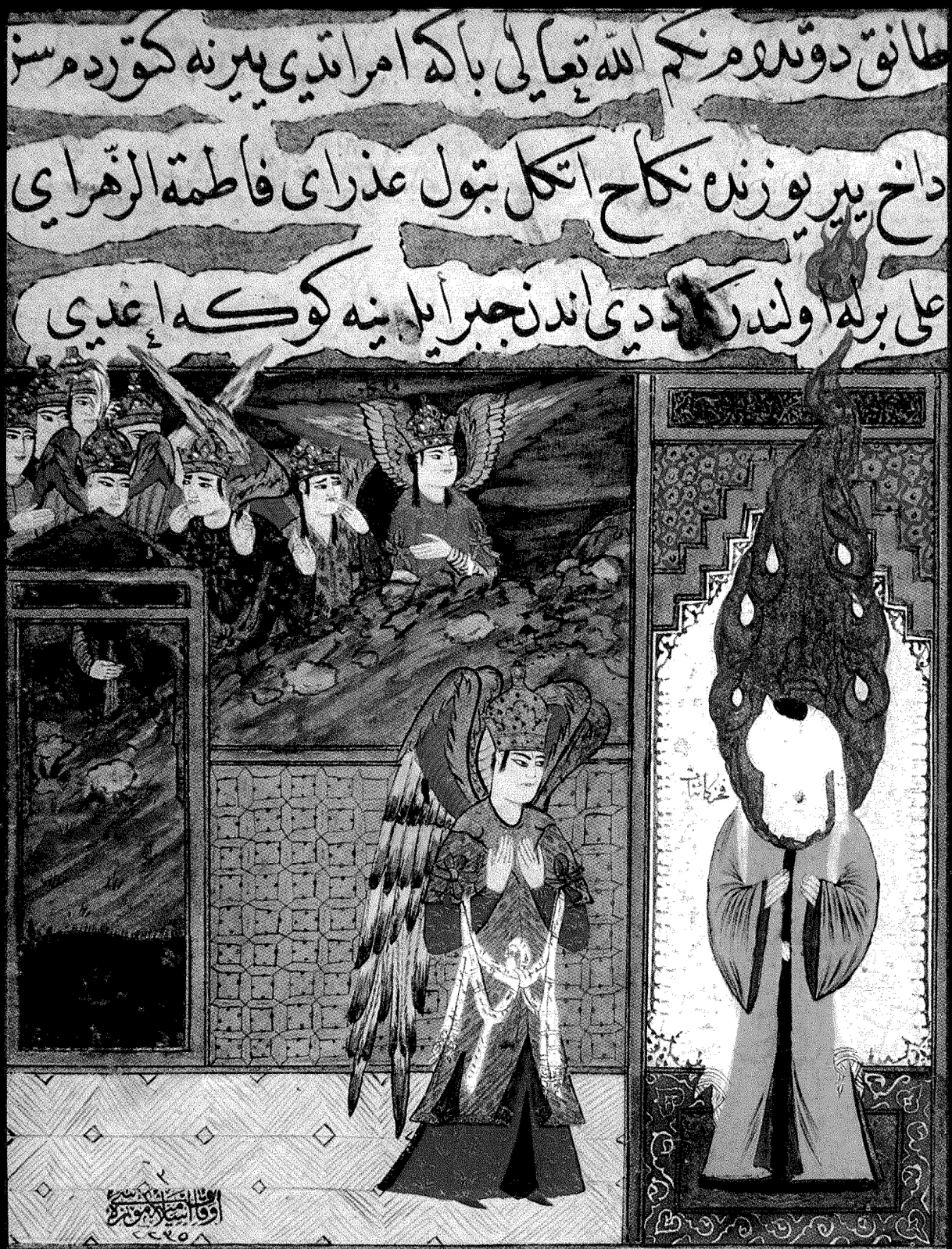

اوازچقمزدی شویله حضوریله یورلردی وبی نجار
خاتونلرینڈن برنجه خاتون نایلرچالوب سنولی مدح
ایدرلردی
طَلَعَ البدرُ علینا مِن ثنیاتِ الوداعی وَجَبَ الشّکرُ علینا مادعیٰ للهِ داعی

بخه سوز ددی زاری برده
ایدوری سبحانِ ای دانای راز
حضرتکده هیچ ردا ولمز نیاز
هرکه عجبیله قتوکده نازایدر
کندوزینی بلیسه نیازایدر
نازی ترک ایله نیازایتکل همین
کوزیاشین دوکمه کی سازایتکل همین

نازل ولدی اذان و قمغه وحی کنوردی برسو
حضرتنه انی تعلیم ایتدی رسول دنجی آدینی
بلال حبشیه اوکرتدی وایتدی طشره چیق
اذان و قوزیراکه بلال لین خوب آوازی وار ایدی

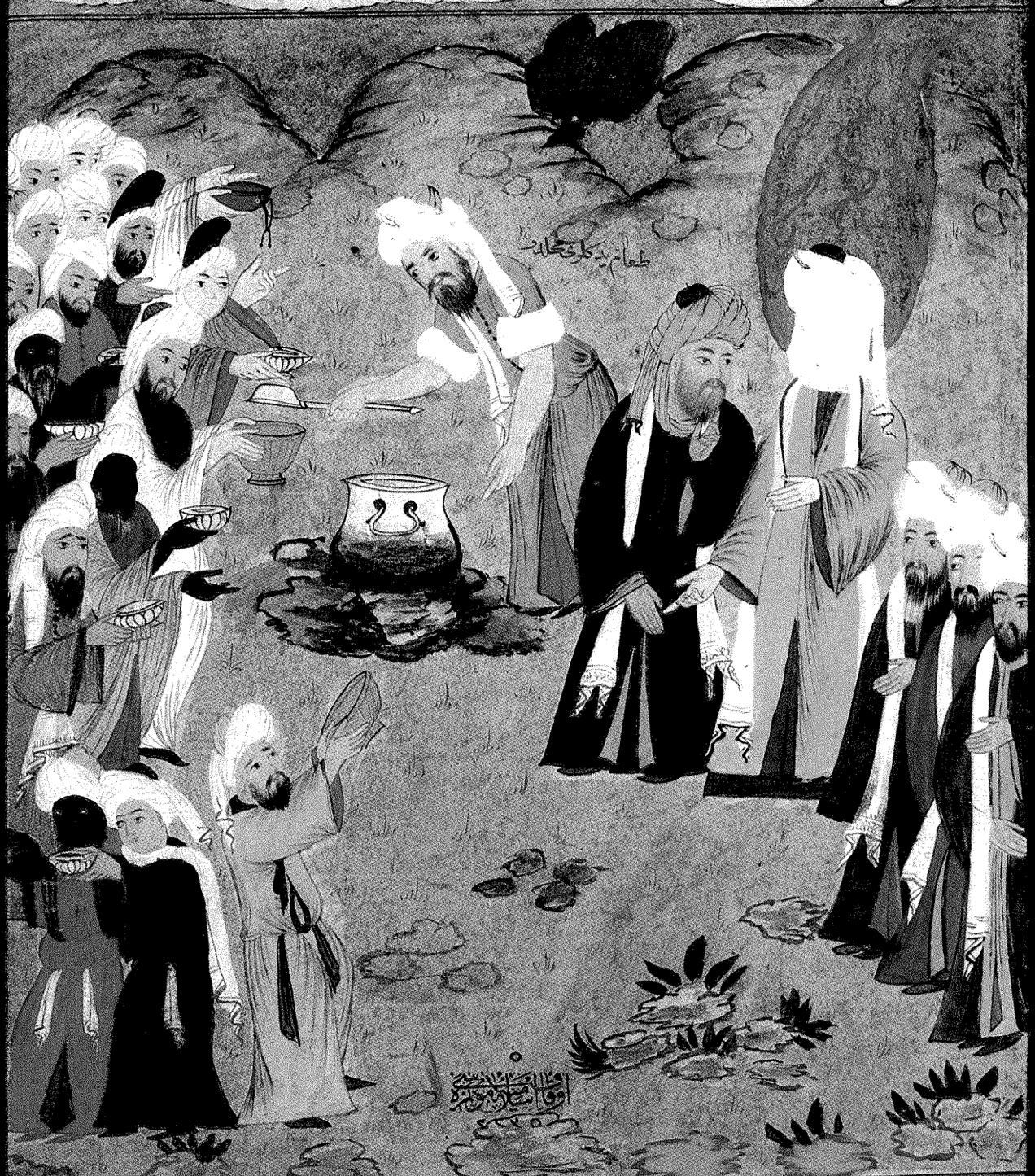

عیسی پیغمبر ولـ نیجه یرا دولدوغن اول معجزلر
اکا یکمدن ایدوکین قران برله بیان یلکلـ آندن
رسول حضرتی انلره قرشو قدی که بسم الله
الرحمن الرحیم الم الله لا اله الا هو الحی القیوم تا اکا

اولدم امیر المؤمنین علی المرتضی امّ سلمه اوندہ رسول خدمتنه
کلدی رسول حضرت علینك یوزنه نظر ایلدی کوردی

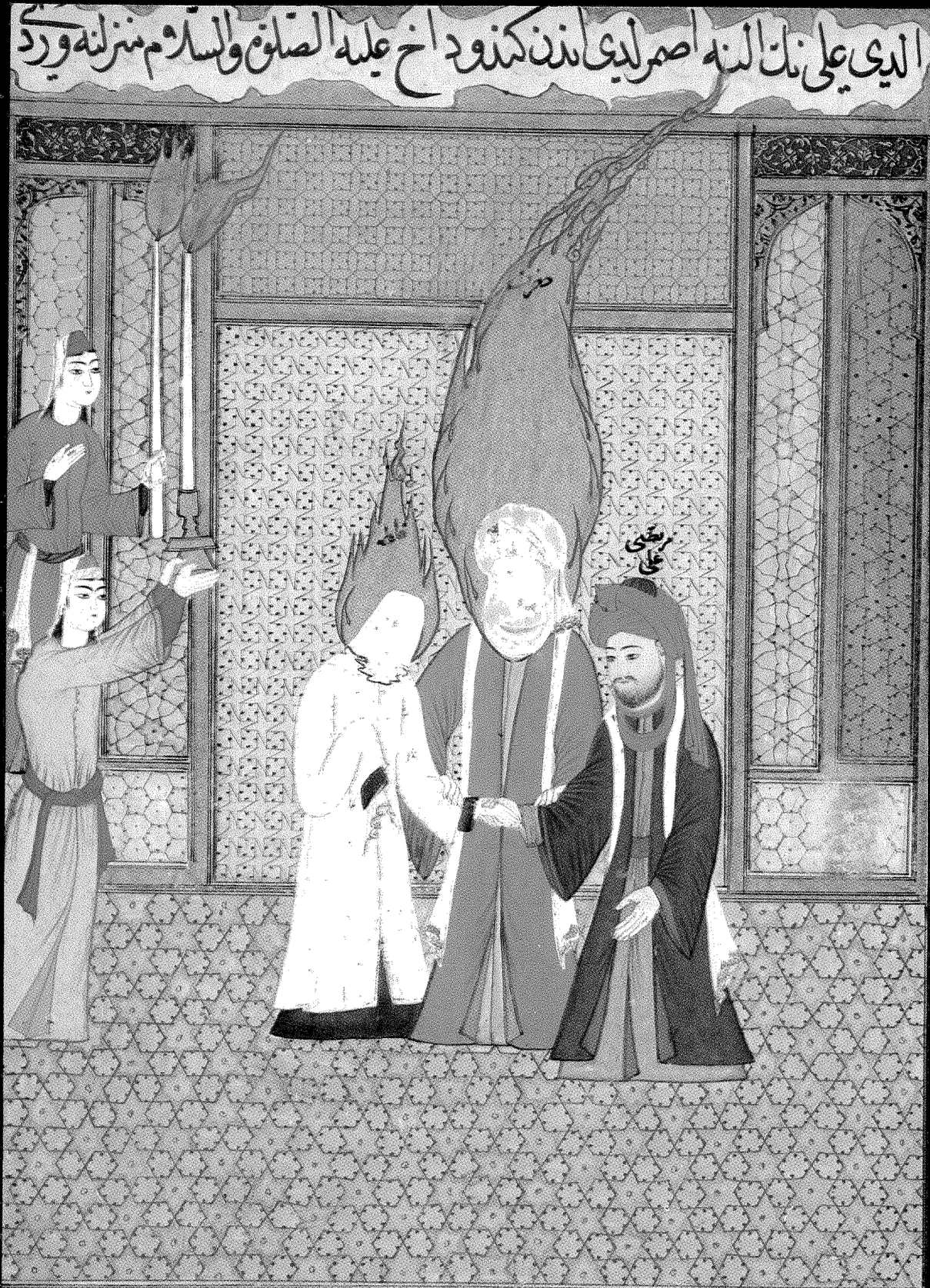
انك بنى قلديلر مدينه سه هريده اوقالمدى مى اول طعامدن اولاوه وادمدى هنوز

اول جفنه طولو دوررکه لمدى اكسلمدى اندن بيوردى اول طعامك اوستنى اورتديلر

اندن كتوردىلر حاتون كشيلر جمعيتنه كتوردىلر رسول حضرتلرك خاتونلرى امهات

المؤمنين ديرلر اول عائشه صديقه دخى سوده ابنة زمعه ام سلمه حفصه بنت

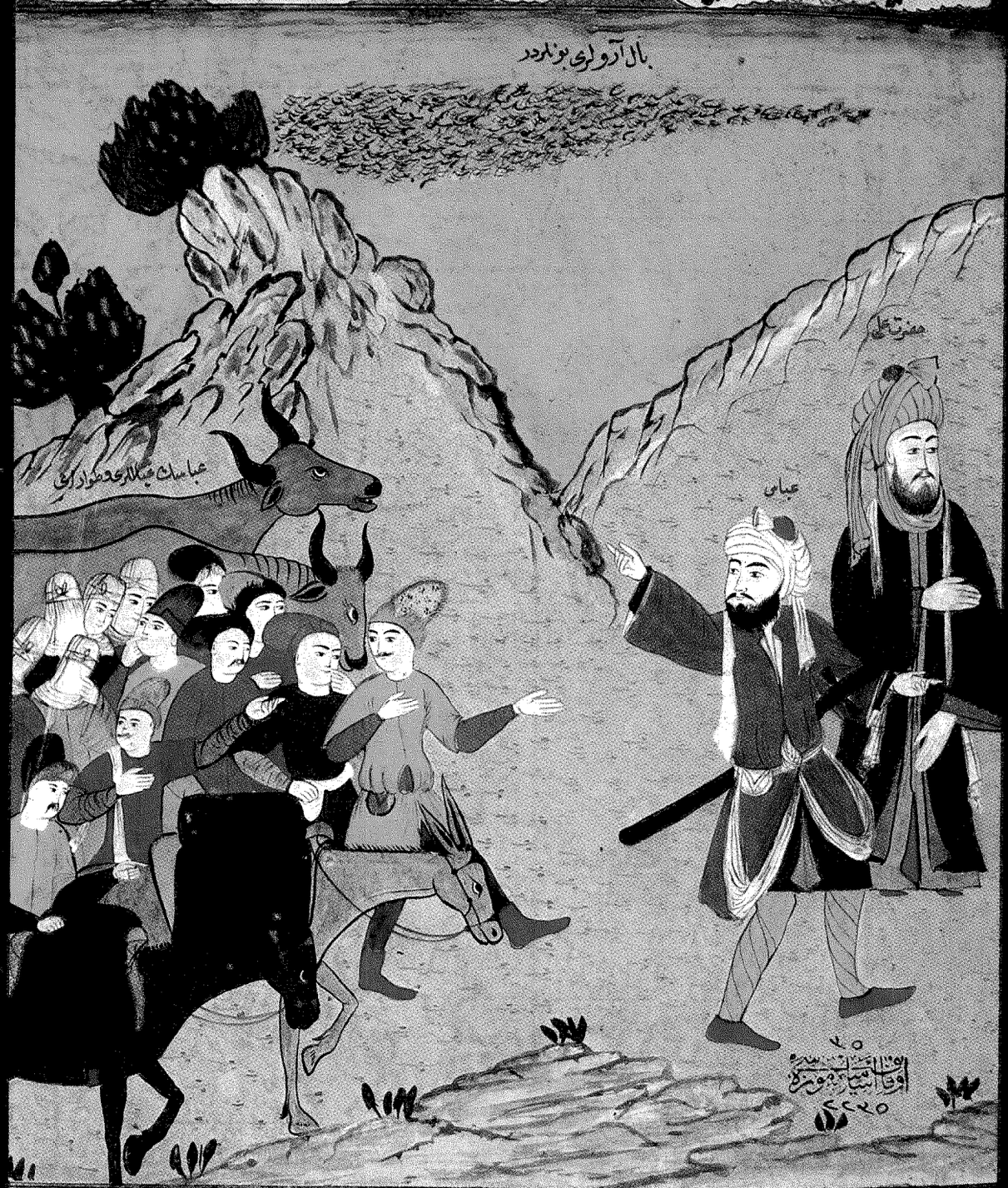
امیر المومنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه الله روایت ایلدی مدت قات

کجه سندن ایله خبر وردی کم قچن رسول حضرت بزاکیمودی بزنره قوشدوردی

صودن ایجدی کوردیکیم اول صوقاردن صوق شکردن شرندر اول اوغلان
ایتدی یا محمد شمدی بلدومکه سنك الله تعالی قتندم قربك وار دور
بلال حبشی
حضرت
منزلك عظیم ایمش دعاك مستجاب ایمش امتیا محمد بنوم ایکی درلو حاجتم
داخی وار در اکر اول ایکی درلو حاجتی روا قلورسك اول ایکی درلو کسوکم

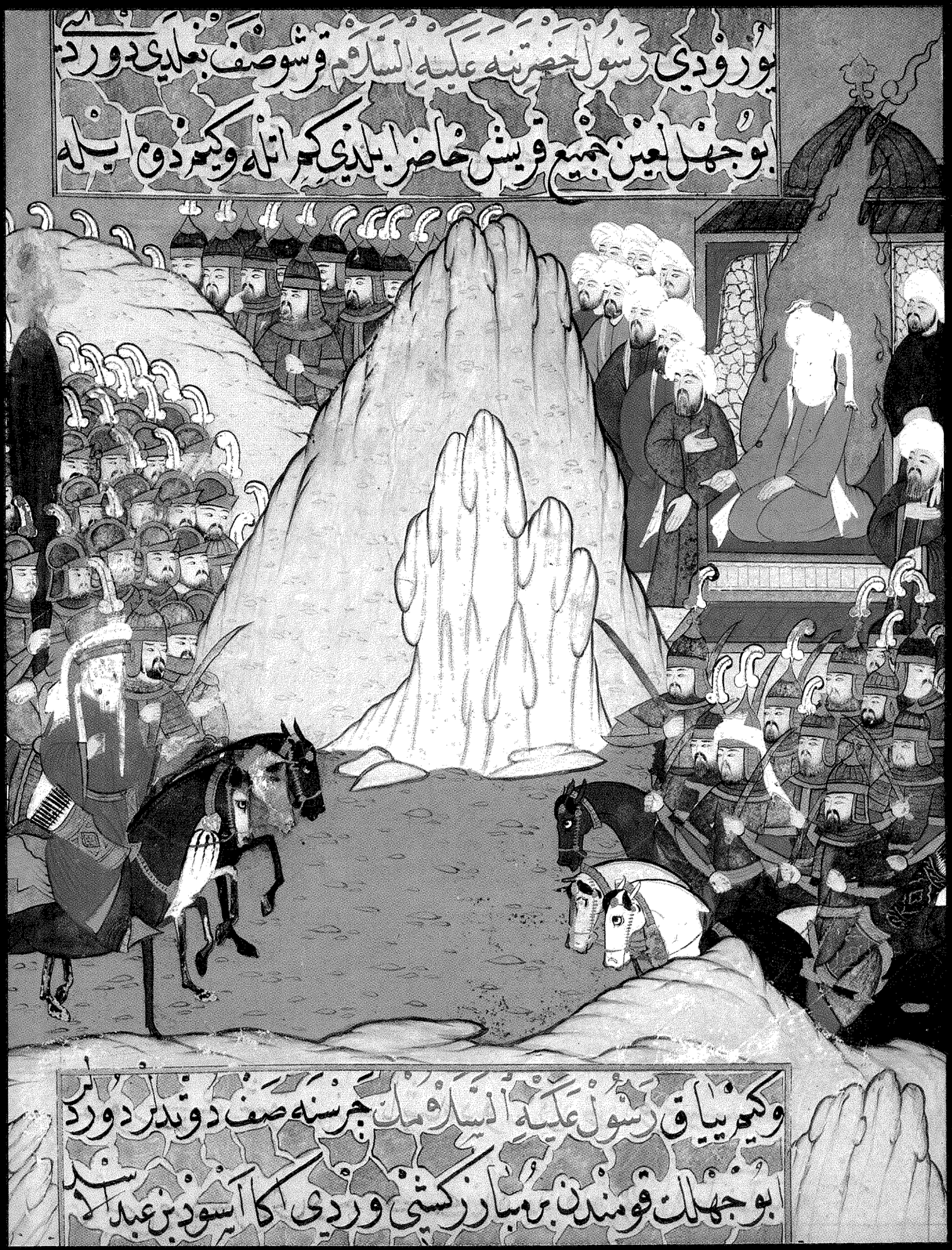
جمیع اول قدرته اول عظمته حیران فلدلر فاموسنده صدق

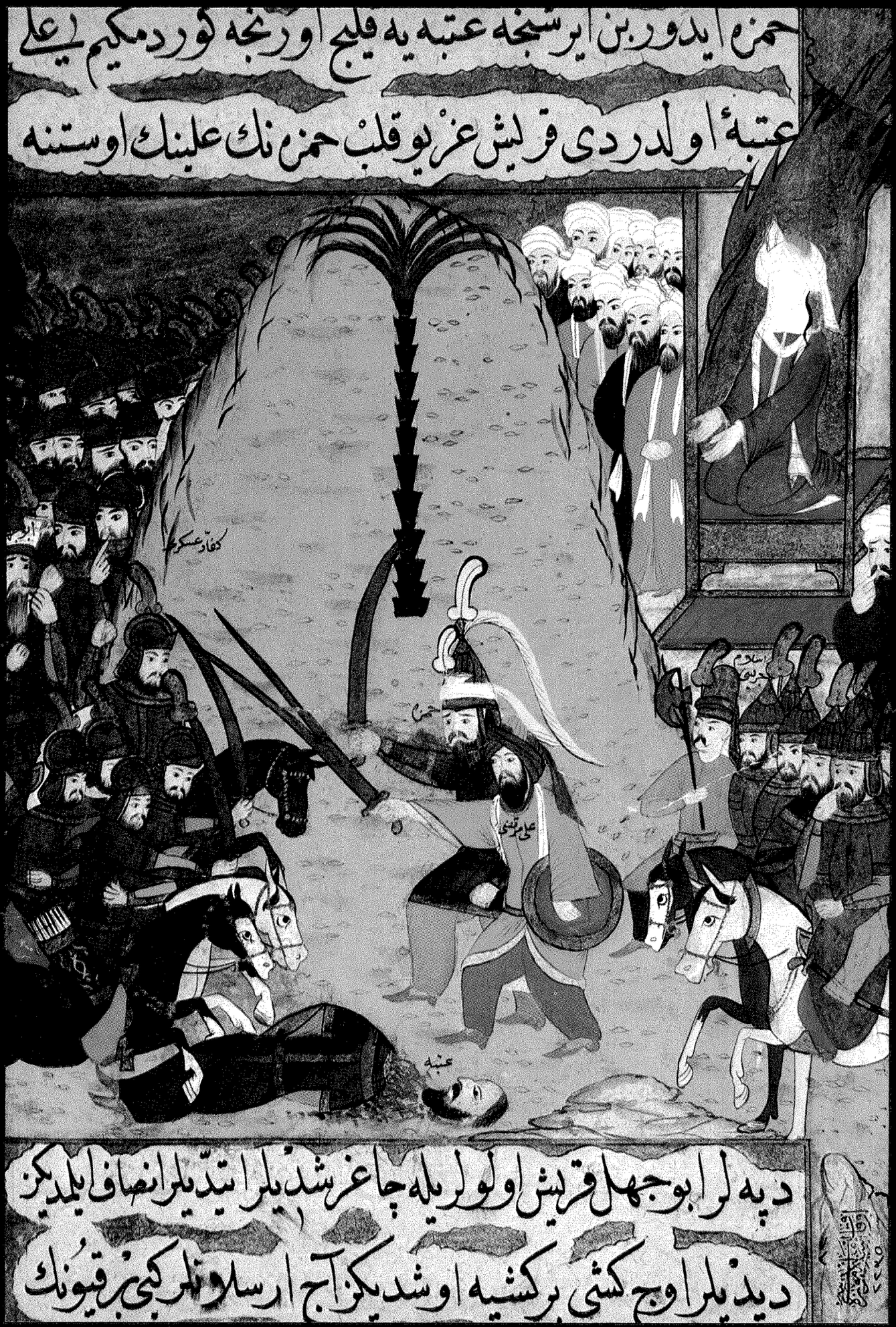
ارتدی یقین لری درست اولدی عبّاس بن مرداس داخی

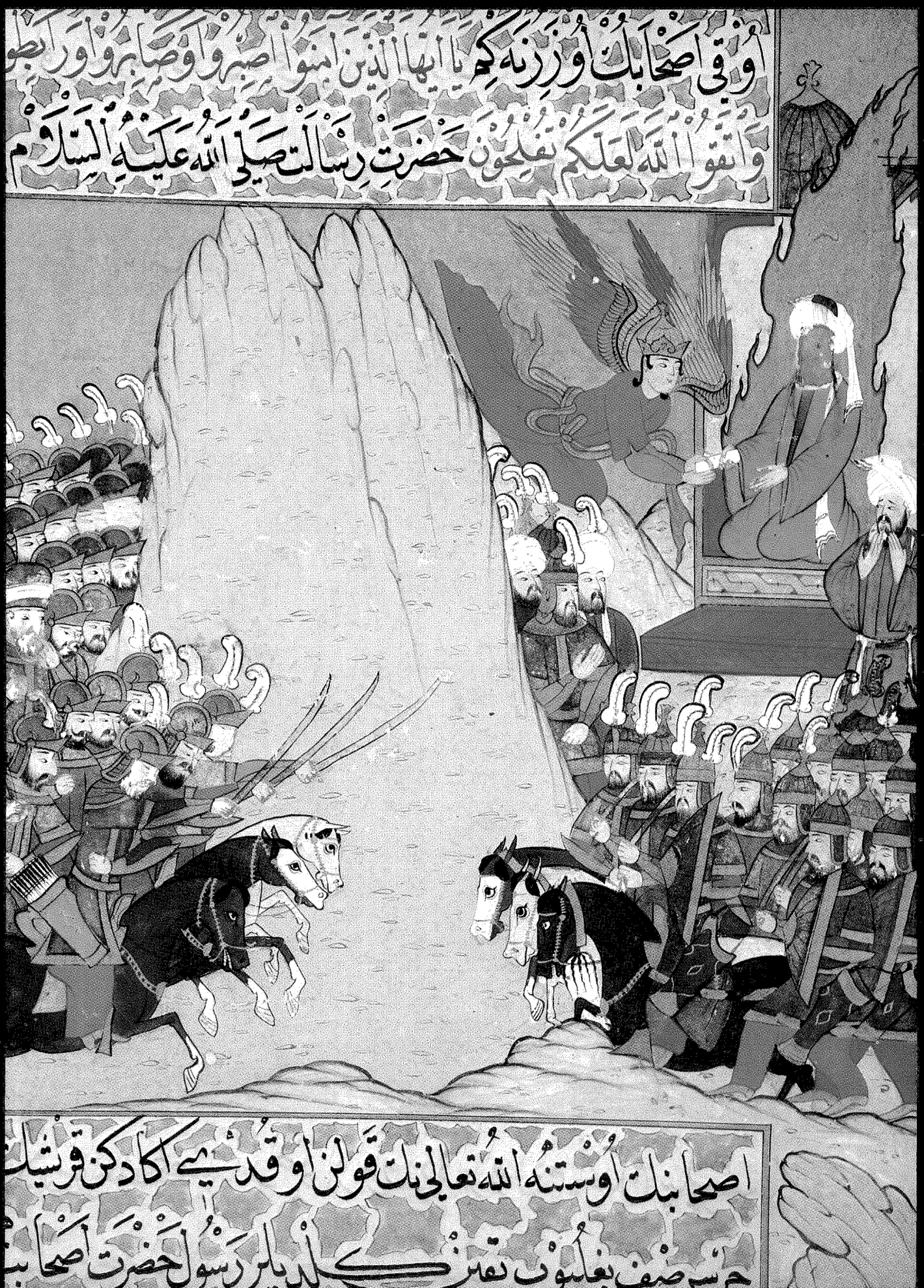

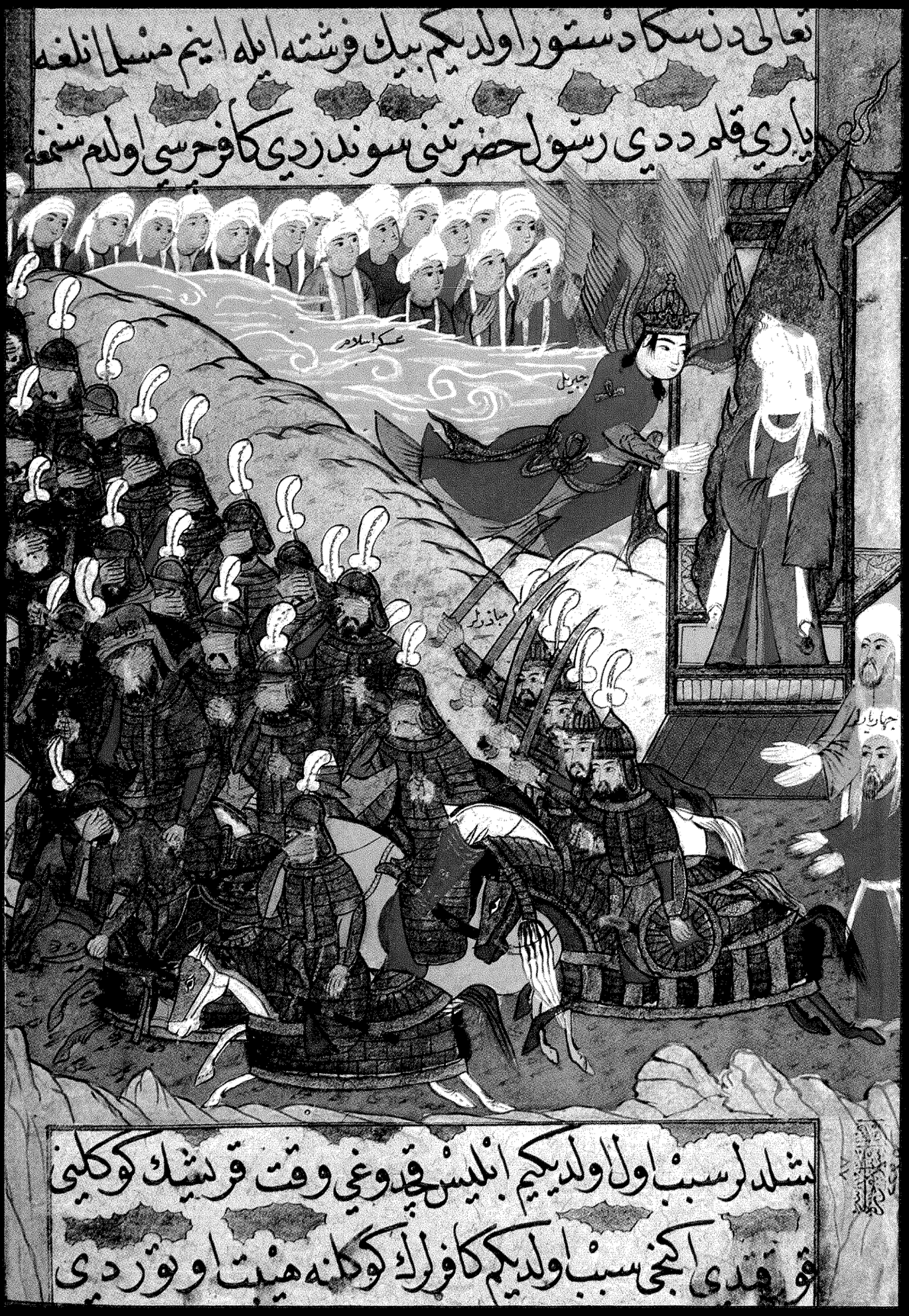
اهل وعیالن طوارن مالن الدی بله یورودی چون علی

المرتضی عبّاس جماعت برله قنزلار ولردخی موایوزندن

یورودی رسول حضرتنه علیه السلام قرشو صف بغلدی ورد
بوجهل لعین جمیع قریش حاضر ایلدی کرانه ویکرمی ایله
ویکرمیاق رسول علیه السلام جرسنه صف دوتدی ورد
بوجهل قوسندن برمبارز کشی وردی کاسود بن عبد

حمزه ایدوربن ایرسنجه عتبه یه قلیج اورنجه ضربه کیم یعلی
عتبهٔ اولدردی قریش غریو قلب حمزه نک علینک اوستنه
کفار عسکری
حمزه
علی مرتضی
عتبه
دیه لرابوجهل قریش اولولریله چاغرشدیلر ایتدیلر انصاف ایلمدیکز
دیدیلر اوج کشی برکشیه اوشدیکز آج ارسلانلر کبی برقیونک

اُوفِی اَصحابک اُوزرنہ کم یا ایھا الذین امنوا اصبروا وصابروا ورابطو
واتقوا اللہ لعلکم تفلحون حضرت رسالت صلی اللہ علیہ السلام
اصحابنک اوستنہ اللہ تعالی نک قولن اوقدیے اکادکن قریشلک
حرب صف بغلسوف تقریر کلدیلر رسول حضرت اصحابہ

تعالی دن سکا دستور اولدیکم بیك فرشته ایله اینم مسلمانلغه
یاری قلم ددی رسول حضرتینی سوندردی کافرسی اولدم سنمه
عسکر اسلام
جبریل
مبارزلر
جهان پارلر
بشلدرسبب اول اولدیکم ابلیس چدوغی وقت قرشیك کوکلینی
قوقدی انکی سبب اولدیکم کافرلك کوکلنه هیبت اوتوردی

اول عهد سندوغنك سبب اول اولديكم اول وقت كه بي الفتن قاع

يهود لرينى دينه دعوت ايلدي موسم كون ايدي قلعه لري اوكنده بازار

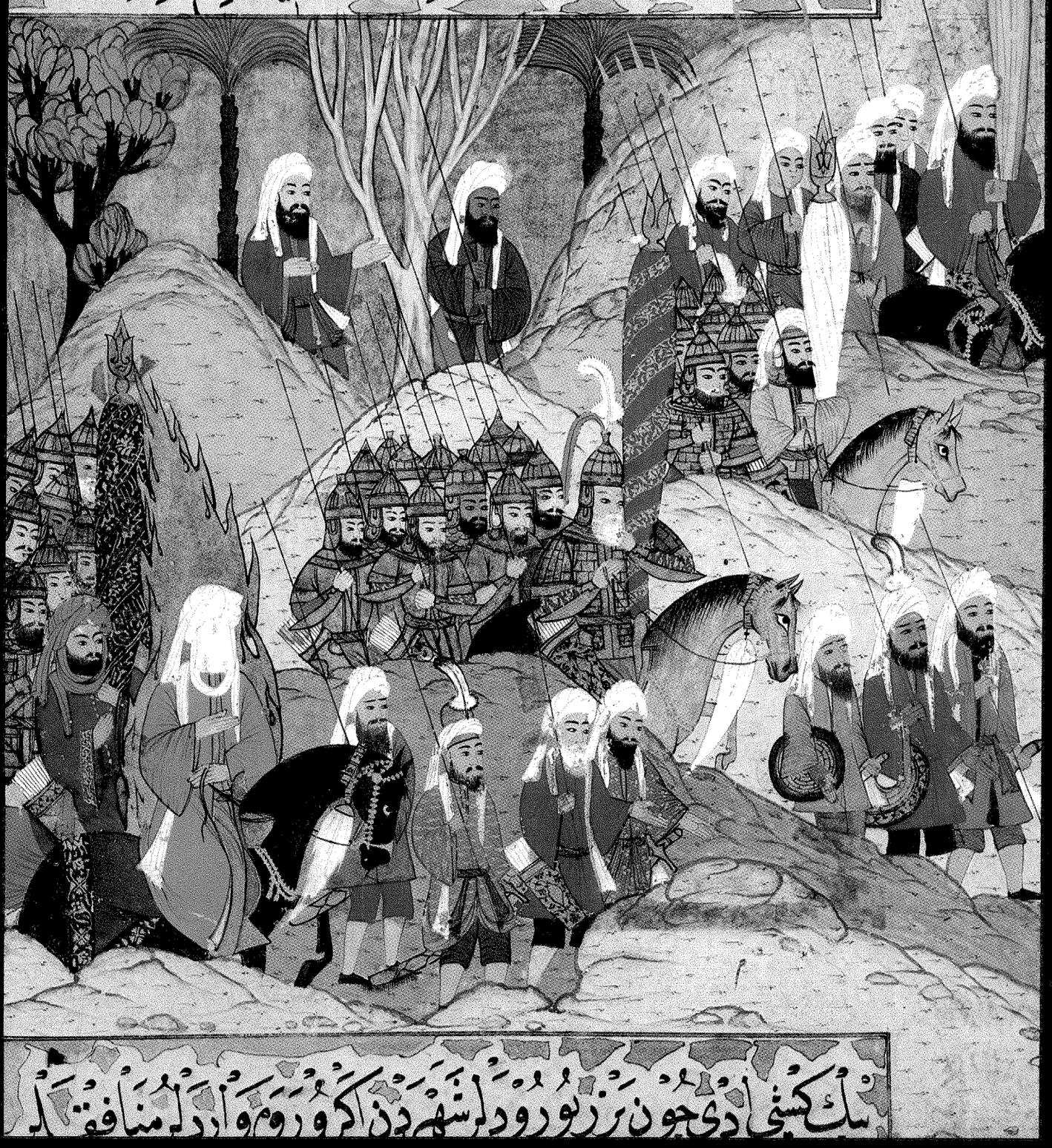
در مسندي غلبه ودرنك ولمسندي مكر كوجكو بنجي عرب جماعتندن بر عرب

عورتي بازاره كلمسندي برمسلغي واردي انى صتاردي البتو بخار بازارند

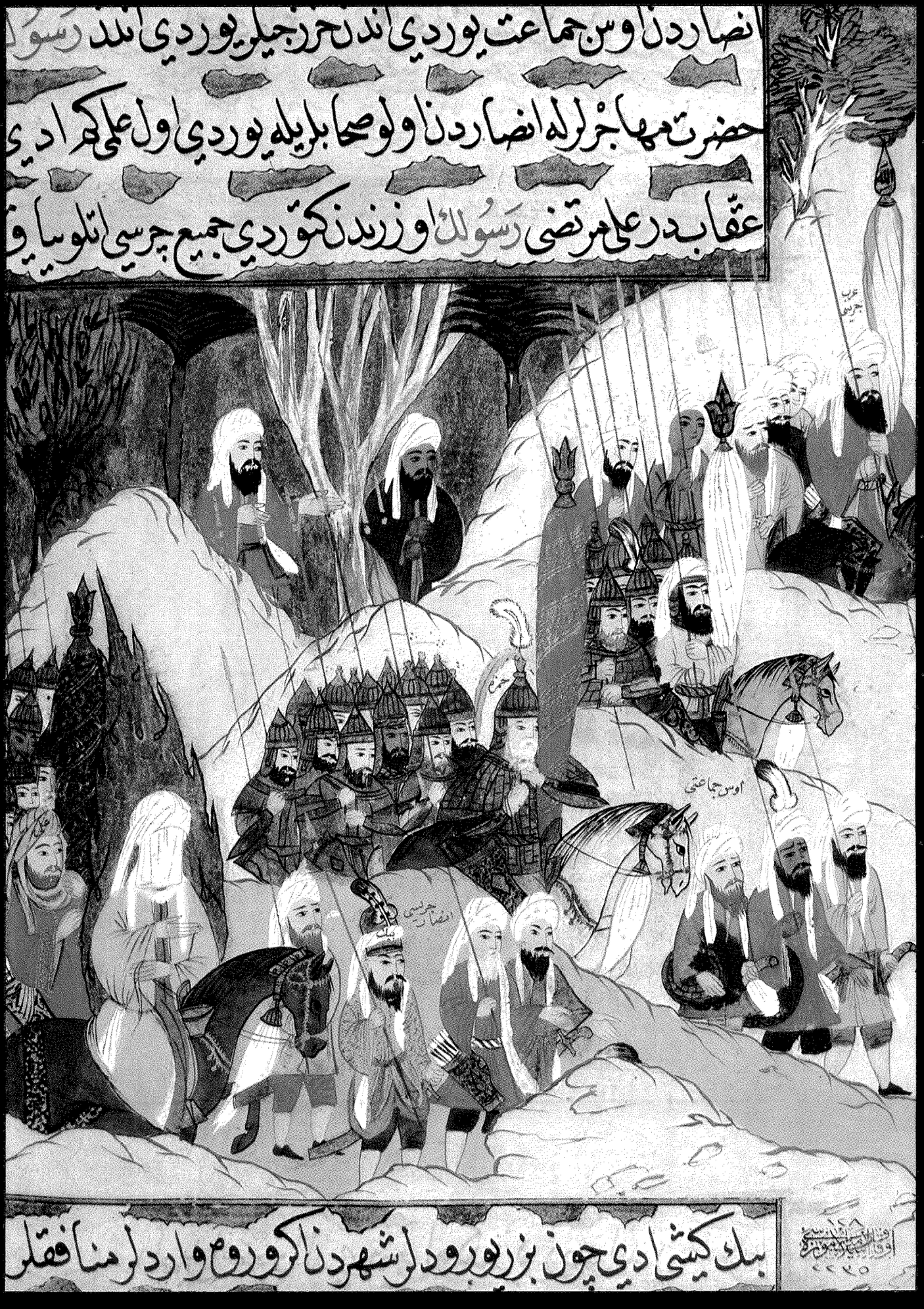
انصاردن اوس جماعتی یوردی اندن خزرجیلر یوردی اندن رسول

حضرتی مهاجرلر له انصاردن اولوصحابلری یوردی اول علی کرم آدیی

عقابده علی مرتضی رسولك اوزرینده کوردی جمیع جرسی آتلویا

بلك کیشی ادی جون رزیوردولر شهرده کوروم وارد لر منافقلر

انصاردن اوس جماعت یوردیلر خزرجیلر یوردیلر رسول
حضرت مهاجرلرله انصاردن اولوصحابلریله یوردی اول علی کرادی
عقاب در علی مرتضی رسول اوزرندن کوردی جمیع چرسی اتلویا
عرب چرسی
اوس جماعتی
انصار چرسی
نبک
بیک کیشی ادی چون بزریورد لرشهردن اکروروم وارد لرمنافقلر

یکا قجدی کندی نظم لطیف

کور بود هرک یوزنی کم بیلدی | یا جهانک جورینی کم بیلدی

کور بو کردونک نه کز کردشوار | کور نه در لود رلو سعکوس اشوار

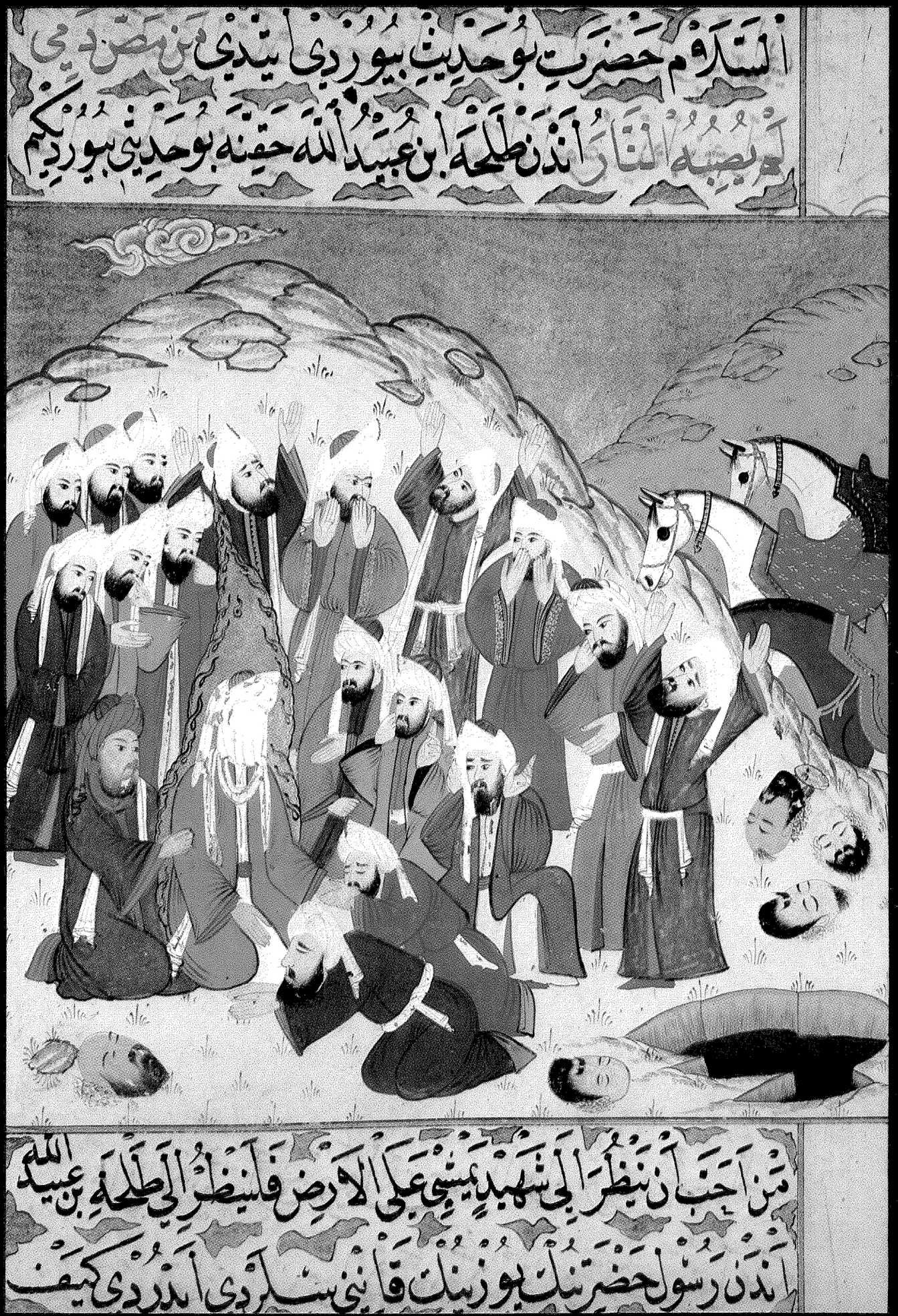
کور بو جرخ تحرجنی نه کردوز | انکجون کاه جقار و کاه ار

ماشانه دیدگ رسول حضرتی علیه السلام بیوردیکیم حنظله ابن
ابی عامر شهید اولدیغی ساعت کوکدن فرشتلر اندیلر انی یومغه

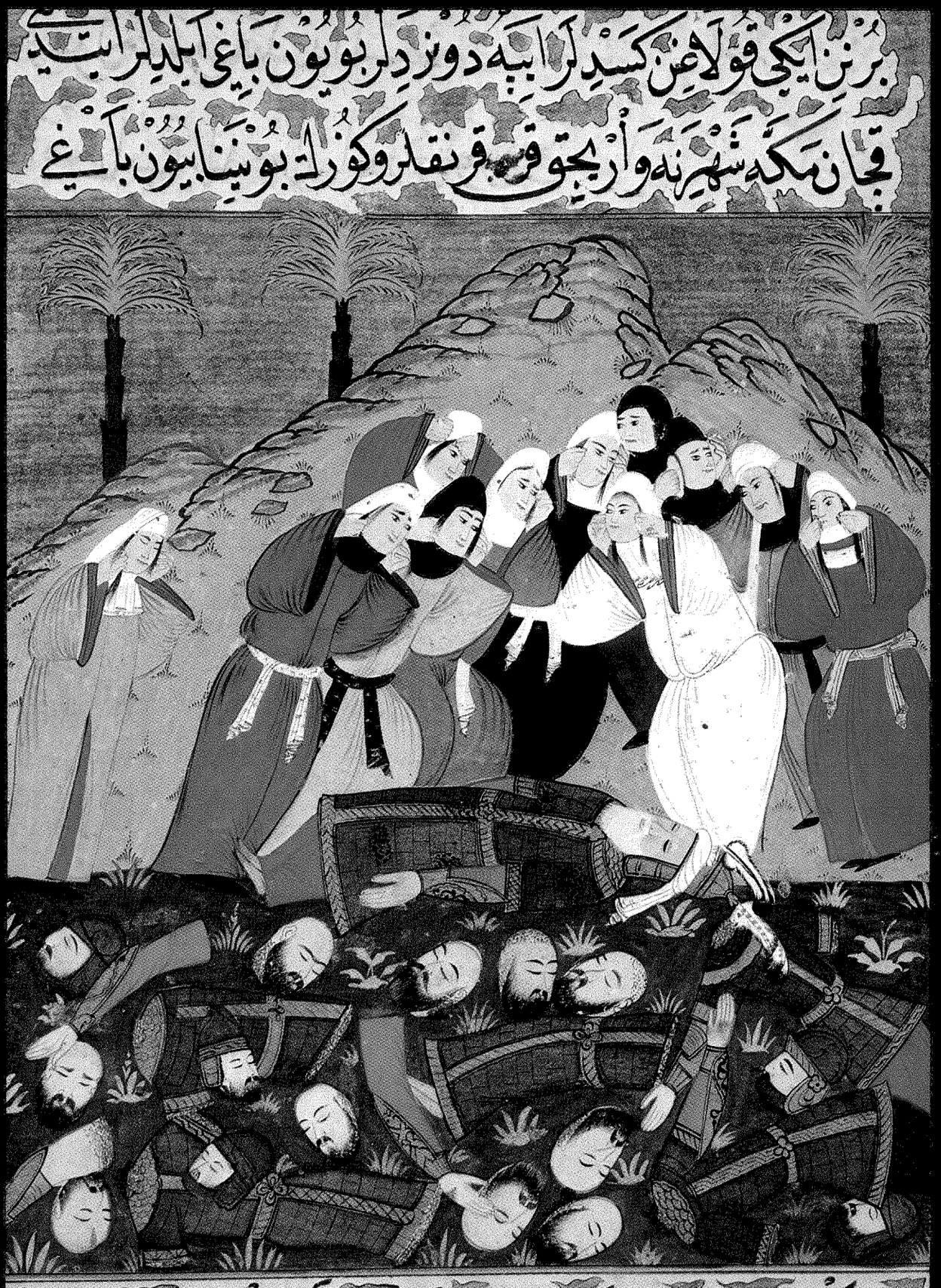
باشلدیلر شهره واریجو خاتونندن صورمشز کیم انک نه سری
وار ایدی کیم انی فرشته لر یودیلر دیه سز جون غزادن مسلمانلر

هنوز کافر ایدی اندن عتبه ابن ابی وقاص دیو لردی رسولك
اولود شمنی ایدی دخی عبد الله بن قمیّه دیو لردی اولدخی ریسك
سفیهلر ندن ایدی رسولك عداوتی مصعب بن عمیر اولد
اولدرمك ایدی ابو سفیانه محمّد بن عبد اللّهی اولدرمك ایدی یوخسه

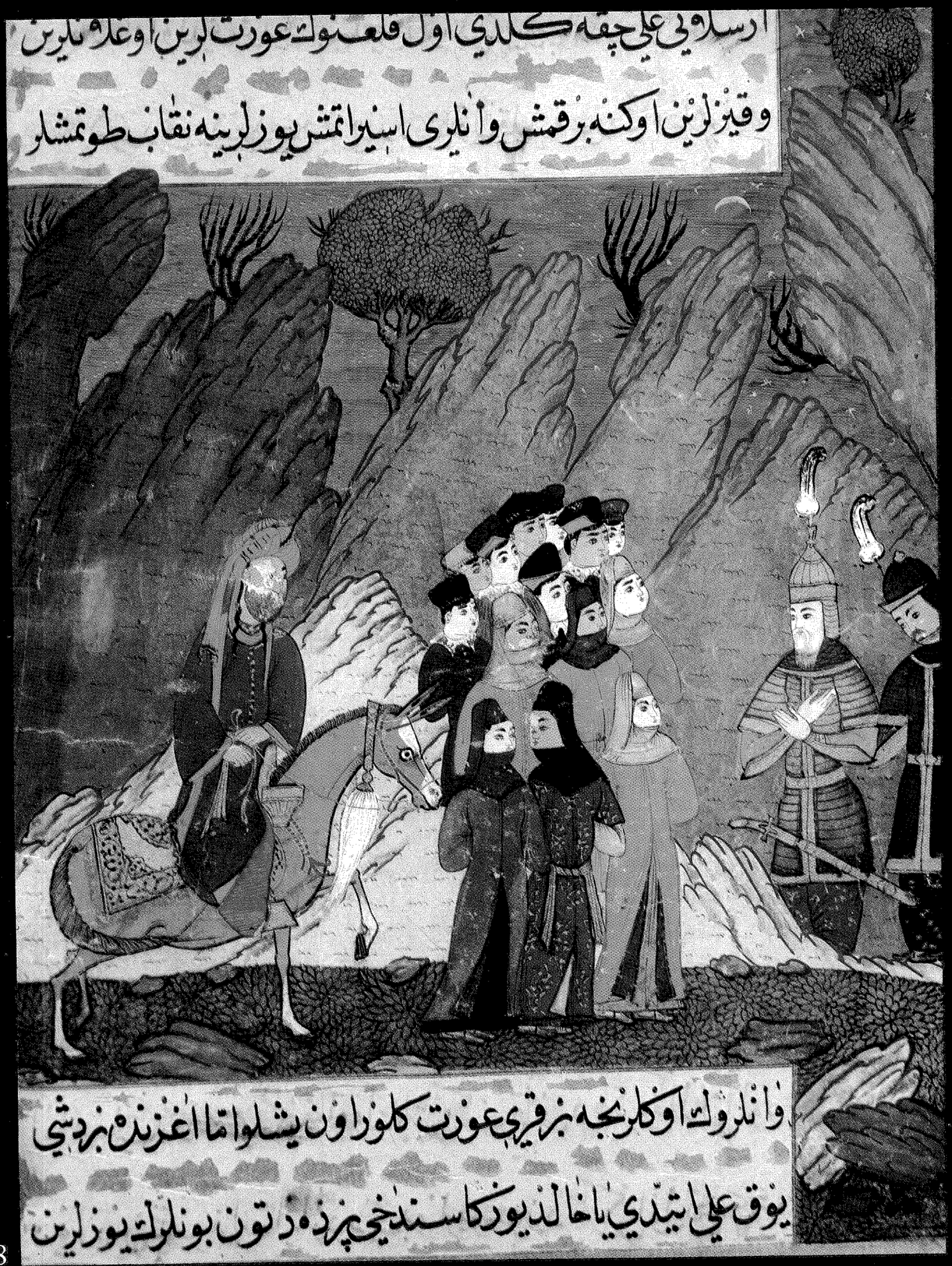

أستدوم حضرت بوحديث بيوزدى يتدى من مصدى
لم يصبه النار أندن طلحه ابن عبيد الله حقنه بوحدينى بيوردكم
من احب أن ينظر الى شهيد يمشى على الارض فلينظر الى طلحه بن عبيد الله
أندن رسول حضرتنك بوزنيك قانى سزدى أندردى كيف

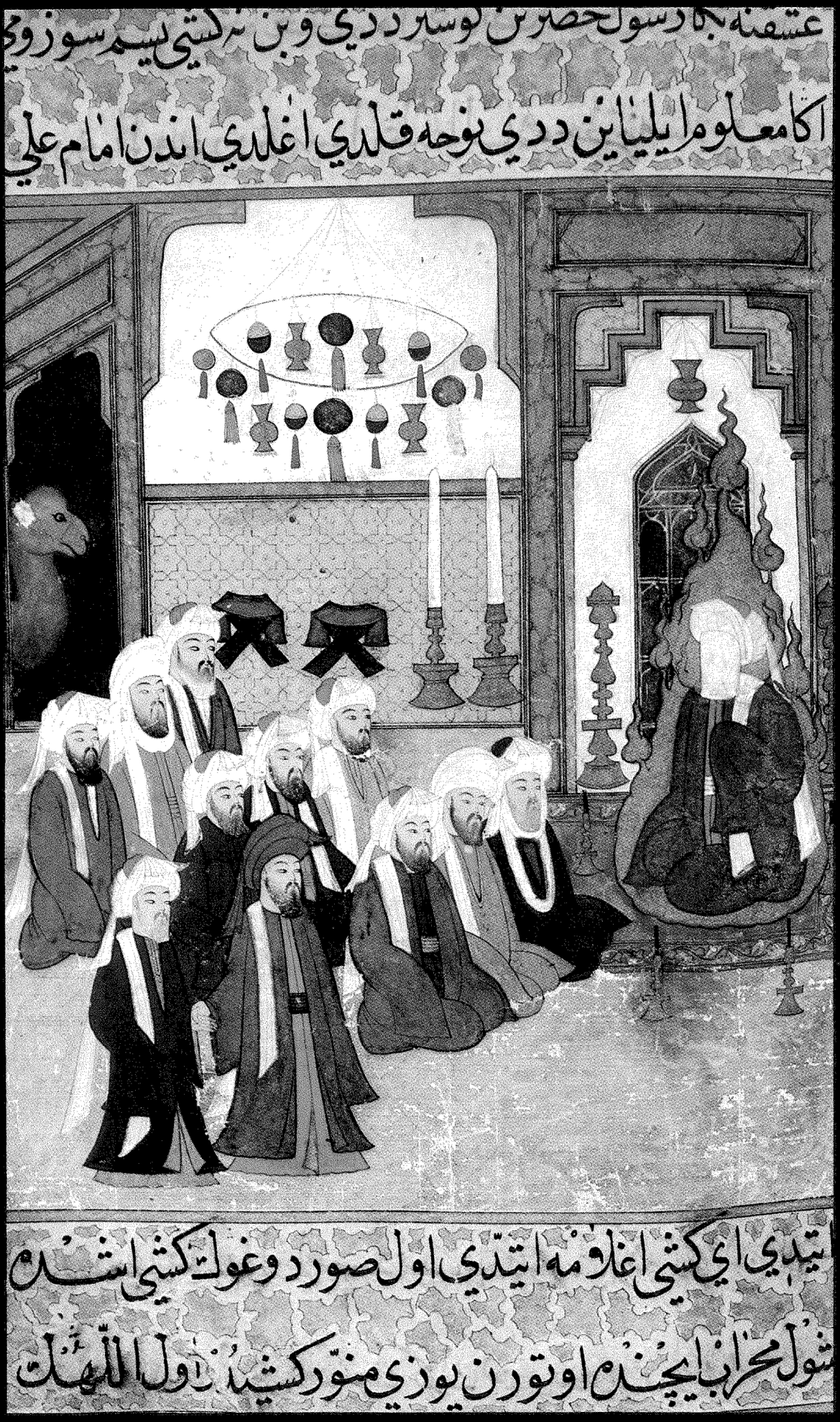
66

برنین ایکی قولاغین کسدلر ایبه دوزدلر بویون یاغی ایلدیلر ایدی
قچان مکه شهرینه واریجق قرنقلر وکورک بوینیا بیون یاغی
ایدوکوردی چون ابوسفیان خاتون هند امیر المومنین حمزه نک
اوستینه کلدی فریاد ایلدی ایدی نیم قانلوه اشوکشدردی

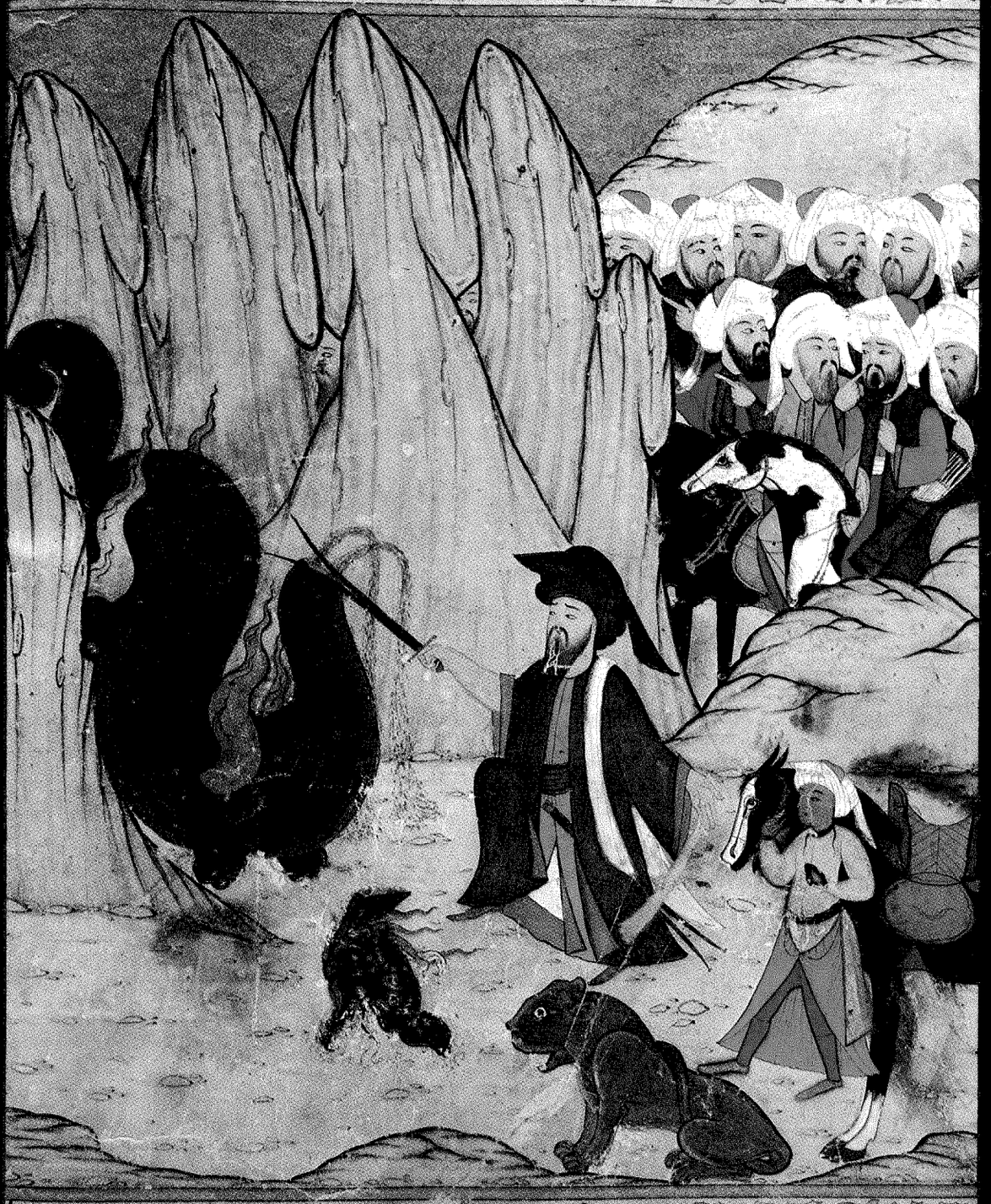

ارسلاوی علی چقه کلدی اول قلعه نوك عورت لرین اوغلاری
وقیزلرین اوکنه برقمش وانلری اسیر اتمش یوزلرینه نقاب طوتمشلر
وانلروك اوکلرنجه برقری عورت کلورلر اون یشلرنده بر دشی
یوق علی ایتدی یاخالدیورکاسندن چیخه دتون بونلرك یوزلرین

علي ينجه وارروب اول قلعيي الدوغني وغزايلدوكيي ونه
قدرمالله الدوغني برزبر رسول عليه السلام حضرتنه شرح ايلدي
اندن رسول عليه السلام حضرت بوني جبرائيلدن اشيدنجك
يولق سوندي وشاذاولدي اندن جبرائيل بنه عروج انلدي

عشقنه بکا رسول حضرتن کوسترديي وبن ترکيتي يسم سوزوي
اکا معلوم ايليايين ديي نوحه قلديي اغلديي اندن امام علي
يتديي اي کيتي اغلامه يتديي اول صورد وغوک کيتي اشدم
شول محراب ايچنده اوتورن يوزي منوّر کشيدن اول الله

اوردی اول اژدهانک بوینه برقیچ اوردی شویله

چالدینکم کنبد کبی انوک باشی ره دوشدی اندن عمر ابن

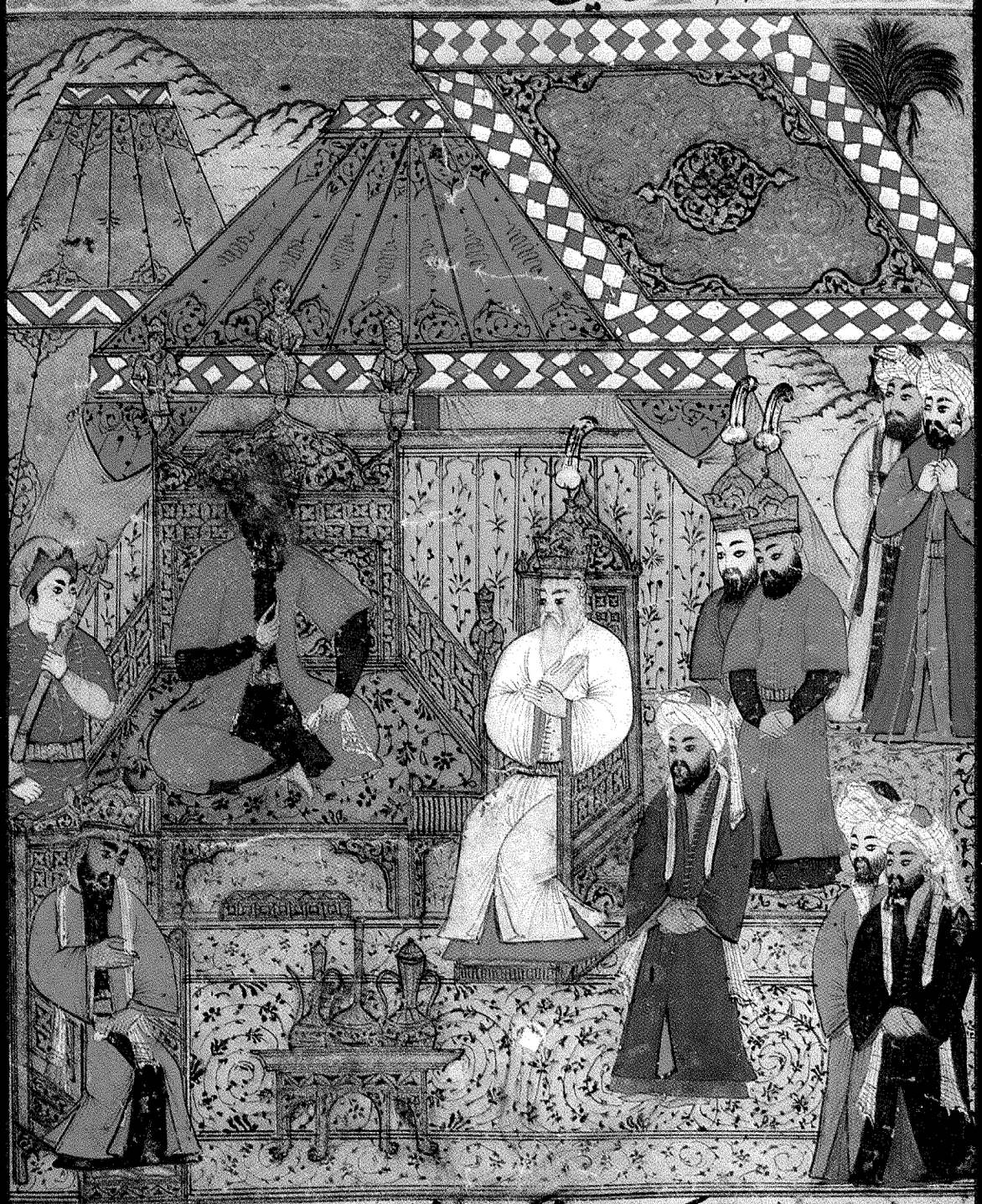

میه چاغردینکم بارک الله ای شیر حق سنوک جانوکا

قیغویور نمسون دیی الویوردی اول اژدهادیخی کندوسی

یاکشتی دولتك یاری قلدی اول لات عزاسکا یاری قلدی

سنك الوکی الدی کل سنی پادشاه اوقوردولا الدلر عبدالله ابن

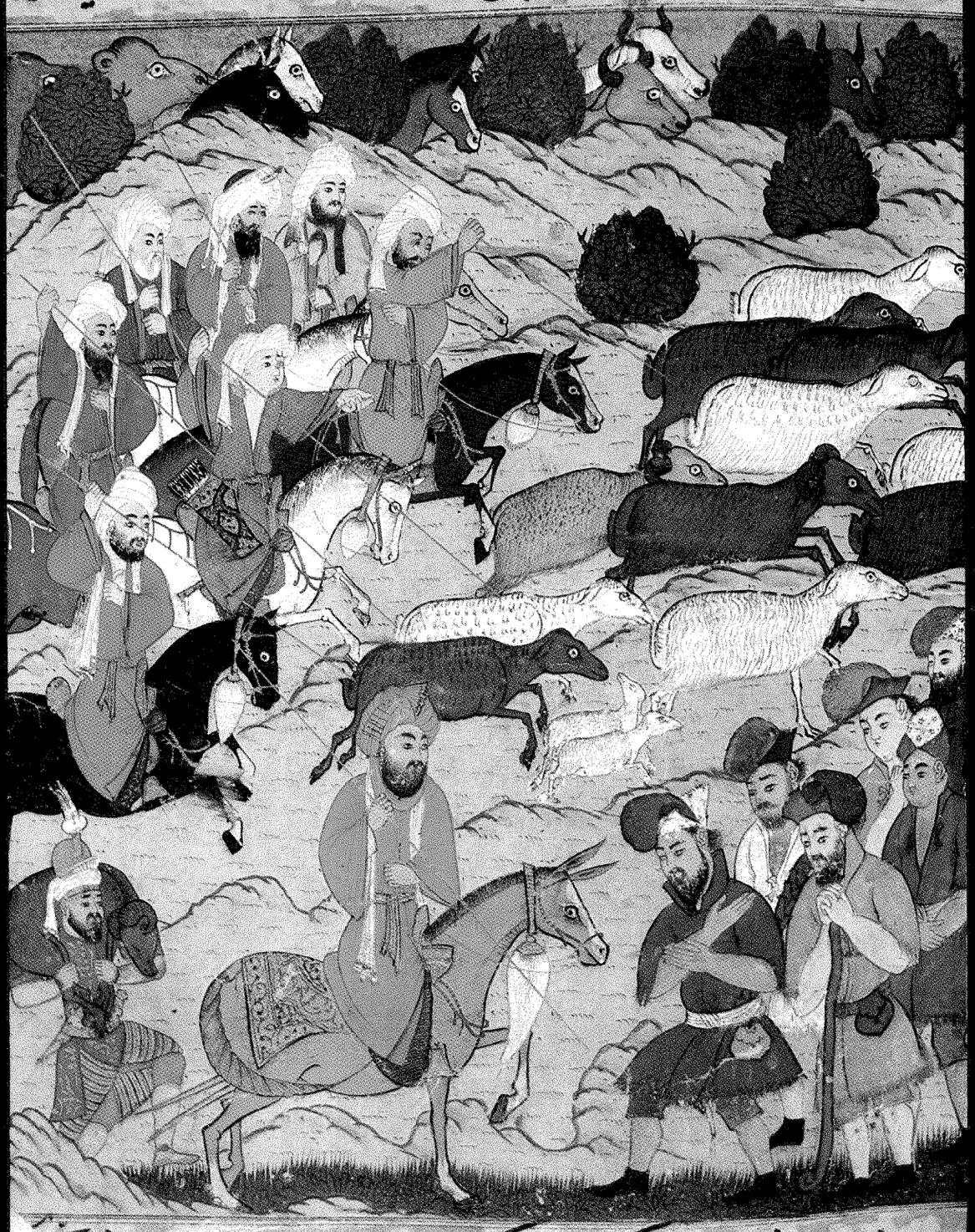

ینسی ایچروچادیره کتوردلر کیردلر اندن عبدالله نظر

یلدی کوردیکم اولچادیر ایچنده برتخت التوندن

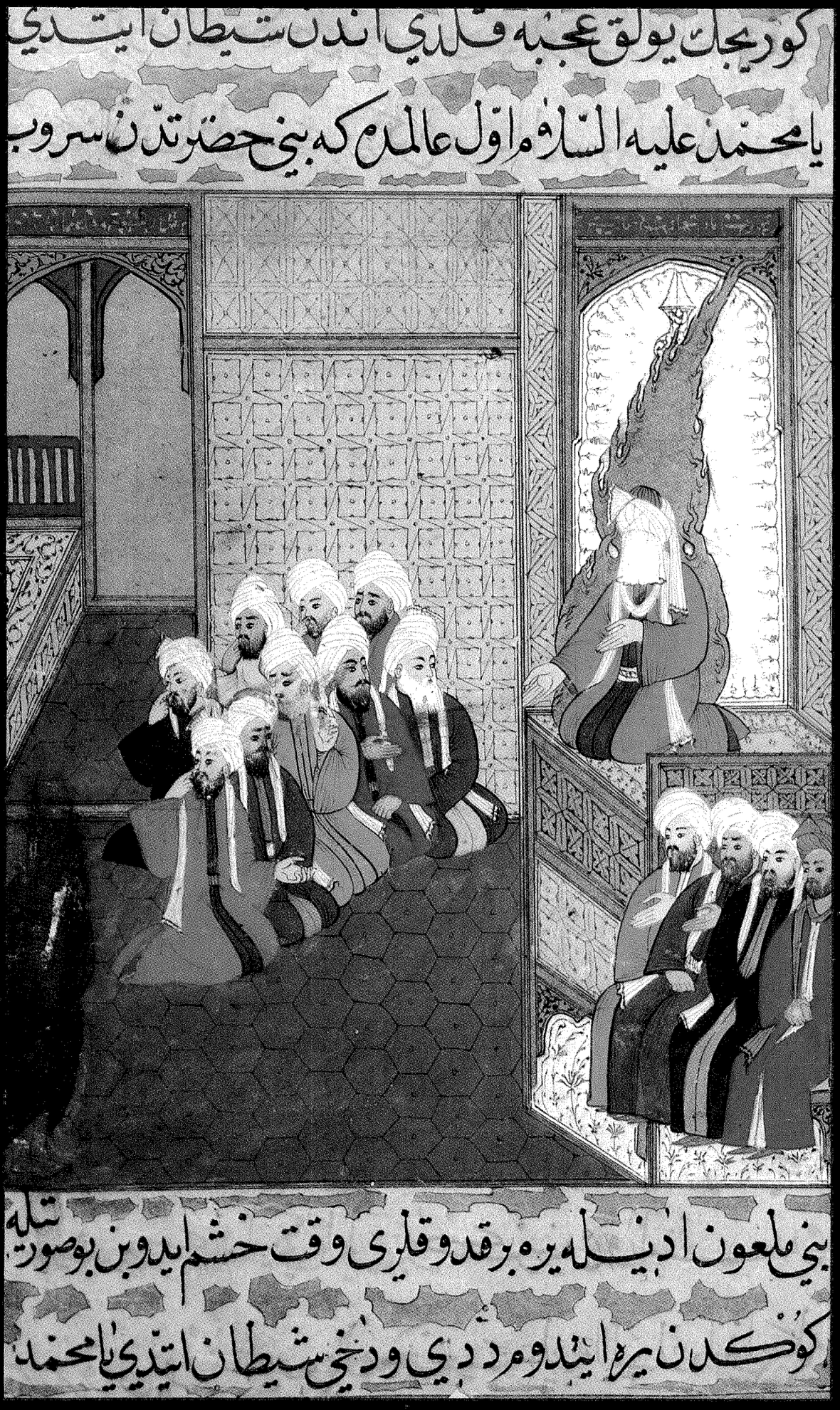
قور تولدلر بونلر ولك برسي الر ويوردي علي حضرتنه اتيدي

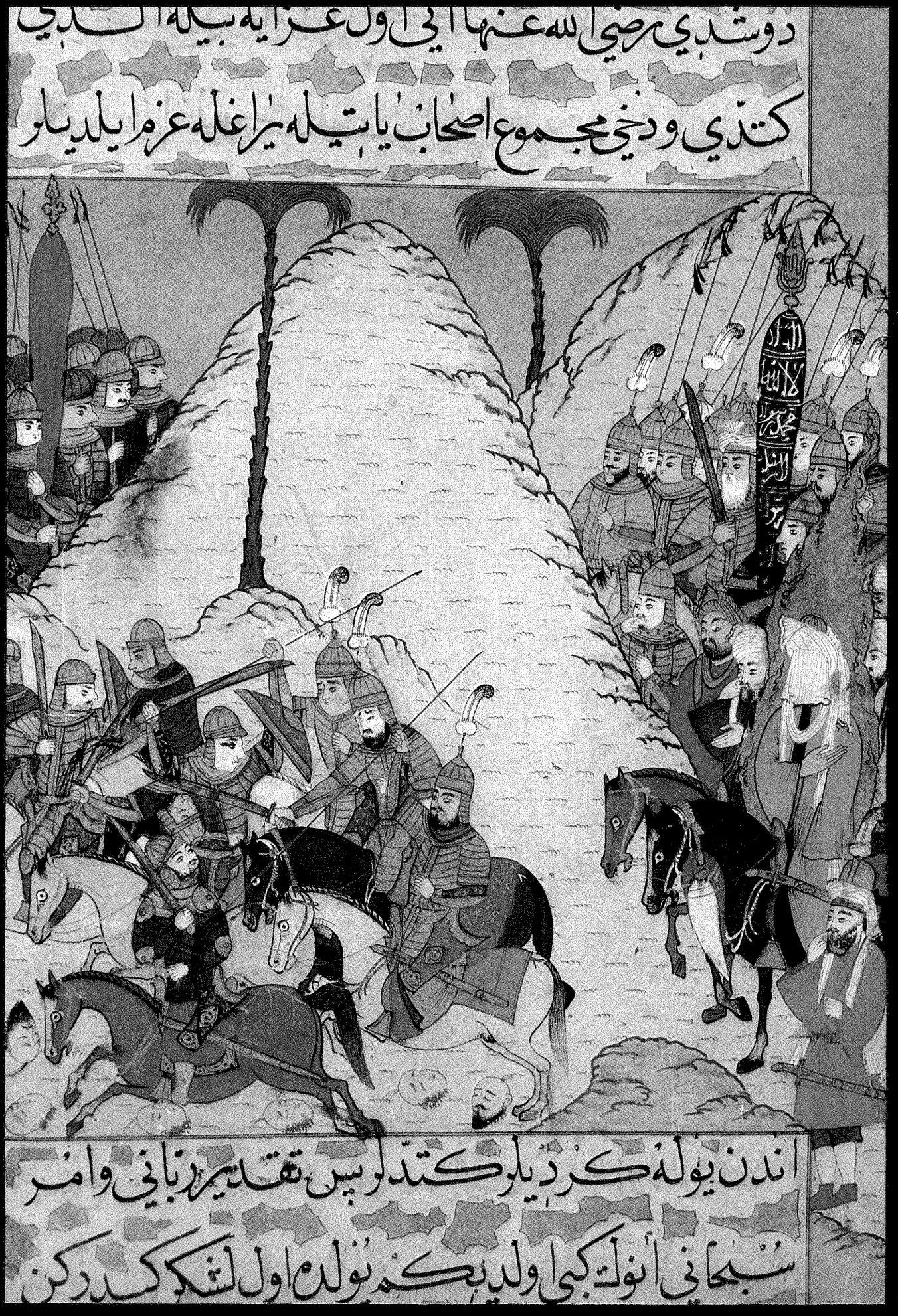
ياخواجه سنكيم اولورسين وسنك ادولك ندردي وبن

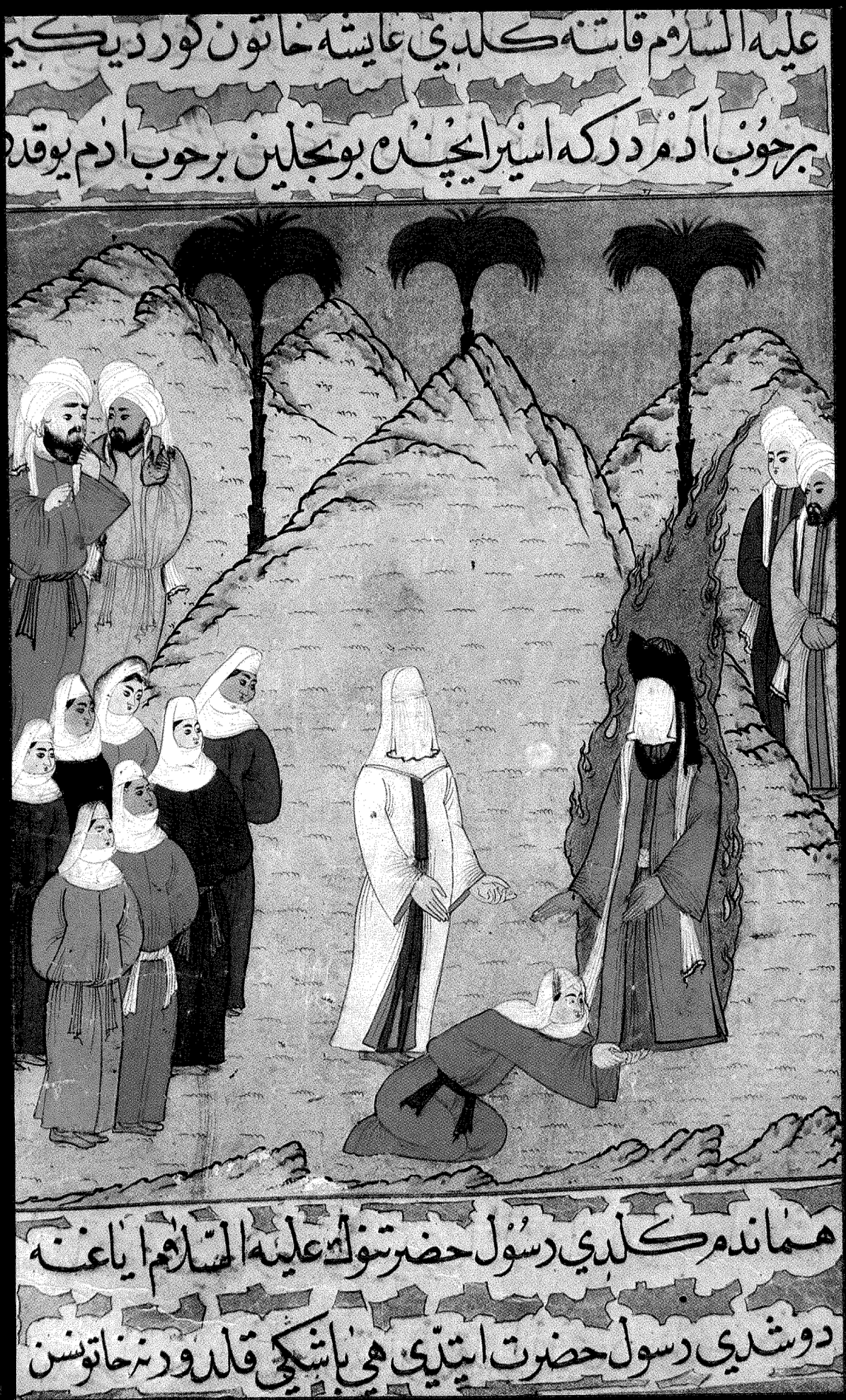

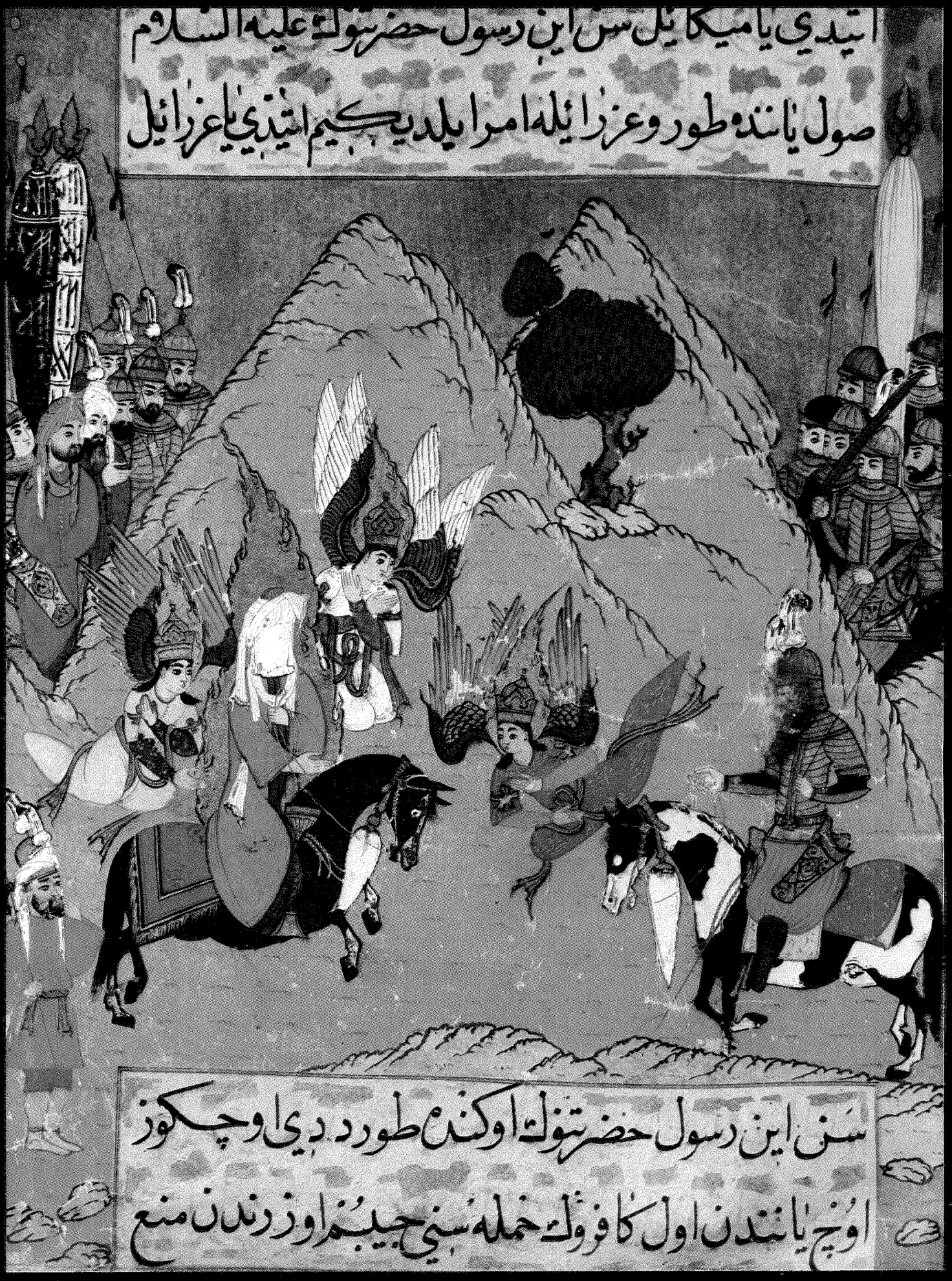
سنجلين پهلوان ادم كوردوكوم يوقدردي اندن علي اتيدي

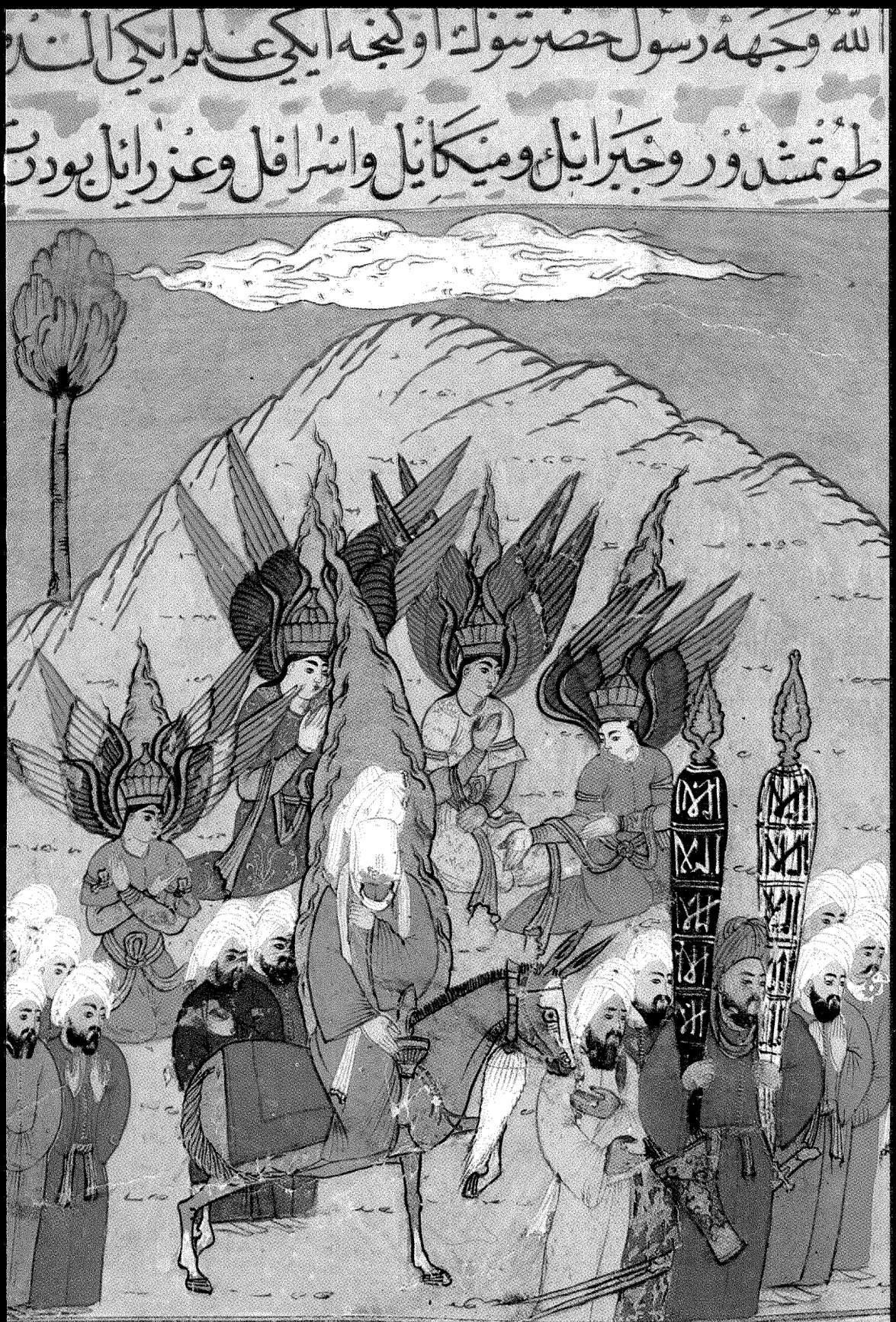
سن بنى كيم ايدوكوم ندرسين وبنوم آدم صورتوب ندرسن

کوریجك یولق عجبه قلدی اندن شیطان ایتدی
یا محمد علیه السلام اول عالمدم که بنی حضرتدن سروب
بنی ملعون ادبنله یره برقدوقلری وقت خشم ایدوب بوصورتله
کوکدن یره ایتدوم دیو دخی شیطان ایتدی یا محمد

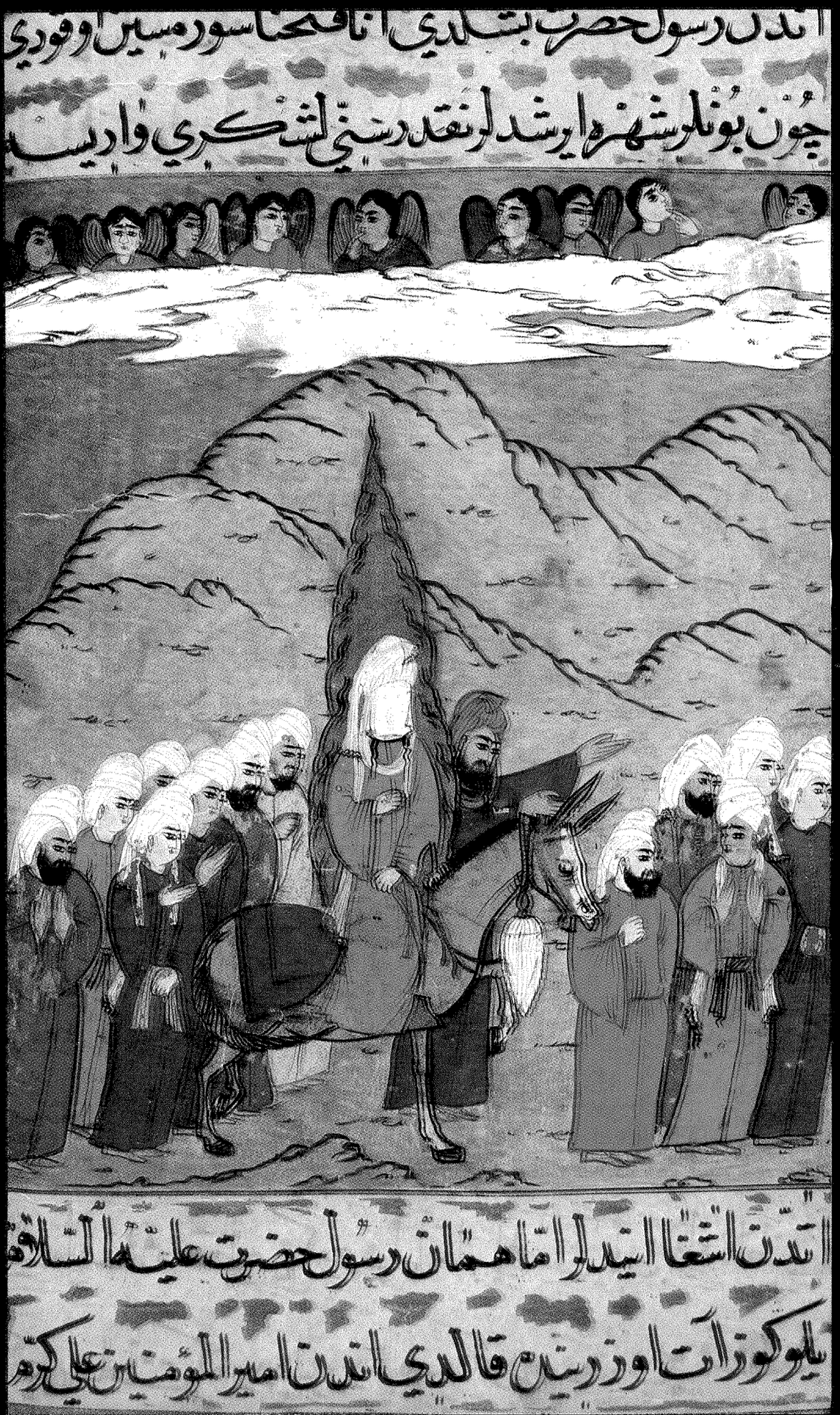

دوستدي رضي الله عنها ايي اول غزايه بيله كلدي
كتدي ودخي مجموع اصحاب يا بيله يراغله عزم ايلديلر
اندن يوله كرديلر كتدلر پس تقدير رباني وامر
سبحاني انوك كبي اولديكم يولده اول لشكر كدركن

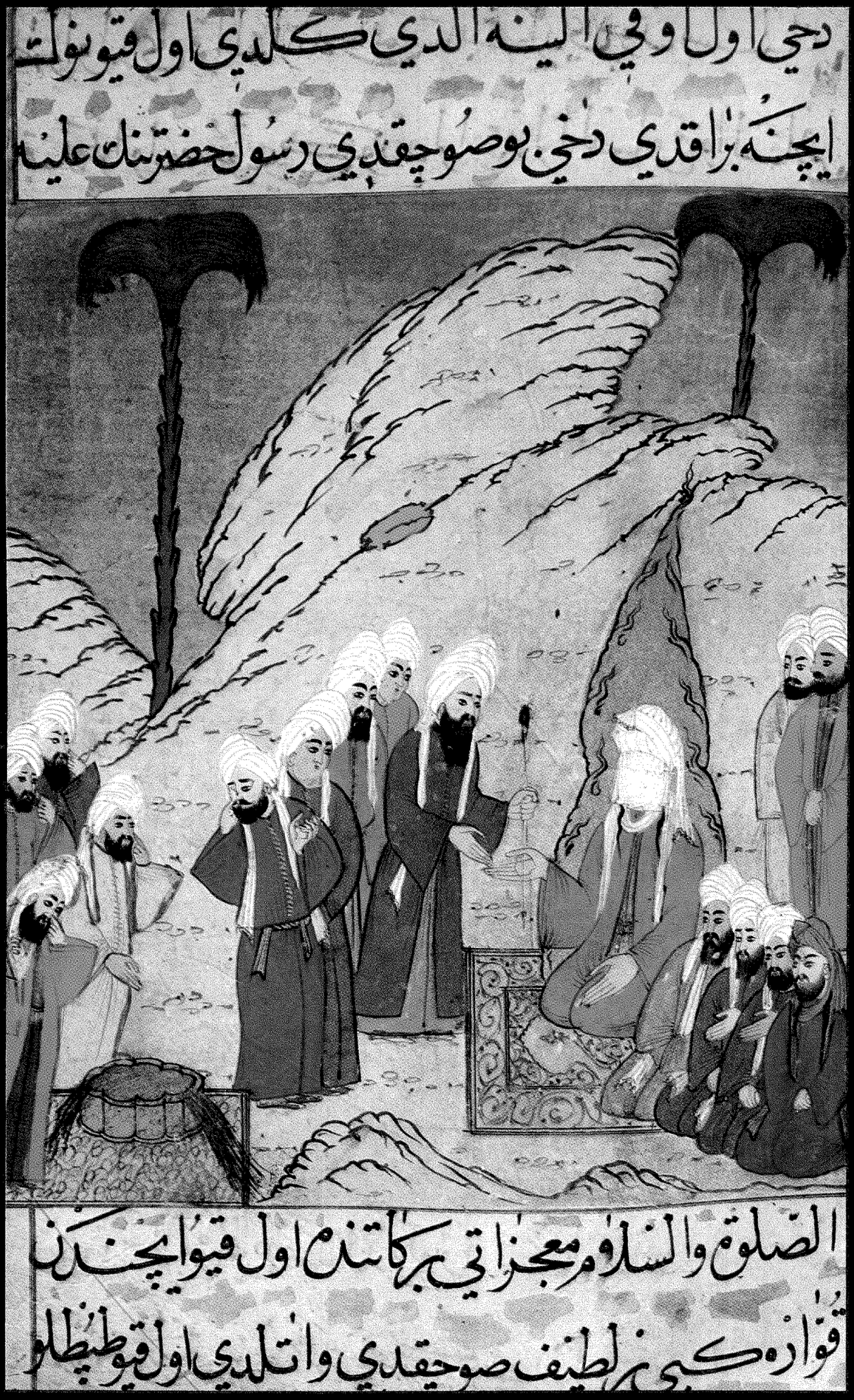

علیه السلام قاتنه کلدی عایشه خاتون کوردیکیم
برجوب آدم درکه اسیر ایچون بوبجلین برجوب ادم یوقدر
همانده کلدی رسول حضرتلرینه علیه السلام ایاغنه
دوشدی رسول حضرت ایتدی هی باشکی قلدو دنر خاتونسن

اتیدی یا میکائیل سن این رسول حضرتوک علیه السلام
صول یاننده طور وعزرائیله امر ایلدیکیم اتیدی یا عزرائیل
سن این رسول حضرتوک اوکنده طوردی اوچکوز
اوچ یاندن اول کافرلک خمله سنی جیبرئیل اوزرندن منع

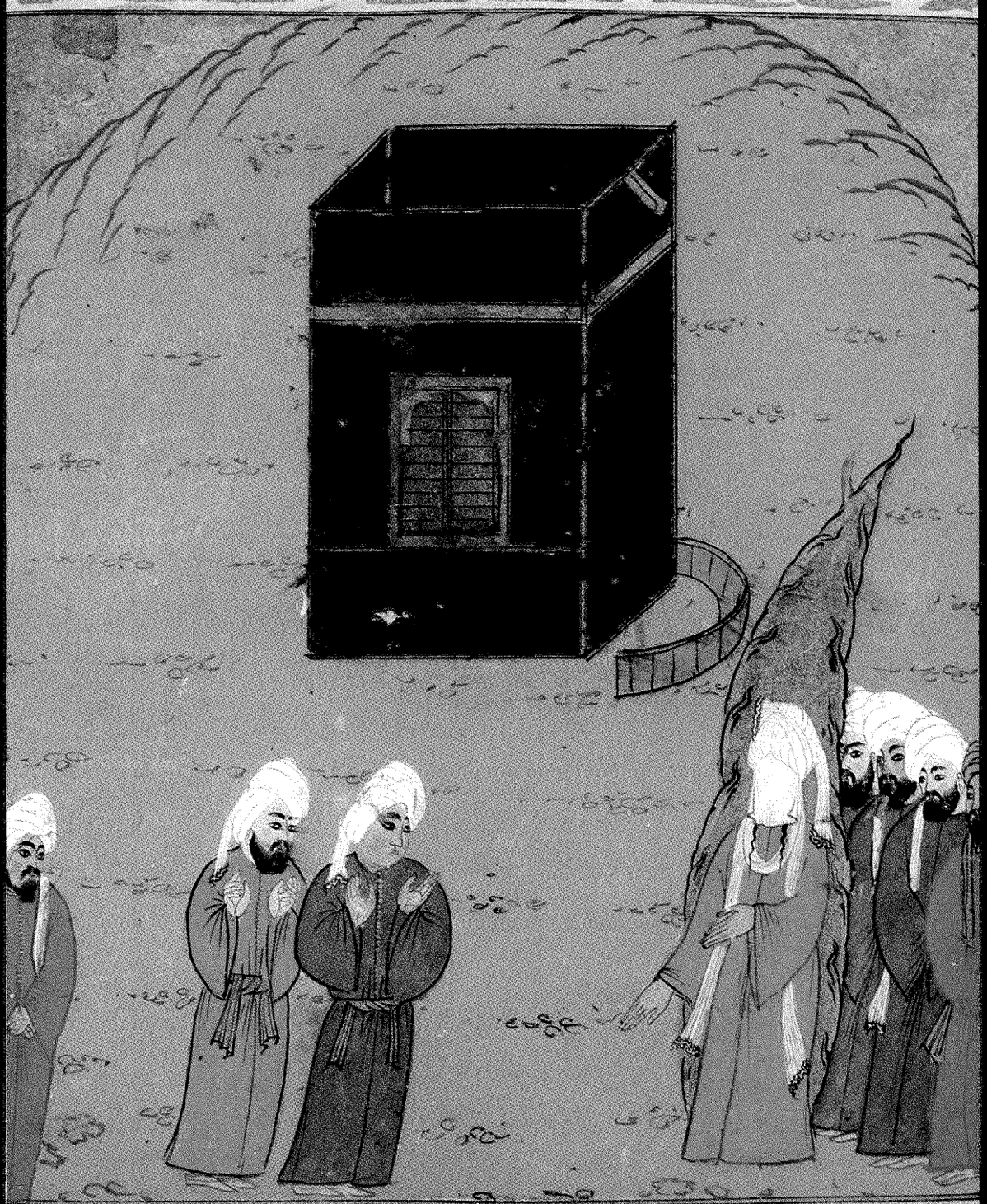
78 a

اندن رسول حضرت بتلدي انا فحاسورمسين وفوري
چون بونلرشهره ايرشدلر نقد رسني لشكري وادياسه
اندن اشغا اسيدلر امامهمان رسول حضرت عليه السلام
يلوكوزات اوزرينه قالدي اندن امير المؤمنين علي كرم

وهم دخي ايله اندلر اندن رسول حضرت عليه السلام

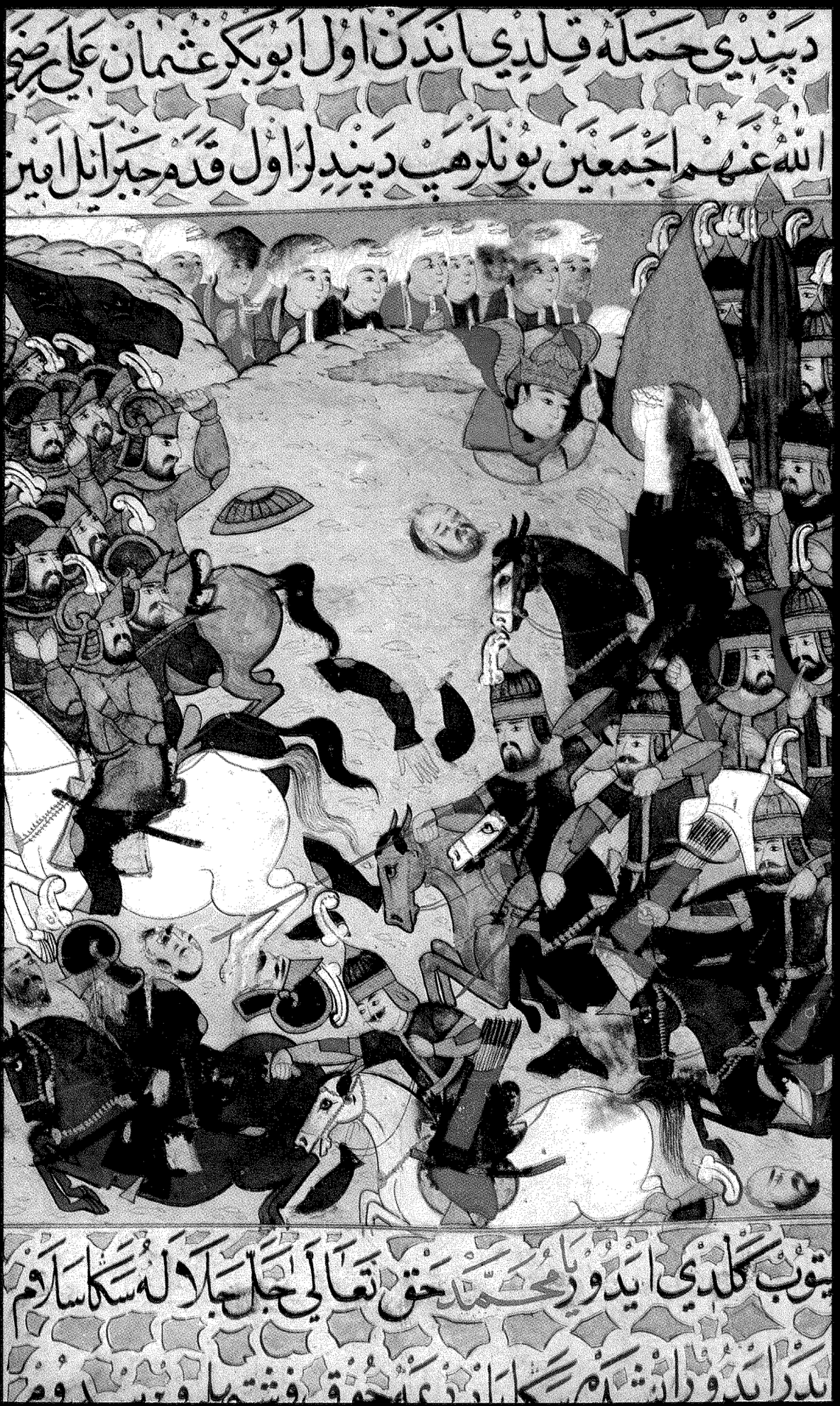
الرويوردودي كوزديكم كعبه نك قاپوسي كليدلو مفتاحي

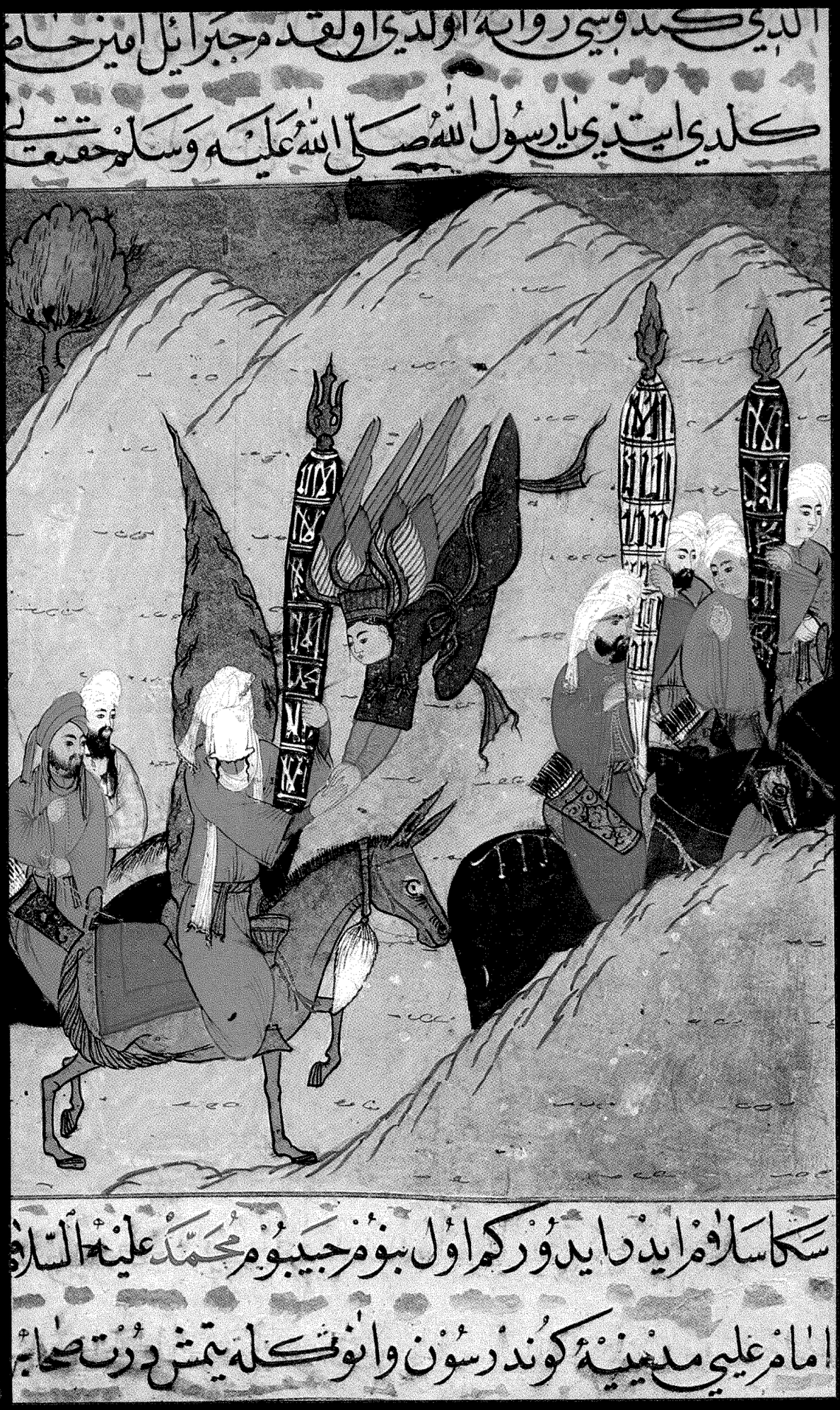

بولمادلر كه اچالر اندن اول قومه صوردي قتي بولك

مفتاحي دي اندن ايتدلر يا رسول الله بونك مفتاحي

اندن علی کرم الله وجهه هبل اعلایی کتوردی
اتدی کلدی برطاشه دوقندی اولی هبل اعلاونك
یوینی اوزولدی وایاغی صندی اندن اولوبی ایی
کوردلر ایسه ان قلدیلر اول بونجه زمانلر زیروطیدوقلری

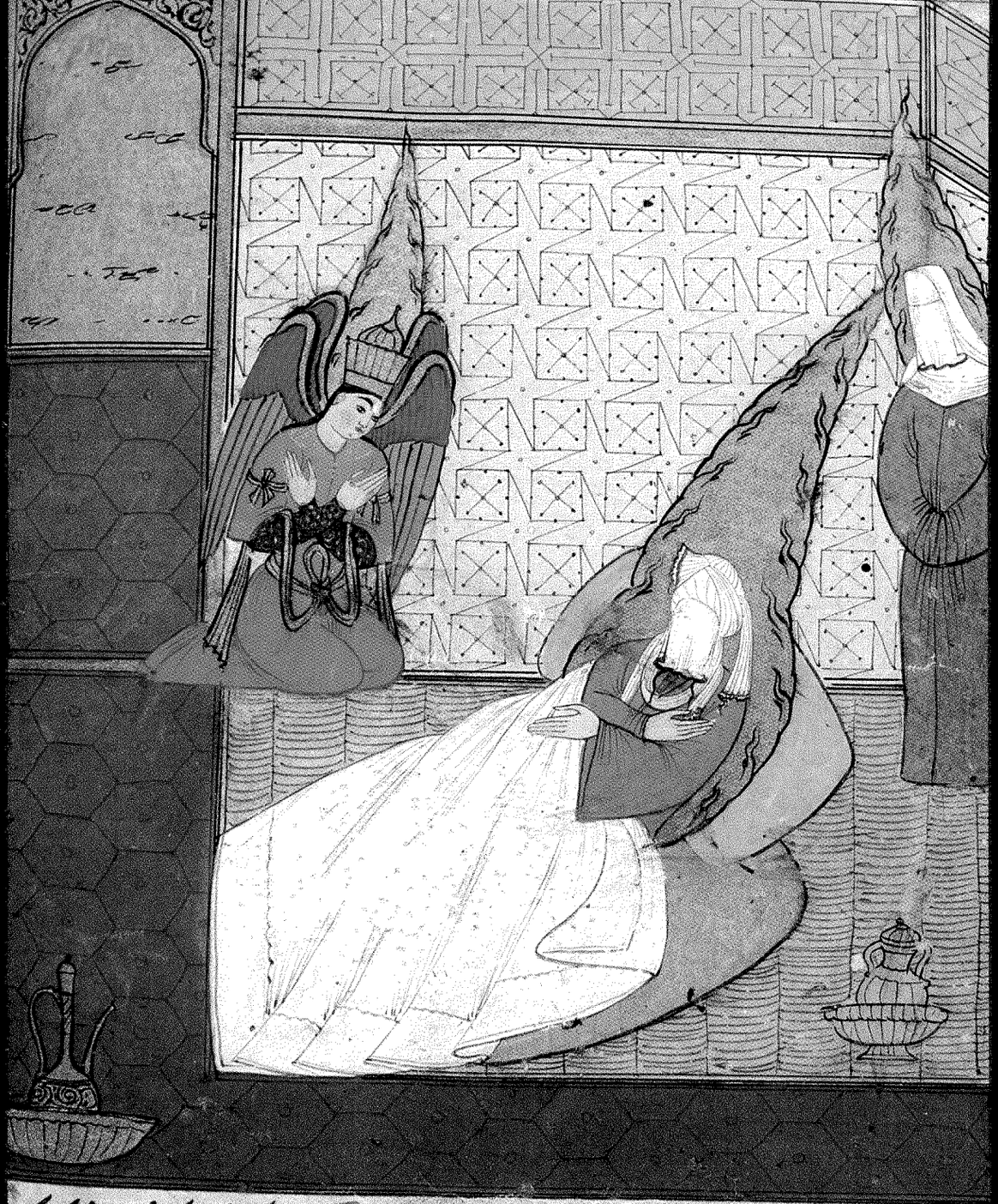

دپندی حمله قلدی اندن اول ابوبکر عثمان علی رضی
الله عنهم اجمعین بونلرهپ دپندلر اول قدم جبرائیل امین
یوب کلدی ایدوریا محمد حق تعالی جل جلاله سکا سلام
یدرایدوراشدم کلایدی حق

اول لشکرینه ایدوریا قوم قومماك اول امیر وکوزی الدوردکوز

دری اندن علی یتندی اول اسقاف ملعونی دیخبر الینه

رسول علیه السلام ایتدی یا قرنداشم جبرائیل علیه السلا
عزرائیل جانمی قبض ایمکه کلدی چونکم الله امر ید ورجا ی

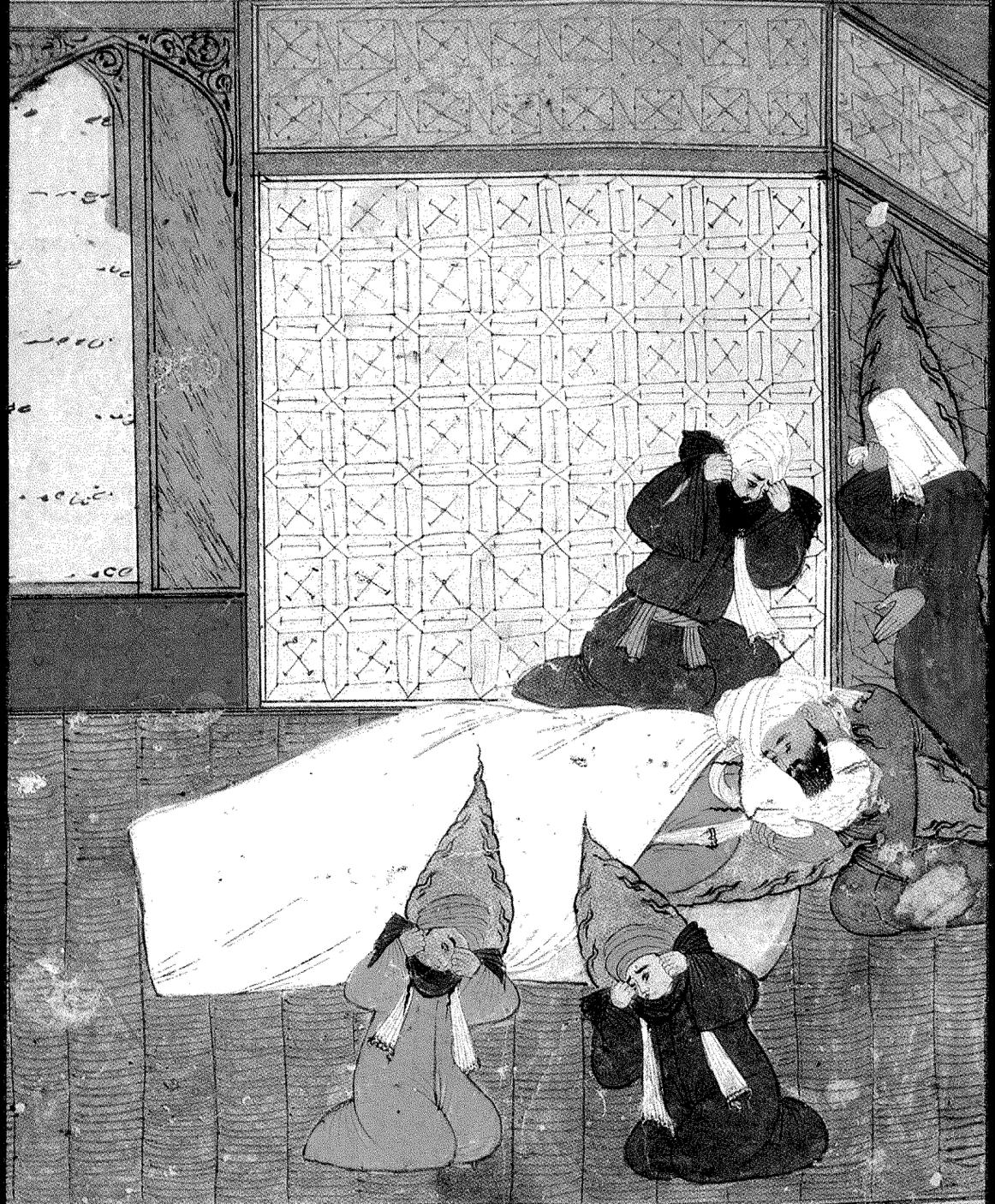
حسنی حسینی اوپدی بغیرسه بصدی اندن فاطمه

وداع ایلدی دیخی زاری قلدی اغلادی اندن یوزنی

کتوردی اتاسنك اولمبارك ایاغنه سوردی اندن حضرت

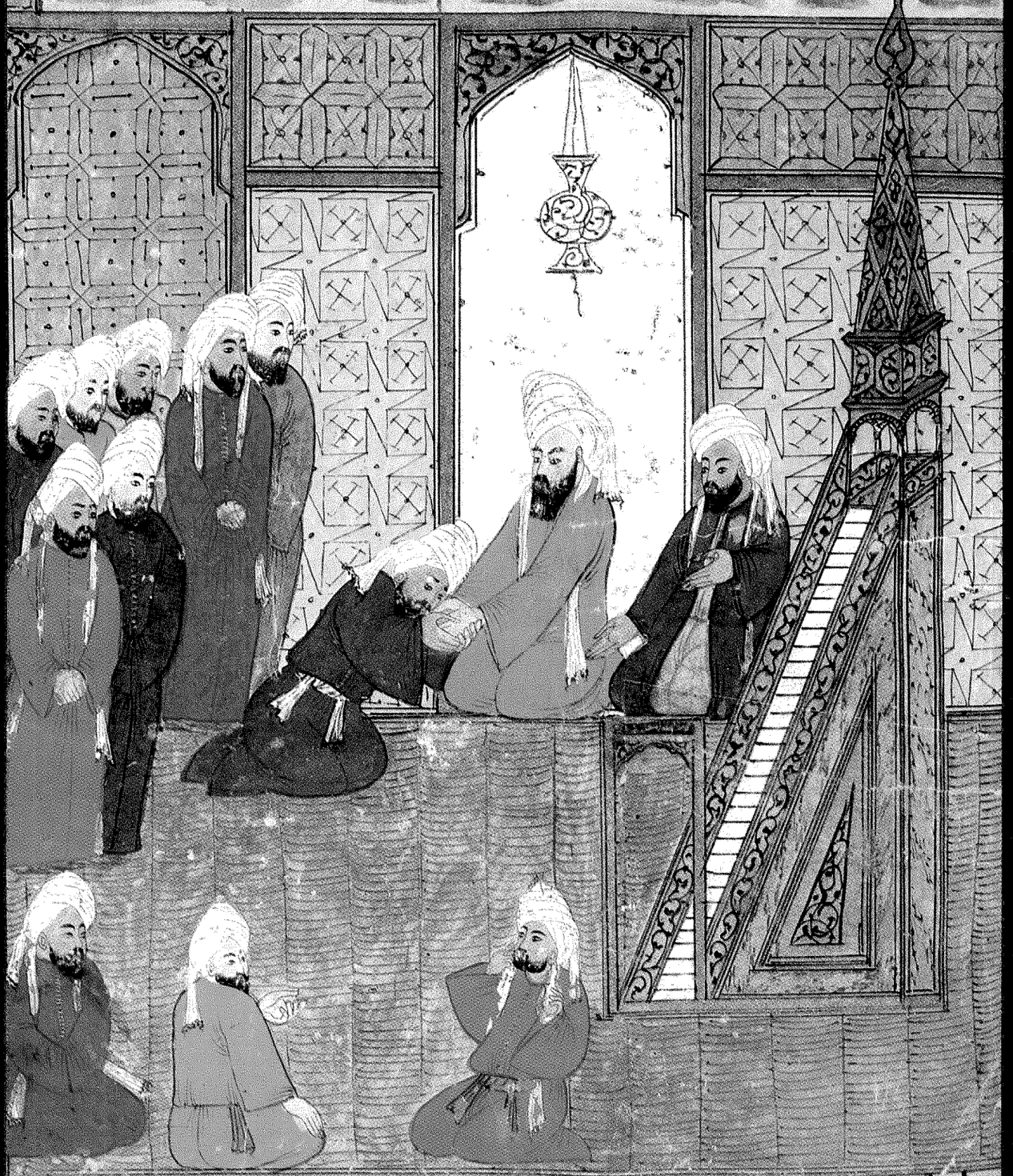
رسول علیه السلام ایتدی یا فاطمه ملول اولمغیل که قاموس

يدر راويلر بونده شويله روايت قلورلركم ابوالحسن البكري
محمد ابن اسحاق قولندن رحمة الله عليه ايدورراولكونكه رسول

طوردیلر بیعت اتدیلر اندن ابوبکر منبردن اندی اندن

صکره اتفاق بوکا اتدیلر کم حضرت رسولی علیه السلام یویایلر

اندن صکره بونلر ایتدیلر عجب حضرت رسولی یرده قویایلوم

S.N. 1. Hz. Muhammed'in doğacağı gece annesi Âmine'ye görünen olaylar, Melekler yerle gök arasına ipek döşek serer, atlı ve kanatlı melekler doğuya, batıya ve Kâ'be'nin damına birer sancak dikerek, Âmine'nin babasının evini tavaf ederler. *Birinci cilt, s.214a.*

S.N. 2. Hz. Muhammed'in doğacağı an meleklerin Âmine'ye cennet saçıları saçması. *Birinci cilt, s.216b.*

S.N. 3. Hz. Muhammed'in doğumundan sonra, onu yıkayıp, sırtını peygamberlik mührüyle mühürlemek için üç meleğin gelişi. *Birinci cilt, s.223b.*

S.N. 4. Sütanne Halime Hz. Muhammed'i emziriyor. *Birinci cilt, s.255a.*

S.N. 5. Hz. Muhammed, çocukluğunda gösterdiği mucizeyle bir arslanı ehlileştiriyor. *Birinci cilt, s.262a.*

S.N. 6. Sütanne Halime ve kocası, Hz. Muhammed'i ailesine teslim etmek için Mekke'ye gidiyorlar. Yol üzerinde rastladıkları bir kâhin beş yaşındaki Hz. Muhammed'i göstererek O'nun son peygamber olduğunu söylüyor. *Birinci cilt, s.269a.*

S.N. 7. Hz. Muhammed'in çocukluğunda gösterdiği mucizeyle halası Atike'nin bahçesindeki kuru hurma ağacı meyve veriyor. *Birinci cilt, s.283b.*

S.N. 8. Hz. Muhammed, Mekkeli bir öğretmenden okuma ve yazma öğreniyor. *Birinci cilt, s.290a.*

S.N. 9. Hz. Muhammed'in mucizelerini kıskanan Ebûcehl ve arkadaşları, Hz. Muhammed'e taşlarla saldırır. Hz. Muhammed'in arkadaşları onlara taş atarak karşılık verir. Ancak, Hz. Muhammed'in bir avuç toprağı saldırganlara atması, onları kaçırtmağa yeter. *Birinci cilt, s.309b.*

S.N. 10. Hz. Muhammed, Yemen ordusunun kuvvetinden çekinen yaşlı dedesi Abdülmuttalib'i teselli ediyor. *Birinci cilt, s.315b.*

S.N. 11. Hz. Muhammed, amcası Hamza ve diğer akrabalarıyla birlikte Yemenlilerle savaşmak için giderken, düşman tarafına gönderilen bir casusla konuşuyor. *Birinci cilt, s.319b.*

S.N. 12. Gözünden hasta olan Hz. Muhammed'i, dedesi, amcaları Ebûtalib ve Zübeyr, Mekke-Taif arasında bir manastırdaki rahip Semi'ye tedavi için getiriyorlar. *Birinci cilt, s.345b.*

S.N. 13. Hz. Muhammed'in dedesi Abdülmuttalib ölmek üzeredir. Akrabalarına Hz. Muhammed'i nasıl korumaları gerektiğini anlatıyor. *Birinci cilt, s.368b.*

S.N. 14. Hz. Muhammed'in mucizesiyle bir devenin konuşması. *Birinci cilt, s.394b.*

S.N. 15. Hz. Muhammed gösterdiği mucizeyle, sel sularıyla coşmuş bir nehirden kervan halkının sağsalim geçmesini sağlıyor. *Birinci cilt, s.398a.*

S.N. 16. Bilgin keşiş Mühelhel, Hatice'nin evinin önünde rastladığı Hz. Muhammed'e övgü dolu sözler söyler. Olayı Hatice ve Ebûtalib'in karısı Fatma seyrediyor. *İkinci cilt, s.8a.*

S.N. 17. Zengin bir iş hanımı olan Hatice, ticaret kervanında Hz. Muhammed'e iş verir. Yola çıkmadan önce kendisine elbise ve sarık hediye edilir. *İkinci cilt, s.30a.*

S.N. 18. Hz. Muhammed kervanın yolunu kesen bir ejderha ile konuşuyor. *İkinci cilt, s.40b.*

S.N. 19. Hz. Muhammed'in aile büyükleri Hatice'yi Hz. Muhammed'e istemek için geleceklerdir. Hatice'nin evi bu konuklar için süsleniyor. *İkinci cilt, s.88b.*

S.N. 20. Hz. Muhammed, oğlu Kasım'ın doğumunda şerbet dağıtıyor. *İkinci cilt, s.105a.*

S.N. 21. Hz. Muhammed yeni doğan amca oğluna Ali ismini verir. *İkinci cilt, s.113b.*

S.N. 22. Onarım sırasında, Kâ'be temelinde ortaya çıkan ejderi, Hz. Muhammed'in mucizesiyle, bir ukab kuşu gök yüzüne kaçırıyor. *İkinci cilt, s.127a.*

S.N. 23. Kâ'be'nin onarımından sonra, Hacerü'l-Esved'i kimin eski yerine taşıyacağı konusunda Mekkeliler arasında tartışma çıkar. Taş, Hz. Muhammed'in hakemliğinde yerine konuyor. *İkinci cilt, s.133a.*

S.N. 24. Hz. Muhammed Hira dağına çıktığında etrafında "Selâm sana ya Resulallah," diyen sesler duyunca, Mekke'ye döner ve Kâ'be'yi tavaf eder. *İkinci cilt, s.151b.*

S.N. 25. Hz. Muhammed Hira dağına tırmandığı bir gün, "ey Allah'ın yarattıklarının en hayırlısı" diyen şesler duyar ve yerle gök arası nurla dolar. *İkinci cilt, s.155a.*

S.N. 26. Hz. Muhammed, Ramazanın onbeşinci günü çıktığı Hira dağında ikinci kez "ey Allah'ın yarattıklarının en hayırlısı" diyen sesi işitir ve her yer nurla dolar. *İkinci cilt, s.158b.*

S.N. 27. Hz. Muhammed'e peygamberlik verilmesinden kısa bir süre sonra, Cebrâil Hz. Muhammed'in evinde O'na görünür. *İkinci cilt, s.167a.*

S.N. 28. Hz. Muhammed, Cebrâil'in öğrettiği şekilde ilk abdesti alır. *İkinci cilt, s.170b.*

S.N. 29. Hz. Muhammed, Cebrâil'in öğrettiği şekilde, karısı Hatice ve yeğeni Ali ile birlikte namaz kılar. *İkinci cilt, s.283b.*

S.N. 30. Ebûbekr Müslüman oluyor. *İkinci cilt, s.298a.*

S.N. 31. Hz. Muhammed Müslüman olmayanların eziyetinden bıkar. Tanrı'dan yardım diler. Tanrı Cebrâil'i gönderir. Hz. Muhammed'i cennet tahtına oturtan Cebrâil ve diğer melekler, Hz. Muhammed'e emrinde olduklarını söylüyorlar. *İkinci cilt, s.383a.*

S.N. 32. Hz. Muhammed'in amcası Hamza'nın Müslüman olması. *İkinci cilt, s.388b.*

S.N. 33. Ebûbekr Habeş köle Bilâl'i Hz. Muhammed'in yanına getirir, ona kendisinin ve Bilâl'in birer kul olduklarını söyler. *İkinci cilt, s.406a.*

S.N. 34. Hz. Muhammed ve arkadaşları namaz kılmak için Kâ'be'ye geliyor ve Bilâl namaz vaktini bildiriyor. *İkinci cilt, s.263a.*

S.N. 35. Kur'an'ın ilk kez açıkça Kureyşlilerin önünde, Kâ'be'de Abdullah b. Mes'ud tarafından okunması. *İkinci cilt, s.189a.*

S.N. 36. Hz. Muhammed gösterdiği mucizeyle Ay'ı iki parçaya ayırır. Bu olaya şahit olan Habib b. Malik ve arkadaşları Müslüman oluyor. *İkinci cilt. s.466b.*

S.N. 37. Hz. Muhammed'in peygamberliğine inanmayan Ebûcehl kılıcıyla intihar etmek ister. *İkinci cilt, s.492a.*

S.N. 38. Hz. Muhammed, Cebrâil ve diğer meleklerin eşliğinde Burak'a binerek, Mirâç yolculuğuna başlayacağı yere, Mescidü'l Aksa'ya gidiyor. *Üçüncü cilt, s.5a.*

S.N. 39. Hz. Muhammed, Mirâç yolculuğuna başlamadan önce, Mescidü'l-Aksa'da kendinden önceki peygamberlere ve meleklere imamlık yaparak namaz kıldırıyor. *Üçüncü cilt, s.6b.*

S.N. 40. Hz. Muhammed'in bedduasını alan zengin Nâciz b. Ferrâş'ın fakir düşüp dilenmesi. *Üçüncü cilt, s.147a.*

S.N. 41. Nufeyl b. Gavs, son peygamberle ilgili olarak Tevrat'da yazılı bilgileri Yahudilere okuyor. *Üçüncü cilt, s.215b.*

S.N. 42. Mekke'den Medine'ye Tanrı tarafından verilen göç emrini Cebrâil, Hz. Muhammed'e bildiriyor. *Üçüncü cilt, s.286a.*

S.N. 43. Mekke'den Medine'ye hicret sırasında Hz. Muhammed ve Ebûbekr Kureyşlilerden sakınmak için bir mağarada gizleniyor. *Üçüncü cilt, s.296a.*

S.N. 44. Hz. Muhammed Mekke'den Medine'ye hicret sırasında, evinde konakladığı Ümmümabed'in kötürüm çocuğunu mucize göstererek iyileştiriyor. *Üçüncü cilt, s.320b.*

S.N. 45. Mekke'den Medine'ye gelen Hz. Muhammed ve Ebûbekr'i Medineli hanımlar kasideler söyleyerek karşılıyor. *Üçüncü cilt, s.346b.*

S.N. 46. Hz. Muhammed, devesi kimin evinin önünde dururşa, Medine'de o evde konuk olacağını söyler. Deve, Eyyûb'un evi önünde durur. *Üçüncü cilt, s.350a.*

S.N. 47. Cebrâil, Hz. Muhammed'e namaz vaktinin Müslümanlara nasıl haber verileceğini ve neler söyleneceğini bildiriyor. *Üçüncü cilt, s.438a.*

S.N. 48. Medine'de yapılan ilk mescite gelen halk çoğalınca, arkada kalanlar Hz. Muhammed'in hutbesini duyamazlar. Bunun üzerine Hz. Muhammed üç basamaklı merdiven yapılmasını emreder. Bu basamakta Hz. Muhammed hutbesini okuyor. *Üçüncü cilt, s.448b.*

S.N. 49. Nasrânî keşişler Hz. Muhammed'e İsa Peygamber hakkında soru sorarlar. O sırada Cebrâil Âl-i İmran suresinden ayetler getirir. *Üçüncü cilt, s.457b.*

S.N. 50. Cebrâil, Hz. Muhammed'e, kızı Fatma'yı, Allah'ın emriyle meleklerin şahitliğinde Ali'ye nikâh ettiklerini, Hz. Muhammed'in de onları yeryüzünde nikâh etmesini söylüyor. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.12b.*

S.N. 51. Fatma ile Ali'nin düğünü için hazırlanan yemek Hz. Muhammed'in gösterdiği mucizeyle, bütün Medinelilerin yemesine rağmen bitmez. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.21b.*

S.N. 52. Hz. Muhammed, kızı Fatma ile yeğeni Ali'yi evlendiriyor. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.24b.*

S.N. 53. Hz. Muhammed'in mucizesiyle, çoban Amr b. Zeyd'in boş testisi suyla doluyor. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.60b.*

S.N. 54. Hz. Muhammed'in emriyle, Ali'nin mucize göstererek, Abbâs'a ait arıları Medine'ye götürmesi. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.124a.*

S.N. 55. Bedr savaşı. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.221b.*

S.N. 56. Bedr'de Ali ve Hamza düşmanla savaşıyor. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.253b.*

S.N. 57. Bedr savaşı sırasında Cebrâil bir ayet getiriyor (III/200), *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.229b.*

S.N. 58. Bedr savaşında Cebrâil ve diğer melekler Müslümanların yardımına geliyor. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.263b.*

S.N. 59. Kaynuka kavminin pazar yerine gelen bir Müslüman kadını kuyumcudan alışveriş yapıyor. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.310a.*

S.N. 60. Hz. Muhammed ve ordusu Mekkelilerle savaşmak için Uhud'a gidiyor. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.343b.*

S.N. 61. Hz. Muhammed ve ordusu Mekkelilerle savaşmak için Uhud'a gidiyor. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.391b.*

S.N. 62. Uhud savaşı sırasında Vahşi, Hz. Muhammed'in amcası Hamza'yı şehit eder. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.361a.*

S.N. 63. Ebûsüfyan'ı Uhud savaşı sırasında kovalarken şehit olan Hanzel'i melekler yıkıyor. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.413b.*

S.N. 64. Uhud savaşı sırasında Hz. Muhammed, Ali ve Ebûbekr düşmanla teke tek savaşırken, Müslüman askerleri arasında Hz. Muhammed'in öldürüldüğü haberi yayılır. Bu habere inanan Ömer, Talha ve arkadaşları silahlarını bırakıp ağlar. *Dördüncü cilt, kopya nüsha, s.417a.*

S.N. 65. Uhud savaşı sırasında Hz. Muhammed'in yaralanması. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.371b.*

S.N. 66. Uhud savaşı sırasında Hz. Muhammed bir kayaya tırmanmakta zorluk çeker. Talha b. Ubeyd ona yardım ediyor. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.379a.*

S.N. 67. Uhud savaşı bitmiştir. Savaşta şehit olan Hz. Muhammed'in amcası Hamza ve diğer Müslümanlar. Ebûsüfyan'ın karısı Hind ve Kureyşli kadınlar Hamza'nın en büyük düşmanları olduğunu söylüyorlar. *Dördüncü cilt, asıl nüsha, s.384b.*

S.N. 68. Ali, Seyf b. Mugîre kalesi halkını esir alarak Hâlid b. Velîd'in ve esirlerin kale beyi olan Seyf b. Mugîre'nin yanına getirişi. *Altıncı cilt, s.19b.*

S.N. 69. Medine'den kimseye haber vermeden ayrılan Ali'yi Hz. Muhammed merak eder. Cebrâil, Ali'nin sağsalim ve ganimetlerle dönmekte olduğunu haber veriyor. *Altıncı cilt, s.22b.*

S.N. 70. Hz. Muhammed ile tanışmak isteyen Beni-neccar kabilesinden Müslüman Elvah b. Âbid'i Ali mescite alıyor. *Altıncı cilt, s.62a.*

S.N. 71. Ali ve askerleri Beni-neccar kabilesiyle savaşmak için giderken önlerine çıkan büyük bir yılanı Ali tek başına öldürüyor. *Altıncı cilt, s.70b.*

S.N. 72. Beni-neccar kabilesi reisi Miskâl'e Abdullah b. Enes methiye okuyor. *Altıncı cilt, s.85b.*

S.N. 73. Beni-neccar kabilesinin reisi Miskâl'in sürüsünü otlatan çoban Ganim'den Ali, Miskal ve kuvveti hakkında bilgi alıyor. *Altıncı cilt, s.90a.*

S.N. 74. Hz. Muhammed kendisini görmeğe gelen Şeytan ile Medine'de mescitte konuşuyor. *Altıncı cilt, s.131b.*

S.N. 75. Hz. Muhammed ve ordusu Mutallaka kabilesiyle savaşıyor. *Altıncı cilt, s.135b.*

S.N. 76. Hz. Muhammed'in karısı Ayşe, Mutallaka kabilesi reisinin esir edilen kızını, Hz. Muhammed'in yanına getiriyor. *Altıncı cilt, s.136b.*

S.N. 77. Cebrâil, Mikail ve Azrâil, Esced b. Guveylime ile teke tek döğüşe hazırlanan Hz. Muhammed'in yardımına geliyor. *Altıncı cilt, s.176a.*

S.N. 78. Mekke'nin fethine giden Müslüman ordusu. Cebrâil, Mikail, İsrâfil ve Azrâil Hz. Muhammed'i koruyor. *Altıncı cilt, s.297b-298a.*

S.N. 79. Hz. Muhammed ve arkadaşları hac için Mekke'ye giderken susuz kalırlar. Konak yerindeki boş kuyuya Hz. Muhammed'in verdiği ok atılınca kuyu suyla dolar. *Altıncı cilt, s.229a.*

S.N. 80. Mekke'nin fethinden sonra Hz. Muhammed Kâ'be'yi tavaf ediyor. *Altıncı cilt, s.299b.*

S.N. 81. Ali, Kâ'be içindeki putları kırıyor. *Altıncı cilt, s.303a.*

S.N. 82. Müslüman ordusu, Huneyn'de Havâzinlilerle savaşırken, Cebrâil meleklerle gelerek Hz. Muhammed'in emrinde olduklarını söylüyor. *Altıncı cilt, s.338a.*

S.N. 83. Hz. Muhammed ve ordusu Tebük seferine giderken, Cebrâil Hz. Muhammed'e, Tanrı'nın Ali'yi 74 sahabeyle birlikte Medine'ye göndermesini emrettiği haberini getiriyor. *Altıncı cilt, s.378a.*

S.N. 84. Ali, İskaf'ın kumandasındaki Hıristiyan ordusuyla yaptığı savaşta düşman ordusundan Bulis'i bir çocuk gibi belinden kavrıyarak esir alıyor. *Altıncı cilt, s.391a.*

S.N. 85. Hz. Muhammed hastadır. Hasta yatağında ölümüyle ilgili olarak Cebrâil ile konuşuyor. *Altıncı cilt, s.408b.*

S.N. 86. Hz. Muhammed ölmeden önce kızı Fatma, torunları Hasan ve Hüseyn ile vedalaşıyor. *Altıncı cilt, s.410b.*

S.N. 87. Hz. Muhammed'in ölümü. Hasan, Hüseyn, Ebûbekr, Ömer ve Fatma ağlıyorlar. *Altıncı cilt, s.414a.*

S.N. 88. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra, mescitte Ebûbekr'e halife olarak biat eden Müslümanlar. *Altıncı cilt, s.417a.*

SİYER-İ NEBÎ YAZMALARINDA MEVCUT TÜM MİNYATÜRLERİN KONU SIRALAMASI

1-1
2-2
3-2
e
4-2
r
(
5-3
6-3
7-3
k
8-4
k
9-5
e
10-5
11-5
k
12-5
c
13-6
Y
k
14-6
b
k
15-7
s
16-7
le
17-7
18-8
ö
19-8
v
20-8
21-8
M
e
22-8
23-8
g
24-9
c
e
25-9
k
s
o
26-1
k

BİRİNCİ CİLT.
Topkapı Sarayı Müzesi, H.1221

1- 12a. Memlûk sultanı Berkuk'un tahta çıkışı.

2- 25b. Âdem ve oğlu Şît Tanrı'ya dua ediyor.

3- 27a. Elinde bir ferman tutan Cebrâil, Âdem ve Şît'e cennet elbisesi giydiriyor.

4- 27b. Şît ve Mehvail'in meleklerin şahitliğinde, Tanrının cennetten gönderdiği zebercetten kubbe önünde evlenmeleri. Cebrâil'in hutbe okuması.

5- 36b. İsmail Peygamber'in oğlu Kaydar'ın avlanması.

6- 38a. Kaydar'ın Vaad ağacı altında uyuması.

7- 39b. Yakup Peygamber ve oğullarının gelişini gören Kaydar, Yakup Peygamber'in eline sarılıyor.

8- 41a. Kaydar, oğlu Hamel'i Mekke'ye getirdiği sırada, insan kılığına giren Azrâil, Kaydar'ın canını alır.

9- 50a. Haşim, gaipten gelen bir emre uyarak, Medine'ye evleneceği kızı görmeğe gidiyor.

10- 51b. Medine'nin ileri gelenleri Haşim'e ziyafet veriyor.

11- 55b. Bir kocakarı kılığına giren Şeytan, Selmâ'ya, Haşim'in kötü bir kişi olduğunu anlatıyor.

12- 59a. Bir Yahudi bilgini kılığına giren Şeytan, Medineli Yahudileri Haşim'e karşı kışkırtıyor.

13- 61b. Haşim'in Selmâ'nın babasını ziyareti. O sırada gerçek Yahudi bilgini, Selmâ'nın kabilesine gelir, babası bilgini karşılar.

14- 65b. Yahudilerin Mekkelilerin üzerine saldırması, Haşim'in bu saldırı sırasında, Yahudi bilgini kılığına girmiş Şeytan'a kılıcını indirmeğe hazırlanması.

15- 73a. Kardeşinin oğlu Şeybetülhamd'ı bulan Muttalib, sevincinden ağlıyor.

16- 76b. Şeybetülhamd ve Muttalib, Yahudilere karşı kendilerine kuvvet vermesi için Tanrı'ya dua ediyorlar.

17- 79a. Şeybetülhamd'ın tek başına Yahudilerle savaşması.

18- 80a. Şeybetülhamd'ın annesinin ve kabile mensuplarının önünde Yahudilerden Latye'yi vurması.

19- 82b. Muttalib ve Şeybetülhamd'ın Mekke'de karşılanışları ve Muttalib'in onu kölesi olarak tanıtması.

20- 84b. Muttalib, Mekkeli ileri gelenlerle Şeybe'yi tanıştırıyor.

21- 85b. Şeybetülhamd'ın (Şeybe) Haşim'in oğlu olduğunu Mekke'nin ileri gelenlerine açıklaması üzerine, toplantıdaki en şerefli yér ona veriliyor.

22- 86b. Rum hükümdarının rüyasını kâhinlere anlatması.

23- 88b. Rum hükümdarı rüyasını bir rahibe tabir ettirmeğe gidiyor.

24- 97b. Abdülmuttalib **Kâ'be** önünde, Tanrı'ya, bir erkek çocuk vermesi için dua ediyor ve onu Tanrı için kurban edeceğini de söylüyor.

25- 98a. Rum hükümdarının geldiğini gören rahip, Tanrı'dan kendisini bu dinsizlerin elinden kurtarmasını, canını almasını diliyor. Tanrı onun canını alır ve Rum hükümdarı bu olaya şahit olur ve Tanrı'nın büyüklüğü karşısında korkar

26- 102b. Abdülmuttalib, oğullarına içlerinden birini Tanrı adına kurban edeceğini söylüyor.

27- 105a. Abdülmuttalib'in, aralarında kur'a çekerek on oğlundan birini kurban edeceği haberini alan karısı ve diğer Mekkeli kadınlar, oğullarından Abdullah'ı kur'a dışı bırakması için Abdülmuttalib'e yalvarıyorlar.

28- 106b. On erkek çocuk arasında kur'a çekilmiş, ve kur'a oğullardan Abdullah'a düşmüştür.

29- 107a. Abdülmuttalib oğlu Abdullah'ı kurban etmek üzere Kâ'be'ye getiriyor.

30- 109b. Mekkeli dostlarının dileği üzerine Abdülmuttalib, kur'ayı tekrarlamak üzere Kâbe'ye geliyor.

31- 110a. Kur'anın tekrar Abdullah'a düşmesi üzerine Abdülmuttalib heyecandan bayılıyor.

32- 112a. Abdülmuttalib oğlu Abdullah'ı kurban etmeğe hazırlanıyor.

33- 113a. Mahzûm kabilesi son anda Abdullah'ı babasının elinden kurtarıyor.

34- 116a. Kur'a Abdullah ile develer arasında yapılır ve kur'a develere düşer.

35- 117a. Develer kurban ediliyor.

36- 118b. Kurban edilen develerin etlerinin ziyafette yenmesi.

37- 120b. Abdülmuttalib, Abdullah ile beraber Yemen'e gider. Orada Zerka isimli bir kâhin kadın onların gelişini beklemektedir.

38- 122a. Şam Yahudileri'nin Yahudi bilgininin etrafında toplanıp gelecek son peygamber hakkında konuşmaları.

39- 127a. Abdülmuttalib ve Abdullah ticaret için Şam'a giderler. Abdülmuttalib, Abdullah'ın gördüğü bir rüyayı Şamlı bilginlere anlatır.

40- 129a. Abdullah'ın kendisini öldürmek isteyen Yahudilerle savaşı.

41- 130a. Abdullah, Yahudilerin hücumundan kendini koruması için Tanrıya yalvarıyor.

42- 131a. Amcasının ve kardeşlerinin Abdullah'ın yardımına gelmeleri.

43- 132b. Esir alınan Yahudilerin şehre getirilmeleri.

44- 141b. Arafat dağına avlanmak için giden Abdullah bir pınar görüyor.

45- 148b. Kâhin kadın Zerka'nın kendilerini meşe dallarıyla gizlemeye çalışan Gassân kabilesini fark edişi.

46- 152a. Mekke'de Satîh isimli bir kâhin, gelecek son peygamber hakkında konuşuyor.

47- 153b. Kâhin Satîh, Ebûtalib'e son peygamberin Ebûtalib'in soyundan geleceğini söylüyor.

48- 156b. Ebûtalib, Ebûcehl'in babası Hişam'a son peygamberin kendi soyundan geleceğini söylüyor.

49- 158b. Abdullah ve karısı Âmine, kâhin Satîh'ı ziyaret ederler. Satîh, Âmine'nin son peygambere hâmile olduğunu söyler.

50- 159b. Satîh, Âmine'nin son peygambere hâmile olduğunu söyleyince, içlerinde kötü düşünceler saklayan Mekkeliler ansızın yerlere yuvarlanırlar.

51- 161a. Kâhin kadın Zerka, Mekkeli ileri gelenlere, yakında putlarının önemini kaybedeceğini söylüyor.

- 163b. Zerka, kâhin Satîh ile konuşuyor.
- 166b. Zerka, Mekke'nin ileri gelen iki ailesine; Kureyş ve Hâşimîlere ziyafet veriyor.
- 167b. Âmine'yi öldürmeğe gelen Tekna isimli kadının ansızın sancılanıp yere düşmesi.
- 170b. Ebrehe ile Arbat'ın döğüşü.
- 174b. Ebrehe'nin, Yemen'de San'a şehrinde yaptırdığı tapınağın önünde putperestlerin toplanması.
- 177b. Mekkeli iki kişinin San'a'daki tapınağı tahrip etmesi.
- 186b. Ebrehe'nin fili, Abdülmuttalib'in önünde diz çöküyor.
- 187b. Ebrehe, Abdülmuttalib'i kendi tahtına oturtur ve ona saygı gösterir.
- 193a. Abdülmuttalib ve Mekkelilerin bir kısmı, Ebrehe'nin ordusundan korunmak için Kâ'be'yi tavaf ediyor.
- 193b. Abdülmuttalib ve ailesi Ebrehe'nin ordusundan sakınmak için Ebûkubeys dağına gidiyorlar.
- 194a. Ebrehe'nin fillerle donatılmış ordusu.
- 195a. Ebrehe'nin ordusunun geldiğini gören Abdülmuttalib ve ailesi, gelenlerden kendilerini koruması için Tanrıya dua ediyor.
- 196b. Ebrehe'nin askerleri Kâ'be'yi yakmak ister, fakat filler Kâ'be'ye yaklaşmak istemez.
- 198b. Abdülmuttalib, Ebrehe'nin askerlerinden Habbâd'ı, yakasından ve kemerinden tutarak yere fırlatıyor.
- 200b. Ebâbil kuşlarının Ebrehe'nin ordusu üzerine taşlar atması.
- 203b. Ebâbil kuşlarının attığı taşlarla Ebrehe'nin uzuvları tek tek yere düşer ve halk bu olayı dehşetle seyreder.
- 205a. Abdülmuttalib ve Mekke halkı Ebrehe ile ordusunun yok oluşunu seyrediyor.
- 207b. Abdülmuttalib, savaş ganimetlerini toplatıyor.
- 214a. Hz.Muhammed'in doğacağı gece, annesi Âmine'ye görünen olaylar.
- 215b. Âmine'yi ürkütmemek için Abdülmenaf kadınları kılığına girmiş melekler, Âmine'ye Hz.Muhammed'in annesi olacağını müjdeliyor.
- 216b. Hz.Muhammed'in doğacağı an melekler, Âmine'ye cennet saçıları saçıyor.
- 223b. Hz.Muhammed doğduktan hemen sonra, üç meleğin, gümüş ibrik, zebercetten leğen ve ipek havlu getirmesi
- 229a. Abdülmuttalib, torununu görmeğe geliyor.
- 231a. Kâhin Satîh, Pers imparatoru Nuşirevan'a Tanrı'nın peygamberinin doğuşundan ötürü ülkesindeki putların devrildiğini, ateşgedelerin söndüğünü, saraylarının zelzeleden yıkıldığını söyler.
- 233a. Abdülmuttalib, Hz. Muhammed'i (torununu) kucağına alıyor.
- 234b. Hz.Muhammed'i görmeğe gelen Mekkeliler.
- 244a. Halime gaipten gelen ses üzerine, yer ve gök yüzünün ve Tanrı'nın sevgili kulu; bir erkek çocuğa sütannelik yapacağını dostlarına anlatıyor.

79- 245b. Halime ve kocası Hâris, Mekke'ye giderken, yolları üzerine çıkan bir adam, onlara Mekke'de saadet bulacaklarını söylüyor. 102

80- 252a. Halime, kocası ve oğlu, Kâ'be'de Abdülmuttalib'e rastlar ve Halime ona, sütannelik yapmak istediğini söyler. 103

81- 253b. Abdülmuttalib, Halime'yi Âmine'nin yanına getiriyor. 104

82- 255a. Sütanne Halime'nin Hz.Muhammed'i emzirmesi. 105

83- 262a. Çocuk Hz.Muhammed, mucizesiyle bir arslanı ehlileştiriyor. 106

84- 264a. Hz.Muhammed'i öldürüyorlar haberini alan Halime, telaşla O'nu aramağa çıkar,O'nu sağ bulunca sevinçle sarılır.

85- 265b. Hz.Muhammed, kırda salim dolaşırken, iki kişinin göğsünü yardığını, içini nur ile yıkadığını, ve kalbinin üzerini mühürlediğini, sütanne Halime'ye anlatıyor. 107

86- 269a. Hz.Muhammed, Halime ve ailesiyle Mekke'ye dönerken, bir kabilenin yanından geçerler. O sırada kabiledeki bir kâhin, kabile halkına Hz.Muhammed'i göstererek, bu çocuğun son peygamber olacağını söyler. 108

87- 270b. Halime ve ailesi Mekke'ye gelir, Halime doğru Kâ'be'yi ziyarete gider, fakat o sırada Hz.Muhammed kaybolur. Halime ağlar, bir ihtiyar yanına yaklaşır ve neden ağladığını sorar. 109

88- 271b. Yaşlı bir adam Kâ'be'deki putlara Hz.Muhammed'in nereye gittiğini sorması üzerine, putlar yere yıkılır. 110

89- 274a. Gaipten gelen bir ses, Abdülmuttalib'e torununu Tehâme vadisinde bulacağını söyler ve Hz.Muhammed orada bulunur. 111

90- 274b. Abdülmuttalib ve Ebûtâlib Hz.Muhammed'i şehre getiriyorlar. 112

91- 275a. Mekkelilerin Hz.Muhammed'i karşılamaları.

92- 276a. Hz.Muhammed ve annesi kucaklaşıyor. 113

93- 277a. Abdülmuttalib, Kâ'be'de Hz.Muhammed'e yanında yer veriyor. 114

94- 283b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle, Hz.Muhammed'in halası Âtike'nin bahçesindeki kuru hurma ağacı meyve veriyor ve bu mucizeye şahit olan Âtike, Hz.Muhammed'in ayaklarına kapanıyor. 115 116

95- 285a. Hz.Muhammed, dedesinin yerine; Kâ'be duvarı dibine serilen örtü üzerine oturtuluyor. 117

96- 288b. Ebûleheb, dedesinin yerine oturan Hz.Muhammed'i oturduğu yerden atar. Abdülmuttalib bu olaya çok kızar. Bir değnekle Ebûleheb'i başından yaralar. 118 119

97- 290a. Hz.Muhammed, Mekkeli bir öğretmenden okuma yazma öğreniyor. 120

98- 292a. Hz.Muhammed'in hocasını ailesine şikâyeti üzerine, Abdülmuttalib, Ebûtâlib ve Âtike okula geliyor. 121

99- 295b. Hz.Muhammed kendisiyle aynı yılda doğmuş kırk arkadaşıyla konuşuyor. 122

100- 298b. Ebûcehl'in babası Hişâm, Mekke'nin ileri gelenlerine ziyafet veriyor. 123

101- 300b. Hz.Muhammed ve Ebûbekr, Bathâ'da Ebûcehl ve arkadaşlarının oyunlarını seyrediyor. 124

102- 302b. Hz.Muhammed mucizesiyle, kırk arkadaşının önünde, kuru bir hurma ağacını meyve verir hale getiriyor.

103- 305a. Hz.Muhammed'i öldürmek isteyenler arasında anlaşmazlık çıkıyor.

104- 306b. Abdülmuttalib, Kureyş ailesinin ileri gelenlerine Hz.Muhammed'i övüyor.

105- 308a. Abdülmuttalib , Muhammed'in mucizelerini Kureyşin ileri gelenlerine anlatınca, Kureyş'in ileri gelenleri Muhammed'in elini öpüyor.

106- 309b. Hz.Muhammed'in mucizelerini kıskanan Ebûcehl, bir gün arkadaşlarıyla Hz.Muhammed'i taşlar. Hz.Muhammed'in arkadaşları da onlara taşla cevap verir. Hz.Muhammed ise bir avuç toprak alır. Ebûcehl ve arkadaşları korkuyla kaçarlar.

107- 311b. Ebrehe'nin oğlu, Mekkelilerle nasıl savaşacağını maiyeti ile konuşuyor.

108- 313b. Âmine'ye gaipten bir ses, Ebrehe'nin oğlunun harp kararı aldığını söyler. Âmine, bu haberi Abdülmuttalib'e, o da Mekkenin ileri gelenlerine söyler.

109- 315b. Hz.Muhammed, düşmanın gücünden korkmamak gerektiğini, çünkü kendi nurunun onları yok edeceğini söyler. Abdülmuttalib de bu sözler üzerine Hz.Muhammed'in ayaklarına kapanır.

110- 319b. Hz.Muhammed, amcası Hamza ve diğer yakınlarıyla beraber Yemenlilerle savaşmak için giderken düşman tarafına gönderilen bir casusla konuşuyorlar.

111- 320b. Abdülmuttalib, Hz.Muhammed'i düşman tarafına elçi olarak gönderiyor.

112- 322b. Yemen ordusunun kumandanı Tavil, Hz.Muhammed'i öldürmek üzere harekete geçeceği sırada atının ayakları kuma saplanıyor.

113- 324b. Halkının yanına geri dönen Hz. Muhammed'i dedesi kucaklıyor.

114- 327a. Tavil'in elçisinin Hz.Muhammed ve taraftarlarıyla konuşması.

115- 328b. Tavil, kendisine hakaret eden elçisini öldürüyor.

116- 335b. Bir derviş kılığına giren Şeytan, Arab kabilelerinden birini Hz.Muhammed aleyhine kışkırtıyor.

117- 337a. Derviş kılığına girmiş Şeytan bir başka Arab kabilesini Hz.Muhammed'e karşı kışkırtıyor.

118- 339a. Peygamber'in amcası Zübeyr, Hz.Muhammed'i öldürmek isteyen Hattâb'ın kafasını kesiyor.

119- 340b. Hz.Muhammed, İbrahim peygamber'e ait yay ve okla Sükkan'ın üzerine hücum ediyor.

120- 345b. Hz.Muhammed, gözünün ağrısını tedavi etmesi için rahip Semi'ye geliyor.

121- 349b. Abdülmuttalib' ile Yemen hükümdarı Seyf'in konuşması.

122- 353b. Halife, cengâver bir kadın olan karısı Hudane'yi Abdülmuttalib'e şikayet ediyor.

123- 356b. Erkek kılığında dolaşan Hudane ile Halife'nin kavgası.

124- 360a. Hudane ve Halife'nin kavgası sırasında, Halife'nin dostu olan Eş'as'ın arabuluculuk yapması.

125- 363b. Halife, karısının sadakatsizliğini Abdülmuttalib'e anlatıyor. Hz.Muhammed kırk arkadaşıyla onları dinler.

126- 368b. Ölümü yaklaşan Abdülmuttalib, yakınlarına Hz.Muhammed'i nasıl korumaları gerektiğini anlatıyor.

127- 377a. Ebûcehl ile Abdülmuttalib'in kölesi Muhli'nin güreşmesi.

128- 379a. Hz.Muhammed, Ebûcehl ile güreşmek üzere Bathâ'ya geliyor.

129- 381b. Hz.Muhammed, Ebûcehl ile güreşiyor.

130- 383b. Hz.Muhammed, Ebûcehl'i güreşte yeniyor.

131- 388b. Hz.Muhammed'in amcası Zübeyr, Hz.Muhammed'i karşılamağa hazırlanan bir Arab kabilesiyle konuşuyor.

132- 394b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle, bir deveyi konuşturması.

133- 398a. Hz.Muhammed, mucizesiyle, sel sularıyla coşmuş bir nehirden maiyetinin sağsalim geçmesini sağlıyor.

134- 400b. Hz.Muhammed, yağmur yağdırması için Tanrı'ya dua ediyor.

135- 405a. Mahzûm ailesiyle, Hâşimî ailesi arasındaki anlaşmazlığın görüşülmesi.

136- 408b. Ebûtalib, Mekke'nin ileri gelen ailelerine Hz.Muhammed'in büyük kişiliğinden söz ediyor.

137- 414a. Ebûbekr, evine gelen Hz.Muhammed'i karşılar.

138- 415a. Ebûbekr'in evindeki ziyafette bulunanlar Hz.Muhammed'i selamlıyor.

139- 416a. Ebûtalib, Hz.Muhammed'in, Ebûbekr'in evindeki ziyafete koruyucusuz (muhafızsız) gitmesinden telaşa düşer.O'nu Ebûbekr'in evinden almak için yola çıkar. Fakat yolda Hz.Muhammed'in, Ebûbekr ve Talha'nın koruyuculuğunda eve geldiğini görür.

3a. Hatice ve Ebûtalib'in karısı Fatma, Hz.Muhammed'i seyrediyor.

14a. Hz. Muhammed ve Ebûtalib, Hatice'yi evinde ziyaret ediyorlar.

30a. Hatice, kendine ait ticaret kervanında Hz.Muhammed'e iş verir. Yola çıkmadan önce Hz.Muhammed'e elbise ve sarık hediye ediliyor.

40b. Hz.Muhammed kervanın önüne çıkan ejderle konuşuyor.

44a. Kervan bir dağda konaklıyor.

55a. Hz.Muhammed'in altında oturduğu kuru ağaç yeşeriyor, kuru kuyudan sular fışkırıyor.

64a. Hz.Muhammed'in birlikte olduğu kervan mensupları bir tapınakta misafir edilirler, şarap ve süt sunulur, Hz.Muhammed sütü tercih eder.

69a. Hz.Muhammed'in kervanına saldıran Yahudiler dertlerini valiye anlatıyor.

88b. Hatice, Hz.Muhammed ile akrabalarının kendisini, Hz.Muhammed'e istemek için geleceklerini haber alır, evini süsler.

105a. Hz.Muhammed, oğlu Kasım'ın doğumunda şerbet dağıtıyor.

112b. Hz.Muhammed, amcasının yeni doğan oğlunu ziyaret ediyor.

113b. Hz.Muhammed, yeni doğan amca oğluna Ali ismini veriyor.

123a. Hz.Muhammed'in, Kâ'be temelinde ortaya çıkan ejderden halkı kurtarmak için Kâ'be'ye gelişi.

127a. Kâ'be temelinde ortaya çıkan ejderi, Hz.Muhammed'in mucizesiyle bir ukab kuşu gök yüzüne doğru kaçıyor.

130a. Kâ'be'deki siyah taşı (Hacerü'l-Esved) kimin yerine koyması gerektiği konusunda Mekkeliler arasında tartışma çıkıyor.

133a. Hacerü'l-Esved Hz.Muhammed'in hakemliğinde aşınıyor.

137b. Cengâver bir kadının kendisine sarkıntılık eden kişi ile mücadele edişi.

150a. Varaka, Kâ'be'de Hz.Muhammed'e Tanrı'nın elçisi olacağını söyler.

151b. Hz.Muhammed tavaf etmek için Kâ'be'ye gelir.

155a. Hz.Muhammed Hirâ dağında ilâhî sesler duyar.

158b. Hz.Muhammed Hirâ dağına çıktığında ilâhi sesler duyar ve yerle gök arasını nur kaplar.

160b. İlk vahyi aldıktan sonra Hz.Muhammed evine gelir, olanları Hatice'ye anlatır.

167a. Cebrâil, Hz.Muhammed'in evine gelir.

168a. Cebrâil, Hz.Muhammed'i evinde ziyareti sırasında, Hatice de vardır. Ancak Cebrâil'i sadece Hz.Muhammed görebilmektedir. Hatice Hz.Muhammed'e, Cebrâil'in bulundukları oda içinde olup olmadığını soruyor.

170b, Hz.Muhammed Cebrâil'in öğrettiği usulde ilk abdesti alıyor.

26- 176a. Hz.Muhammed, Ali ve kölesiyle birlikte, gezmek için Mekke'den ayrılıyor. 55

27- 181a. Hz.Muhammed ve Ali, bir bostanda, kuyudan çektiği suyla havuzu doldurmağa çalışan bir köle görürler. Hz.Muhammed köleye yardım eder. Mucizesiyle havuzu suyla doldurur. Köle, Hz.Muhammed'in ayaklarına sarılır. 56 57

28- 184a. Hz.Muhammed'e Seyf'in evinde ziyafet veriliyor. 58

29- 186b. Hz.Muhammed Seyf ile konuşuyor.

30- 188a. Abdullah b. Mes'ûd Kur'an'ın gizlice okunmasına karşı çıkar. 59

31- 189a. Abdullah b. Mes'ûd Kur'an'dan bir sureyi açıkça Kâ'be'de okuyor. 60

32- 194a. Habeş kıralı Neçaşi, ülkesine göç eden Müslümanlardan bilgi alıyor. 61

33- 251a. Abdullah b. Zahir ve arkadaşları Hz. Muhammed hakkında konuşuyor. 62

34- 255a. Ömer kız kardeşi Fat'ma'yı ziyarete gelir. Bir koyun keser. Ömer pişirtir. Fakat, Fat'ma ve kocası Müslüman olmayan Ömer'in kestiği eti yemek istemezler. 63 64

35- 257b. Ömer "Tâhâ" suresini okuyor.

36- 263a. Bilâl, Kâ'be'de namaz vaktini bildiriyor. 65

37- 268b. Ömer Müslüman olmayan Kureyşlilerle konuşuyor.

38- 270a. Müslüman olmayan Kureyşliler, Ömer'in Müslüman olmasına kızarak ona saldırırlar. 66

39- 279a. Mesna Seyf'den at satın alıyor. 67

40- 281b. Mesna'nın Müslüman olması ve Hz.Muhammed'in ona bir at hediye etmesi. 68

41- 283b. Hz.Muhammed Cebrâil'in öğrettiği usulde, Ali ve Hatice ile birlikte namaz kılar. 69

42- 285b. Hz.Muhammed'in amcası Ebûleheb, Kâ'be'de Hz.Muhammed'in aleyhinde konuşuyor. 70

43- 290b. Şeyh Atkelân, Ebûbekr'e Mekke'den bir peygamber çıkacağını söylüyor. 71

44- 293b. Mekke şehri girişinde, Ukbe, Ebûbekr'e Hz.Muhammed'in peygamberlik iddiasında bulunduğunu söylüyor.

45- 298a. Ebûbekr'in Müslüman olması. 72

46- 301a. Abdurrahman b. Avf, şeyh Atkelan ile konuşuyor. 73

47- 304a. Abdurrahman b. Avf Müslüman oluyor.

48- 310b. Osman'ın Müslüman olması ve Hz.Muhammed Ebûbekr, Ali, Abdurrahman ile namaz kılması. 74 75

49- 315a. Talha'nın Müslüman olması. 76

50- 317b. Bir pazar yerinde, Hatice'nin erkek kardeşi, Zeyd b. Hârise'yi satın alıyor.

51- 324b. Ebûubeyde'nin Müslüman olması. 77

52- 335a. Müslüman olmayan Mekkeliler, Hz.Muhammed'i yalancılıkla suçlar.

53- 338b. Hz.Muhammed evindeki ziyafette akrabalarına peygamber olduğunu söylüyor. 78

54- 343b. Hz.Muhammed'in peygamber olduğu Ebûcehl'e anlatılıyor. 79

55- 347a. Ebûcehl ve arkadaşları Hz.Muhammed'i Ebûtalib'e şikâyet eder.

56- 351a. Ebûcehl, Ebûbekr'e, Hz.Muhammed'i Ammâr'ın oğlu ile değiştirme teklifinde bulunuyor.

57- 355a. Hz.Muhammed'in amcalarının, Hz.Muhammed'i öldürmek isteyenlerle konuşması.

58- 366a. Ebûcehl, Kâ'be'de namaz kılan Hz.Muhammed'e taş atıyor.

59- 371a. Ebûcehl, Hz.Muhammed'in karşısında Kâ'be'den aldığı puta secde eder.

60- 373a. Yeryüzüne mensup bir cin Hz.Muhammed'i ziyaret eder.

61- 374b. Hz.Muhammed'in Kâ'be'de olduğu bir sırada, Ebûcehl, içinde yeryüzüne mensup cinin saklı olduğu putu getirip secde eder.

62- 382a. Cebrâil; Hz.Muhammed'e Tanrı'nın selâmını getirir.

63- 383a. Hirâ dağında Cebrâil ve diğer melekler, Hz.Muhammed'e emrinde olduklarını söyler.

64- 388b. Hz.Muhammed, amcası Hamza'dan Müslüman olmasını ister.

65- 392b. Müslüman olan Hamza ve Abbâs Kureyşlilerle konuşuyor.

66- 398a. Hz.Muhammed'e methiye yazan Kûseyr b. Amr'ı Ebûbekr Hz.Muhammed'in yanına getiriyor.

67- 400a. Bilâl'in Müslüman olması.

68. 402a. Bilâl'in Müslüman olması üzerine efendisinin ona yaptığı kötülükler Hz.Muhammed'e anlatılıyor.

69- 406a. Hz.Muhammed, Bilâl'in azad parasının tümünü verdi diye Ebûbekr'e kızar. Ebûbekr de Hz.Muhammed'in ayaklarına kapanır.

70- 410a. Ömer b. Hattâb'a bir sığırın, Hz.Muhammed'in Tanrı'nın elçisi olduğunu söylemesi.

71- 411b. İçinde Müslüman bir cinin saklandığı Kâ'be putlarından birinin Hz.Muhammed hakkında iyi sözler söylemesinden Ömer korkar, tenha bir yere gider, burada Huzâ kavminden bâzı kişilere rastlar.

72- 420a. Tufeyl b. Ömer Hz.Muhammed ile konuşuyor.

73- 421a. Hz.Muhammed'in mucizesiyle Tufeyl b. Ömer'in önünde yürüyen kandil gibi bir nur belirir.

74- 434b. Rekâne'nin Hz.Muhammed ile güreşmesi.

75- 452a. Habîb b. Malik Ebûtalib ile konuşuyor.

76- 466b. Hz.Muhammed mucizesiyle Ay'ı iki parçaya ayırır. Bu mucizeyi gören Habîb b. Mâlik ve arkadaşları Müslüman olur.

77- 476b. Hz.Muhammed'e Yemen'den devlerle hediyeler gelir. Ebûcehl bu hediyelerin kendi putları için gönderildiğini söyler ve Hz.Muhammed ile Ebûcehl taraftarları arasında anlaşmazlık çıkar.

78- 484a. Hz.Muhammed ve taraftarları döğüş için Ebdeha'ya geliyor.

79- 486a. Hz.Muhammed, Ali'ye Ebûcehl'i çağırmasını söylüyor.

80- 492a. Hz.Muhammed'in peygamberliğine inanmayan Ebûcehl, kendi kılıcıyla intihar etmek ister.

81- 493a. Ebûcehl ve Kureyşliler savaş için toplanmış.

82- 494a. Hz.Muhammed ve taraftarlarının savaş için toplanması.

83- 495a. Mekke ileri gelenlerinin karıları, Hatice'nin evine gelerek çatışmaya engel olunmasını konuşuyorlar.

84- 496b. Yemen'den gelen develerin Hz.Muhammed'in emriyle kurban edilmesi.

1- 3a. Cebrâil, Hz.Muhammed'i Mirâç'a davet ediyor.

2- 5a. Hz.Muhammed, Cebrâil ve meleklerin eşliğinde Burak'a binerek Mescidü'l-Aksâ'ya gitmek üzere gök-yüzüne yükseliyor.

3- 6b. Hz.Muhammed, Mescidü'l-Aksâ da, önceki peygamberlere ve meleklere imamlık yaparak namaz kıldırıyor.

4- 57a. Mirâç yolculuğundan dönüşte, Mekke'nin ileri gelen kişileri Hz.Muhammed'e, Mirâç yolculuğu hakkında soru soruyorlar.

5- 58b. Hz.Muhammed, Ebûbekr, Ebûtalib, Ömer ve Mekke-nin ileri gelenleriyle peygamberlik konusunda tartışıyorlar.

6- 64b. Hz.Muhammed, hasta olan Ebûtalib'den Müslüman olmasını istiyor.

7- 75a. Hamza, Kureyşlileri cezalandırmak ister, fakat Ebû-leheb araya girerek Hamza'yı yatıştırır.

8- 90b. Abbas, Hz.Muhammed'i tanıyınca O'nun ayağını öper.

9- 98b. Abbas ve kardeşi, Hz.Muhammed'i evlendirebilmek için Ebûleheb'den para isterler.

0- 106b. Ebûbekr ve Hz.Muhammed'in yeğenleri Sakıflilerin kızı olan Berire'yi onun için isterler.

1- 115a. Hakîm, Hz.Muhammed'e Ebûbekr'in kızı Ayşe'yi zevce olarak Hz.Muhammed'e vermek istediğini söyler.

2- 129a. Mekke'nin ileri gelenleri ve Haşimîler nikâh töreni için Hz.Muhammed'in etrafında toplanırlar.

3- 132b. Hz.Muhammed, Ali ve Ebûbekr, halkı Müslümanlığa davet için Ukâz panayırına gidiyorlar.

4- 135a. Ebûleheb, kabilelerden birini Hz.Muhammed'e karşı kışkırtıyor.

5- 136a. Ebûleheb ve taraftarları, Ukâz panayırında Hz.Muhammedi ve Ebûbekr'i taşlıyor.

6- 140a. Ferâza kabilesinden İbn Husayn, Malik b. Cebel ve Alâ b. Alâ'nın Müslüman oluşu.

7- 144a. Hz.Muhammed, Müslümanlık konusunda Beni Sa'sa'a kabilesi ileri gelenleriyle konuşuyor.

8- 147a. Hz.Muhammed'in bedduasını alan zengin Nâciz b. Ferraş'ın fakir düşüp, dilenmesi.

9- 150a. Hz.Muhammed, Tamîm kabilesinin ileri gelenleriyle konuşuyor.

0- 152a. Hannâd b. Amr ve kabilesi Hz.Muhammed'i karşılıyor.

1- 155b. Kabilesi kendine uymayınca Ebûcehl kızıyor.

2- 157b. Hz.Muhammed'e kötü sözler söyleyen Ebûcehl'in dilinin tutulması.

3- 159a. Tutulan dilinin açılması için Ebûcehl Hz.Muhammed'e yalvarır.

4- 161b. Hz.Muhammed Ebûcehl'i, topraktan fışkıran su ile tedavi eder. Fakat Ebûcehl, onu büyücülükle suçlar.

5- 163b. Ebûcehl, taraftarlarına Hz.Muhammed'in sihirbaz olduğunu söylüyor.

6- 169b. Hz.Muhammed, Şeyban kabilesinden Nu'man ile konuşur.

7- 173a. Nu'man, Hz.Muhammed'e bağlılığını bildiriyor.

28- 175a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr, Seleme kabilesiyle konuşuyor.

29- 182b. Muti ve putu Hz.Muhammed'in karşısında yere yıkılır. Yahudiler Muti'nin canlanması için Hz.Muhammed'e yalvarırlar.

30- 184b. Muti'nin hayata dönüşü ve Müslüman olması.

31- 186a. Muti, sahip olduğu putun değerli süslemelerini fakirlere dağıtacağına dair Hz.Muhammed'e söz verir.

32- 190b. Hz.Muhammed mucize göstererek Cendel kabilesine su temin eder.

33- 193b. Şifalı sudan içerek şifa bulan bir ihtiyarın kabile reisi Cendel ile konuşması.

34- 197a. Cendel kavminin Müslüman olması.

35- 204a. Hz.Muhammed Kinde kabilesi ileri gelenleriyle konuşuyor.

36- 209a. Ebûcehl, Abbâs'ın boynuna sarılarak, onun Hz.Muhammed tarafına geçmemesini istiyor.

37- 211b. Nufeyl b. Gavs Medineli Yahudilerle konuşuyor.

38- 214a. Yahudiler, Yahya Peygamber'in cübbesi üzerinde beliren "Tanrı tektir, Muhammed Tanrının elçisidir" sözünü hayretle seyrediyorlar.

39- 215b. Nufeyl b. Gavs, Tevrat'tan son peygamber ile ilgili bilgileri okuyor.

40- 218a. Nufeyl, Beytü'l-Mukaddes Yahudilerinin gönderdiği mektubu okuyor.

41- 220a. Üzerinde "Muhammed Tanrı'nın elçisidir" yazısı olan vazoyu Şam Yahudilerinin yok etmeğe çalışması.

42- 222a. Nufeyl, Yahudilere, aralarından bir kaç kişiyi Hz.Muhammed'in yanına göndereceğini söylüyor.

43- 227b. Hz.Muhammed, Medineli Arap Ebulheysem ile konuşuyor.

44- 230a. Ebulheysem arkadaşlarına Müslüman olduğunu söylüyor.

45- 232b. Ebulheysem ve arkadaşları Hz.Muhammed'in huzurunda.

46- 234a. Ebulheysem ve arkadaşları Kureyşlilerle konuşuyor.

47- 236b. Hz.Muhammed ve Ebûbekr, Ukâz panayırında Bekr b.Vâil kabilesiyle konuşuyor.

48- 238a. Kabile halkından biri Ebûbekr'e kızar, ona doğru yürür.

49- 240a. Hz.Muhammed, Bekr b. Vâil kabilesinden Muhsin isimli ihtiyar ile konuşuyor.

50- 241a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr, Akabe'de, Medineli altı Arap ile konuşur.

51- 244b. Müslüman 12 Medineli Hz.Muhammed'i Akabe'de ziyaret eder.

52- 246a. Sa'd b. Maâz, Medine'de Müslümanlığın yayılmasında öncülük eden Mus'ab b. Umeyr hakkındaki şikâyetleri dinler.

53- 249a. Mus'ab ve Es'ad'ın kendilerine kötülük etmek için yanlarına gelen Useyd ile konuşmaları.

54- 251a. Sa'd'ın, Mus'ab ve Es'ad'ı öldürmek istemesi.

55-

56-

57-

58-

59-

60-

61-

62-

63-

64-

65-

66-

67-

68-

69-

70-

71-

72-

73-

74-

75-

76-

77-

78-

79-

80-

81-

82-

55- 254b. Müslümanlığı kabul eden 72 Medineli Hz.Muhammed'i ziyaret ediyor.

56- 258b. 72 Medineli'nin Müslümanlığı kabul ettiğini öğrenen Kureyşliler, toplanıp konuşuyorlar.

57- 261a. 72 Medineli Müslüman, Kureyşlilere, Hz.Muhammed'i Medine'ye götürmek istediklerini söyler.

58- 262a. Ebûcehl ve taraftarları, Medinelilere, Hz.Muhammed'e kötülük yapmayacaklarını söylüyorlar.

59- 267a. Medineliler, Hz.Muhammed'e vedâ ediyor.

60- 269b. Medineli bir putperesti, oğulları Müslüman yapmak ister.

61- 271b. Hz.Muhammed, Mus'ab'dan Medineliler hakkında bilgi alır.

62- 275b. Velîd, Ayyas ve Hişâm'ı hapisten kurtarıyor.

63- 280a. Bir ihtiyar kılığına giren Şeytan, Kureyşliler'in yanına gelir.

64- 283a. İhtiyar kılığına giren Şeytan, Kureyşlilere, Hz.Muhammed'i öldürmek için bir plânı olduğunu söylüyor.

65- 284b. Ebûcehl ve taraftarları Hz.Muhammed'i öldürme plânını konuşur.

66- 286a. Mekke'den Medine'ye Tanrı tarafından verilen göç emrini Cebrâil, Hz.Muhammed'e bildiriyor.

67- 287b. Ebûbekr Kureyşlilerle konuşuyor.

68- 291b. Hz.Muhammed ve Ebûbekr Medine yolunda.

69- 296a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr mağrada saklanıyorlar.

70- 298a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr'in saklandıkları mağra önünde, bir ağaç ortaya çıkıyor.

71- 300a. Ebûcehl'e arkadaşları, Hz.Muhammed'i evinde bulamadıklarını söyler.

72- 303a. İhtiyar kılığına girmiş Şeytan, Kureyşlileri, Hz.Muhammed ve Ebûbekr'in saklandıkları mağraya doğru götürür.

73- 306a. Surâka b. Malik, Hz.Muhammed'i yakalayabileceğini Kureyşlilere söyler.

74- 309a. Hz.Muhammed'i Medine yolunda yakalayan Suraka'nın atının ayakları Hz.Muhammed'in gösterdiği mucizeyle toprağa batıyor.

75- 310b. Surâka, Mekke'ye dönerek olanları Ebûcehl'e anlatır.

76- 313a. Medine yolu üzerinde Hz.Muhammed'in karşılaştığı üç kadının Müslüman olması.

77- 316a. Hz.Muhammed ve Ebûbekr, Medine yolu üzerinde Ümmümabed'in evinde misafir olurlar.

78- 319a. Hz.Muhammed, mucizesiyle, Ümmümabed'in süt vermeyen koyununu süt verir hale getiriyor.

79- 320b. Hz.Muhammed mucizesiyle, Ümmümabed'in kötürüm oğlunu iyileştirir.

80- 322b. Ümmümabed Müslüman oluyor.

81- 324b. Ümmümabed'in komşuları konuklar için yemek getirir. Biten yemek mucizeyle yenilenir.

82- 326b. Hz.Muhammed, mucizesiyle Ümmümabed'in evindeki ziyafette yenen koyunun kemiklerini etli hale getirir.

83- 331a. Medineliler, Hz.Muhammed'i Kubâ köyünde karşılar.

84- 333b. Ali, Kâ'be'de Hz.Muhammed ile ilgili soruları cevaplandırır.

85- 338b. Yemen meliki ile Abdullah b. Hâris'nin konuşması.

86- 343b. Hz.Muhammed'in Medine'ye doğru ilerleyişi.

87- 346b. Hz.Muhammed ve Ebûbekr, Medine'ye girdiklerinde, onları Medineli hanımlar kasideler söyleyerek karşılar.

88- 350a. Hz.Muhammed, devesi kimin evinin önünde durursa Medine'de o evde konuk olacağını söyler. Devesi Eyyûb'un evi önünde durur.

89- 352b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle Eyyûb'un kör olan annesinin gözleri açılıyor.

90- 356b. Hz.Muhammed Medine'de câmi yaptırıyor.

91- 359a. Medineli Yahudilerin ileri gelenleri Hz.Muhammed'i öldürmeği planlar.

92- 360b. Medineli Yahudilerin kendisine suikast yapacaklarını Cebrâil vasıtasıyla öğrenen Hz.Muhammed, amcalarını çağırır, hep birlikte suikastın yapılacağı yere giderler.

93- 363b. Medineli Müslümanlarla Yahudiler'in konuşması.

94- 366b. Hanzal'ın kölesi, Ali'yi öldürmek ister. Fakat Ali, Hanzal'ın kölesinin başını keser ve kesik başı Hanzal'ın kapısı önüne koyar.

95- 370b. Umeyr, Ali'ye Hz.Muhammed'in kendisine borcu olduğunu söyler.

96- 372b. Ali, Hz.Muhammed'in Umeyr'e olan borcu hakkında bilgi veriyor.

97- 375b. Ali, Hz.Muhammed'in ailesini Mekke'den Medine'ye götürüyor.

98- 378a. Kureyşliler Ali'nin Medine'ye gitmesini önlemek isterler

99- 380a. Ali'nin etrafını kötü ruhların sarması üzerine, Tanrı Cebrâil'i onun yardımına gönderir.

100- 385b. Farslı bir melikin oğlu olan Selmân-ı Farisi'yi babası ateşgedeye getiriyor.

101- 387a. Selmân hocasından, gökden inen kitaplar hakkında bilgi alıyor.

102- 390a. Selmân'ın babası tarafından kovuluşu.

103- 393b. Antakya şehrinin rahibinin Selmân'ı satın alması.

104- 396b. Selmân'ın Rum kayseri ile konuşması.

105- 399a. Şem'un hastaları tedavi ediyor.

106- 404a. Selmân, Mekkeli tüccarlara, Mekke'de bir kişinin peygamberlik iddiasında bulunup bulunmadığını soruyor.

107- 405b. Mekkeliler Selmân'ı bir Yahudiye satıyor.

108- 408b. Selmân, Medine'de Hz.Muhammed'e hurma ikram ediyor.

109- 411a. Selmân, Hz.Muhammed'e üzerinde Süryani dilinde yazılmış ve Hz.Muhammed'in son peygamber olduğunu belirten bir levhayı veriyor.

110- 413a. Hz.Muhammed Selmân'ı sahibinden satın alır ve azâd eder.

- 419b. Abdullah hurma ağacına çıkarak, Hz.Muhammed'in Kubâ'ya gelmekte olduğunu haber verir.
- 420b. Abdullah bir grup Yahudi ile konuşur.
- 422a. Hz.Muhammed Müslüman olan Yahudilerle konuşuyor.
- 423b. Muhayrik, Yahudilere, savaşta Hz.Muhammed'e yardım etmeleri gerektiğini söylüyor.
- 426a. Yemen meliki Bazan'dan Hz.Muhammed'e mektup gelmesi.
- 427b. Hz.Muhammed'in yeni yapılan câmide hutbe okuması.
- 434a. Bilâl, Ömer b. Hattâb'a Şam'a gitmek istediğini söyler.
- 438a. Cebrâil, Hz.Muhammed'e namaz vaktinin nasıl bildirileceğini söylüyor.
- 439a. Celas Müslüman olmasına rağmen Hz.Muhammed hakkında iyi şeyler söylemez. Onun bu hareketini Amr b. Saad Hz.Muhammed'e söyler. Hz.Muhammed Celas'ı huzuruna çağırır. Ancak Celas suçunu inkâr eder, Amr'ı yalancılıkla suçlar. O sırada Cebrâil Tevbe suresinde bir âyet getirir (IX/75).
- 443a. İkiyüzlülük eden Kazman kendi oku ile intihar ediyor.
- 447b. Eyyûb, Hz. Muhammed'in isteği üzerine, mescitte olay çıkaran Amr b. Kays'ı dışarı çıkarıyor.
- 448b. Mescit'e gelen halk çoğalınca, arkada kalanlar Hz.Muhammed'in hutbesini duyamazlar. Bunun üzerine Hz.Muhammed üç basamaklı merdiven yapılmasını emreder. Minber adı verilen bu basamakta Hz.Muhammed hutbesini okuyor.
- 451a. Bulaşıcı hastalığa tutulanlar hakkında Hz.Muhammed'in karısı Ayşe, Hz.Muhammed'e bilgi veriyor.
- 455b. Nasrânî keşişlerin Hz.Muhammed'i ziyareti.
- 457b. Nasrânî keşişler Hz.Muhammed'e İsa Peygamber'in babası kimdir. Babasız oğul olur mu diye sorarlar.O sırada Cebrâil Âl-i İmran suresinden bazı âyetler getirir (III)
- 460b. Hz.Muhammed Ebûubeyde'yi Necran Hıristiyanlarına kadı tayin eder.
- 462b. Avf kabilesinin ileri gelenlerinden Abdullah, bir rahip ile konuşuyor
- 464a. Rahibin Hz.Muhammed'i ziyareti.

1- 6b. Ebûbekr, Ömer, Abdurrahman b. Avf, Ali'nin evlenmesini konuşuyorlar.
2- 7b. Melek Mikâil Hz.Muhammed'e, üzeri örtülü bir kapta hurma ve üzüm getiriyor.
3- 14a. Hz.Muhammed'in arkadaşları, Ali'yi, Hz.Muhammed'in kızı Fatma ile yapacağı evlilikten dolayı kutlar.
4- 22a. Fatma akrabalarına ziyafet veriyor.
5- 24b.Hz.Muhammed, gelin odasında, Ali ile Fatma'nın ellerini birleştiriyor.
6- 30b. Hz.Muhammed, kızı Fatma'ya, kocasından memnun olup olmadığını soruyor.
7- 38b. Hz.Muhammed, Ali'ye, evinde Fatma'ya yardıma gelen gencin Cebrâil olduğunu söylüyor.
8- 40b. Fatma'ya Cebrâil tarafından getirilmiş cennet elbisesinin bohçasının açılışı.
9- 44a. Bohça içinden çıkan cennet elbisesi, mucizevi şekilde parçalanır. Bu olaya Yahudiler de şahit olur.
10- 53a. Hz.Muhammed'in mucizesiyle bir geyik konuşuyor.
11- 57a. Hz.Muhammed'in mucizesiyle deve konuşuyor ve bu mucize karşısında devenin sahibi Ebûmes'ud Müslüman olur.
12- 60b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle, çoban Amr b. Zeyd'in testisi suyla doluyor.
13- 61b. Çoban Amr b. Zeyd, Hz.Muhammed'den ejderi öldürmesini istiyor.
14- 64b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle iki dağın harekete gelerek aralarındaki ejderi sıkıştırmaları
15- 74a. Amr b. Zeyd'in, Cebrâil'in mızrağı sapladığı yerden çıkan suyu hayretle seyretmesi.
16- 79a. Talha, Abbâs'ın kızı Gamze'yi ziyaret ediyor.
17- 87b. Talha ve Gamze'nin konuşmaları.
18- 91b. Talha, Gamze'nin bakışları altında diğer âşıkları öldürüyor.
19- 93b. Gamze, yanındakilere Talha'yı öldürmelerini söylüyor.
20- 95b. Mâlik, Abbâs'a giderek, Talha'nın kızını alıkoyduğunu söyler.
21- 98b. Ebûbekr, Abbâs'ın kampına geliyor.
22- 100b. Talha ve arkadaşları, Abbâs'ın yanına geliyor.
23- 102a. Abbâs kabile mensuplarıyla, Talha hakkında görüşüyor.
24- 103b. Ali ve Ebûbekr'in Abbâs'a gönderdikleri elçi, Abbâs'ın arkadaşları tarafından taşlanıyor.
25- 106a. Cebrâil'in uyarısıyla, arkadaşları Hz.Muhammed'in yardımına geliyor.
26- 107a. Hz.Muhammed, mucizesiyle susuz kalan arkadaşlarına, parmağını kayaya sokarak su temin eder.
27- 111b. Talha hürriyetine kavuştuktan sonra Ömer ile kucaklaşıyor.
28- 112a. Ali, arkadaşlarıyla Abbâs hakkında konuşur.
29- 118b. Ebûcehl, taraftarlarına Miyase ile evlenebilmek için yiğitlik göstermek gerektiğini söyler.

30- 120b. Kinane bir çobanla konuşuyor.

31- 125a. Miyâse Mikdâd'a meydan okuyor.

32- 134a. Mikdâd, Hz.Muhammed'in amcası Abbâs'ın ayağını öpüyor.

33- 145a. Mikdâd Müslüman olur.

34- 147a. Mâlik, Miyâse'ye Mikdâd'ın zincire vurulduğunu söyler.

35- 150a. Ali ile Fazl Mikdâd'ı kurtarmak için geliyor.

36- 151b. Mikdâd, Miyâse'nin yanında oturan Mâlik'i öldürüyor.

37- 161b. Hz.Muhammed, Ali ve Ammâr'ı uyudukları yerden kaldırarak, askerlerin olduğu yere götürüyor.

38- 171a. Hz.Muhammed savaş için hazır olunmasını istiyor.

39- 172a. Cebrâil, Hz.Muhammed'e, savaş için izin verildiğini belirten ayeti okuyor (XXII/40).

40- 173a. Hz.Muhammed Hutbe okuyor.

41- 183a. Mekkelilerin hareketini gözetlemek üzere Sünbüs ve Adiyy'in gidişi.

42- 184b. Hz.Muhammed ve Ali yolları üzerinde bir put görürler.

43- 189b. Putun muhafızı olan ihtiyarın putu kırarak Müslüman oluşu.

44- 193a. Adiyy ile Ebûsüfyan'ın konuşması.

45- 199b. Abbâs ile Ebûcehl Kâbe'de kavga ederler, taraftarları onları ayırır.

46- 203a. Ebûcehl ve taraftarları, Bedr kuyuları civarında konaklar.

47- 208a. Ebûcehl, Mekke ileri gelenleriyle konuşuyor.

48- 212a. Hz.Muhammed ve taraftarları Bedr civarında konakladılar. Ancak su bulamamışlardı. Müslümanlar Hz.Muhammed'e yağmur yağdırması için Tanrıya dilekte bulunmasını istediler.

49- 214b. Hz.Muhammed, Kureyşli iki esirden Mekke ordusu hakkında bilgi alıyor.

50- 216b. Hz.Muhammed, Bedr'de zafer için Tanrı'ya dua ediyor.

51- 217a. Kureyş ordusu.

52- 221b. Bedr'de, Kureyş ve Müslüman ordusu.

53- 223b. Hamza Esved'in kesik başını Hz.Muhammed'e getiriyor.

54- 225b. Kureyşlilerden Utbe, Şeybe, Velîd ile Haşimîler'den Hamza, Ali, Ubeydullah'ın teke tek döğüşü.

55- 229b. Bedr savaşı sırasında Cebrâil bir ayet getiriyor (III/200)

56- 232a. Şeytan Surâka'nın kılığına girerek Kureyş ordusuna katılıyor.

57- 234a. Kureyşlilerle Müslümanların Bedr'de savaşı.

58- 234b. Şeytan'ın, Kureyş ordusuyla birlikte savaş meydanından kaçışı.

59- 240b. Bedr savaşında Maaz'ın Ebûcehl'i yaralaması.

60- 242a. Abdullah'ın yaralı Ebûcehl'i öldürmesi.

61- 253a. Kureyşli esirler, Hz.Muhammed ve taraftarları.

62- 259a. Hz.Muhammed'in amcası Abbâs'ın karısı Ümmüfadl ve kölesi Ebûrafi, Müslümanların Bedr'deki galibiyetini haber alıyor.

63- 270a. Abbâs'ın Müslüman olması üzerine, Ebûbekr sarığını Abbâs'a veriyor.

64- 272b. Hz.Muhammed'in kızı Zeyneb, Bedr savaşında esir düşen kocası Ebül'âs'ın kurtarılması için babasına annesi Hatice'nin gerdanlığını yollar.

65- 280a. Amr b. Vehb'in, Hz.Muhammed'i öldürmek maksadıyla, Medine'deki mescit'e gelişi.

66- 293a. Hz.Muhammed'in arkadaşlarıyla sohbeti.

67- 296a. Hz.Muhammed ve yeni Müslümanlar.

68- 296b. Hz.Muhammed ve yeni Müslümanlar.

69- 299a. Bedr savaşından sonra şairler Hz.Muhammed'e kaside okuyor.

70- 308a. Bir Yahudi kavmi olan Kaynukalar hakkında Hz.Muhammed taraftarlarıyla konuşuyor.

71- 310a. Kaynuka kavminin pazar yerine gelen bir Müslüman kadını bir kuyumcudan alış veriş yapıyor.

72- 314a. Bedr savaşında elde edilen ganimetler.

73- 318a. Ebûnaile ile Kâ'b'ın konuşması.

74- 321b. Kâ'b öldürülür, kesik başı Hz.Muhammed'e getirilir.

75- 323b. Hz.Muhammed Yahudilerin öldürülmesini emrediyor. Yahudi Huveysa Müslüman oluyor.

76- 330a. Hz.Muhammed'e karşı savaşta yardım etmeleri için Ebûsüfyan'ın karısı Hind, Kinane kavmine geliyor.

77- 332a. Cübeyr, kölesi Vahşi'yi savaşta Hamza'yı öldürmekle görevlendiriyor.

78- 334a. Hz.Muhammed, Bilâl'i, mescitte toplanılacağını, Medine'de ilân etmekle görevlendiriyor.

79. 337a. Hz.Muhammed mescitte toplanan Medine'nin ileri gelenleriyle konuşuyor.

80- 341a. Savaşa gitmek üzere hazırlanan Hz.Muhammed ve ashabı mescitin önünde.

81- 342a. Hz.Muhammed, Hamza'ya kırmızı ipek sancağı veriyor.

82- 342b. Hz.Muhammed'in beyaz ipek sancağı Sa'd b. Ubâd'a verişi.

83- 343a. Sarı ipek sancağı Hz.Muhammed, Mikdâd b. Esved'e veriyor.

84- 343b. Hz.Muhammed ve ordusu Kureyşlilerle savaşmak üzere Uhud'a ilerliyor.

85- 345b. Kör bir adam, tarlasını tahrip ediyorlar diye Müslüman ordusuna toprak atıyor.

86- 357b. Kureyşliler ve Müslüman ordusu Uhud'da karşılıklı taş atıyor.

87- 361a. Vahşi, Hz.Muhammed'in amcası Hamza'yı öldürüyor.

88- 364b. Hz.Muhammed, Hamza'yı öldüren Vahşi'yi sorguya çeker.

89- 371b. Uhud savaşında Hz.Muhammed yaralanır. Yarası temizlenir. Akan kanını Mâlik b. Sinan emer.

- 374b. Uhud savaşında yaralanan Hz.Muhammed, Kâ'b b. Mâlik'i yanına çağırıyor.
- 375b. Ubeyy b. Halef Hz.Muhammed'i öldürmek üzere geliyor.
- 379a. Hz.Muhammed ve ashabı dağa tırmanır, bir yassı kayaya Hz.Muhammed çıkmakta zorluk çeker, Talha b. Ubeyd O'na yardım eder.
- 383a. Hz.Muhammed Müslümanlara ihanet eden Hâris b. Süveyd'in öldürülmesini emreder.
- 384b. Ebûsüfyan'ın karısı Hind, ve Kureyşli kadınlar Uhud'da şehit olan Hamza'nın cesedi başında.
- 386b. Ebûbekr, Uhud'da şehit olan Sa'd b. Rebî'nin kızını kucağına alıyor.
- 389a. Safiye, kardeşi Hamza'nın ölüm haberini alıyor.
- 392a. Medineli kadınlar, mescit'in önünde Hamza'nın ölümüne ağlıyor.
- 394b. Câbir b. Abdullah, savaşa katılmak istediğini Hz.Muhammed'e söylüyor.
- 396b. Hz.Muhammed ve ordusu savaş için yola çıkıyor. Atlarının olmamasına rağmen, önceki günkü çatışmada ağır yaralanan iki kardeş de kafilede yer alır.
- 398a. Ebûsüfyan ve arkadaşları Medine yolu üzerinde Mabed ve kervanına rastlıyor.
- 401a. Müslümanlara ihanet eden şair Ebûuzza'nın, Hz.Muhammed öldürülmesini emreder.
- 404a. Münafıklardan Abdullah b. Ubeyy'in mescitteki saygısız davranışına arkadaşları karşı çıkıyor.
- 411b. Hz.Muhammed ve ashabı mescitte.
- 419. Uhud savaşında ölen Hamza ve diğer Müslümanlar.
- 420b. Uhud savaşında ölen Kureyşliler.
- 421b. Uhud savaşında Kureyşlilere çevre kabilelerden yardıma gelen Arapların ölümü.
- 434b. Kâ'b b. Mâlik'in mescite gelerek Hz.Muhammed'in aralarından hangisi olduğunu sorması.
- 435b. Kâ'b'ın kızı Reyhâne.
- 437a. Kâ'b, kızının kocasını öldürüyor.
- 438b. Kâ'b, Hz.Muhammed ile görüştükten sonra Müslüman olur, kızının evine gelerek namaz kılar, Kur'an okur.
- 442a. Müslüman olduğu için kabile reisi Rayyan, Kâ'b'ı sorguya çekiyor.
- 443a. Babasının tutuklandığını haber alan Reyhâne, perişan bir halde kabile reisinin yanına gelir.
- 445b. Reyhâne azad edilen babasıyla birlikte kaçar. Ancak kabile reisinin askerleri onları takip eder. Onlardan kendilerini koruması için Kâ'b ve kızı Tanrı'ya dua ediyor.
- 446b. Kâ'b ve kızı askerlerle konuşuyor.
- 447b. Cebrâil, Kâ'b ve kızını askerlerden kurtarır, onları askerlerin erişemiyeceği şekilde bir dağın tepesine koyar.
- 449b. Ali ve Zübeyr, Kâ'b ve kızının yardımına geliyor.
- 451a. Ali ve Zübeyr, kabile reisinin askerlerini mağlup eder.
- 453a. Kâ'b, Hz.Muhammed'i ziyaret ediyor.
- 455b. Hz.Muhammed Süfyan b. Halid'i öldürmeğe gönüllü sahâbeyle konuşuyor.
- 456b. Hz.Muhammed Süfyan b. Halid'i öldürmeğe gönüllü sahâbeyle konuşuyor.
- 458b. Süfyan b. Halid'i öldürmekle görevli sahâbeden Zülkelb'in Hz.Muhammed'e anlattığı bir olaydan; Zeyd'in hapis olduğu mağranın önündeki nöbetçilerin bir yılan tarafından sokularak ölmesi.
- 460b. Süfyan b. Halid'i öldürmeğe gönüllü sahâbeden biriyle ilgili hikâyeden; Serra'nın, Halid b. Muhârib'in çobanlarıyla konuşması.
- 462b. Serra, Halid'i öldürdükten sonra, onun kılığına girip, Halid'in karısının yanına gelir.
- 464b. Bir başka sahâbenin anlattığı hikâyeden; Taabbata Şerren Cenaboğullarıyla savaşıyor.
- 466b. Aynı hikâyeden; Taabbata Şerren ve arkadaşları dağda.
- 468a. Taabbata Şerren ve arkadaşları dağdan nasıl ineceklerini konuşur.
- 469a. Taabbata Şerren ve arkadaşları şişirdikleri tulumlarının içine girerek kurtulmayı deniyor.
- 470b. Abdullah b. Enes ve arkadaşları avladıkları bir arslanın etini yiyorlar.
- 473a. Beyaz sakallı bir ihtiyar şair kılığına giren Abdullah, Süfyan b. Halid'in kölesiyle konuşuyor.
- 474b. Abdullah, Süfyan'ın mabeyincisi ile konuşur.
- 478a. Abdullah b. Enes mabeyinciye şiir okur.
- 484a. Süfyan b. Halid, Abdullah ile konuşur.
- 485a. Abdullah, Süfyan'ın eteğini öper.
- 486a. Abdullah, Süfyan'dan mağrada bıraktığı babasını görmek için izin ister.
- 487a. Abdullah ve Süfyan mağraya girerler.
- 488a. Abdullah, mağrada Süfyan'ı öldürür. Abdullah, Süfyan'ın yüzüğünü, Süfyan'ın kölesine göstererek, Süfyan'ın kendisini ülkesine götürmeleri için emir verdiğini söyler.
- 489a. Abdullah, Süfyan'ın kesik başını Hz.Muhammed'e getirir.

DÖRDÜNCÜ CİLT (KOPYA NÜSHA)

Türk ve İslam Eserleri Müzesi (İbrahim Paşa Sarayı, T.1974)

1- 3b. Melek Mikâil, Hz.Muhammed'e, üzeri örtülü bir kapta hurma ve üzüm getiriyor. (Dublin, 7b)

2- 7b. Ebûbekr, Ömer, Abdurrahman b. Avf Ali'nin evlenmesini konuşuyor .(Dublin, 6b)

3- 12b. Cebrâil, Hz.Muhammed'e, kızı Fatma'yı, Allah'ın emriyle meleklerin şahitliğinde Ali'ye nikâh ettiklerini, Hz.Muhammed'in de onları yeryüzünde nikâh etmesini söylüyor.

4- 5a. Hz.Muhammed'in arkadaşları, Ali'yi Hz.Muhammed'in kızı Fatma ile yapacağı evlilikten dolayı kutlar. (Dublin, 14a)

5- 21b. Hz.Muhammed'in hazırlattığı düğün yemeği, Hz.Muhammed'in mucizesiyle, bütün Medinelilerin yemesine rağmen bitmez.

6- 24a. Fatma akrabalarına ziyafet veriyor. (Dublin, 22a)

7- 26b. Hz.Muhammed, gelin odasında Ali ile Fatma'nın ellerini birleştiriyor. (Dublin, 24b)

8- 32b. Hz.Muhammed, kızı Fatma'ya kocasından memnun olup olmadığını soruyor. (Dublin, 30b)

9- 40b. Hz.Muhammed Ali'ye evinde Fatma'ya yardıma gelen gencin Cebrâil olduğunu söylüyor. (Dublin, 38b)

10- 42b. Fatma'ya Cebrâil tarafından getirilmiş cennet elbisesinin bohçasının açılması. (Dublin, 40b)

11- 47a. Bohça içinden çıkan cennet elbisesi, mucizevi şekilde parçalanır. Bu olaya Yahudiler de şahit olur. (Dublin, 44a)

12- 56a. Hz.Muhammed'in mucizesiyle bir geyik konuşuyor.

13- 60a. Hz.Muhammed'in mucizesiyle bir deve konuşur, bu mucize karşısında devenin sahibi Ebûmes'ûd Müslüman olur. (Dublin, 57a)

14- 63b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle çoban Amr b. Zeyd'in testisi suyla doluyor. (Dublin, 60b)

15- 64b. Çoban, Amr b. Zeyd, Hz.Muhammed'den ejderi öldürmesini istiyor. (Dublin, 61b)

16- 65b. Çoban'ın dileği üzerine Hz.Muhammed ejderi görmeğe gidiyor.

17- 68b. Hz.Muhammed'in mucizesiyle, iki dağın harekete gelerek aralarındaki ejderi sıkıştırmaları. (Dublin, 64b)

18- 76a. Müslüman çoban'ın altında oturduğu hurma ağacının mucizevi şekilde meyve vermeğe başlaması ve Müslüman olmayanların olayı hayretle seyri.

19- 79a. Çoban, Cebrâil ile konuşuyor.

20- 80a. Amr b. Zeyd'in, Cebrâil'in mızrağı sapladığı yerden çıkan suyu hayretle seyretmesi. (Dublin, 74a)

21- 85a. Talha, Abbâs'ın kızı Gamze'yi ziyaret ediyor. (Dublin, 79a)

22- 93b. Talha ve Gamze'nin konuşmaları. (Dublin, 87b)

23- 97a. Talha ve amcasının oğlu, Gamze'nin taraftarlarıyla karşılaşıyor.

24- 98b. Talha, Gamze'nin bakışları altında diğer aşıkları öldürüyor. (Dublin, 91b)

25- 100b. Gamze, yanındakilere Talha'yı öldürmelerini söylüyor. (Dublin 93b)

26- 102b. Mâlik, Abbâs'a giderek, Talha'nın kızını alıkoyduğunu söyler. (Dublin, 95b)

27- 105b. Ebûbekr, Abbâs'ın kampına geliyor. (Dublin, 98b)

28- 107b. Talha ve arkadaşları, Abbâs'ın yanına geliyor. (Dublin, 100b)

29- 109a, Abbâs, kabile mensuplarıyla, Talha hakkında konuşuyor. (Dublin, 102a)

30- 110a. Ali, arkadaşlarıyla Abbâs hakkında konuşuyor. (Dublin, 112a)

31- 111b. Ali ve Ebûbekr'in, Abbâs'a yolladıkları elçi, Abbâs'ın arkadaşları tarafından taşlanıyor. (Dublin, 103b)

32- 114a. Cebrâil'in uyarısıyla, arkadaşları Hz.Muhammed'in yardımına geliyor. (Dublin, 106a)

33- 115a. Hz.Muhammed, mucizesiyle susuz kalan arkadaşlarına, parmağını kayaya sokarak su temin eder. (Dublin, 107a)

34- 119b. Talha hürriyetine kavuştuktan sonra Ömer ile kucaklaşıyor. (Dublin, 111a)

35- 124a. Hz.Muhammed'in emriyle, Ali'nin mucize göstererek, Abbâs'a ait anları Medine'ye götürmesi.

36- 126b. Ebûcehl, taraftarlarına, Miyâse ile evlenebilmek için yiğitlik göstermek gerektiğini söyler. (Dublin, 118b)

37- 128b. Kinâne bir çobanla konuşuyor. (Dublin, 120b)

38- 133a. Miyâse, Mikdad'a meydan okuyor. (Dublin, 125a)

39- 134a. Ebûcehl ile Caber'in askerinin karşılaşması. (ABD özel koleksiyon)

40- 143a. Mikdâd, Hz.Muhammed'in amcası Abbâs'ın ayağını öpüyor. (Dublin, 134a)

41- 145b. Mikdâd, şahın ordusunun mükemmelliği karşısında hayret eder.

42- 147b. Mikdâd ve askerleri, şahın ordusunun karşısında gösteri yapıyor.

43- 151b. Mikdâd, düşmanın üzerine saldırıyor.

44- 154a. Miyâse, Mikdâd'ı kabul eder.

45- 158a. Mikdâd Müslüman oluyor. (Dublin, 145a)

46- 160a. Mâlik, Miyâse'ye, Mikdâd'ın zincire vurulduğunu söyler. (Dublin, 147a)

47- 162b. Hz.Muhammed, Ali'yi ziyaret ediyor.

48- 164a. Ali ve Fazl, Mikdâd'ı kurtarmak için geliyor. (Dublin, 150a)

49- 165b. Mikdâd, Miyâse'nin yanında oturan Mâlik'i öldürüyor. (Dublin, 151b)

50- 169b. Hz.Muhammed ve ordusu sefere çıkıyor.

51- 170b. Hz.Muhammed ve taraftarları, Mekkelilerle savaşmak için gidiyor.

52- 174a. Müslüman ordusuyla, Mekke ordusu karşıkarşıya.

53- 175a. Mikdâd ve Ukbe b. Gazvan Müslümanlara sığınıyor (ABD özel koleksiyonda)

54- 176a. Hz.Muhammed'den beyaz sancağı alan Hamza, askerleriyle, Mekkelilerle savaşmak için gidiyor.

5- 179a. Hamza ve Ebûcehl arasında arabuluculuk yapan Cüheyn, Hamza ve arkadaşlarına ziyafet veriyor.

6- 181a. Hz.Muhammed, üçüncü gazâsı sırasında bir konak yerinde ashabıyla yemek yiyor.

7- 182b. Ali ve Ammâr, Müddeleç kabilesinin bina yapımını ve bu bina içine hurma ağacı dikmelerini seyretmesi. (ABD. Özel koleksiyon)

8- 183b. Ali ve Ammâr Müddeleç kabilesinin çalışmalarını seyrederken uyuyakalırlar. Hz.Muhammed onları bulur ve askerin olduğu yere getirir. (Dublin, 161b)

9- 188b. Hz.Muhammed ve ordusu ganimet mallarla Medine'ye dönüyor.

0- 194a. Hz.Muhammed savaş için hazır olunmasını istiyor. (Dublin, 171a)

1- 195a. Cebrâil, Hz.Muhammed'e, savaş için izin verildiğini bildiren ayeti okuyor. (XXII/40. Dublin, 172a)

2- 196a. Hz.Muhammed hutbe okuyor. (Dublin, 173a)

3- 201b. Hz.Muhammed siyah sancağı Ali'ye veriyor.

4- 203a. Hz.Muhammed ve ordusu Mekkelilerle savaş için ilerliyor.

5- 208b. Mekkelilerin hareketini gözetlemek için Sünbüs ve Adiyy'in gidişleri. (Dublin, 183a)

6- 209b. Hz.Muhammed ve Ali yolları üzerinde bir put görür. (Dublin, 184b)

7- 214b. Putu bekleyen muhafızın, putu kırarak Müslüman oluşu. (Dublin, 189b)

8- 218a. Adiyy ile Ebûsüfyan'ın konuşması. (Dublin, 193a)

9- 220a. Ebûsüfyan kervan halkı ile konuşuyor. (ABD. Özel koleksiyon)

0- 223a. Abbâs'ın kızkardeşi Atike, bir rüya görür. Mekkeliler onun gördüğü bu rüyayı konuşuyor.

1- 226b - Abbâs ile Ebûcehl Kâ'be'de kavga ederler. Taraftarları onları ayırır. (Dublin, 199b)

2- 229a. Ebûcehl ve taraftarları Bedr kuyuları civarında konaklar. (Dublin, 203a)

3- 234a. Ebûcehl, Mekke ileri gelenleriyle konuşuyor. (Dublin, 208a)

4- 238a. Hz.Muhammed ve taraftarları Bedr civarında konakladılar. Ancak su bulamamışlardı. Müslümanlar Hz.Muhammed'den, yağmur yağdırması için Tanrı'ya dilekte bulunmasını istediler. (Dublin, 212a)

5- 239a. Hz.Muhammed elindeki örtüyü aşağı yukarı sallar, dua eder, o gece yağmur yağar, susuzluk giderilir.

6- 241b. Hz.Muhammed, Mekkeli iki esirden, Mekke ordusu hakkında bilgi alıyor. (Dublin, 214b)

7- 243b. Hz.Muhammed, Bedr'de zafer için Tanrı'ya dua ediyor. (Dublin 216b)

8- 244a. Kureyş ordusu. (Dublin, 217a)

9- 248b. Bedr'de Kureyş ve Müslüman ordusu. (Dublin, 221b)

0- 250b. Hamza, Esved'in kesik başını Hz.Muhammed'e getiriyor. (Dublin, 223b)

81- 252b. Kureyşlilerden Utbe, Şeybe, Velîd ile Hâşimîlerden Hamza, Ali, Ubeydullah'ın teke tek döğüşü. (Dublin, 225b)

82- 253b. Bedr savaşı sırasında, Ali ve Hamza'nın düşmanla savaşı (ABD, özel koleksiyon)

83- 257b. Bedr savaşı sırasında Cebrâil bir ayet getiriyor. (III/200. Dublin, 299b)

84- 260a. Şeytan, Suraka'nın kılığına girerek Kureyş ordusuna katılıyor. (Dublin, 232a)

85- 262a. Kureyşlilerle Müslümanlar Bedr'de savaşıyor. (Dublin 234a).

86- 262b. Şeytan'ın Kureyş ordusuyla birlikte savaş meydanından kaçışı. (Dublin, 234b)

87- 263b. Cebrâil ve diğer melekler, Bedr savaşı sırasında Müslümanların yardımına geliyor.

88- 269b. Bedr savaşı sırasında Maâz'ın Ebûcehl'i yaralaması. (Dublin, 240b)

89- 271a. Abdullah, yaralı olan Ebûcehl'i öldürüyor. (Dublin, 242a)

90- 276a. Kesik düşman başları Hz.Muhammed'e getiriliyor.

91- 278b. Bedr savaşında ölenlerin kuyuya atılması.

92- 283a. Bedr savaşında elde edilen ganimetlerin paylaşılması ile ilgili olarak Cebrâil Hz.Muhammed'e bir ayet getiriyor. (VIII/1)

93- 285a. Kureyşli esirler, Hz.Muhammed ve taraftarları. (Dublin, 253a)

94- 287b. Hz.Muhammed'in taraftarları esirleri Medine'ye götürüyor.

95- 292a. Hz.Muhammed'in amcası Abbâs'ın karısı Ümmüfadl ve kölesi Ebûrafi Müslümanların Bedr'deki galibiyetlerini haber alıyor. (Dublin, 259a)

96- 296b. Ali, Hz.Muhammed ve ashabının önünde Nasr b. Hâris'in başını kılıçla koparıyor. (ABD, özel koleksiyon)

97- 304a. Abbâs'ın Müslüman olması üzerine, Ebûbekr, sancağını Abbâs'a veriyor. (Dublin, 270a)

98- 306b. Hz.Muhammed'in kızı Zeyneb, Bedr savaşında esir düşen kocası Ebül'âs'ın kurtarılması için, babasına, annesi Hatice'nin gerdanlığını yollar. (Dublin, 272b)

99- 307b. Hz.Muhammed'in toplantısında, Ali hutbe okuyor.

100- 313b. Zeyneb, Medine'ye gidiyor.

101- 315a. Zeyneb ve yol arkadaşı, saldırıya uğruyor.

102- 317a. Şam yolunda, kervanı basılan Ebül'âs, Medine'ye karısı Zeyneb'i görmeğe geliyor.

103- 321a. Amr b. Vehb'in, Hz.Muhammed'i öldürmek maksadıyla, Medine'deki mescite gelişi. (Dublin, 280a)

104- 334a. Hz.Muhammed'in arkadaşlarıyla sohbeti. (Dublin, 293a)

105- 335a. Hz.Muhammed ve ashabı.

106- 338a. Hz.Muhammed ve yeni Müslümanlar. (Dublin, 296a)

107- 338b. Hz.Muhammed ve yeni Müslümanlar. (Dublin, 296b)

108- 341a. Hz.Muhammed, ganimetleri ashabına dağıtıyor.

109- 343a. Bedr savaşından sonra, şairler Hz.Muhammed'e yazdıkları kasideleri okuyor. (Dublin, 299a)

110- 348a. Hz.Muhammed ve ashabı, Suleym kabilesiyle savaşmak için yola çıkar. Nehir kenarında konaklar.

111- 351a. Ebûsüfyan, Selam b. Muşkem ile konuşuyor.

112- 353b. Hz.Muhammed, Atfan kabilesiyle savaş için karar veriyor.

113- 355a. Bir Yahudi kavmi olan Kaynukalar hakkında, Hz. Muhammed taraftarlarıyla konuşuyor. (Dublin, 308a)

114- 357a. Kaynuka kavminin pazar yerine gelen bir Müslüman kadını kuyumcudan alışveriş yapıyor. (Dublin, 310a)

115- 361a. Bedr savşında ele geçen ganimetler. (Dublin 314a)

116- Ebûnaile ile Kâ'b'ın konuşması. (Dublin, 318a)

117- 368b. Kâ'b öldürülür. Kesik başı Hz.Muhammed'e getirilir. (Dublin, 321b)

118- 370b. Hz.Muhammed, Yahudilerin öldürülmesini emrediyor. Yahudi Huveysa Müslüman oluyor. (Dublin, 323b)

119- 377a. Hz.Muhammed'e karşı yapılacak savaşta yardım etmeleri için, Ebûsüfyan'ın karısı Hind, Kinâne kavmine geliyor. (Dublin, 330a)

120- 379a. Cübeyr, kölesi Vahşi'yi, savaşta Hamza'yı öldürmekle görevlendiriyor. (Dublin, 332a)

121- 381a. Hz.Muhammed, Bilâl'i, mescitte toplanılacağını, Medine'de ilan etmekle görevlendiriyor. (Dublin, 334a)

122- 384a. Kureyş ordusu Uhud dağı yakınında konaklıyor.

123- 385a. Hz.Muhammed, mescitte toplanan Medineli ileri gelenlerle konuşuyor. (Dublin, 337a)

124- 389a. Savaşa gitmek için hazırlanan Hz.Muhammed ve ashabı mescidin önünde. (Dublin, 341a)

125- 390a. Hz.Muhammed, Hamza'ya kırmızı ipek sancağı veriyor. (Dublin, 342a)

126- 390b. Hz.Muhammed, beyaz ipek sancağı Sa'd b. Ubad'a veriyor. (Dublin, 342b)

127- 391a. Hz.Muhammed sarı ipek sancağı Mikdâd b. Esved'e veriyor. (Dublin, 343a)

128- 391b. Hz.Muhammed ve ordusu Kureyşlilerle savaşmak için ilerliyor. (Dublin, 343b)

129- 393b. Kör bir adam, tarlasını tahrip ediyorlar diye, Müslüman ordusuna toprak atıyor. (Dublin, 345b)

130- 396b. Uhud'da Müslüman ve Kureyş ordusu karşılıklı.

131- 401b. Kureyşliler ve Müslüman ordusu, Uhud'da karşılıklı taş atıyorlar. (Dublin, 357b)

132- 402b. Müslüman ordusu Kureyşlileri kovalar.

133- 406a. Vahşi, Hz.Muhammed'in amcası Hamza'yı öldürüyor. (Dublin, 361a)

134- 409b. Hz.Muhammed, Hamza'yı öldüren Vahşi'yi sorguya çeker. (Dublin, 364b)

135- 411a. Kureyşliler Hz.Muhammed'in ordusuna saldırıyor.

136- 413b. Ebûsüfyan'ı kovalarken şehit olan Hanzel'i melekler yıkıyor.

137- 415a. Ali ve arkadaşları, kesik düşman başlarını Hz.Muhammed'e getiriyor.

138- 417a. Uhud savaşı sırasında, Hz.Muhammed düşmana saldırıyor.

139- 419a. Savaş sırasında, tek başına kalan Hz.Muhammed'in yardımına Sa'd b. Ebivakkas geliyor.

140- 421b. Uhud savaşı sırasında Hz.Muhammed yaralanır. Yarası temizlenir. Akan kanını Mâlik b. Sinan emer. (Dublin, 371b)

141- 424b. Uhud savaşı sırasında yaralanan Hz.Muhammed, Ka'b b. Mâlik'i yanına çağırıyor. (Dublin, 374b)

142- 425b. Ubey b. Halef Hz.Muhammed'i öldürmek için geliyor. (Dublin, 375b)

143- 429a. Hz.Muhammed ve ashabı dağa tırmanır. Bir yassı kayaya Hz.Muhammed çıkmakta zorluk çeker. Talha b. Ubeyd O'na yardım eder. (Dublin, 379a)

144- 430a. Hz.Muhammed ve ordusu Uhud savaşı sırasında toparlanır ve savaşa devam eder.

145- 432a. Hüseyn ve Sâbit isimli iki yaşlı asker, Uhud'da savaşmak için savaş meydanına geliyor. (Topkapı Sarayı Müzesi, Y.1050, 1b).

146- 437a. Medineli kadınlar mescitin önünde Hamza'nın ölümüne ağlıyor. (Dublin, 392a)

147- 438b. Ebûsüfyan'ın karısı Hind ve Kureyşli kadınlar Uhud-da şehit olan Hamza'nın cesedi başında. (Dublin, 384b)

148- 441b. Ebûbekr, Uhud'da şehit olan Sa'd b. Rebi'nin kızını kucağına alıyor. (Dublin, 386b)

149- 445a. Safiye, kardeşi, Hamza'nın ölüm haberini alıyor. (Dublin, 389a)

150- 446a. Hz.Muhammed, Müslümanlara ihanet eden Hâris b. Süveyd'in öldürülmesini emreder. (Dublin, 383a)

151- 447b. Kays b. Zeyd Hz.Muhammed ile tanışıyor.

152- 449b. Câbir b. Abdullah, savaşa katılmak istediğini Hz.Muhammed'e söylüyor. (Dublin, 394b)

153- 451b. Hz.Muhammed ve ordusu savaş için yola çıkıyor. Atlarının olmamasına rağmen, önceki günkü çatışmada ağır yaralanan iki kardeş de kafile de yer alır. (Dublin, 396b)

154- 453a. Ebûsüfyan ve arkadaşları, Medine yolu üzerinde Mabed ve kervanına rastlıyor. (Dublin, 398a)

155- 456a. Müslümanlara ihanet eden şair Ebûuzza'nın, Hz.Muhammed öldürülmesini emreder. (Dublin, 401a)

156- 459a. Münafıklardan Abdullah b. Ubeyy'in mescitteki saygısız davranışına arkadaşları karşı çıkıyor. (Dublin, 404a)

157- 466b. Hz.Muhammed ve ashabı mescitte. (Dublin, 411b)

158- 475a. Uhud savaşında ölen Hamza ve diğer Müslümanlar. (Dublin, 419a)

159- 476b. Uhud savaşında ölen Kureyşliler. (Dublin, 420b)

160- 477b. Uhud'da ölen Kureyşliler' (ABD, özel koleksiyonda).

161- 478b. Uhud savaşında Kureyşlilere çevre kabilelerden yardıma gelen Arapların ölümü. (Dublin, 421b)

162- 488b. Kâ'b b. Mâlik'in mescite gelerek, aralarından kimin Hz.Muhammed olduğunu sorması. (Dublin, 434b)

163- 489b. Kâ'b'ın kızı Reyhâne. (Dublin, 435b)

164- 491a. Kâ'b, kızının kocasını öldürüyor. (Dublin, 437a)

165- 492b. Kâ'b, Hz.Muhammed ile görüştükten sonra Müslüman olur, kızının evine gelerek namaz kılar, Kur'an okur. (Dublin, 438b)

496a. Müslüman olmasından dolayı, kabile reisi Reyyan, Kâ'b'ı sorguya çekiyor. (Dublin, 442a)

497a. Babasının tutuklandığını haber alan Reyhâne, perişan bir halde kabile reisinin yanına gelir. (Dublin, 443a)

499b. Reyhâne azad edilen babasıyla birlikte kaçar. Ancak kabile reisinin askerleri onları takip eder. Kendilerini onlardan koruması için Kâ'b ve kızı Tanrı'ya dua ediyor. (Dublin, 443a)

500b. Kâ'b ve kızı askerlerle konuşuyor. (Dublin, 446b)

501b. Cebrâil, Kâ'b ve kızını askerlerden kurtarır, onları askerlerin erişemiyeceği şekilde bir dağın tepesine koyar. (Dublin, 447b)

503a. Askerler Kâ'b ve kızının âni kayboluşu hakkında konuşuyor.

504b. Ali ve Zübeyr, Kâ'b ve kızının yardımına geliyor.

505a. Ali ve Zübeyr kabile reisinin askerlerini mağlup eder. (Dublin, 451a)

508a. Kâ'b, Hz.Muhammed'i ziyaret ediyor. (Dublin, 453a)

510b. Hz.Muhammed, Süfyan b. Hâlid'i öldürmeğe gönüllü sahâbeyle konuşuyor. (Dublin, 455b)

511b. Hz.Muhammed, Süfyan b. Hâlid'i öldürmeğe gönüllü sahâbeyle konuşuyor. (Dublin, 456b)

513b. Süfyan b. Hâlid'i öldürmeğe gönüllü olan sahâbeden Zülkelb'in Hz.Muhammed'e anlattığı bir olaydan; Zeyd'in hapis olduğu mağranın önündeki nöbetçilerin bir yılan tarafından sokularak ölmesi. (Dublin, 458b)

515b. Süfyan b. Hâlid'i öldürmeğe gönüllü sahâbeden biriyle ilgili hikâyeden; Serra'nın Halid b. Muhârib'in çobanlarıyla konuşması. (Dublin, 460b)

516b. Serra, Halid'i öldürdükten sonra, onun kılığına girip, Hâlid'in karısının yanına gelir. (Dublin, 462b)

519b. Bir başka sahâbenin anlattığı hikâyeden; Taabbata Şerren, Cenaboğullarıyla savaşıyor. (Dublin, 464b)

521b. Aynı hikâyeden; Taabbata Şerren ve arkadaşları dağda. (Dublin, 466b)

523a. Taabbata Şerren ve arkadaşları dağdan nasıl ineceklerini konuşuyor. (Dublin, 468a)

524a. Taabbata Şerren ve arkadaşları, şişirdikleri tulumların içine girerek kurtulmayı deniyor. (Dublin, 469a)

525b. Abdullah b. Enes ve arkadaşları yakaladıkları bir arslanın etini yiyorlar. (Dublin, 470b)

528a. Beyaz sakkallı ihtiyar bir şair kılığına giren Abdullah, Süfyan b. Hâlid'in kölesiyle konuşuyor. (Dublin, 473a)

529b. Abdullah, Süfyan'ın mabeyincisi ile konuşuyor. (Dublin, 474b)

533a. Abdullah b. Enes, mabeyinciye şiir okur. (Dublin, 478a)

539a. Süfyan b. Hâlid, Abdullah ile konuşuyor. (Dublin, 484a)

540a. Abdullah, Süfyan'ın eteğini öper. (Dublin, 485a)

541a. Abdullah, Süfyan'ın mağrada bıraktığı babasını görmek için izin ister. (Dublin, 486a)

191- 542a. Süfyan, Abdullah ile mağraya girer. (Dublin, 487a)

192- 543a. Abdullah, mağrada Süfyan'ı öldürür. Abdullah, Süfyan'ın yüzüğünü, Süfyan'ın kölesine göstererek, Süfyan'ın kendisini ülkesine götürmeleri için emir verdiğini söyler. (Dublin, 488a)

193- 544a. Abdullah, Süfyan'ın kesik başını Hz.Muhammed'e getiriyor. (Dublin, 489a)

1-
2-
3-
4-
5-
6-
7-
8-
9-
10-
11-
12-
13-
14-
15-
16-
17-
18-
19-
20-
21-
22-
23-
24-
25-
26-
27-
28-

ALTINCI CİLT.
Topkapı Sarayı Müzesi, H.1223

1- 3a. Selmân-ı Fârisi, Hz.Muhammed'e, Ali'nin uzun süredir eve dönmediğini söylemesi üzerine, Hz.Muhammed Ali'nin evine gelir.

2- 5b. Hâlid b. Velîd ve oğlu Süleyman Ali'yi aramağa çıkarlar.

3- 12a. Hâlid b. Velîd yol üzerinde uyuklar, Ali'nin onu dürtmesiyle uyanır.

4- 17a. Hâlid b. Velîd, gece, yolda, göğsüne bir taş düşmüş bir adama rastlar, ışık yakarak kim olduğuna bakar.

5- 18b. Göğsüne taş düşen kişi Seyf b. Mugîre'dir.

6- 19b. Ali, Seyf'in hâkimi olduğu kale'nin halkını önüne katarak geliyor.

7- 21a. Seyf, Ali ve Hâlid ile beraber kale'ye gelir ve Ali'nin kale halkına yaptıklarını anlatır.

8- 22b. Cebrâil, Hz.Muhammed'e Ali'nin ganimetlerle gelmekte olduğunu haber veriyor.

9- 26a. Hz.Muhammed mescitte, Sâlime b. el-Akvah'a, Hısnu'l-Ikab kalesinin nasıl bir yer olduğunu soruyor.

10- 28b. Amr, Hz.Muhammed'e Yemen'deki Hısnu'l-Ikab kalesine gitmeğe gönüllü olduğunu söylüyor.

11- 30a. Amr, yüklü bir deve ile gelen putperest bir kadın ile konuşuyor.

12- 31b. Amr, kadının deveye yüklenmiş malların bir puta götürüldüğünü anlayınca kızar, kadını deveden aşağı atar. Kadın da onun hayalarını yakalar, Amr bayılır.

13- 34b. Bişr b. Ibâde Hısnu'l-Ikab kalesine geliyor.

14- 38b. Bişr, kale beyinin yanında otururken, putperest kadın, Amr'ı getirdiğini kale beyine söylüyor.

15- 46a. Bişr, ve Amr, Müslüman Ebûlnace'nin yanına geliyorlar.

16- 49a. Kale'nin beyi olan melik Simaima adamlarıyla Bişr'i arıyor.

17- 55b. Melik Simaima put olan ağaca tapıyor.

18- 58a. Ali, ve melik put olan ağacın yanında karşılaşıyorlar.

19- 59b. Ali, melik Simaima ile konuşup onu Müslüman olmağa çağırıyor.

20- 62a. Ali, Hz.Muhammed ile tanışmak isteyen Beni-neccar kabilesinden birini Hz.Muhammed'in yanına getiriyor.

21- 67a. Hz.Muhammed, Beni-neccar kabilesiyle savaş için yola çıkan Ali ve arkadaşlarına başarı diliyor.

22- 70b. Beni-neccar kabilesiyle savaşmak için giden Müslüman ordusunun önüne büyük bir yılan çıkar. Ali tek başına onu öldürüyor.

23- 73b. Kale halkı Ali'ye kendilerini bağışlamasını diliyor.

24- 74b. Ali bir arslan öldürüyor.

25- 76b. Ali, bir kayayı kaldırıyor ve kaya altından çıkan dehlizden içeri giriyor.

26- 83b. Amr, yolda, at üzerinde şiir okuyan birini görür, şairin atı yılandan ürker ve at şairi yere düşürür.

27- 85b. Neccarların kabile reisi Miskâl'in yanında Abdullah b. Enes şiir okuyor.

28- 90a. Ali, Çoban Ganim ile Miskâl hakkında konuşuyor.

29- 94a. Ali, çoban Ganim ile, Miskâl'in beyi olduğu kale önüne gelir. Kale halkına ganimetler getirdiklerini ve kale kapılarını açmalarını söylerler.

30- 96b. Ali ve Ganim kaleden içeri girer, bu sırada Miskâl'in karısı diğer hanımlarla kaleye doğru gelmektedir.

31- 98b. Ali kale çevresinde çoban Ganim ile konuşuyor.

32- 100b. Ali ve Miskâl kale önünde dolaşıyorlar.

33- 103a. Ali, Müslüman olmamak için direnen Miskâl'i öldürüyor.

34- 105a. Zaferden dönen Ali'yi Hz.Muhammed Medine civarında karşılıyor.

35- 108a. Hz.Muhammed Şeytan ile konuşuyor.

36- 125b. Nuh peygamber, Şeytan ile konuşuyor.

37- 131b. Hz.Muhammed Şeytan ile konuşuyor.

38- 135b. Hz.Muhammed ve ordusu Mutallaka kabilesiyle savaşıyor.

39- 136b. Hz.Muhammed, Mutallaka kabilesinin reisinin esir alınan kızını, Hz.Muhammed'in karısı Ayşe, Hz.Muhammed'in yanına getiriyor.

40- 144b. Hz.Muhammed, karısı Ayşe hakkında dedikodu çıkaranı affeder.

41- 148b. Savaş için hazır bekleyen Hz.Muhammed, Ali ve ordusu.

42- 152b. Hz.Muhammed, mucizesiyle, susuz kalan ashâbına su buluyor.

43- 159b. Hz.Muhammed'in ordusu, Esced'in ordusuyla savaşıyor.

44- 163a. Hz.Muhammed'in ordusundan 13 yaşındaki bir çocuk Esced'in oğlu Utbe'yi vuruyor.

45- 164a. Esced, oğlunu öldüreni okla vuruyor.

46- 172b. Ali, Esced'i öldürüyor.

47- 176a. Hz.Muhammed, Cebrâil, Mikail ve Azrâil'in koruyuculuğunda savaşa hazırlanıyor.

48- 179a. Düşman askerleri Hz.Muhammed'in etrafını sarıyor.

49- 186b. Ali ve Ammar b.Yasîr dere kenarında Tavk b. Sabbah'ın kabilesine rastlar.

50- 191a. Kabile, Ammâr ve Ali'nin üzerine saldırıyor.

51- 194a. Tavk, Müslüman olmayı reddeder. Ammâr onu ağaca bağlar ve Ali savaşa devam eder.

52- 197b. Tavk'ın babası, Hz.Muhammed'i görmek istiyor.

53- 206b. Düğün günü, Emruz'un nişanlısı Naime'yi Tavk kaçırır. Kadınlar feryat eder.

54- 208a. Tavk, Naima'nın devesini ağaca bağlar ve Naima'yı kurtarmağa gelenlerle savaşır.

55- 208b. Tavk, askerleriyle gelen Emruz ile konuşuyor.

56- 216a. Tavk, Emruz ve askerleriyle savaşıyor.

57- 223a. Tavk'ın çağırısı üzerine gelen Ali, Emruz'u öldürüyor.

58- 229a. Mekke'ye hac amacıyla giden Hz.Muhammed ve ashabı yolda susuz kalır. Hz.Muhammed mucize göstererek su buluyor.

59- 233a. Hz. Muhemmed'in arkadaşları, onun abdest aldığı suyu yere döktürmeyip içiyor.

60- 244b. Kureyşliler savaş için tedbir alıyor.

61- 256b. Kâ'b ve Alkame, Hz.Muhammed'in yolculuğunun Mekke yönüne mi yoksa başka bir yöne mi olduğunu gösüyorlar.

62- 264b. Abbâs, Kureyşlilerin başkanı Ebûsüfyan'ı atının terkisine alarak Hz.Muhammed'e götürüyor.

63- 277b. Ebûsüfyan kaçmak ister ancak, Abbâs, onun başındaki sarığı çözer, bir parçasıyla Ebûsüfyan'ı bağlar, diğer parçasını da Süfyan'ın boynuna bağlar ve ucunu eline alır.

64- 280b. Ebûsüfyan ve Abbâs Mekke'yi fethe giden İslâm ordusunu seyrediyor.

65- 289b. Hâlid b. Velîd Mekkelilere saldırıyor.

66- 291a. Hâlid, Mekkelileri kılıçla öldürüyor.

67- 292a. Hâlid, öldürmeğe devam ediyor.

68- 294b. Hz.Muhammed, Mekke fethi sırasında çok adam öldürülmesine karşıdır. Fakat, Hâlid sözünü tutmamıştır. Hz.Muhammed, Ali'ye sözünü tutmayan Hâlid'i bağlayıp getirmesini söyler.

69- 296a. Hz.Muhammed, Hâlid'i âsi olmakla suçlar. O sırada Cebrâil gelerek onu müdafaa eder.

70- 297b. Hz.Muhammed ve İslâm ordusu Mekke'ye gidiyor.

71- 298a. Mekke'ye giden Müslüman ordusuna Cebrâil, Mikail, İsrâfil ve Azrâil de eşlik eder.

72- 299b. Hz.Muhammed, Mekke'ye girdikten sonra Kâ'be'yi tavaf ediyor.

73- 301b. Hz.Muhammed, Kâ'be duvarlarındaki tasvirlerin silinmesi konusunda Ali ile konuşuyor.

74- 303a. Ali Kâ'be'deki büyük putu kırıyor.

75- 304a. Mekke'nin fethinden sonra Bilâl, Kâ'be'de ezan okuyor.

76- 308b. Mekke'nin Müslümanların eline geçtiğini Mâlik b. Avf haber alır.

77- 310a. Müslümanlara karşı savaşmağa gönüllü olan kabilelerle Mâlik b. Avf konuşuyor.

78- 311a. Mâlik b. Avf, kendisiyle birleşen kavimleri ağırlıyor.

79- 316a. Hz.Muhammed, ashabına, Tanrı'nın emriyle Mâlik ile savaşacaklarını söylüyor.

80- 317b. Bir grup Mekkeli'nin bir ağaca taptıklarını görüyor.

81- 322a. Dureyd b. Sammâ, Malik'e nasihat ediyor.

82- 324a. Mâlik, gözleri bir günlük yoldan gelen kişiyi görebilecek bir güce sahip kölesi Necya ile bir tepeye çıkar. İslâm ordusunu gözetler.

83- 326a. Necya, Hz.Muhammed'in ordusunun haşmetini Mâlik'e anlatıyor.

84- 328b. Zübeyr, Mâlik'in ordusunu kılıçlıyor.

85- 330a. Cebrâil'in Hz.Muhammed'e cesaret vermesi üzerine, Hz.Muhammed düşman üzerine yürüyor.

86- 332b. Hz.Muhammed, iyi döğüşen Selîm kavmine dua eder.

87- 336a. Hz.Muhammed mucize göstererek susuz kalan ordusuna su temin ediyor.

88- 338a. Hz.Muhammed ve ordusu Huneyn'de savaşırken, Cebrâil meleklerle gelir ve Hz.Muhammed'e onunla birlikte olduğunu söyler.

89- 341a. Mes'ûd b. Gaffariye savaşta şehit oluyor.

90- 343a. Ali, savaş sırasında düşmanlardan birinin mızrağını kırar.

91- 344b. Ali, Zülhumâr'ı öldürüyor.

92- 350a. Hz.Muhammed yeni Müslüman olanlara konuşuyor.

93- 352a. Hz.Muhammed Sa'd b. Sehl ile konuşuyor.

94- 353b. Kayser Heraklüs, kavminden bir kısmının Müslüman olmasına kızar, onları huzuruna çağırır.

95- 356b. Heraklüs, Müslüman ordusunun gelişini haber alır.

96- 359b. Ca'fer'in kumandasında Müslüman ordusu savaş alanında.

97- 360a. Heraklüs ve ordusu savaş alanında.

98- 363a. Ca'fer, rahip ile konuşarak onu Müslüman olmağa çağırıyor.

99- 364b. Ca'fer, rahibi dağdan aşağı atar.

100- 365b. Ca'fer'in muharebede kolu kesiliyor.

101- 371a. Hatîb, Hz.Muhammed'in mektubunu Kayser Heraklüs'e veriyor.

102- 372b. Hatîb, Heraklüs'ün mektubunu Hz.Muhammed'e veriyor.

103- 376a. Hz.Muhammed, Abdurrahman ile konuşurken, Cebrâil gelir ve Abdurrahman için cennette bir yer ayırdığını söyler.

104- 378a. Cebrâil, Hz. Muhammed'e, Ali'yi Medine'ye göndermesini söyler.

105- 379b. Ammar b. Yasîr'in, ipi ağaca dolanmış devesini Hz.Muhammed buluyor.

106- 381a. Kayser, savaş için hazırlık yapılmasını emrediyor.

107- 383b. Kayser ve ordusu.

108- 385a. Hâlid b. Velîd, Kayser'in askerlerinden biriyle savaşıyor.

109- 386b. Müslümanlarla, Kayser askerinin savaşı.

110- 389a. Rum Kayseriyle yapılan savaşta bir netice alınamayınca Hz.Muhammed Ali'yi yardıma çağırır. Ali, Müslüman ordusunun yardımına geliyor.

111- 390b. Ali, Kayser'in askerlerini kılıçtan geçiriyor.

112- 391a. Ali, Kayser'in askerlerinden Bûlîs'i bir çocuk gibi belinden kavrayarak havaya kaldırıyor.

113- 393b. Hz.Muhammed ve ashabı Abdullah'ın mezarı başında dua ediyor.

114- 395b. Tebük gazasına katılmayan Kâ'b ile Hz.Muhammed konuşuyor.

115- 399b. İmamlık yapmak için, Yemen'e gidecek olan Maâz'a, Bilâl Hz.Muhammed'in sarığını veriyor.

116- 402b. Hz.Muhammed, ashabına ölümünün yaklaştığını söylüyor.

117- 403b. Hz.Muhammed, mescitte vasiyet ediyor.

118- 405b. Bir genç adam kılığına giren Azrâil, Hz.Muhammed'in evinin kapısı önünde.

119- 407b. Hz.Muhammed, hasta yatağında, kızı Fatma'ya, kapı önündeki genci içeri almasını söyler.

120- 408b. Hz.Muhammed hasta yatağında Cebrâil ile konuşuyor.

121- 410b. Hz.Muhammed hasta yatağında torunları Hasan ve Hüseyn'i kucaklıyor.

122- 412b. Hz.Muhammed, hasta yatağında misvakla dişlerini temizler.

123- 414a. Hz.Muhammed'in ölümü.

124- 415b. Hz.Muhammed'in ölümünden sonra Ebûbekr toplantı yapıyor.

125- 417a. Hz.Muhammed'in ölümüyle Ebûbekr imam olur, sahâbe ona bîat eder.